

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2013

statens
fentliga
redningar
969:55
mans-
partementet

Ref
504
1969:55

Sjömans- beskattningen

SOU
S

Betänkande av 1967 års sjömansskattekommitté
Stockholm 1969

Statens offentliga utredningar 1969

Kronologisk förteckning

1. Faktisk brottslighet bland skolbarn. Esselte. Ju.
2. Om sexuallivet i Sverige. Esselte. U.
3. Ny sjoarbetsbetslag. Esselte. K.
4. Bostadsrätt. Esselte. Ju.
5. Utsökningsrätt IX. Norstedt & Söner. Ju.
6. Offentliga tjänstemäns bisysslor. Esselte. C.
7. Kungörelseannonsering. Beckman. Ju.
8. Sexualkunskapen på grundskolans högstadium I. Elevenkät. Esselte. U.
9. ADB inom inskrivningsväsendet. Esselte. Ju.
10. Ny gruvlag. Svenska Reproduktions AB. Ju.
11. Internationell adoptionsrätt. Norstedt & Söner. Ju.
12. Regionmusik. Esselte. U.
13. Förenklad obligationshantering. Esselte. Fi.
14. Filmen- censur och ansvar. Haeggström. U.
15. Växtförädlarrätt. Esselte. Jo.
16. Lagstiftning om värdepappersfonder m.m. och om stämpelskatt på värdepapper. Esselte. Fi.
17. Nya mynt. Esselte. Fi.
18. Ett renare samhälle. Berlingska Boktryckeriet, Lund. S.
19. Ny valteknik. Esselte. Ju.
20. Ämbetsansvaret. Norstedt & Söner. Ju.
21. Skogsindustri i södra Sverige. Esselte. I.
22. De svenska hamnarna. Esselte. K.
23. De svenska hamnarna. Bilagor. Esselte. K.
24. Ekonomisystem för försvaret. Svenska Reproduktions AB. Fö.
25. Planering och programbudgetering inom försvaret. Esselte. Fö.
26. Skolskjutsarna och trafiksäkerheten. Esselte. K.
27. Länsplanering 1967. Esselte. I.
28. Sexualkunskapen i gymnasiet. Esselte. U.
29. Idrott åt alla. Esselte. H.
30. Skogsbeskattningen. Esselte. Fi.
31. Olja i beredskap. Svenska Reproduktions AB. H.
32. Skogstillstånd och skogsvårdsåtgärder. Esselte. Jo.
33. Militära tjänstgöringsåldrar. Esselte. Fö.
34. Medicinska och psykologiska aspekter på åldrande m.m. Esselte. Fö.
35. Bättre utbildning för handikappade. Esselte. S.
36. Läkemedelsindustrin. Esselte. Fi.
37. Utbildning för bibliotek, arkiv och informatik. Almqvist & Wiksell, Uppsala. U.
38. Yttrandefrihetens gränser. Norstedt & Söner. Ju.
39. Taxesystemet i Postverkets tidningsrörelse. Esselte. K.
40. Frivilligförsvaret 2. Hemvärnet. Esselte. Fö.
41. Domstolsväsendet III. Fullföljd av talan m.m. Haeggström. Ju.
42. Skattebrotten. Norstedt & Söner. Fi.
43. Nytt lantmäteri. Svenska Reproduktions AB. C.
44. Sexualkunskapen på grundskolans högstadium II. Lärarenkät. Esselte. U.
45. Fordonsbeskattningen. Berlingska Boktryckeriet, Lund. Fi.
46. Läkemedelsförsörjning i samverkan. Esselte. S.
47. Mellanskolans ledning. Esselte. U.
48. Vidgad samhällsinformation. Esselte. Ju.
49. Lokaliserings- och regionalpolitik. Esselte. I.
50. Expropriationsändamål och expropriationsersättning m.m. Norstedt & Söner. Ju.
51. Expropriationsändamål och expropriationsersättning m.m. Bilaga 3. Norstedt & Söner. Ju.
52. Narkotikaproblemet. Del III. Samordnade åtgärder. Esselte. S.
53. Narkotikaproblemet. Del IV. Socialmedicinska och kliniska undersökningar. Esselte. S.
54. Kapitalbeskattningen. Norstedt & Söner. Fi.
55. Sjömansbeskattningen. Svenska Reproduktions AB. Fi.

Statens offentliga utredningar

1969: 55

Finansdepartementet

Sjömans- beskattningen

Betänkande av 1967 års sjömansskattekommitté
Stockholm 1969

Till Statsrådet och chefen för finansdepartementet

Kungl. Maj:t bemyndigade den 9 juni 1967 chefen för finansdepartementet att tillkalla sakkunniga för att överse de bestämmelser som gäller för beskattningen av sjömän och därmed sammanhängande frågor.

Till sakkunniga utsågs numera rättschefen i finansdepartementet Gösta Ekman, ordförande, redaktören Hjalmar Bååw, direktören Douglas Forssblad, numera kansli-rådet Yngve Hallin, ombudsmannen Georg Uhlin och kontorsföreståndaren Hans Wolgast.

Till sekreterare utsågs förste länsassistenten Gunnar Johnsson.

Utredningen har antagit namnet 1967 års sjömansskattekommitté.

Efter remiss har kommittén avgivit yttrande över sjömansregisterutredningens betänkande (Stenc. K 1968: 7).

I skrivelse till chefen för finansdepartementet i januari 1969 föreslog kommittén bl. a. skattefrihet för s. k. krigsriskersättning till sjömän. Lagstiftning på grundval av förslaget genomfördes vid 1969 års riksdag (prop. 1969: 50, BeU 36, rskr 145, SFS 1969: 107).

Till kommittén har överlämnats eller ingivits ett antal skrivelser med förslag i frågor

som rör sjömannens beskattning. Häribland ingår en framställning angående tillämpningen på omyndig sjöman av viss bestämmelse i förordningen om statlig förmögenhetsskatt. Sedan lagstiftningen om beskattning av hemmavarande barns förmögenhet ändrats vid 1969 års riksdag (prop. 1969: 92, BeU 40, rskr 208, SFS 1969: 236) får framställningen anses i huvudsak föråldrad och har inte föranlett någon kommitténs åtgärd.

Kommittén får härmed överlämna betänkandet Sjömansbeskattningen.

Vid betänkandet är fogade två särskilda yttranden, nämligen dels av herrar Bååw och Uhlin gemensamt och dels av herr Uhlin ensam.

Uppdraget är härmed slutfört.

Stockholm den 19 december 1969.

Gösta Ekman

Hjalmar Bååw *Douglas Forssblad*

Yngve Hallin *Georg Uhlin*

Hans Wolgast */Gunnar Johnsson*

Innehåll

Förkortningar	7	ring av fartyg i fjärrfart och när- fart	57
Sammanfattning	9	4.5 Kommitténs ställningstagande i tabellfrågan	59
Författningsförslag	11	Kapitel 5 <i>Besattning av engångsbelopp</i>	63
Förslag till lag om ändring i förord- ningen (1958: 295) om sjömans- skatt	11	5.1 Nuvarande bestämmelser	63
Förslag till lag om ändring i taxe- ringsförordningen (1956: 623)	27	5.2 De danska och norska systemen	66
Förslag till lag om ändring i kommu- nalskattelagen (1928: 370)	29	5.3 Kommitténs ställningstagande	67
Förslag till lag om ändring i lagen (1961: 332) om handräckning vid taxeringsrevision	30	Kapitel 6 <i>Utlänningars beskattning</i>	72
Förslag till lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring	31	6.1 Historik	72
Kapitel 1 <i>Utredningsuppdraget</i>	33	6.2 Kommitténs ställningstagande	74
1.1 Direktiven m. m.	33	6.3 Hongkongreglerna	78
1.2 Utredningsarbetets uppläggning	35	Kapitel 7 <i>Jämkningsfrågan</i>	81
Kapitel 2 <i>Historik samt gällande svensk och utländsk rätt</i>	36	7.1 Allmänna synpunkter	81
2.1 Historik	36	7.2 Statistisk undersökning rörande sjömannens sidoinkomster och an- ställningstid	82
2.2 Gällande rätt i Sverige	39	7.2.1 Sjömän bosatta i Malmö- hus län	83
2.3 Gällande rätt i andra nordiska länder	42	7.2.2 Sjömän bosatta i Göte- borgs och Bohus län	84
2.4 Gällande rätt utanför Norden	47	7.3 Kommitténs principiella ställnings- tagande i jämningsfrågan	86
Kapitel 3 <i>Allmänna synpunkter</i>	48	7.4 Praxis rörande s. k. studerande- jämkningsfrågan	87
Kapitel 4 <i>Sjömansskattens storlek. Två tabeller?</i>	53	7.5 Kommitténs ställningstagande be- trräffande utökad jämningsrätt på grund av kort anställningstid	88
4.1 Grunderna för sjömansskattens be- räkning	53	7.6 Jämkningsmetod	93
4.2 Kommitténs ställningstagande be- trräffande frågan om värdering av kost och logi för sjömän	55	7.7 Kommitténs ställningstagande be- trräffande övriga jämningsgrunder	94
4.3 Kommitténs ställningstagande be- trräffande omkostnadsavdrag för sjömän	56	7.7.1 Inledning	94
4.4 Nuvarande praxis för klassifice- ring av fartyg i fjärrfart och när- fart	57	7.7.2 Underskott på egen för- värvskälla	96
		7.7.3 Periodiskt understöd och underhåll av icke hemma- varande barn under 16 år m. m.	97
		7.7.4 Barnbidragsjämkningsfrågan	98

Kapitel 8 <i>Redovisning av skatt på sjuklön</i>	100
8.1 Historik	100
8.2 Kommitténs ställningstagande	101
Kapitel 9 <i>Övriga frågor</i>	104
9.1 Sjömansskattenämnden och sjömansskattekontoret	104
9.2 Socialförsäkringsfrågor	106
9.2.1 I Sverige bosatt sjöman	106
9.2.2 I Sverige icke bosatt svensk sjöman	109
9.2.3 Sjöman bosatt i Danmark, Finland eller Norge	109
9.3 Restitution av sjömansskatt	111
9.4 Rättelse av sjömansskatt	113
9.5 Revisionskrav	114
9.6 Redares regressrätt	115
9.7 Valfärdsavgift	116
9.8 ADB i sjömansskatteredovisningen	118
9.9 Kostnadsberäkning beträffande kommitténs förslag	119
Kapitel 10 <i>Specialmotivering</i>	120
10.1 SJF	120
10.2 TF	123
10.3 KL	124
10.4 Lagen om handräckning vid taxeringsrevision	124
Särskilda yttranden av herrar Bååw och Uhlin	125
av herr Uhlin	126

Bilagor

1. Antal fartyg i när- och fjärrfart 1959—1968	129
2. Tabell angående vissa lastfartyg i närfart 1966	130
3. Antal sjömän 1967 i Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län, fördelade efter ålder	131
4. Tabell över sjömansskatt i olika inkomstlägen på ett engångsbelopp om 1 000 kr.	133
5. Tabell utvisande för ett antal inkomstlägen efter vilken procent engångsbelopp beskattas enligt kommitténs förslag i 5.3	134

Tabeller över resekostnader m. m. 1967	
6. Sjömän hos Svenska Rederi AB Öresund	135
7. Sjömän hos Statens Järnvägars tågfarjredrift	136
8. Sjömän hos Linjebuss International AB	137
9. Sammanställning av bilagorna 6—8	138
10. Tabell över sjuklöneavdrag enligt bilaga 1 till sjömansskattenämndens meddelande 1967: 2	140
11. Tabell över sjömansskatt, som vissa rederier behållit juli 1967 — juni 1968 enligt 14 § 1 mom. SJF	142

Jämförande tabeller över beskattningen enligt SJF och enligt KL för vissa sjömän som 1967 tjänstgjort ombord kortare tid än sju månader	
12. Ogifta sjömän utan barn, Malmöhus län	143
13. Giftna sjömän, Malmöhus län	144
14. Ogifta sjömän med barn, Malmöhus län	145
15. Ogifta sjömän utan barn, Göteborgs och Bohus län	146
16. Giftna sjömän, Göteborgs och Bohus län	147
17. Ogifta sjömän med barn, Göteborgs och Bohus län	149
18. Diagram över nuvarande sjömansskatt enligt fjärrfartstabell och föreslagen sjömansskatt för utlänningar	150
19. Sjömansskatteuppbörden	151
20. ADB för kontroll av sjömansskatt m. m.	152
21. Översiktlig flödesplan för ADB inom sjömansskatteredovisningen	158

Förkortningar

BeU	bevillningsutskottet
KL	kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)
NU	nordisk utredningsserie
rskr	riksdagens skrivelse
SjF	förordningen den 16 maj 1958 (nr 295) om sjömansskatt
SjK	sjömansskattekungörelsen den 16 maj 1958 (nr 301)
SOU	statens offentliga utredningar
SÖ	Sveriges överenskommelser med främmande makter
TF	taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623)
UF	uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272)

Sammanfattning

1967 års sjömansskattekommitté tillsattes med anledning av en skrivelse till Kungl. Maj:t från de ombordanställdas organisationer med begäran om översyn av SjöF i vissa bestämda hänseenden. Vi har prövat de i skrivelsen upptagna frågorna men också — i enlighet med våra direktiv — gjort en allsidig översyn av förordningen. Våra överväganden har föranlett följande förslag.

Mot bakgrunden av att den svenska handelssjöfarten undergått en omfattande strukturförändring under senare år, som för sjömannens del inneburit väsentliga förändringar av kostnadsfördyrande karaktär, föreslår vi dels en utökad tillämpning av fjärrfartstabellen och dels ett ökat hänsynstagande till omkostnader. I det förstnämnda hänseendet förordar vi att lastfartyg generellt klassificeras för fjärrfart. Undantag föreslås dock för sådana lastfartyg inom närfartsområdet som går i linjefart. För sjömän på sistnämnda fartyg liksom på färjorna i fart inom närfartsområdet avses skatt fortfarande skola utgå efter närfartstabell.

Med hänvisning till kostnadsökningen föreslår vi vidare en generell lindring av skattebelastningen för sjömän genom att skatten beräknas med ett omkostnadsavdrag av 700 kr. per år i stället för det avdrag om 100 kr. som nu medges i överensstämmelse med allmänna bestämmelser för beskattning av inkomst av tjänst. Skattelindringen avses tillkomma alla som betalar sjömansskatt enligt tabell. I övrigt föreslås nuvarande grunder

för skattens beräkning skola behållas.

Beträffande beskattning av engångsbelopp, som omfattar bl. a. semester- och s. k. vederlagsersättning, förordar vi en enhetlig metod i stället för de olika system som f. n. tillämpas och som varken från materiella eller från administrativa synpunkter fungerar tillfredsställande. Vårt förslag, som torde innebära en betydande förenkling utan något väsentligt skattebortfall, innebär att engångsbelopp beskattas med utgångspunkt från den procentuella skattebelastningen på sjömannens senaste månadsinkomst. För detta ändamål skall skattetabellerna i varje inkomstläge kompletteras med erforderliga procenttal.

Sjömän från andra länder än de nordiska betalar f. n. sjömansskatt med 15 % om de inte kan visa att de är skattskyldiga i hemlandet för sin inkomst ombord. Vi föreslår i stället en progressiv beskattningsmetod, där skattebelastningen i princip följer den svenska fjärrfartsskatten för gift sjöman. Med hänsyn till att utländska sjömän av olika skäl bör ha lägre skatt än svenska sjömän föreslås dock en viss reducering. Förslaget innebär sänkning av utlänningskatten för låginkomsttagare och höjning i inkomstlagen över ca 1 200 kr. per månad. Ett annat förslag i detta sammanhang är att den nuvarande skattefriheten för utländska sjömän, anställda enligt de s. k. Hongkongreglerna, förutsätts slopad.

Vidare föreslås en utökad möjlighet till

jämkning av sjömansskatt vid korttidsanställning. Den avses gälla alla sjömän som på grund av studier, sjukdom eller värnpliktstjänstgöring kunnat arbeta till sjöss eller i land högst sex månader av ett kalenderår. Det fordras att hindret för anställningen varat minst tre månader av året. Den nya jämningsformen är en påbyggnad av nuvarande bestämmelser om studerandejämning. Jämningen skall liksom hittills vara beroende på ansökan av sjömannen. Av förenklingsskäl skall jämningsbeloppen beräknas efter en ny metod.

Enligt nuvarande bestämmelser får redare behålla visst belopp vid redovisning av skatt på lön som betalats till sjöman under sjukdom. Vi föreslår i stället för nuvarande tämligen komplicerade system att redarna får behålla ett schablonmässigt beräknat belopp vid varje tillfälle när skatt redovisas. Under nuvarande förhållanden bör beloppet beräknas till 1 % av den redovisade skatten.

I övrigt föreslår vi ändringar i ett flertal smärre frågor. Hit hör förslag beträffande uppbörd av socialförsäkringsavgifter, ränta på restituerad sjömansskatt, organisatoriska förändringar inom sjömansskattenämnden och sjömansskattekontoret m. m. Slutligen förordar vi att staten helt övertar finansieringen av sjömannens välfärdsanordningar. De s. k. välfärdsavgifter, som nu betalas av redare och sjömän, föreslås därför slopade.

På vårt uppdrag framlägger byrådirektören Lars Malmberg ett förslag till ADB inom sjömansskatteredovisningen.

Våra förslag, som netto torde medföra ett skattebortfall för det allmänna av drygt 5 milj. kr. per år, avses genomföras fr. o. m. inkomståret 1971.

Förslag till

Lag om ändring i förordningen (1958: 295) om sjömansskatt

Härigenom förordnas i fråga om förordningen (1958: 295) om sjömansskatt
dels att 8 § 2 och 3 mom., 16 § 2 mom., 34 §, 37 § 2 och 3 mom. skall upphöra att gälla,

dels att 1, 2 och 5 §§, 7 § 1 mom., 8 § 1 mom., 9 och 10 §§, 12 § 1 och 3 mom., 13 §, 14 § 1 mom., 15 §, 16 § 1 mom., 17 §, 21 § 1 och 2 mom., 22—25 §§, 30 §, 32 § och 36 § samt anvisningarna till 1 § och 7—12 §§ förordningen skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i förordningen skall införas tre nya paragrafer, 15 a §, 17 a § och 32 a §, och till 12 § fogas ett nytt moment, 4 mom., samt närmast före 36 § en ny rubrik av nedan angiven lydelse,

dels att rubriken närmast före 31 § skall lyda »Besvär».

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Sjömansskatt enligt ————— 2 § sägs.
Den som ————— på fartyget.

Förordningen är icke tillämplig vid anställning ombord på svenskt handelsfartyg i inre fart.

(Se vidare anvisningarna.)

(Se vidare anvisningarna.)

2 §¹.

I denna ————— med handelssjöfarten,
inre fart: fart huvudsakligen i hamnar, på floder, kanaler och insjöar samt fart inomskärs vid kusterna eller i Kalmarsund,
närfart: fart mellan svenska hamnar utanför öppen kust eller utomskärs vid kusterna samt fart mellan svensk och utländsk hamn eller mellan utländska hamnar, dock ej fart bortom linjen Hanstholm—Lindesnäs eller bortom Cuxhaven,
närfart: linjefart mellan svenska hamnar utanför öppen kust eller utomskärs vid kusterna samt linjefart mellan svensk och utländsk hamn, dock ej fart bortom linjen Hanstholm—Lindesnäs eller bortom Cuxhaven,

¹ Senaste lydelse av 2 § 1969: 107.

fjärrfart: *fart, helt eller delvis, bortom linjen Hanstholm—Lindesnäs eller bortom Cuxhaven,*

inkomst ombord: — — — — —
beskattningsbar inkomst: kontant inkomst ombord, i förekommande fall minskad *med avgifter, som sjömannen på grund av sin tjänst ombord har att erlægga för egen eller efterlevandes pensionering,* med belopp, som fastställts genom beslut om jämkning och, i den mån det medgivits av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer, med belopp som enligt avtal mellan arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer utgör krigsrisktillägg eller motsvarande ersättning,

beskattningsår: det — — — — — sjömansskatt erlägges.
(Se vidare anvisningarna.)

fjärrfart: *annan fart än närfart och inre fart,*

enligt kommunalskattelagen,
beskattningsbar inkomst: kontant inkomst ombord, i förekommande fall minskad med belopp, som fastställts genom beslut om jämkning och, i den mån det medgivits av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer med belopp som enligt avtal mellan arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer utgör krigsrisktillägg eller motsvarande ersättning,

5 §.

Vid varje *utbetalning till sjöman* av belopp, som utgör beskattningsbar inkomst, skall genom redarens försorg sjömansskatt avdragas.

Vid varje *avräkning med sjöman* av belopp, som utgör beskattningsbar inkomst, skall genom redarens försorg sjömansskatt avdragas.

7 §.

1 m o m. För här — — — — — sjömansskattetabell II.

I särskilda fall må sjömansskattenämnden föreskriva, att sjömansskatt skall erläggas enligt tabell I jämväl vid anställning ombord på fartyg, som användes i närfart.

Bestämmelserna i 65 § kommunalskattelagen skola äga motsvarande tillämpning i fråga om sjömansskatt.

8 §.¹

1 m o m. *Avser inkomst ombord kortare tidsperiod än månad, beräknas, där icke bestämmelserna i 2 mom. till annat föranleda, först den mot inkomsten svarande månadsinkomsten. Skatten uträknas därefter till så stor del av skatten å månadsinkomsten, som svarar mot den tidsperiod inkomsten avser, och erlägges i helt antal kronor, varvid överskjutande öretal bortfaller.*

För sjöman, som icke skall erlägga sjömansskatt enligt de bestämmelser som gälla för här i riket bosatt sjöman, skall sjömansskatt utgå för månad och beräknas enligt vid denna förordning fogad sjömansskattetabell III, därest han icke på godtagbart sätt visar, att han är skattskyldig i annat land för inkomsten ombord.

Tabeller för beräkning av skatt, som avses i föregående stycke, fastställas av sjömansskattenämnden.

(Se vidare anvisningarna.)

¹ Senaste lydelse av 8 § 1961: 36.

9 §.

Sjöman, som icke skall erlägga sjömansskatt enligt de bestämmelser som gälla för här i riket bosatt sjöman, skall erlägga sjömannsskatt med femton procent av den beskattningsbara inkomsten, därest han icke på godtagbart sätt visar, att han är skattskyldig i annat land för inkomsten. Skatten erlägges i helt antal kronor, varvid överskjutande öretal bortfaller.

1 mom. Avser inkomst ombord kortare tidsperiod än månad, beräknas, där icke bestämmelserna i 2 mom. till annat förändra, först den mot inkomsten svarande månadsinkomsten. Skatten uträknas därefter till så stor del av skatten på månadsinkomsten, som svarar mot den tidsperiod inkomsten avser, och erlägges i helt antal kronor, varvid överskjutande öretal bortfaller.

Tabeller för beräkning av skatt, som avses i föregående stycke, fastställas av sjömansskattenämnden.

2 mom. Utgöres inkomst ombord av engångsbelopp, beräknas skatten på engångsbeloppet för sig efter det procenttal, som finns angivet vid skattebeloppet för sjömannens månadsinkomst under den månad när engångsbeloppet avräknas. Har sjömannen icke varit anställd i redarens tjänst under nämnda månad beräknas skatten på engångsbeloppet efter det procenttal, som finns angivet vid skattebeloppet för hans närmast dessförinnan uppburna månadsinkomst.

(Se vidare anvisningarna.)

(Se vidare anvisningarna.)

10 §.

1 mom. Det åligger sjöman, som avses i 7 § 1 mom., att omedelbart efter mottagandet av debetsedel å preliminär A-skatt uppvisa densamma för befälhavaren.

1 mom. Det åligger sjöman, som är bosatt här i riket, att omedelbart efter mottagandet av debetsedel å preliminär A-skatt uppvisa densamma för redaren. Uppvisar sjömannen icke sådan debetsedel åligger det redaren att hos lokal skattemyndighet söka införskaffa erforderliga uppgifter om debetsedeln.

Skatteavdrag skall — — — — — preliminär A-skatt.

Har sjöman icke erhållit debetsedel, som nu sagts, må skatteavdrag under januari och februari månader ske enligt den kolumn som senast tillämpats under nästföregående beskattningsår. Framgår av debetsedel, som uppvisas efter det skatteavdrag sålunda verkställt, att avdrag rätteligen bort ske enligt annan kolumn skall det åligga befälhavaren att senast vid därefter följande avlöningstillfälle företaga erforderlig rättelse.

Har sjöman icke erhållit debetsedel, som nu sagts, eller har redare icke kunnat skaffa uppgift om debetsedeln, må skatteavdrag under januari och februari månader ske enligt den kolumn som senast tillämpats under nästföregående beskattningsår. Om — efter det skatteavdrag sålunda verkställt — av debetsedel eller på annat sätt framgår, att avdrag rätteligen bort ske enligt annan kolumn skall det åligga redaren att senast vid löneavräkningen för mars månad företaga erforderlig rättelse.

Sjöman må jämväl med intyg från lokal skattemyndighet eller från sjömansskattenämnden eller på annat sätt som bestämts av sjömansskattenämnden visa enligt vilken kolumn i sjömansskatttabell avdrag skall ske. Besked om sålunda tillämplig kolumn skall av *befälhavaren* iakttagas från och med *det avlöningstillfälle*, som *infaller* näst efter det att beskedet överlämnats till *befälhavaren*.

2 m o m. *Sjöman, som avses i 7 § 2 mom.*, har att genom intyg från sjömansskattenämnden eller på annat sätt som bestämts av nämnden visa enligt vilken kolumn i sjömansskatttabell avdrag skall ske.

3 m o m. Har sjöman för vilken skatt skall beräknas enligt sjömansskatttabell icke på föreskrivet sätt visat vilken kolumn som är tillämplig, skall, utom i fall som avses i 1 mom. tredje stycket, skatteavdrag verkställas enligt kolumnen för ogift sjöman utan barn.

(Se vidare anvisningarna.)

Sjöman må jämväl med intyg från lokal skattemyndighet eller *beslut* från sjömansskattenämnden eller på annat sätt som bestämts av sjömansskattenämnden visa enligt vilken kolumn i sjömansskatttabell avdrag skall ske. Besked om sålunda tillämplig kolumn skall av *redaren* iakttagas från och med *den löneavräkning*, som *sker* näst efter det att beskedet överlämnats till *redaren*.

2 m o m. Här i riket icke bosatt *sjöman, som skall erlägga sjömansskatt enligt sjömansskatttabell I eller II*, har att genom *beslut* från sjömansskattenämnden eller på annat sätt som bestämts av nämnden visa enligt vilken kolumn i sjömansskatttabell avdrag skall ske. *Bestämmelsen i 1 mom. tredje stycket äger därvid motsvarande tillämpning.*

3 m o m. Har sjöman för vilken skatt skall beräknas enligt sjömansskatttabell *I eller II* icke på föreskrivet sätt visat vilken kolumn som är tillämplig *eller har redare beträffande sådan sjöman icke kunnat utröna detta förhållande*, skall, utom i fall som avses i 1 mom. tredje stycket, skatteavdrag verkställas enligt kolumnen för ogift sjöman utan barn.

(Se vidare anvisningarna.)

12 §.

1 m o m.¹ Gör sjöman — — — — — nämnd taxering.

Jämkning i fall som avses vid a)—d) må dock endast medgivas, om *avdrag vid taxering kunnat påräknas* med minst 600 kronor.

3 m o m.² För *studerande, som är anställd ombord på fartyg under ferier, må genom beslut om jämkning den beskattningsbara inkomsten i skälig mån nedsättas, så framt han gör sannolikt, att sjömansskatten å hans inkomst ombord under beskattningsåret väsentligt överstiger den slutliga skatt som skulle hava påförts honom, därest inkomsten ombord utgjort intäkt av tjänst enligt kommunalskattelagen.*

Jämkning i fall som avses vid a)—d) må dock endast medgivas, om *den till sjömansskatt beskattningsbara inkomsten därigenom nedsättes* med minst 600 kronor.

3 m o m. *Sjöman som under beskattningsåret haft inkomst ombord och i land under kortare tid än sju månader kan genom beslut om jämkning medgivas nedsättning i skälig mån av sjömansskatt som annars belöper på inkomsten under förutsättning*

att han under mera än tre månader av året bedrivit studier, fullgjort militärtjänstgöring eller varit sjuk utan att åtnjuta sjuklön,

¹ Senaste lydelse av 12 § 1 mom. 1960: 176.

² Senaste lydelse av 12 § 3 mom. 1961: 36.

att under året erlagd sjömansskatt — med tillägg i förekommande fall för beräknad slutlig skatt på inkomst i land — väsentligt överstiger den slutliga skatt som han kan beräknas bli påförd om även inkomsten ombord utgjort intäkt av tjänst enligt kommunalskattelagen.

För gift eller därmed likställd sjöman skall skattejämförelsen avse makarna gemensamt.

Slutlig skatt skall, om icke särskilda skäl föranleda annat, beräknas med ledning av den för beskattningsåret gällande skattetabell för beräkning av preliminär A-skatt vars utdebitering till kommunal skatt närmast motsvarar den utdebitering som utgör grund för sjömansskattetablerna.

4 m o m. Om sjöman, som utan att vara bosatt här i riket erlägger sjömansskatt enligt 7 §, visar att rätt till allmänt barnbidrag för hemmavarande barn skulle hava förelegat vid bosättning i Sverige men att barnbidrag i bosättningslandet icke utgår eller utgår med lägre belopp än i Sverige, må han i anledning av den av underhållsskyldigheten mot barnet föranledda nedsättningen i skatteförmågan genom jämkning erhålla nedsättning av sjömansskatten.

Genom jämkningen bör, där icke särskilda omständigheter föranleda annat, sjömansskatten på den beskattningsbara månadsinkomsten nedsättas med ett belopp, som svarar mot en tolvtedel av det allmänna barnbidrag som skulle hava utgått, om sjömannen och hans familj varit bosatt i Sverige under beskattningsåret. Beloppet av nämnda allmänna barnbidrag skall dock därvid minskas med värdet av bidrag eller annan förmån, som för samma tid tillkommer sjömannen eller hans familj i bosättningslandet och som är att jämställa med allmänt barnbidrag.

Jämkning må icke medgivas om icke sjömansskatten därigenom minskas med minst fem kronor för månad räknat.

Om under beskattningsåret beloppet för allmänt barnbidrag eller därmed jämställd förmån ändras eller om ändring i valutakur-

ser inträffar som har betydelse för jämningsbeloppets beräkning, skall rättelse av jämningsbeloppet ske endast om ändringen kan anses vara väsentlig. Rättelse för tid före det sjömansskattekontoret fått kännedom om de förändrade förhållandena får icke företagas.

(Se vidare anvisningarna.)

(Se vidare anvisningarna.)

13 §.

Beslut om jämkning meddelas av sjömansskattenämnden.

Beslut om jämkning meddelas av sjömansskattenämnden. Nämnden äger rätt att där så anses nödvändigt meddela beslut i jämningsärende först efter beskattningsårets utgång.

Ansökan om — — — — — efter beskattningsåret.

Har ändring inträffat i förhållande, varom sjömannen lämnat uppgift i ansökan om jämkning, är han skyldig att omedelbart underrätta sjömansskattekontoret.

I beslut om jämkning skall angivas, under vilken tid detsamma skall iakttagas vid verkställande av avdrag för sjömansskatt.

I beslut om jämkning skall angivas, under vilken tid detsamma skall iakttagas vid verkställande av avdrag för sjömansskatt, samt vad sjömannen har att iakttaga om ändring inträffar i förhållande, varom han lämnat uppgift i ansökan om jämkning.

Å belopp, som restitueras på grund av sjömansskattenämndens beslut om jämkning utgår icke ränta.

14 §.

1 m o m.¹ Det åligger redare att till sjömansskattekontoret för varje period om två månader, räknat från beskattningsårets början, inbetala och redovisa under perioden innehållen sjömansskatt. Sådan skatt skall dock icke inbetalas å den del av till sjöman utbetald sjuklön, vilken motsvarar den ersättning från allmän försäkringskassa som redaren äger uppbära på grund av bestämmelserna i 3 kap. 16 § andra eller tredje stycket lagen om allmän försäkring.

1 m o m. Det åligger redare att till sjömansskattekontoret för varje period om två månader, räknat från beskattningsårets början, inbetala och redovisa under perioden innehållen sjömansskatt. Av den för varje period redovisade skatten äger redaren behålla ett belopp motsvarande en procent av skatten. Det redaren tillkommande beloppet beräknas till helt antal kronor, varvid överskjutande öretal bortfaller.

För redovisningen har redaren att för varje fartyg upprätta förteckningar över skatteavdrag.

Redovisning av skatten skall ske i den ordning sjömansskattenämnden bestämmer.

¹ Senaste lydelse av 14 § 1 mom. 1963: 301.

För varje redovisningsperiod skall redaren senast den sista dagen i andra månaden efter periodens utgång insätta skattens sammanlagda belopp å sjömansskattekontorets postgirokonto och till kontoret insända de upprättade och summerade förteckningarna över gjorda avdrag. Sjömansskattenämnden må efter därom gjord framställning bevilja anstånd med skattens inbetalning och redovisning, i regel dock högst en månad.

Förteckning skall upprättas å blankett var till sjömansskattenämnden fastställt formulär.

15 §.

Förmenar sjöman, — — — — —
hos sjömansskattenämnden.

Ansökan om — — — — —

Å belopp, som restitueras på grund av sjömansskattenämndens beslut om rättelse, utgår icke ränta.

Vad i 68 § 3 och 4 mom. uppbördsförordningen stadgas skall äga motsvarande tillämpning vid restitution av sjömansskatt.

För varje redovisningsperiod *utom november—december* skall redaren senast den sista dagen i andra månaden efter periodens utgång insätta skattens sammanlagda belopp å sjömansskattekontorets postgirokonto. För redovisningsperioden *november—december* skall inbetalning av skatten ske senast den 31 därpå följande januari. Sjömansskattenämnden må efter därom gjord framställning bevilja anstånd med skattens inbetalning och redovisning, i regel dock högst en månad. *Anstånd för redovisningsperioden november—december får icke beviljas om icke synnerliga skäl föreligga.*

1 m o m. Förmenar sjöman, — — —
hos sjömansskattenämnden.

— — — — — efter beskattningsåret.

Framgår vid granskning att sjömansskatt avdragits obehörigen eller avdragits eller redovisats med för högt belopp må föreståndaren för sjömansskattekontoret hos sjömansskattenämnden hemställa om rättelse.

2 m o m. *Har ändring inträffat i förhållande, varom sjömannen lämnat uppgift i ansökan om rättelse, är han skyldig att omedelbart underrätta sjömansskattekontoret.*

I beslut om rättelse som avser befrielse från skatt, medgivande att skatt skall erläggas enligt sjömansskattetabell III eller besked om tillämplig kolumn, skall angivas under vilken tid detsamma skall iakttagas samt vad sjömannen har att iakttaga om ändring inträffar i förhållande, varom han lämnat uppgift i ansökan om rättelse.

3 m o m. *Sjömansskattenämnden må meddela beslut om rättelse till sjömannens nackdel om han i ansökan om jämkning eller rättelse lämnat felaktig uppgift, om han icke iakttagit honom enligt 13 § tredje stycket eller 15 § 2 mom. första stycket åvilande underrättelseplikt och om ändring inträff-*

fat i förhållande, som påverkar kolumnbestämningen för honom. Innan beslut om rättelse meddelas skall sjömannen erhålla tillfälle att yttra sig om det icke är uppenbart överflödigt eller sjömannen är oanträffbar. Beslut om rättelse skall icke meddelas om vad som undgått beskattning är att anse som ringa. Beslut om rättelse enligt detta moment får icke meddelas senare än femte kalenderåret näst efter beskattningsåret.

15 a §.

Har sjömansskattenämnden meddelat beslut om rättelse enligt 15 § 3 mom., åligger det sjömansskattekontoret att framställa krav (revisionskrav) mot sjömannen på det skattebelopp som kan ha avdragits för lågt.

Krav mot sjöman skall vidare framställas om skatteavdrag enligt 10 § 1 mom. tredje stycket verkställts med för lågt belopp och redaren saknat möjlighet att företaga erforderlig rättelse.

Har skatteavdrag icke kunnat verkställas på grund av meddelad införsel för underhållsbidrag eller underlåtits på grund av oriktig uppgift av sjömannen, skall krav riktas mot sjömannen.

16 §.

1 m o m. Redare för handelsfartyg, som omförmäles i 1 §, skall årligen enligt formulär, som fastställs av sjömansskattenämnden, före den 1 oktober till sjömansskattekontoret lämna uppgifter avseende nästkommande år

1 m o m. Redare för handelsfartyg, som omförmäles i 1 § första stycket, skall årligen enligt formulär, som fastställs av sjömansskattenämnden, före den 1 oktober till sjömansskattekontoret lämna uppgifter avseende nästkommande år

a) om storleken — — — — — och 2).
Inträffar ändring — — — — — till sjömansskattekontoret.

17 §.

1 m o m. Underlåter redare — — — — — att avdraga. Har redare verkställt avdrag för sjömansskatt men icke inbetalat det innehållna beloppet i tid, som i denna förordning stadgas, är sjömannen fri från betalningsansvar för motsvarande skattebelopp.

Har redare verkställt avdrag för sjömansskatt men icke inbetalat det innehållna beloppet, är sjömannen fri från betalningsansvar för motsvarande skattebelopp.

Underlåter redare — — — — — icke avdragit.

2 m o m.¹ Har skatt icke erlagts i rätt tid, åligger det sjömansskattekontoret att snarast möjligt framställa krav mot redaren (revisionskrav). Därest redaren visar, att skatteavdrag icke kunnat verkställas på grund av meddelad införsel för underhållsbidrag eller att underlåtenheten berott på oriktig uppgift av sjömannen, skall kravet i stället riktas mot denne.

Bestrides riktigheten av revisionskrav eller inbetalas icke det belopp kravet avser, skall kravet underställas sjömansskattenämnden för prövning. Fastställer sjömansskattenämnden revisionskravet, må det fastställda beloppet omedelbart indrivivas i den ordning som gäller i fråga om skatt enligt uppbördsförordningen. Införsel enligt införsellagen får äga rum vid indrivning hos sjömannen och, i fall varom i 1 mom. andra stycket sägs, hos redaren av sjömansskatt och därå belöpande restavgift och tilläggsavgift.

Redare eller sjöman, som har att erlægga mot underlåtet skatteavdrag svarande belopp, är tillika skyldig att å beloppet gälda restavgift enligt bestämmelserna i 14 § 2 mom.

2 m o m. Har skatt icke erlagts eller erlagts med för lågt belopp, åligger det sjömansskattekontoret att snarast möjligt framställa krav på felande belopp (revisionskrav). Kravet skall utom i fall som avses i 15 a § riktas mot redaren. Vederbörande sjöman skall underrättas om kravet om det avser större belopp för hans del eller särskilda skäl annars föreligga.

17 a §.

Bestrides riktigheten av revisionskrav eller inbetalas icke det belopp kravet avser, skall utom i fall som avses i andra stycket kravet underställas sjömansskattenämnden för prövning. Fastställer sjömansskattenämnden revisionskravet, må det fastställda beloppet omedelbart indrivivas i den ordning, som gäller i fråga om skatt enligt uppbördsförordningen. Införsel enligt införsellagen får äga rum vid indrivning hos sjömannen och, i fall varom i 17 § 1 mom. andra stycket sägs, hos redaren av sjömansskatt och därå belöpande restavgift och tilläggsavgift.

Avser kravet skatt som av redaren avdragits men icke inbetalats och har redaren icke bestritt kravets riktighet, får beloppet indrivivas utan att kravet underställts sjömansskattenämnden.

¹ Senaste lydelse av 17 § 2 mom. 1969: 243.

Bestämmelserna i 77 a § uppbördsförordningen om betalningsskyldighet i vissa fall för arbetsgivares företrädare skall äga motsvarande tillämpning i fråga om sjömansskatt.

Redare eller sjöman, som har att erlægga mot underlåtet skatteavdrag svarande belopp, är i den omfattning sjömansskattenämnden bestämmer tillika skyldig att å beloppet gälda restavgift enligt 14 § 2 mom.

21 §.

1 m o m. Det åligger — — — — — beräkande av sjömansskatt, 6) fastställa de belopp, med vilka ersättning skall utgå till kommun, landstingskommun, municipalsamhälle och allmänna sjuk-

kassor, 7) lämna anvisningar — — — — — Sjömansskattenämnden äger, — — — — — 2 m o m. Sjömansskattenämnden skall — — — — —

Nämnden är beslutför, då ordföranden och minst två andra ledamöter eller suppleanter äro tillstädes, dock att — efter nämndens uppdrag — beslut må av ordföranden eller, vid förfall för denne, av vice ordföranden ensam fattas i sådana ärenden eller grupper av ärenden, som äro av enklare beskaffenhet. Sådant uppdrag må icke avse ärenden, som omförmälas i 1 mom. vid 1), 2), 7) eller 8).

beräkande av sjömansskatt, 6) fastställa de belopp, med vilka ersättning skall utgå till kommun, landstingskommun, municipalsamhälle och allmänna försäkringskassor,

denna förordning. erlægga restavgift. av ledamöter.

Nämnden är beslutför, då ordföranden och minst två andra ledamöter eller suppleanter äro tillstädes, dock att — efter nämndens uppdrag — beslut må av ordföranden eller, vid förfall för denne, av vice ordföranden ensam fattas i sådana ärenden eller grupper av ärenden, som äro av enklare beskaffenhet. Nämnden må uppdraga åt suppleant för ordföranden och vice ordföranden att, då särskilda skäl föreligga, fatta nu ifrågakvarande beslut. Nämndens uppdrag må icke avse ärenden, som omförmälas i 1 mom. vid 2), 7) eller 8).

Sjömansskattenämnden skall — — — — — till Göteborg.

22 §.

Beslut som avses i 21 § 1 mom. vid 1) — — — — — Beslut som avses i 21 § 1 mom. vid 6) — — — — —

Annat beslut av sjömansskattenämnden skall delgivas den som därigenom förpliktigas, vederbörande skattskyldig eller sökande ävensom den nedan i 24 § omförmälde befattningshavaren.

Beslut, över — — — — —

utgivna meddelanden. nämndens försorg.

Annat beslut av sjömansskattenämnden skall delgivas den som därigenom förpliktigas, vederbörande skattskyldig eller sökande ävensom det nedan i 24 § omförmälda allmänna ombudet.

med besvärshänvisning.

23 §.

1 m o m. Sjömansskattekontoret skall — — — — — av sjömansskattenämnden,
 6) efter sjömansskattenämndens närmare bestämmande tillhandagå redare och sjömän med upplysningar angående utgörande av sjömansskatt, *samt*
 7) i övrigt biträda sjömansskattenämnden och dess ordförande.

6) efter sjömansskattenämndens närmare bestämmande tillhandagå redare och sjömän med upplysningar angående utgörande av sjömansskatt,
 7) i övrigt biträda sjömansskattenämnden och dess ordförande,
 8) *verkställa återbetalning av sjömansskatt på grund av beslut av sjömansskattenämnden och lokal skattemyndighet samt utslag av skattedomstol.*

Sjömansskattekontorets föreståndare äger infordra sådana uppgifter som erfordras för att sjöman skall bliva rätt beskattad.

2 m o m. Föreståndaren för sjömansskattekontoret skall vara föredragande i sjömansskattenämnden.

2 m o m. Föreståndaren för sjömansskattekontoret skall vara föredragande i sjömansskattenämnden. *Även annan tjänsteman vid kontoret må vara föredragande i ärenden som nämnden bestämmer.*

24 §.

Kungl. Maj:t förordnar *en befattningshavare vid länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* att i kammarrätten och hos Kungl. Maj:t föra det allmännas talan i mål angående sjömansskatt.

Kungl. Maj:t förordnar *ett allmänt ombud* att i kammarrätten och hos Kungl. Maj:t föra det allmännas talan i mål angående sjömansskatt *samt ersättare för sådant ombud.*

25 §.

Ledamöter av — — — — — del därav.
 Den som — — — — — enligt uppbördsförordningen.
 Vad i — — — — — denna förordning.

Utan hinder av bestämmelserna i första— tredje styckena får uppgift lämnas om sjömans beskattningsbara inkomst enligt denna förordning, om den på inkomsten erlagda sjömansskatten samt om den tid inkomsten avser.

30 §.

Underlåter redare att hörsamma anmanning enligt 16 eller 19 §, eller underlåter redare, som är skyldig verkställa avdrag för sjömansskatt, att fullgöra sådan skyldighet, eller verkställer han avdrag med för lågt belopp, eller

Underlåter redare att hörsamma anmanning enligt 16 eller 19 §, eller underlåter redare, som är skyldig verkställa avdrag för sjömansskatt, att fullgöra sådan skyldighet, eller verkställer han avdrag med för lågt belopp, eller

(Nuvarande lydelse)

redovisar redare icke sjömansskatt i den ordning som stadgas i 14 § 1 mom., eller fullgör redare icke vad honom åligger enligt 11 §,

äger *sjömansskattenämnden* förelägga den försumlige lämpligt vite.

Om uttagande av förelagt vite förordnar vederbörande länsstyrelse efter anmälan av *sjömansskattenämnden*.

(Föreslagen lydelse)

redovisar redare icke sjömansskatt i den ordning som stadgas i 14 § 1 mom., eller fullgör redare icke vad honom åligger enligt 11 §,

äger *sjömansskattekontorets* föreståndare förelägga den försumlige lämpligt vite. Vite må ej bestämmas under etthundra kronor eller över femtusen kronor.

Vite må icke föreläggas staten, kommun eller annan menighet och ej heller tjänsteman i tjänsten.

Om uttagande av förelagt vite förordnar vederbörande länsstyrelse efter anmälan av *sjömansskattekontorets* föreståndare.

Har ändamålet med vitet förfallit, när fråga uppkommer om utdömande därav, må vitet ej utdömas. Har vitesföreläggande iakttagits först efter det anmälan enligt tredje stycket inkommit, skall ändamålet med vitet icke anses hava förfallit därigenom.

Vid prövning av anmälan enligt tredje stycket må även bedömas fråga, huruvida och med vilket belopp vitet bort erläggas.

Länsstyrelsens beslut om utdömande av vite skall delgivas den som därigenom förpliktas och det allmänna ombudet.

32 §.

1 m o m. Besvär över *sjömansskattenämndens* beslut i ärenden, som avses i 21 § 1 mom. vid 3), 4) och 5), ävensom över nämndens beslut angående befrielse från erläggande av restavgift må anföras hos kamrarrätten av vederbörande sjöman eller *befattningshavare*, som avses i 24 §, så ock, då fråga är om revisionskrav eller om befrielse från skyldighet att erlægga restavgift, av redare, som ålagts betalningsskyldighet eller vars framställning om befrielse icke bifallits.

Besvären skola ————— överklagade beslutet.
Ej må ————— till *sjömansskattekontoret*.

2 m o m. Sedan besvären inkommit till *sjömansskattekontoret*, skola vid besvären fogas de handlingar, som legat till grund för *sjömansskattenämndens* beslut. Hava besvär anförts av sjöman eller redare, skall yttrande avgivas av *befattningshavare*, som av-

1 m o m. Besvär över *sjömansskattenämndens* beslut i ärenden, som avses i 21 § 1 mom. vid 3), 4) och 5), ävensom över nämndens beslut angående befrielse från erläggande av restavgift, må anföras hos kamrarrätten av vederbörande sjöman eller *det allmänna ombudet*, så ock, då fråga är om revisionskrav eller om befrielse från skyldighet att erlægga restavgift, av redare, som ålagts betalningsskyldighet eller vars framställning om befrielse icke bifallits.

2 m o m. Sedan besvären inkommit till *sjömansskattekontoret*, skola vid besvären fogas de handlingar, som legat till grund för *sjömansskattenämndens* beslut. Hava besvär anförts av sjöman eller redare, skall yttrande avgivas av *det allmänna ombudet*. Över

(Nuvarande lydelse)

ses i 24 §. Över besvär, som anförts av *nu nämnd befattningshavare*, skall sjöman eller redare, som därav beröres, erhålla tillfälle att — om hinder härför ej möter — avgiva förklaring.

När så — — — — — yttrande infordras.

Skriftväxlingen sker genom sjömansskattekontoret.

Handlingarna skola — — — — — till kammarrätten.

3 m o m. Över sjömansskattenämndens beslut i ärenden, som avses i 21 § 1 mom. vid 1) och 2), eller över *nämndens* beslut att förelägga vite må klagan icke föras.

besvär, som anförts av *ombudet*, skall sjöman eller redare, som därav beröres, erhålla tillfälle att — om hinder härför ej möter — avgiva förklaring.

3 m o m. Över sjömansskattenämndens beslut i ärenden, som avses i 21 § 1 mom. vid 1) och 2), eller över beslut att förelägga vite må klagan icke föras.

32 a §.

Över länsstyrelses beslut i fråga om utdömande av vite må besvär anföras hos kammarrätten av den som förpliktats utgiva vite och av allmänna ombudet. Besvären skola hava inkommit till den länsstyrelse, som meddelat det överklagade beslutet, inom tre veckor från det klaganden fick del därav. Hava besvären inom angiven tid inkommit direkt till kammarrätten, må det dock ej utgöra hinder för besvärens prövning; kammarrätten har att i sådant fall omedelbart översända handlingarna till länsstyrelsen.

Sedan besvär, som avses i första stycket, inkommit till länsstyrelsen, skall denna infordra förklaring över besvären från motparten samt översända avskrift av förklaringen till klaganden. Finnes för målets beredande ytterligare skriftväxling böra äga rum, äger länsstyrelsen förordna därom. Handlingarna skola skyndsamt överlämnas till kammarrätten med det yttrande vartill omständigheterna giva anledning.

Restitution av sjömansskatt m. m.

36 §.

Restavgift, som erlägges utan att indrivning äger rum, tillfaller statsverket.

Beträffande restavgift, som uttages genom indrivning, skola uppbördsförordningens bestämmelser angående fördelning gälla.

1 m o m. Innebär beslut av sjömansskattenämnden om jämkning eller rättelse att erlagd skatt helt eller delvis skall återbetalas skall återbetalning verkställas utan särskild ansökan.

2 m o m. Framkommer vid beslut om återbetalning av skatt till sjöman att redare på grund av revisionskrav eller eljest för sjömannen erlagt visst skattebelopp, som denne icke ersatt, skall återbetalning verkställas till redaren intill det belopp redaren har att fordra. Vad i 18 § sägs om handräkning av utmättingsman äger icke tillämpning i detta fall.

3 m o m. Sjöman eller redare som äger återbekomma för mycket erlagd skatt skall erhålla ränta därå efter fem procent för år. Uppkommer öretal vid beräkning av sådan ränta, skall räntebeloppet jämnas till närmast högre hela kronotal. Ränta skall dock icke utgå, om räntebeloppet understiger fem kronor.

Vid beräkning av ränta skall iakttagas:

att ränta utgår från och med den 1 juli året efter det år skatten erlagts,

att ränta utgår till och med den månad, då beloppet återbetalas.

Har beslut, som föranlett ränta ändrats på sådant sätt att ränta icke skulle ha utgått eller utgått med lägre belopp, om ändringsbeslutet beaktats vid ränteberäkningen, är sjöman eller redare skyldig återbetala vad han sålunda uppburit för mycket. Bestämmelserna om revisionskrav äga därvid motsvarande tillämpning.

Anvisningar

till 1 §.

Förordningen är icke tillämplig vid anställning ombord på svenskt handelsfartyg i inre fart. Med inre fart förstås i denna förordning att fartyget huvudsakligast användes för färder som endast gå i hamnar, på floder, kanaler och insjöar eller inomskärs vid kusterna eller i Kalmarsund.

Med svenskt ————— bareboat basis.

Har sjöman ————— förra fartyget.

till 7 §.

Frågan huruvida ————— i kommunalskattelagen.

Är sjöman inskriven å svenskt sjömanshus, skall sjömansskatt alltid utgå enligt de bestämmelser, som gälla för här i riket bo-

Är sjöman svensk medborgare, skall sjömansskatt alltid utgå enligt de bestämmelser, som gälla för här i riket bosatt sjöman,

satt sjöman, därest han icke med intyg av sjömansskattenämnden visar att han är skattskyldig i annat land för inkomsten.

För semesterlön — — — — — gällande tabellen.

därest han icke med beslut av sjömansskattenämnden visar att han är skattskyldig i annat land för inkomsten.

till 8 §.¹

Med engångsbelopp förstås t. ex. bärgarlön, tantiem, kaplake, gratifikation, semesterersättning och lönebelopp, som på grund av avtal mellan arbetsgivare- och arbetstagarorganisationer på en gång utbetalas för mer än en månad.

Vid tillämpning av 8 § 3 mom. skall såsom senast uppburen månadsinkomst anses den under nästföregående månad uppburna inkomsten. Har sjömannen icke varit anställd i redarens tjänst under nämnda månad, skall såsom senast uppburen månadsinkomst anses i första hand inkomst som utbetalas samtidigt med engångsbeloppet och i andra hand närmast dessförinnan uppburen inkomst. I fråga om inkomst, som avser kortare tidsperiod än månad, skall en mot inkomsten svarande månadsinkomst beräknas. Engångsbelopp skall icke inräknas i månadsinkomst.

Vid beräkning av skatt enligt 8 § 3 mom. andra stycket jämföres skatten på den senast uppburna månadsinkomsten med skatten på samma inkomst ökad med 100 kronor. Skillnaden i kronor räknat mellan de båda skattebeloppen anger det procenttal, efter vilket skatten på engångsbeloppet skall beräknas.

Skatteavdrag, som avses i 8 §, må icke underlåtas med mindre sjöman med beslut av sjömansskattenämnden eller på annat sätt, som föreskrives av sjömansskattenämnden, visar, att han är skattskyldig i annat land för sin inkomst ombord.

till 9 §.

Skatteavdrag, som avses i 9 §, må icke underlåtas med mindre sjöman med intyg utfärdat av sjömansskattenämnden eller på annat sätt, som föreskrives av sjömansskattenämnden, visar, att han är skattskyldig i annat land för sin inkomst ombord.

Med engångsbelopp förstås t. ex. bärgarlön, tantiem, kaplake, gratifikation, semesterersättning, vederlagsersättning och lönebelopp, som på grund av avtal mellan arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer utbetalas på en gång.

Minst ett exemplar av den för ett fartyg gällande sjömansskattetabellen skall genom befälhavarens försorg hållas tillgängligt för de anställda ombord.

¹ Senaste lydelse av anvisningarna till 8 § 1961: 36.

till 10 §.¹

Kolumnen i *sjömansskattetabellen* bestäms med motsvarande tillämpning av 4 § uppbördsförordningen och enligt följande uppställning.

Å debetsedel för preliminär A-skatt angiven kolumn	Avdrag för sjömansskatt verkställs enligt nedanstående kolumn i <i>sjömansskattetabellen</i>
1 2 eller 3 4	1 2—3 4

Kolumnen i *sjömansskattetabell I och II* bestäms med motsvarande tillämpning av 4 § uppbördsförordningen och enligt följande uppställning.

Å debetsedel för preliminär A-skatt angiven kolumn	Avdrag för sjömansskatt verkställs enligt nedanstående kolumn i <i>sjömansskattetabell I eller II</i>
1 2 eller 3 4	1 2—3 4

till 11 §.

Kvitto på innehållen sjömansskatt skall lämnas i den avräkningsbok, med vilken sjöman skall förses jämlikt 11 § sjömanslagen, såvitt icke sjömansskattenämnden efter ansökan av redaren medger, att kvitto må lämnas i annan ordning. Har rättelse, som avses i 10 § 1 mom. tredje stycket, företagits skall anteckning härom ske i avräkningsboken.

Kvitto på innehållen sjömansskatt skall lämnas i den avräkningsbok, med vilken sjöman skall förses jämlikt 11 § sjömanslagen, såvitt icke sjömansskattenämnden efter ansökan av redaren medger, att kvitto må lämnas i annan ordning. Har rättelse, som avses i 10 § 1 mom. tredje stycket *eller 2 mom.*, företagits skall anteckning härom ske i avräkningsboken.

till 12 §.¹

Jämkning i — — — — —

I fråga om sjöman, som *avses i förordnande enligt 7 § 2 mom.*, må vid jämkning enligt 12 § 1 mom. hänsyn tagas till sådana i sistnämnda författningsrum omförmälda avdrag, vilka sjömannen med tillämpning av grunderna för förordningen om statlig inkomstskatt skulle hava kunnat påräkna vid taxering i det land, där sjömannen är bosatt.

— — — — — statlig inkomstskatt.

I fråga om sjöman, som *utan att vara bosatt i Sverige har att betala sjömansskatt enligt 7 §*, må vid jämkning enligt 12 § 1 mom. hänsyn tagas till sådana i sistnämnda författningsrum omförmälda avdrag, vilka sjömannen med tillämpning av grunderna för förordningen om statlig inkomstskatt skulle hava kunnat påräkna vid taxering i det land, där sjömannen är bosatt. *Har vid nämnda taxering avdrag kunnat utnyttjas av sjömannen själv eller hans make skall jämkning dock ej medgivas.*

Vid jämkning enligt 12 § 3 mom. för i Sverige icke bosatt sjöman skall slutlig skatt beräknas med tillämpning av svenska beskattningsregler.

Som studier anses undervisning vid t. ex. universitet, skola och korrespondensinstitut.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

¹ Senaste lydelse av anvisningarna till 10 § 1965: 82.

¹ Senaste lydelse av anvisningarna till 12 § 1964: 72.

Förslag till

Lag om ändring i taxeringsförordningen (1956:623)

Härigenom förordnas, att 37 § 1 mom., 39 § 1 mom. och 101 § 2 mom. taxeringsförordningen (1956: 623) skall ha nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

37 §.¹

1 m o m. Till ledning		följande uppställning:
Uppgiftsskyldig	Vem uppgiften skall avse	Vad uppgiften skall avse
8. Redare.	Den som <i>erlagt sjömansskatt</i> enligt sjömansskattetabell.	Kontant inkomst ombord samt den tid <i>för vilken</i> mottagaren <i>erlagt sjömansskatt</i> .

(Föreslagen lydelse)

37 §.

1 m o m. Till ledning		följande uppställning:
Uppgiftsskyldig	Vem uppgiften skall avse	Vad uppgiften skall avse
8. Redare.	Den som <i>uppburit lön eller annan gottgörelse som utgör beskattningsbar inkomst enligt förordningen om sjömansskatt och för vilken sjömansskatt skall beräknas enligt sjömansskattetabell I eller II.</i>	Kontant inkomst ombord <i>enligt förordningen om sjömansskatt</i> samt den tid <i>som</i> mottagaren <i>uppburit denna inkomst</i> .

¹ Senaste lydelse av 37 § 1 mom. 1967: 109.

(Nuvarande lydelse)

39 §.¹

1 mom. I särskilda	----- följande uppställning:	
Uppgiftsskyldig	Vem uppgiften skall avse	Vad uppgiften skall avse

9. Redare. Den som *erlagt sjömansskatt*. Atnjutna förmåner.

(Föreslagen lydelse)

39 §.

1 mom. I särskilda	----- följande uppställning:	
Uppgiftsskyldig	Vem uppgiften skall avse	Vad uppgiften skall avse

9. Redare. Den som *uppburit lön eller annan gottgörelse som utgör beskattningsbar inkomst enligt förordningen om sjömansskatt*. Atnjutna förmåner.

(Nuvarande lydelse)

101 §.

2 mom.² Har genom beslut av sjömansskattenämnden eller genom utslag av kamrarrätten eller Kungl. Maj:t bestämts, att sjömansskatt icke skall erläggas för viss inkomst, för vilken sådan skatt tidigare erlagts, må taxeringsintendent inom tid, som angives i 100 §, anföra besvär med yrkande om sådan ändring i den skattskyldiges taxering, som kan föranledas av beslutet eller utslaget.

(Föreslagen lydelse)

2 mom. Har genom beslut av sjömansskattenämnden eller genom utslag av kamrarrätten eller Kungl. Maj:t bestämts, att sjömansskatt icke skall erläggas för viss inkomst, för vilken sådan skatt tidigare erlagts, *eller att sjömansskatt på grund av jämkning eller eljest skall erläggas med annat belopp än tidigare fastställts*, må taxeringsintendent inom tid, som angives i 100 §, anföra besvär med yrkande om sådan ändring i den skattskyldiges *eller hans makes* taxering, som kan föranledas av beslutet eller utslaget.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971 och tillämpas vad avser 37 § 1 mom. och 39 § 1 mom. första gången beträffande kontrolluppgifter till ledning för 1972 års taxering.

¹ Senaste lydelse av 39 § 1 mom. 1962: 594.

² Senaste lydelse av 101 § 2 mom. 1958: 299.

Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom förordnas, att 48 § 2 mom. kommunalskattelagen (1928:370)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

48 §.

2 m o m. Skattskyldig fysisk	— — — — —	nedan sägs.
Skattskyldig, som	— — — — —	4 500 kronor.
Gift skattskyldig,	— — — — —	stycke sägs.
Annan skattskyldig	— — — — —	2 250 kronor.

Har skattskyldig under beskattningsåret varit *skyldig* erlægga *sjömansskatt*, skall det enligt bestämmelserna i detta moment eljest medgivna ortsavdraget minskas med en tolvtedel för varje kalendermånad, för vilken *sjömansskatt* erlagts. Det avdragsbelopp, som sålunda erhålles, avrundas nedåt till jämna tiotal kronor.

För skattskyldig *som* under beskattningsåret *uppburit lön eller annan gottgörelse som utgör beskattningsbar inkomst enligt förordningen om sjömansskatt*, skall det enligt bestämmelserna i detta moment eljest medgivna ortsavdraget minskas med en tolvtedel för varje kalendermånad, för vilken *han uppburit sådan lön eller gottgörelse*. Det avdragsbelopp, som sålunda erhålles, avrundas nedåt till jämna tiotal kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971. Äldre bestämmelser gäller vid 1971 års taxering samt vid eftertaxering för år 1971 eller tidigare år.

¹ Senaste lydelse av 48 § 2 mom. 1962:592.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1961:332) om handräckning vid taxeringsrevision

Härigenom förordnas, att 11 § lagen (1961: 332)¹ om handräckning vid taxeringsrevision skall ha nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

11 §.

Vad i denna lag stadgas om taxeringsrevision skall även äga tillämpning i fråga om skatterevision enligt 28 § förordningen om mervärdeskatt, granskning enligt 9—11 §§ förordningen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning samt kontroll enligt 78 § 1 mom. uppbördsförordningen och 7 § tredje stycket förordningen angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.

(Föreslagen lydelse)

Vad i denna lag stadgas om taxeringsrevision skall även äga tillämpning i fråga om skatterevision enligt 28 § förordningen om mervärdeskatt, granskning enligt 9—11 §§ förordningen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning samt kontroll enligt 78 § 1 mom. uppbördsförordningen, 19 § förordningen om sjömansskatt och 7 § tredje stycket förordningen angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

¹ Senaste lydelse av 11 § 1968: 724.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom förordnas, att 19 kap. 6 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring skall ha nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

6 §.

Sjukförsäkringsavgift fastställes — — — — — öretal bortfaller.
Avgift avseende — — — — — högre sjukpenningklass.
Avgifterna avseende utgifter för sjukvårdsersättning, grundsjukpenning — — — — — erforderlig fondering.

Avgifterna avseende utgifter för sjukvårdsersättning och — — — för sjukvårdsersättning.

Avgifterna avseende utgifter för tilläggssjukpenning — — — — — nu stadgats.

Är försäkrad på grund av vad i 4 kap. 3 § stadgas vid ingången av månad, för vilken avgift avseende utgifter för grundsjukpenning eller tilläggssjukpenning skall utgå, icke berättigad till sjukpenning för minst nittio dagar, nedsättes avgiften till hälften av det belopp, vartill den eljest skolat uppgå. Har försäkrad under visst år *åtnjutit inkomst, för vilken erlagts sjömansskatt*, skall sådan avgift avseende utgifter för grundsjukpenning eller tilläggssjukpenning, som hänför sig till samma år, nedsättas med en tolfedel för varje månad, under vilken sådan *inkomst åtnjutits*.

Är försäkrad på grund av vad i 4 kap. 3 § stadgas vid ingången av månad, för vilken avgift avseende utgifter för grundsjukpenning eller tilläggssjukpenning skall utgå, icke berättigad till sjukpenning för minst nittio dagar, nedsättes avgiften till hälften av det belopp, vartill den eljest skolat uppgå. Har försäkrad under visst år *uppburit lön eller annan gottgörelse som utgör beskattningsbar inkomst enligt förordningen om sjömansskatt*, skall sådan avgift avseende utgifter för grundsjukpenning eller tilläggssjukpenning, som hänför sig till samma år, nedsättas med en tolfedel för varje månad, under vilken sådan *lön eller gottgörelse uppburits*. Avgift avseende utgifter för tilläggssjukpenning skall dock icke erläggas om vid taxering året närmast efter det år avgiften avser icke beräknats till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst för sjömannen eller, om denne skolat taxeras enligt bestämmel-

serna för gift skattskyldig, för någon av markerna.

Den som ----- av tjänstgöringstiden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

1.1 Direktiven m. m.

I gemensam skrivelse till statsrådet och chefen för finansdepartementet den 21 juli 1965 hemställde Sveriges fartygsbefälsförening, Svenska maskinbefälsförbundet, Svenska sjöfolksförbundet och Svenska stewardsföreningen att en översyn snarast måtte företas rörande bestämmelserna i förordningen den 16 maj 1958 (nr 295) om sjömansskatt (SjF) och därtill anslutande tillämpningsbestämmelser. Organisationerna erinrade inledningsvis om att förordningen under sin tillämpningstid ändrats i vissa hänseenden mot bakgrunden av gjorda erfarenheter. De ytterligare erfarenheter som senare vunnits föranledde organisationerna att göra vissa påpekanden.

Det första gällde beskattningen av engångsbelopp. Visserligen hade 1961 bestämmelserna i SjF på denna punkt ändrats i syfte att mildra progressionen men gällande ordning var enligt organisationernas mening ändå förenad med betydande olägenheter vid tillämpningen. Detta framgick bäst därav att det övervägande antalet misstag vid beräkning av skatt ombord på fartyg skedde när dessa regler skulle tillämpas. De allra flesta granskningsanmärkningar som sjömansskattekontoret utfärdat riktade sig också mot felaktigheterna i beräkning av skatt på engångsbelopp. Till följd av skatteskalornas konstruktion uppstod slumpartade resultat som föranledde stort missnöje hos de skattskyldiga.

Organisationerna erinrade därefter om att sjömansskattenämnden tidigare föreslagit att andra engångsbelopp än semester- och vederlagsersättningar borde beskattas procentuellt efter specialtabell såsom skedde i Danmark och Norge. Nämnden föreslog att procentsatsen skulle stå i viss relation till normal månadsinkomst. Förslaget var inte närmare preciserat. Om detta framhöll emellertid departementschefen i samband med 1961 års författningsändring att marginalskatten för extrainkomster vid taxering för inkomst i land var beroende inte bara på den normala inkomstens storlek utan även på extrainkomstens storlek.

Även andra olägenheter förmenades vara förenade med förslaget. Organisationerna hade svårt att förstå dessa erinringar mot förslaget, vilka befarades ha sin orsak i att nämnden inte återgett den åberopade danska varianten av den s. k. särtabelens konstruktion. Vid tidpunkten för skrivelsens avlättande upptog den danska sär Tabellen procentuella skattesatser gällande för de minsta engångsbeloppen upp till 7 350 kr., vilka beskattades mellan 18 och 28 % i den lägsta inkomstgruppen och mellan 47 och 50 % i de två högsta inkomstgrupperna. Progressiviteten i skatteskalorna kom till uttryck i sär Tabellen genom att procentsatsen ökade från 18 till 50 % beroende på den ordinära månatliga inkomstnivån. Nackdelen av att en sär tabell krävde utbyggnad av tabellmaterialet begränsade sig till en kvarts sida på

varannan sida i den danska dagtabellen. Den här gjorda jämförelsen syntes enligt organisationerna visa, att skäl förelåg att undersöka möjligheterna att beskatta engångsbelopp efter en procentuellt uppbyggd särmodell i vilken skattesatserna avvågs med hänsyn till såväl engångsbeloppets storlek som den uppburna månadsinkomsten.

Vidare tog organisationerna i 1965 års skrivelse upp frågan om att slopa den ena av de båda tabeller som gäller för uttagande av sjömansskatt, nämligen närfartstabellen. Organisationerna erinrade om att de tidigare framställt detta yrkande hos Kungl. Maj:t men att framställningen inte föranlett någon åtgärd. Skälen för att slopa närfartstabellen hade enligt organisationernas mening efter hand vuxit i styrka. De skattskyldiga som beskattas enligt närfartstabellen får i regel en högre skatt än landanställda till följd av att seglationen för sjömän på det mindre tonnaget är avsevärt kortare än för sjömän på handelsfartyg i övrigt. Den kortare seglationstiden och den drygare beskattningen medverkar till att ett allt mindre antal svenska sjömän numera sysselsätts på de mindre fartygen, som därför i stor utsträckning får anlita utländskt sjöfolk. Detta medför uppenbara olägenheter både för fartygens redare och det kvarvarande svenska sjöfolket, som av olika skäl önskar fortsätta sin sysselsättning inom denna del av handelsflottan. Utvecklingen inom bemanningsområdet torde ha medfört att numera ett allt mindre antal svenska medborgare erlägger skatt enligt närfartstabellen. En övergång till endast en skattetabell kunde därför inte i någon högre grad påverka summan av inlevererade sjömansskattemedel.

I fortsättningen erinrade organisationerna om att ett betydande antal sjömän, bosatta i övriga nordiska länder, sysselsätts inom den svenska handelsflottan. Enligt uppgifter från organisationernas statistik rörde det sig för det dåvarande om ca 1 600 finländare, 1 400 danskar och 800 norrmän. Dessa nordiska sjömän betalar svensk sjömansskatt enligt skattetabell, vari ingår folkpensionsavgift och sjukförsäkringsavgift. De har dock inga fördelar därav. Särskilt de norska sjömän-

nen befinner sig i en missgynnad situation genom att de också måste betala motsvarande avgifter till betydande belopp i hemlandet. Med hänvisning till pågående strävanden att söka åstadkomma likvärdighet för utländska arbetare inom vårt land syntes det organisationerna skäligt och rimligt, att nordiska sjömän, som visar att de erlägger pensions- och/eller sjukförsäkringsavgifter i hemlandet, beviljades jämkning med motsvarande belopp vid uttagande av svensk sjömansskatt.

Organisationerna tog ytterligare upp frågan om jämkning av sjömansskatt vid kortvarig anställning och anförde på denna punkt följande.

Studering, som är anställd ombord på fartyg under ferier, kan få jämkning av sjömansskatten, om denna i väsentlig mån överstiger den slutliga skatt som skulle ha påförts, om inkomsten ombord utgjort intäkt av tjänst enligt KL. Hel befrielse från sjömansskatt kan beviljas, om den totala inkomsten, med kost och logi inräknat, understiger 2 600 kr.

Även för yrkessjömän förekommer emellertid korttidsanställningar i betydande omfattning och under förutsättningar som måste anses vara minst lika ömmande och giltiga som för studerande. Vi avser då främst elever vid sjöbefäls- och sjömansskolor, praktikanter vilka under vissa perioder måste taga låg- eller oavlönade befattningar i land för att uppfylla inträdesprov eller genomgå speciell utbildning för att få utökad behörighet, värnpliktiga vilka före eller efter militärtjänstgöringen hinner tjänstgöra några månader i handelsflottan samt hemmafruar och andra, vilka under högsäsong tillfälligt tar anställningar ombord i passagerarfartyg.

Elever vid sjöbefäls- och sjömansskolor kan möjligen få jämkning som studerande, men detta endast under förutsättning att inkomsten ombord förväras under ferier. Förväras inkomsten under en kort period före eller efter avslutad utbildning kan jämkning ej erhållas.

Det synes därför angeläget, att 12 § SJF får sådan ändrad lydelse, att jämkning kan beviljas även för här nämnda befattningshavare ombord, i sådana fall där sjömansskatten väsentligt överstiger vad som skulle ha påförts den skattskyldige om inkomsten utgjort inkomst av tjänst enligt KL. Det förutsättes givetvis, att korttidsanställningen föranletts av genomgången utbildning eller praktik, familjeskäl eller eljest av orsaker över vilka den anställde själv ej kunnat råda.

Den omständigheten att sjömansskatten är en definitiv månadsskatt utgör enligt vår mening

icke giltigt skäl för att sjömän i detta avseende skall behandlas oförmånligare än andra medborgare.

Avslutningsvis framförde organisationerna önskemål om samordning av ansökningstiderna för jämkning och för rättelse, något som tillgodosetts genom författningsändring vid 1969 års riksdag (prop. 1969: 50, BeU 36, rskr 145). Vidare förordades översyn av räntebestämmelserna vid skatterestitution och undersökning av möjligheterna att låta betalningen av sjömannens s. k. välfärdsavgifter ske i samband med uppbörden av sjömansskatt.

Sjömansskattekommittén tillkallades enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 juni 1967 för att överse de bestämmelser som gäller för beskattningen av sjömän och därmed sammanhängande frågor. I direktiven för kommittén erinrade departementschefen, statsrådet Sträng, om att sjömansskatten är en definitiv källskatt på sjömans inkomster ombord på fartyg och att SjF antogs av 1958 års riksdag efter gemensamma förarbeten i de nordiska länderna. Vidare framhölls att förordningen, som innebar att en helt ny skatteform infördes i vårt land, fungerat väl under de ca tio år som den varit i tillämpning.

Vissa justeringar hade gjorts under 1960-talet för att avhjälpa smärre brister men någon samlad översyn av förordningens bestämmelser hade däremot dittills inte ägt rum.

Sedan departementschefen i korthet erinrat om innehållet i ovannämnda skrivelse från de ombordanställdas organisationer anförde han:

Enligt min mening är det lämpligt att nu göra en allsidig översyn av SjF under beaktande av framkomna ändringsförslag. Översynen bör inte vara begränsad till de frågor som jag berört i det föregående utan omfatta förordningen i dess helhet. Samordningen med annan skattelagstiftning bör givetvis beaktas liksom sambandet med sociallagstiftningen inte bara i Sverige utan också i övriga nordiska länder i den mån denna lagstiftning är ägnad att påverka den svenska sjömansskatten. Vidare bör beaktas att ett automatiskt databehandlings-system tillämpas i Sverige inom folkbokförings- och uppbördsväsendet fr. o. m. den 1 januari

1968. Det bör undersökas i vad mån detta förhållande påkallar ändringar i bestämmelserna om bl. a. redovisningen av sjömansskatten. Kontakt bör tas med myndigheter i andra nordiska länder för att så långt möjligt samordna den svenska sjömansskattelagstiftningen med motsvarande lagstiftning i dessa länder.

1.2 Utredningsarbetets uppläggning

Som framgår av våra direktiv avser utredningen dels vissa särskilda frågor rörande den svenska sjömansskatten som aktualiserats i en skrivelse till Kungl. Maj:t år 1965 och dels andra frågor i samma ämne som kan uppmärksammas under arbetets gång. Vi har fattat uppdraget så att vi gjort en fullständig översyn av SjF och därvid inventerat nära nog alla tänkbara frågeställningar i samband med denna skatteform. Därvid har vi givetvis ägnat särskild uppmärksamhet åt de spörsmål som de ombordanställda tagit upp i sin skrivelse.

För att få en säker uppfattning om problemens omfattning har vi låtit göra omfattande statistiska undersökningar rörande de ombordanställda och deras beskattningsförhållanden. Vi lämnar också vissa uppgifter om bemanningen på svenska fartyg sådan den visar sig vid beskattningen och av influten sjömansskatt. De statistiska uppgifterna återfinns främst i bilagor till betänkandet men har delvis också inarbetats i den löpande texten.

I det följande redovisar vi resultatet av våra överväganden. Till en början lämnas emellertid en historik samt en översiktlig redogörelse för nu gällande ordning för sjömannens beskattning på svenska fartyg och fartyg tillhörande annat nordiskt land. Vi uppehåller oss utförligare i varje särskilt avsnitt som vi behandlar vid innehållet i gällande bestämmelser och därpå grundad praxis.

2.1 Historik

Frågan om införande av en definitiv källskatt för sjömän väcktes i samband med källskattesystemets införande. Sedan riksdagen i skrivelse 1945: 609 hemställt om vidare utredning och förslag rörande sjömännens beskattning tillkallades enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 mars 1948 särskilda sakkunniga med uppdrag att undersöka huruvida det var möjligt att för sjömännen införa en definitiv källskatt. De sakkunniga antog benämningen sjömansskatteutredningen.

I Norge hade genom lag den 21 mars 1947 införts bestämmelser om en definitiv skatt för sjömän. Redan dessförinnan gällde emellertid för skatteavdrag på sjömans inkomst vissa särskilda regler som tillkommit under andra världskriget. Skatteavdragen enligt dessa provisoriska regler avsågs ursprungligen skola vara preliminära men godkändes senare som slutlig skattebetalning.

I sitt den 8 juni 1949 avgivna betänkande (SOU 1949: 27) föreslog sjömansskatteutredningen, att sjömännen skulle betala skatt för sin inkomst ombord i form av sjömansskatt. Denna skulle vara definitiv, vilket bl. a. innebar att inkomsten inte sedermera skulle deklarerars eller taxeras. Sjömansskatten skulle uttas genom avdrag på den kontanta inkomsten enligt särskild tabell. Särskilt tillägg för naturaförmåner skulle inte göras, utan hänsyn till dessa förmåner skulle

tas redan vid fastställande av tabellens skattebelopp. Tabellen skulle grundas på förut sättningen att sjömännen hade inkomst ombord under tio av årets månader. Kommunalskatten skulle beräknas efter en enhetlig, förhållandevis låg utdebitering och gå till fördelning mellan hemortskommunen och vederbörande landsting. Sjömännen skulle erhålla vanliga debetsedlar på preliminär A-skatt. Från dessa skulle i sjömannens sjöfartsbok antecknas debetsedelns år och nummer samt den kolumn i A-skattetabellen som skulle användas. Med ledning härav skulle därefter skatt kunna dras av enligt den särskilda sjömansskattetabellen. De innehållna skattebeloppen skulle av fartygens befälhavare redovisas till rederiet och därifrån till ett för riket gemensamt sjömansskattekontor i Göteborg.

Enligt utredningens förslag skulle sjömännen i vanlig ordning taxeras för inkomst i land. Vid uträkning av statlig inkomstskatt skulle inkomsten ombord och inkomsten i land sammanläggas. På samma sätt skulle hänsyn till inkomsten ombord tas vid samtaxering med äkta make. För att möjliggöra detta skulle uppgift om intäkter ombord och avdragen sjömansskatt av sjömansskattekontoret sändas till taxeringsnämnden och den lokala skattemyndigheten i sjömannens hemort. Denna myndighet skulle också fördela de kommunalskattebelopp som inflöt genom sjömansskatten. För att undvika att sjömän som erlagt sjömansskatt i enskilda

fall fick högre skatt än vid taxering i vanlig ordning föreslogs särskilda regler av innebörd bl. a. att sjömännen kunde begära att bli överförda till taxering enligt allmänt gällande regler. Sjömän, som inte var bosatta i Sverige, skulle enligt förslaget också erlägga sjömansskatt men endast med 10 % av den kontanta inkomsten ombord. Om sjömannen kunde styrka, att han var skattskyldig i annat land för sin inkomst ombord, skulle han befrias från skyldigheten att erlägga svensk sjömansskatt.

Vid remissbehandlingen avstyrktes utredningens förslag av de flesta remissinstanserna. Med anledning härav uppdrogs åt numera regeringsrådet Sten Wilkens att närmare undersöka vilka åtgärder beträffande sjömännens beskattning, som kunde göras inom gränserna för då gällande skatte- och uppbördssystem.

Utredningsuppdraget redovisades i en promemoria vari underströks de gynnsamma verkningarna av de regler för sjömännens skattebetalning som kommit till stånd genom 1945 års uppbördslagstiftning. I promemorian påpekades emellertid att svårigheter fortfarande förelåg. De invändningar, som vid remissbehandlingen hade rests mot sjömanskatteutredningens förslag om en svensk sjömansskatt, fann utredningsmannen vara av sådan betydelse att ett genomförande av förslaget i dess helhet inte kunde tillrådas för det dåvarande. Utredningens förslag till beskattning av utländska sjömän ombord på svenska fartyg hade däremot föranlett relativt få invändningar. Utredningsmannen förordade att sådana sjömän borde erlägga en särskild sjömansskatt.

I prop. 1953: 100 anmäldes sjömanskatteutredningens förslag och Wilkens promemoria samt inkomna remissyttranden. Med hänsyn till de invändningar som rests mot utredningens förslag fann departementschefen att han inte kunde förorda dess genomförande. Emellertid framlades i propositionen förslag till förenklade regler beträffande uppbörd och redovisning av skatt för här i riket bosatta sjömän anställda på svenska handelsfartyg med en bruttodräktighet av minst 500 registerton. Vidare före-

slogs att sjömän, som inte var bosatta här i riket, skulle betala sjömansskatt med 15 % av den kontanta inkomsten ombord på sådana fartyg. Förslaget godkändes av riksdagen, som emellertid i skrivelse 1953: 187 anhöll att Kungl. Maj:t ville ompröva frågan om en definitiv sjömansskatt samt för riksdagen framlägga det förslag som kunde förändras av omprövningen.

Frågan om sjömännens beskattning uppmärksammades ungefär samtidigt av Nordiska rådet. Vid rådets session i Oslo den 9—18 augusti 1954 antogs sålunda en rekommendation till regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige att överväga spörsmålet om att ingå en konvention om gemensamma regler för beräkningen av skatt för sjömän och för uppbörden av denna skatt. Det uppdrogs åt svenska regeringen att i denna fråga vara koordinerande och initiativtagande. På svenskt initiativ hölls därefter i Oslo den 12 och 13 december 1955 överläggningar i frågan mellan representanter för de danska, finska, norska och svenska finansdepartementen.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 februari 1956 tillkallades fyra sakkunniga med uppdrag att utreda frågan om särskilda skatte- och uppbördsregler för sjömän. De sakkunniga, som antog benämningen 1956 års sjömansskattesakkunniga, avlämnade den 4 oktober 1957 betänkande med förslag till förordning om sjömansskatt m. m. (SOU 1957: 39).

Som skäl för införande av en definitiv källskatt för sjömännen anfördes i betänkandet sjömännens svårighet att avge självdeklaration och att tillvarata sina intressen i skattefrågor. Vidare åberopades att sjömännen inte på samma sätt som landanställda kunde tillgodogöra sig samhällets sociala och andra förmåner. Den då gällande ordningen för sjömännens beskattning ansågs medverka till att de svenska fartygen inte i önskvärd utsträckning kunde bemannas med svenskt sjöfolk.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle sjömansskatt betalas av alla, som var anställda i redarens tjänst på svenska handelsfartyg med en bruttodräktighet av minst 100 regis-

terton, under förutsättning att fartygen användes i östersjöfart, norrsjöfart eller oceanfart eller i sådan kustfart, som bedrevs över större områden och som närmast var att jämföra med östersjöfart. Skatten skulle betalas för samtliga inkomster förvärvade i redarens tjänst. För att möjliggöra att även drickspenningar — som ju uppbärs direkt av allmänheten — beskattades genom sjömansskatt, föreslogs att storleken av drickspenningarna skulle uppskattas schablonmässigt med olika belopp för olika grupper av inkomsttagare.

Sjömansskatt skulle betalas om sjöman var bosatt här i riket eller inte. Var sjöman inte här bosatt, skulle — liksom fallet var enligt förordningen om särskild sjömansskatt — skatten utgå med 15 % av den kontanta lönen.

För här i riket bosatta sjömän skulle skatten utgå enligt sjömansskattetabeller efter differentierade skatteskalor. En tabell skulle användas för skatteavdrag ombord på fartyg i norrsjöfart eller oceanfart och en annan tabell ombord på fartyg i östersjöfart eller därmed likställd kustfart. I sjömansskattetablerna skulle finnas kolumner för ogift sjöman utan barn, för ogift sjöman med barn samt för gift sjöman. Sjömansskattetablerna konstruerades med utgångspunkt från 1958 års preliminärskattetabell för kommuner med 13 kr. utdebitering. Tabellen för oceanfart och norrsjöfart innebar viss skattelindring i jämförelse med skatten för inkomsttagare i land, medan skatten enligt tabellen för östersjöfart i huvudsak överensstämde med den, som utgick enligt ovan nämnda preliminärskattetabell. Skatteavdrag skulle beräknas på den kontanta lönen i förekommande fall ökad med schablonmässigt uppskattade drickspenninginkomster.

Under vissa förutsättningar skulle jämkning av sjömansskatt kunna erhållas på grund av stor försörjningsbörd m. m. Sådan jämkning ansågs dock endast sällan behöva förekomma.

Skatteavdrag skulle verkställas med ledning av sjömannens debetsedlar på preliminär A-skatt, eventuellt vissa andra handlingar. Den avdragna skatten skulle vara definitiv,

dvs. inkomst intjänad ombord skulle inte bli föremål för taxering.

För inkomst i land skulle sjöman taxeras vid årlig taxering. Härvid skulle hänsyn tas till inkomst ombord på så sätt att sjöman vid taxeringen fick vidkännas reducering av honom annars tillkommande ortsavdrag. Reducering skulle ske med en tolfedel för varje kalendermånad, som sjömannen uppburit inkomst ombord. Då jämkning av sjömansskatt medgivits, skulle hänsyn härtill tas vid den årliga taxeringen. I övrigt skulle inkomst, som sjömansskatt betalats för, inte påverka den årliga taxeringen eller den där efter följande debiteringen.

För handläggning av sjömansskatteärenden föreslogs, att en sjömansskattenämnd och ett därtill knutet sjömansskattekontor inrättades, båda förlagda till Göteborg. Nämnden skulle bl. a. bestämma på vilka fartyg sjömansskatt skulle betalas, och vilken tabell, som skulle användas.

Kommuner, landstingskommuner, municipalsamhällen och allmänna sjukkassor föreslogs få bidrag med schablonmässigt beräknade belopp för den inkomstminskning, som blev en följd av att sjömän inte genom årlig taxering beskattades för inkomst ombord.

De sakkunnigas förslag tillstyrktes eller lämnades utan erinran av de flesta remissinstanserna. I några fall uttalades dock att principiella betänkligheter kunde anföras mot att särskilda skatte- och uppbördsregler infördes för en viss grupp skattskyldiga. Endast tre remissinstanser nämligen kammarrätten, riksskattenämnden och överståthållarämbetet avstyrkte ett genomförande av förslaget.

I prop. 1958:92 framlades förslag till förordning om sjömansskatt m. m. vilket i huvudsak överensstämde med utredningsförslaget. Departementschefen tryckte förutom på de av de sakkunniga anförda skälen för införande av en sjömansskatt även på de internordiska samarbetssträvandena i frågan. Propositionen godkändes av riksdagen. De nya bestämmelserna tillämpades fr. o. m. den 1 januari 1959. Vid samma tidpunkt trädde lagar om sjömansskatt i kraft även i Danmark och Finland. I Norge

infördes som tidigare nämnts bestämmelser om sjömansskatt redan under 1940-talet. Genom det internordiska samarbetet i sjömansskattefrågan visar de nordiska ländernas lagstiftningar överensstämmelser i principiella avseenden. Beträffande detaljerna förekommer däremot skiljaktigheter föranledda av resp. länders övriga skattelagstiftning.

Sedan 1959 har SjöF och de vid förordningen fogade tabellerna ändrats vid flera tillfällen. Ändringarna har i regel tillkommit som anpassning till den allmänna skattelagstiftningen eller till det allmänna skatetrycket. I proposition 1961: 6 framlades dock efter framställning från sjömansskattenämnden förslag om bl. a. jämningsbestämmelse för studerande, som tjänstgjorde ombord under ferier, och ändrade beskattningsregler i fråga om engångsbelopp. Förslaget godkändes av riksdagen och ändringsförordningen som utfärdades den 10 mars 1961 (nr 36), trädde i kraft vad gällde jämningsbestämmelsen den 1 juni 1961 och i övrigt den 1 januari 1962.

Utförligare redogörelser för tidigare förslag och lagstiftningsåtgärder beträffande sjömans beskattning återfinns i de förut nämnda betänkandena av sjömansskatteutredningen och 1956 års sjömansskattesakkunniga.

2.2 Gällande rätt i Sverige

Som nämnts i kapitel 1 är bestämmelserna om sjömansskatt intagna i förordningen den 16 maj 1958 (nr 295) om sjömansskatt (SjöF) med senare gjorda ändringar och tillägg. (Alla paragrafhänvisningar nedan i 2.2 avser SjöF utan att detta särskilt anges.) Tabeller för beräkning av skatt för hel månad är fogade vid förordningen. Nu gällande tabeller har fastställts genom kungörelsen den 24 februari 1967 (nr 81) och tillämpas sedan den 1 juli samma år. Sjömansskatten uttas i stället för statlig och kommunal inkomstskatt samt folkpensions- och sjukförsäkringsavgifter.

Ärenden angående sjömansskatt hand-

läggs av en av Kungl. Maj:t utsedd nämnd (sjömansskattenämnden) förlagd till Göteborg och av ett sjömansskattekontor, som utgör en sektion av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län (6 §).

Att i kammarrätten och hos Kungl. Maj:t föra det allmänna talan i mål angående sjömansskatt förordnar Kungl. Maj:t en befattningshavare hos länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län (24 §).

För tillämpningen av förordningens bestämmelser har sjömansskattenämnden utfärdat anvisningar rörande sjömansskatt samt särskilda meddelanden. Dessutom har nämnden med stöd av 8 § 1 mom. andra stycket fastställt tabeller för beräkning av skatt på inkomst som avser kortare tid än en månad, s. k. dagtabeller.

Sjömansskatt utgår som en definitiv källskatt vid anställning i redarens tjänst ombord på svenskt handelsfartyg med en bruttodräktighet av minst 100 registerton, vilket huvudsakligast nyttjas i närfart eller fjärrfart. Utländskt fartyg som av svensk redare förhyrs på s. k. bareboat basis¹ likställs med svenskt handelsfartyg (1 § jämte anvisningar).

Med närfart avses fart mellan svenska hamnar utanför öppen kust eller utomskärs vid kusterna samt fart mellan svensk och utländsk hamn eller mellan utländska hamnar, dock ej bortom linjen Hanstholm—Lindesnäs eller bortom Cuxhaven. Som fjärrfart betecknas fart, helt eller delvis, bortom linjen Hanstholm—Lindesnäs eller bortom Cuxhaven (2 §).

Förordningen är inte tillämplig vid anställning på fartyg i inre fart. Med inre fart förstås fart i hamnar, på floder, kanaler och insjöar eller inomskärs vid kusterna eller i Kalmarsund (anvisningarna till 1 §).

Redare åligger att till sjömansskattekontoret för varje period om två månader, räknat från beskattningsårets början, inbetala och redovisa under perioden innehållen sjömansskatt. Sådan skatt skall emellertid inte inbetalas på den del av till sjöman utbetald sjuk-

¹ Förhyrning på bareboat basis innebär att fartyget förhyrs obemannat. Det ankommer på den förhyrande redaren att bemanna fartyget.

lön, som motsvarar vad redaren äger uppbära från allmän försäkringskassa på grund av bestämmelserna i 3 kap. 16 § andra eller tredje stycket lagen om allmän försäkring. Redaren skall senast sista dagen i andra månaden efter den tvåmånadersperiod redovisningen avser på fastställt formulär till sjömansskattekontoret insända summerad förteckning över skatteavdragen för varje fartyg. Skattebeloppen skall samtidigt inbetalas till kontorets postgiro. Sjömansskattenämnden har möjlighet att efter framställning medge anstånd med redovisningen (14 § 1 mom.).

Fullgör redare inte sin skyldighet att verkställa skatteavdrag eller inbetalningar han inte avdragen skatt, skall sjömansskattekontoret rikta krav mot honom (revisionskrav). Under vissa förutsättningar får krav i stället riktas mot sjömannen. För att ett kravbelopp skall kunna indrivnas erfordras att sjömansskattenämnden fastställt kravet (17 §).

För *här i riket bosatt sjöman* beräknas sjömansskatten enligt endera av två sjömansskattetabeller. Den ena gäller vid anställning på fartyg i fjärrfart (tabell I) och den andra på fartyg i närfart (tabell II). Sjöman, som är inskriven i sjömansregister, dvs. i princip varje svensk sjöman, skall på grund av särskild bestämmelse betala sjömansskatt enligt skattetabell oberoende av var han verkligen är bosatt. Endast om han visar skattskyldighet i annat land för inkomsten ombord, får skatteavdrag underlätas (7 § jämte anvisningar).

På grund av bestämmelse i 7 § 2 mom. kan Kungl. Maj:t förordna att även sjöman, som är bosatt i Danmark, Finland, Island eller Norge, skall betala sjömansskatt enligt de bestämmelser som gäller för *här i riket bosatt sjöman*. Sådant förordnande har lämnats beträffande sjömän, bosatta i Danmark (kungörelse 14 november 1958, nr 541), Finland (kungörelse 14 november 1958, nr 542) och Norge (kungörelse 11 december 1959, nr 544).

Sjömansskatten beräknas för varje månad på sjömannens kontanta inkomst ombord. I vissa fall beräknas skatten på ett mindre belopp än den kontanta inkomsten. Detta före-

kommer när sjömannen på grund av sin tjänst ombord betalar avgift för egen eller efterlevandes pensionering. Detsamma är fallet om sjömannen erhållit beslut om jämkning. I dessa fall minskas inkomsten vid skatteberäkningen med avgiften eller jämningsbeloppet. Likaså avräknas — i den mån det medgivits av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer — belopp som enligt avtal mellan arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer utgör krigsriskstillägg eller motsvarande ersättning.

Bestämmelserna om jämkning av sjömansskatt återfinns dels i 12 § och dels i Kungl. Maj:ts brev till sjömansskattenämnden den 3 mars 1961 (nr 37), som utfärdats med stöd av 37 § 2 mom. Sjf. Beslut om jämkning fattas av sjömansskattenämnden. Jämningsmöjligheterna är begränsade och innefattar sålunda bl. a. inte utgifter för intäkternas förvärvande. Hänsyn till sådana utgifter har i stället tagits vid fastställande av sjömansskattens storlek.

Enligt Kungl. Maj:ts medgivande i brev till sjömansskattenämnden den 27 juni 1969 gäller skattefrihet för krigsriskstillägg som utgår enligt följande avtal mellan Sveriges redareförening och de ombordanställdas organisationer, nämligen avtalen den 3 september 1965 och den 31 mars 1969 beträffande krigsriskstillägg vid uppehåll i nord- och sydvietnamesiska hamnar, avtalet den 13 juni 1967 beträffande krigsriskstillägg vid fart inom visst område i Främre Orienten samt avtalet den 30 augusti 1967 beträffande krigsriskstillägg vid fart på Nigeria.

Nu aktuella allmänna grunder för sjömansskattetablerna framgår av en promemoria, som intagits som bilaga 1 till prop. 1965: 14. Gällande tabeller, som tillämpats alltsedan den 1 juli 1967, har utfärdats av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1967: 7, BeU 2, rskr 51).

Sjömansskattetablerna innehåller *tre* kolumner, nämligen
kolumn 1 för ogift sjöman utan barn
kolumn 2—3 för gift sjöman
kolumn 4 för ogift sjöman med barn.

Skatteavdrag verkställs med ledning av den kolumnbeteckning som angivits anting-

en på sjömannens debetsedel å preliminär A-skatt för det löpande året eller i beslut av sjömannsskattenämnden för samma år. Uppvisar sjömannen inte debetsedel eller beslut av sjömannsskattenämnden om tillämplig kolumn skall skatteavdrag verkställas enligt kolumn 1 i sjömannsskattetabellen. Vissa särsk bestämmelser gäller dock för skatteavdrag under januari och februari månader (10 §).

På månadsinkomst som enligt sjömannsskattenämndens anvisningar innefattar månadslön eller del av månadslön, inklusive avtalsenliga tillägg och övertidsersättning samt drickspenninginkomst och provision, avläses skatten enligt tillämplig kolumn direkt i skattetabellen (dagtabellen) på uppslaget för det antal dagar inkomsten avser (8 § 1 mom.).

Utgörs inkomsten av s. k. engångsbelopp sker beskattning på olika sätt beroende på vilken form av engångsbelopp det är fråga om. Skatt på engångsbelopp i form av semesterersättning och s. k. vederlagsersättning¹ beräknas sålunda med hänsyn tagen till den ledighet inkomsten avser, dvs. på i princip samma sätt som gäller för månadsinkomst (8 § 2 mom.).

Annat engångsbelopp, exempelvis retroaktiv lön för mer än en månad, gratifikation och bärjarlön, beskattas på ett sätt om beloppet uppgår till högst 1 200 kr. och på ett annat sätt om det överstiger 1 200 kr.

Skatt på engångsbelopp, som inte överstiger 1 200 kr., beräknas efter det procenttal med vilket skatt skulle ha utgått på ett belopp av 100 kr. lagt till den senast uppburna månadsinkomsten.

Överstiger engångsbeloppet 1 200 kr., beräknas skatten på engångsbeloppet till 12 gånger det belopp varmed skatten för sjömannens senast uppburna månadsinkomst ökar, om till månadsinkomsten läggs en tolfedel av engångsbeloppet.

Med senast uppburen månadsinkomst förstås den inkomst som uppburits månaden före den då engångsbeloppet utbetalas. Endast om inkomst inte föreligger för nämnda månad får annan inkomst anses som senast

uppburen månadsinkomst (8 § 3 mom. jämte anvisningar).

Sjömannsskatten tillfaller staten men staten utbetalar till kommun, landsting, municipal-samhälle med en utdebitering för samhällets behov av minst en krona och till allmän försäkringskassa årligen ersättning för deras genom sjömannsskatten minskade skatte- och avgiftsintäkter.

Ersättningarnas belopp är schablonmässigt beräknade till viss procent av den sjömannsskatt, som under beskattningsåret betalats av sjömän bosatta inom kommunen eller inom försäkringskassans verksamhetsområde. Procentsatserna utgör sedan 1962 för stad, som inte tillhör landstingskommun, 55 %, för annan kommun 40 %, för landstingskommun 15 %, för municipalsamhälle 2 % och för försäkringskassa 6 %. De nu gällande ersättningsreglerna fastställdes genom förordning den 27 april 1962 (nr 142).

Ersättning utgår inte till kommun eller municipalsamhälle, om ersättningsbeloppet understiger 500 kr. (4 §).

Eftersom sjömannsskatten är en definitiv skatt skall inkomst ombord inte taxeras och därför inte heller redovisas i självdeklaration. För annan inkomst än sjöinkomst är sjöman däremot deklarationsskyldig om hans bruttointäkter av en eller flera förvärvskällor uppgått till sammanlagt minst 100 kr. Sjöman är vidare deklarationsskyldig om han vid beskattningsårets utgång har förmögenhet överstigande 100 000 kr. eller om garantibelopp för fastighet skall upptas som skattepliktigt inkomst för honom.

Inkomst ombord sambeskattas inte med inkomst i land. Hänsyn till sjöinkomsten tas emellertid på så sätt att sjöman vid taxering får vidkännas reducering av honom annars tillkommande ortsavdrag. Reducering sker med en tolfedel för varje kalendermånad, som sjömannen betalat sjömannsskatt. Samma reducering sker för tid då sjöman betalat dansk, finsk eller norsk sjömannsskatt. Vidare skall vid taxering hänsyn tas till jämkning som kan ha medgetts av sjömannsskatten.

Redare är enligt 37 § 1 mom. punkt 8 taxeringsförordningen skyldig att beträffan-

¹ Angående vederlagsersättning, se närmare kapitel 5.

de sjöman, som betalat sjömansskatt enligt sjömansskattetabell, lämna kontrolluppgift avseende dels sjömannens kontanta inkomst ombord och dels den tid som han betalat sjömansskatt för. Skyldigheten avser sålunda alla tabellskattebetalande sjömän och inkluderar därför sjömän bosatta i Danmark, Finland och Norge samt sådana sjömän, som är inskrivna i svenskt sjömansregister och bosatta utom Sverige, Danmark, Finland och Norge.

Kontrolluppgifterna beträffande i Sverige bosatta sjömän sänds till vederbörande lokala skattemyndigheter att tillställas resp. taxeringsnämnder. Taxeringsnämnden skall vid taxeringen med ledning av uppgiften dels bestämma sjömannens eventuella ortsavdrag och dels föranstalta om att i inkomstlängd noteras hans beskattningsbara inkomst enligt Sjf och det antal månader som han betalat sjömansskatt för. Kontrolluppgiften utgör vidare underlag för lokala skattemyndigheten vid fastställandet av sjömannens pensionsgrundande inkomst.

Uppgifterna avseende i Danmark, Finland och Norge bosatta sjömän skall tillställas sjömansskattekontoret. På grund av föreskrift i kungl. brev den 7 april 1961 vidarebefordrar kontoret uppgifterna till respektive sjömansskattemyndigheter i nämnda länder. Från dessa myndigheter får sjömansskattekontoret å andra sidan kontrolluppgifter beträffande i Sverige bosatta sjömän anställda ombord på de andra ländernas fartyg. Kontoret skickar sistnämnda uppgifter vidare till taxeringsnämnderna, som skall handlägga dem på i princip samma sätt som gäller beträffande de svenska kontrolluppgifterna.

Redarnas kontrolluppgifter avseende utomlands bosatta sjömän inskrivna i svenskt sjömansregister går via sjömansskattekontoret till lokala skattemyndigheten i Stockholms fögderi, som har att bestämma pensionsgrundande inkomst för denna kategori sjömän.

Beträffande i Sverige inte bosatta sjömän bör till en början erinras om vad nyss nämnts, nämligen att i Danmark, Finland eller Norge bosatt sjöman ävensom i utlandet

bosatt sjöman, som är inskriven i det svenska sjömansregistret, betalar sjömansskatt för sin inkomst enligt samma bestämmelser som gäller för här i riket bosatt sjöman.

Annan i utlandet bosatt sjöman skall betala sjömansskatt med 15 % av den beskattningsbara inkomsten ombord, om han inte på godtagbart sätt visar, att han är skattskyldig i annat land för inkomsten. Skattesatsen är densamma på fartyg i när- och fjärrfart och oberoende av inkomstens storlek, av sjömannens civilstånd eller eventuell underhållsskyldighet mot barn (9 §).

Med stöd av 37 § 3 mom. har Kungl. Maj:t i kungörelse den 16 maj 1958 (nr 302) förordnat att sjömansskatt, som beräknas enligt 9 §, inte skall betalas av utländska sjömän, som på särskilda hyresvillkor (de s. k. Hongkongreglerna) är anställda ombord på svenska handelsfartyg i fart på Fjärran Östern.

Utförligare redogörelser för gällande bestämmelser i den svenska sjömansbeskattningen lämnas nedan i de olika avsnitt vi behandlar.

2.3 Gällande rätt i andra nordiska länder

I Danmark infördes bestämmelser om en definitiv källskatt för sjömän genom lag den 31 mars 1958. Den danska sjömansskatten trädde liksom den svenska i kraft den 1 januari 1959. Sjömansskatten ersätter inkomstskatt till stat och kommun, inklusive kyrkliga avgifter, och folkpensionsavgift.

Envar som är anställd på danskt fartyg med en bruttodräktighet av över 150 registerton vilket nyttjas i utrikesfart eller när-fart, skall betala sjömansskatt. Sjömansskatt betalas således även av den som är anställd ombord hos annan än redaren. Delägare i fartyg skall normalt inte betala sjömansskatt utan beskattas för inkomsten ombord enligt allmänt gällande regler.

Med danskt fartyg förstås fartyg som utslutande används till förvärvsmässig befordran av passagerare eller gods eller som bärgningsfartyg, härunder inbegripet statens isbrytarfartyg. Utländskt fartyg som av dansk

redare förhyrs på s. k. bareboat basis likställs med danskt fartyg. Som villkor för att de ombordanställda skall omfattas av sjömansskattebestämmelserna gäller att fartyget nyttjas i utrikesfart eller närfart. Med utrikes fart avses

a) fart, som huvudsakligen äger rum mellan hamnar utanför ett område som i Nordsjön begränsas av longitud 3° ost och latitud 61° nord och i Östersjön av latitud 58° nord,

b) fart, som huvudsakligen äger rum mellan hamnar, som ligger innanför det nämnda området, och hamnar, som ligger utanför detta område,

c) bärgningsverksamhet, som huvudsakligen bedrivs utanför det nämnda området.

Med närfart förstås fart eller bärgningsverksamhet, som bedrivs innanför det ovan under a) nämnda området, med undantag av fart med

1) fartyg, som seglar på begränsade fartsområden,

2) fartyg, som huvudsakligen seglar på insjöar och floder,

3) fartyg, som är i stationär verksamhet, häri inbegripet hamntrafik och liknande, eller som inte har eget framdrivningsmaskineri.

Linjetrafik, för vilken segeldistansen från hamn till hamn utgör mindre än 50 sjömil, anses som begränsad fart. Sådan fart är exempelvis färjetrafiken på Stora Bält och i Öresund samt på linjerna Rödbyhamn—Puttgarden och Kalundborg—Århus.

Genom dispens kan under vissa förhållanden fartyg under 150 bruttoregister-ton och fartyg, som går i begränsat fartsområde tas in i den danska sjömansskatten. För fart på kortare sträcka än 25 sjömil lämnas dock inte dispens.

I Danmark, Finland, Norge och Sverige bosatta sjömän betalar sjömansskatt enligt sjömansskattetabeller, olika för utrikes fart och närfart. Skatten är lägre i tabellen för utrikes fart än i tabellen för närfart.

Vilken tabell som skall gälla för ett fartyg bedöms för varje månad enligt särskilda bestämmelser. I ogynnsamma fall kan fråga

bli om tabellbyte flera gånger under ett kalenderår.

Skattetabellerna har f. n. två kolumner, en för försörjare och en för icke-försörjare. Hänsyn till förekomsten av barn tas inte. I stället utgår i Danmark liksom i Sverige barnbidrag.

Skatteavdrag verkställs med ledning av uppgifterna i ett för sjömannen utfärdat sjömansskattekort.

Värdet av fri kost är skattepliktig inkomst men skall inte tilläggas den kontanta inkomsten vid skatteberäkningen. Hänsyn till kosten har nämligen tagits vid fastställande av skattebeloppen i tabellerna.

Vid fastställande av sjömansskattetabellerna har utgångspunkten varit att sjömansskatten i stort sett skall ansluta sig till det allmänna skattetrycket i land. Skatten har emellertid beräknats under den förutsättningen att inkomst ombord intjänas endast under tio månader av året. I skattetabellerna har inarbetats ett fast utgiftsavdrag som uppgår till 400 kr. per månad för försörjare och 320 kr. per månad för övriga. Avdraget skall täcka utgifter för förvärvande av intäkten ombord samt avgifter till sjuk-kassa, arbetslöshetskassa och fackförening. I tabellen för utrikes fart har dessutom inarbetats ett utrikesavdrag, som utgör 450 kr. per månad. För andra än försörjare är detta avdrag dock begränsat till 15 % av inkomsten. I inget fall understiger avdraget emellertid 100 kr.

Utöver det fasta avdraget och utrikesavdraget kan sjömannen genom jämkning medges särskilt avdrag. Grund för sådant särskilt avdrag är exempelvis underskott i förvärvskälla och utgivet underhållsbidrag. Vissa beloppsbegränsningar förekommer dock.

Vid beskattningen rör man sig med två olika intäktsbegrepp, nämligen A-intäkt, som i stort motsvarar den svenska månadsinkomsten och som beskattas enligt tabell på samma sätt som i Sverige, och sär-intäkt, som utgörs av engångsbelopp i form av bär-garlön, tantiem, gratifikation, kaplake, ret-roaktiv lön m. m. Hit hänförs i vissa fall även semester- och vederlagsersättning. Be-

skattning av sär-intäkt sker procentuellt enligt en speciell tabell.

Två faktorer är avgörande för vilket belopp skatten på sär-intäkten skall beräknas till, nämligen dels A-intäktens storlek under utbetalningsmånaden och dels sär-intäktens storlek. Skatten blir sålunda större ju högre månadsintäkten är men också ju högre engångsbeloppet är.

Sjöman är skyldig avge självdeklaration om han haft inkomst i land överstigande 600 kr., om han har fast egendom eller om hans bruttoförmögenhet uppgår till minst 20 000 kr. Är sjömannen inte deklarations-skyldig måste han ändå avge särskild försäkran om detta förhållande.

Sambeskattning sker av inkomst ombord och i land. Skatt på landinkomst framräknas så att skatt enligt de allmänna reglerna beräknas på totala årsinkomsten, varefter avdrag sker för den del av skatten, som vid beskattning i land skulle ha belöpt på inkomsten ombord.

Sjömän, som inte är bosatta i Danmark, Finland, Norge eller Sverige, betalar sjömansskatt med 15 % av den kontanta inkomsten ombord minskad med 300 kr. per månad. Skatten skall betalas även om sjömannen i sitt hemland beskattas för inkomsten ombord på danskt fartyg. Befrielse från skatt medges endast om Danmark genom dubbelbeskattningsavtal med sjömannens hemland frånträtt beskattningsrätten. Undantagna från sjömansskatt är dock sjömän som är anställda enligt de s. k. Hongkong-reglerna på fartyg i fart på Fjärran Östern.

Fr. o. m. den 1 januari 1970 övergår Danmark till generellt system med preliminär källskatt för landinkomst. I samband därmed sker vissa ändringar i den danska sjömansskatten. Bl. a. kommer sjömansskatttabellerna att innehålla endast en kolumn, som gäller alla sjömän oavsett försörjningsbörda. I tabellen har inräknats ett personavdrag för sjömannen själv med 500 kr. per månad. Sjöman med försörjningsskyldighet mot exempelvis hustru får utöver det i sjömansskatten inräknade personavdraget såsom jämkning dessutom ett särskilt personavdrag om 500 kr. per månad. Har hustrun

egen inkomst skall hon emellertid i första hand själv utnyttja avdraget. Vidare kommer det i skatten inräknade fasta utgiftsavrdraget att alltid uppgå till 400 kr. per månad och utrikesavdraget till 450 kr. per månad.

Genom lag den 16 maj 1958 infördes i *Finland* bestämmelser om en definitiv källskatt för sjömän. Den finska sjömansskatten trädde i kraft den 1 januari 1959. Sjömansskatten ersätter statlig inkomstskatt, kommunalskatt, kyrkoskatt samt folkpensions- och sjukförsäkringsavgifter.

Sjömansskatt erläggs av envar som är anställd i redarens tjänst ombord på finskt handelsfartyg eller på sjöfartsstyrelsen underlydande inspektions- eller sjömättningsfartyg. Med handelsfartyg avses även bogserbåtar och isbrytare. Fartyget skall ha en bruttodräktighet av minst 100 registerton och användas i utrikesfart eller kustfart. Med kustfart avses fart utanför den inre skärgården. Utländskt fartyg som av finsk redare förhyrs på s. k. bareboat basis likställs med finskt fartyg.

Sjömansskattelagen är tillämplig på inkomst av fiske ävensom på skälig lön åt delägare i exempelvis partrederi. Undantagna från sjömansskatt är anställda på fartyg med fart i hamnar, på insjöar och i den inre skärgården.

Alla sjömän, oavsett nationalitet eller bosättning, betalar sjömansskatt enligt sjömansskatttabell. Särskild skattesats för utländska sjömän förekommer alltså inte. Utländsk sjöman kan inte heller få befrielse från sjömansskatten.

Två sjömansskatttabeller förekommer. Enda skillnaden mellan tabellerna är att den ena inkluderar kyrkoskatt medan i den andra kyrkoskatten uteslutits. Den sistnämnda tabellen används för sjömän som inte är medlemmar i församling tillhörande den evangelisk-lutherska kyrkan eller det ortodoxa kyrkosamfundet.

Tabellerna innehåller tio kolumner. Vilken kolumn som skall användas framgår av det särskilda sjömansskattekort, som skall ha utfärdats för sjömannen.

Värdet av fritt vivre ombord utgör skattepliktig inkomst men skall inte tilläggas den kontanta inkomsten vid skatteberäkningen. Naturaförmånerna är nämligen beaktade vid fastställandet av de olika skattebeloppen i tabellerna.

Skatten på en månads inkomst är i tabellerna beräknad till en tolfedel av skatten på däremot svarande årsinkomst inklusive värdet av fritt vivre. Vid framräknande av skatten har beaktats förutom normalt medgivna avdrag även ett speciellt avdrag, som skall täcka bl. a. resekostnader, utgifter i samband med sjukdom, premier för liv- och pensionsförsäkring samt förhöjda levnads-kostnader.

Möjligheterna till jämkning av sjömansskatten är mycket begränsade. Sålunda kan nedsättning av skatten erhållas endast av två anledningar nämligen

a) om sjömannen under beskattningsåret betalat avdragsgill gäldränta med minst 200 mark och avdrag för räntan inte kunnat utnyttjas vid beskattning i land och

b) om sjömannens skatteförmåga bedöms som väsentligt nedsatt till följd av bl. a. sjukdom.

Sjömansskatttabellerna har uträknats för lön avseende hel månad. Dagtabeller förekommer således inte. Avser inkomst ombord kortare eller längre tid än en månad beräknas sjömansskatten till så stor del, som skatten enligt tabellen utgör av motsvarande beräknade månadslön.

Belopp som inte utgör ersättning för viss tid, dvs. engångsersättningar, beskattas som särskild månadsinkomst om beloppet överstiger sjömannens grundlön. I motsatt fall sammanläggs engångsersättningen med månadsinkomsten, varefter skatten beräknas på den sammanlagda inkomsten.

Om sjömannen under beskattningsåret haft inkomst ombord under kortare tid än fyra månader, skall inkomsten sammanläggas med eventuell landinkomst samt deklarerar och beskattas enligt allmänna regler. Betald sjömansskatt betraktas i sådant fall som förskottsskatt.

I övriga fall skall inkomsten ombord inte beskattas enligt de allmänna reglerna. Vid

beräkning av skatt på inkomst som sjöman haft i land tar man dock hänsyn till inkomsten ombord. Skatt på landinkomsten framräknas nämligen så att till skillnaden mellan denna inkomst och de avdrag, som skall göras på den, läggs 75 % av sjöinkomsten. Av den skatt som skulle utgå för den sålunda erhållna beskattningsbara inkomsten, anses såsom skatt på inkomst i land en mot denna skillnad svarande proportionell del.

För makar gäller särbeskattning både i det fall att bägge makarna haft inkomst ombord och i det fall att ena maken haft inkomst ombord och andre maken haft inkomst i land.

För fall med inkomst såväl ombord som i land gäller vissa inskränkningar i rätten till avdrag på landinkomsten med hänsyn till de avdrag vederbörande erhållit genom att betala sjömansskatt. Deklarationsskyldighet föreligger för inkomsten ombord dels då denna inkomst avser kortare tid än fyra månader och dels då förutom inkomsten ombord även landinkomst förekommer.

Sjömansskatt infördes i *Norge* genom lag den 21 mars 1947 som trädde i kraft den 1 september samma år. Redan fr. o. m. 1940 gällde särskilda regler för skatteavdrag på sjömannens inkomster. De skattebelopp som innehölls enligt dessa särskilda bestämmelser var emellertid ursprungligen inte menade som slutgiltiga. Skatteberäkningen skulle enligt 1947 års sjömansskattelag verkställas enligt det s. k. kumulativa systemet innebärande att skatten inte blev slutgiltig förrän vid kalenderårets utgång. Denna ordning mötte starkt motstånd, varför nya skattebestämmelser infördes redan den 9 juli 1948 med giltighet fr. o. m. ingången av 1949. Den norska sjömansskatten fick genom ändringen formen av en definitiv månadsskatt. Sjömansskatten ersätter statlig och kommunal inkomstskatt. Folkpensions- och sjukförsäkringsavgifter faller däremot utanför sjömansskatten.

Envar som är anställd ombord på norskt fartyg med en bruttodräktighet av minst 100 registerton antingen i redarens tjänst eller hos företagare, som driver rörelse ombord,

skall betala sjömansskatt. Följande fartyg är undantagna från sjömansskattebestämmelserna, nämligen

- a) fartyg som inte har eget framdrivningsmaskineri,
- b) fartyg som huvudsakligen går i fart på norska insjöar och floder,
- c) fartyg i stationär verksamhet och i färje- eller hamntrafik eller annan verksamhet över begränsat fartsområde,
- d) fartyg som tillhör försvaret.

Dispens kan lämnas såväl i fråga om tonnagegränsen som beträffande ovan under a), b) och d) nämnda fartyg. Ett flertal sådana dispensfall föreligger.

Sjömansskatt har hittills uttagits av anställda på fiske- och fångstfartyg om inkomsten inte delats enligt lottsystem. Fr. o. m. 1970 upphör denna ordning.

Med norskt fartyg jämställs utländskt fartyg som av norsk redare förhys på bareboat basis.

I Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige bosatta sjömän betalar sjömansskatt enligt tabell. Endast en tabell förekommer. Tabellen är f. n. indelad i skatteklasser (kolumner) varigenom sjömannens försörjningsbörd mot hustru och barn m. fl. beaktas. Skatten är högst i skatteklass 1, som tillämpas för sjöman utan försörjningsskyldighet. Gift sjöman utan barn betalar skatt enligt skatteklass 2. Är sjöman gift och har tre barn tillämpas skatteklass 5 osv. Vilken skatteklass som skall tillämpas framgår av det skattekort som skall utfärdas för sjömannen. Fr. o. m. den 1 januari 1970 begränsas antalet skatteklasser till två, en för försörjare och en för övriga. Försörjningsskyldighet mot barn kommer från samma tidpunkt helt att tillgodoses genom barnbidrag.

För i Norge bosatt sjöman utfärdas skattekortet av vederbörande ligningskontor (lokala skattemyndighet). Skattekort för övriga sjömän som betalar sjömansskatt enligt tabell utfärdas av Direktoratet for sjømenn i Oslo.

Skattesatserna i tabellen har fastställts med utgångspunkt från att sjömannen antas uppbära inkomst ombord endast under tio

månader av året. I varje månadsavdrag i sjömansskattetabellen är därför inarbetad en tiondel av de årsavdrag som tillämpas vid taxering i land.

I sjömansskattetabellen har vidare inarbetats ett fast månadsavdrag för utgifter som normalt har samband med tjänsten ombord, exempelvis resekostnader, pensionsavgift och sjukförsäkringspremie. Det fasta månadsavdraget utgör f. n. 290 kr.

Utöver de i skattetabellen beaktade avdragen kan sjömannen medges särskilda avdrag för t. ex. avgifter för livförsäkring, pensionsförsäkring och frivillig sjuk- och olycksfallsförsäkring samt underhållsbidrag. Sådana avdrag fastställs av ligningskontoret vid utfärdande av skattekortet. Dessutom kan jämkning av sjömansskatten medges på grund av långvarig sjukdom eller arbetsförmåga samt i följande fall, nämligen

- 1) för inkomst förvärvad under ferier,
- 2) för inkomst som intjänats under år då sjömannen antingen påbörjat eller avslutat studier,
- 3) för inkomst förvärvad under år då sjömannen även fullgjort militärtjänstgöring.

Jämknings- eller underskott i förvärvskälla kan endast medges om underskottet avser bostadsfastighet. Sjöman som redovisar förvärvskälla (även bostadsfastighet) med underskott kan emellertid begära att bli taxerad för sin inkomst ombord enligt allmänna regler, varvid underskottet får avdras i vanlig ordning.

Från beskattning har fritagits bl. a. värdet av fritt vivre ombord, lön under sjukdom om lönen uppbärs i utlandet, samt krigsrisktillägg intjänat vid fart inom område som förklarats vara krigszon. (Fr. o. m. 1970 blir lön under sjukdom alltid skattefri.)

Vid beskattningen skiljer man på tre olika inkomstslag:

A. Vanlig månadsintäkt, som i stort motsvarar den svenska månadsinkomsten och som beskattas enligt sjömansskattetabell.

B. Semester- och vederlagsersättning samt extra hyra. Om ersättningarna avser kortare tid än tio dagar, sammanläggs de med den vanliga månadsintäkten och beskattas tillsammans med denna. I övriga fall beskattas

de alltefter omfattningen som en eller flera särskilda månadsintäkter enligt sjömansskattetabellen.

C. Särutbetalningar (engångsbelopp). Dessa är exempelvis tantiem, gratifikation, kaplake, bärjarlön och retroaktiv lön. Om engångsbeloppet är mindre än 200 kr., sammanläggs det med den vanliga månadsintäkten och beskattas tillsammans med denna. I övriga fall beskattas engångsbeloppen procentuellt enligt en särställning. Som jämförelseinkomst används den vanliga månadsintäkten i utbetalningsmånaden minskad med eventuellt jämningsbelopp. Skatteprocenten på engångsbeloppet stiger med jämförelseinkomsten. Den varierar däremot inte efter storleken av engångsbeloppet.

Sjöman är skyldig avge självdeklaration om han under beskattningsåret haft nettointäkt i land om minst 500 kr. eller vid beskattningsårets utgång äger en bruttoförmögenhet av minst 10 000 kr. Inkomst ombord behöver inte redovisas i deklarationen.

Sambeskattning sker av inkomst ombord och i land. Skatten beräknas enligt allmänna regler på totala inkomsten under beskattningsåret och fördelas i proportion till sjö- och landinkomst. Det belopp som därvid faller på landinkomsten utgör slutlig skatt på denna.

Sjömän, som är bosatta utom Norden, betalar sjömansskatt med 10 % av bruttointäkten ombord, om de är försörjare, och annars med 15 % av nämnda inkomst. Befrielse från sjömansskatten kan medges den som visar, att han blir beskattad i sitt hemland för inkomsten ombord. Sjömansskatt skall inte heller betalas av indiskt, östasiatiskt och annat infött manskap som på särskilda hyresvillkor tjänstgör ombord på fartyg i regelmässig fart på Fjärran Östern eller i tropiska farvatten.

2.4 Gällande rätt utanför Norden

I Norge tillsattes i mars månad 1967 en kommitté med uppgift att göra översyn över de norska sjömansskattebestämmelserna. Denna kommitté har i delbetänkande, avgi-

vet den 5 april 1968 och benämnt »Innstilling I om skatte- og avgiftsreglene for sjømenn», redogjort för beskattningen av sjömän förutom i de nordiska länderna även i ett antal andra länder. Dessa länder är följande: Förbundsrepubliken Tyskland, Nederländerna, USA, Japan, Storbritannien, Frankrike, Italien, Liberia, Panama, Polen och Spanien.

I inget av de uppräknade länderna förekommer sjömansskattelagstiftning av nordisk modell. Huvudregeln är att sjömännen i de nämnda länderna beskattas enligt samma regler som andra skattskyldiga. I de flesta länderna får sjömännen dock särskilda skattelättnader, som placerar dem i en viss särställning i beskattningshänseende. För närmare uppgifter om sjömannens beskattningsförhållanden i de olika länderna hänvisas till nämnda betänkande.

Såsom framgått av det föregående antogs den svenska SjöF av 1958 års riksdag efter ingående förberedelsearbete. Tidigare hade i Sverige funnits en särskild sjömansskatt som uttogs av sådana sjömän på svenska fartyg som inte var bosatta i Sverige och som inte kunde visa att de var skattskyldiga i annat land för sin inkomst ombord. Ungefär samtidigt med 1958 års svenska sjömansskatt antogs principiellt liknande lagstiftning i Danmark och Finland. I Norge har sjömansskatt funnits sedan 1940-talet.

Det som främst kännetecknar sjömansskatten i de nordiska länderna är att den är en s. k. definitiv källskatt. Skatten uttas månadsvis genom avdrag på den ombordanställdes lön. Denne lämnar i princip ingen allmän självdeklaration för sin inkomst ombord och någon taxering sker inte. I detta hänseende föreligger stor överensstämmelse mellan de nordiska ländernas lagstiftningar i ämnet. Däremot finns i mer eller mindre detaljbetonade frågor avsevärda skiljaktigheter.

Motivet för en sjömansskatt av denna typ i vårt land var — såsom närmare framgår av den i det föregående lämnade historiken — bl. a. sjömannens bristande möjligheter att i samma utsträckning som övriga medborgare utnyttja sociala och andra förmåner. Vidare åberopade sjömännen bl. a. att de på grund av arbetets natur hade särskilda svårigheter att fullgöra de allmänt åliggande skyldigheterna i beskattningshänseende och

att bevaka sina intressen i land i skattefrågor. Från redarehåll anfördes att dittills gällande ordning medfört allt större svårigheter att bemanna de svenska fartygen med svenskt sjöfolk.

Sjömansskatten, som tillämpats på fartygen sedan den 1 januari 1959, har i princip varit oförändrad sedan införandet. Vissa ändringar genomfördes 1961. Vidare har skatteskalorna anpassats till utvecklingen av skattetrycket i land.

Genom att sjömansskatten nu varit i tillämpning i mer än tio år finns ett förhållandevis gott underlag för att bedöma skattens ändamålsenlighet. Enligt vår mening får skatten anses ha väl motsvarat de förväntningar som ställdes på den vid införandet. För flertalet sjömän har den inneburit inte bara en viss lättnad i skattetrycket, särskilt för dem som är sysselsatta i fjärrfart, utan även en befrielse från de besvär som var förenade med den tidigare ordningen med deklaration och taxering. För redarna har sjömansskatten medfört en förenkling av skatteavdragssystemet i förhållande till vad som annars skulle ha varit fallet. Detta är särskilt värdefullt med hänsyn till de stora svårigheter som av naturliga skäl föreligger att nå kontakt med fartygsbefälhavarna. På dessa beror det nämligen ytterst om avdrag görs med rätt belopp. För det allmänna slutligen innebär den koncentrerade förvaltningen av sjömannens beskattning till sjömansskattenämnden och sjömansskattekontoret stora

vinster inte minst i effektivitetshänseende. Inom kommittén har ifrågasatts om någon del av vårt skattesystem fungerar så väl som sjömansskatteområdet. Detta gäller såväl i fråga om rätt skatteavdrag som övervakningen av att innehållet belopp flyter in. Det innebär vidare att det allmänna och de ombordanställda kan lita på att sjömännen blir författningsenligt beskattade.

Som framgår av våra direktiv har emellertid viss kritik riktats mot sjömansskatten. I de ombordanställdas skrivelse berörs delvis problem som tidigare ställts under debatt. De tidigare framförda önskemålen har emellertid inte vunnit statsmakternas gillande. Som förut antytts tar vi upp samtliga i skrivelsen behandlade, ännu obesvarade yrkanden till prövning med utgångspunkt från de erfarenheter som nu vunnits och redovisar vidare ytterligare frågeställningar där den nuvarande ordningen enligt vår mening kan diskuteras. Som bakgrund till våra förslag som vid första påseendet kan synas alltför långtgående, vill vi anföra följande allmänna synpunkter.

Till en början bör lämnas vissa statistiska uppgifter om den svenska handelsflottan och dess bemanning. Såsom framgår av bilaga 1 klassificerade sjömansskattenämnden 1968 i närfart 241 fartyg, därav 42 passagerarfartyg, och i fjärrfart 546 fartyg. Antal årsarbetskrafter utgjorde nämnda år 4 081 i närfart och 17 084 i fjärrfart. Fjärrfarten sysselsätter alltså mångdubbelt fler än närfarten.

Eftersom många sjömän arbetar endast en del av kalenderåret motsvarar antalet årsarbetskrafter inte antalet sysselsatta personer. Mellan 30—35 000 personer torde under 1968 ha varit anställda i den svenska handelsflottan längre eller kortare tid. Härav var ca 21 000 personer bosatta i Sverige. Försättningsvis använder vi i detta betänkande benämningen »anställda» för att beteckna årsarbetskrafter om annat inte framgår av sammanhanget. Med sjöman avser vi person, oavsett kön, som arbetat längre eller kortare tid till sjöss i redarens tjänst.

Av bilaga 1 framgår att utvecklingen sedan SjF:s tillkomst gått mot allt färre far-

tyg i både när- och fjärrfart. Antalet anställda minskar stadigt vad beträffar fjärrfart men har under senare år varit ungefär oförändrat i närfart. Den ökning av antalet anställda i närfart som inträffade för några år sedan beror helt på den ökande persontrafiken, främst färjetrafik, som visar relativt stark ökning både vad gäller fartyg och anställda.

Till belysning av utvecklingen kan här återges de senaste tre årens siffror för antalet fartyg och anställda i när- och fjärrfart.

År	Närfart				Fjärrfart	
	Fartyg		Anställda		Fartyg	Anställda
	Totalt	Passagerarf.	Totalt	Passagerarf.		
1966	300	44	4 114	2 379	607	19 251
1967	257	43	4 128	2 701	582	19 160
1968	241	42	4 081	2 882	546	17 084

Beträffande sjömännens åldersfördelning hänvisas till bilaga 3. Den redovisar visserligen uppgifter endast om sjömän, bosatta i Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län eller sammanlagt nära två tredjedelar av kåren men torde kunna anses representativ för hela landet. Av bilagan, som avser beskattningsåret 1967, framgår, att ytterst få sjömän är i folkpensionsåldern. Över 60 år är endast ca 5 % av sjömännen. Mellan 50—60 år är ca 10 % och mellan 40—50 år är ca 16 %. I åldern 25—40 år ligger ungefär 18 %. Tyngdpunkten återfinns i de yngre åldersklasserna. Närmare 40 % är i åldern 17—25 år och ca 6 % är yngre. Vi vill i detta sammanhang understrika att vissa skäl talar för att medelåldern bland sjömännen under de närmaste åren kommer att stiga. Härtill medverkar bl. a. de nya reglerna om sjömännens värnplikts-tjänstgöring. Se härom kapitel 7.

Av uppgifter i samma kapitel framgår att ca en tredjedel av sjömännen är gifta och två tredjedelar ogifta vilket är naturligt med hänsyn till vad nyss sagts om åldersfördelningen.

För en riktig bedömning av våra förslag är det väsentligt att känna till under vilka förhållanden sjömännen f. n. har att arbeta. Under de tio år sjömansskatten tillämpats har strukturförändringen inom den svenska handelsflottan varit markant, vilket i hög grad inverkat på sjömännens tjänstgöringsvillkor.

Helt allmänt kan sägas att utvecklingen gått mot större fartyg, särskilt i fråga om tankfartyg. Det smärre tonnage som huvudsakligen sysselsättes i kustfart håller på att slås ut. Rationaliseringen har vidare medfört att fartygens liggetider i hamn numera i allmänhet är betydligt kortare än tidigare. Detta gäller oavsett om fartygen går i fjärrfart eller närfart. De nya fartygen förses med anordningar som möjliggör att lastning och lossning kan ske mycket snabbt. Så långt möjligt moderniseras äldre fartyg i dessa hänseenden.

Under senare tid har den allt mer accentuerade övergången till s. k. containertrafik medfört att lossning sker i hamn belägen längre bort från bestämmelseorten än som förut var brukligt, om landsvägs- eller järnvägsförbindelse finns mellan lossningshamnen och bestämmelseorten. Så torde exempelvis allt fler svenska fartyg med last till Sverige från utländsk hamn lossa i Göteborg i stället för i Östersjöhamn även om godset slutligen är avsett för Stockholm eller annan ort i östra Sverige eller till hamn i Norrland. Samma tendens gör sig gällande på den europeiska kontinenten och på annat håll. Så t. ex. koncentreras sjöfarten för Europas del alltmer till vissa storhamnar bland vilka särskilt må nämnas Rotterdam.

Men även inom de traditionella hamnstäderna framtvingar utvecklingen förändringar som är av betydelse för en riktig bedömning av sjömännens ekonomiska situation. Av olika skäl, inte minst den ökade fartygsstorleken, flyttas lastnings- och lossningskajerna längre ut från stadens centrum. Göteborg erbjuder härvidlag ett belysande exempel. Under 1960-talet har ett flertal hamnanläggningar byggts på Hisingen till ersättning för äldre, belägna närmare själva staden. Här avses närmast Skarviks- och Skandiaham-

narna men även den ännu längre från staden byggda Torshamnen för lossning av supertankers är numera i bruk.

Till de nyanlagda hamnarna finns inte kollektiva kommunikationsmedel eller — om de finns — är trafiken starkt inskränkt, särskilt på »icke rusningstid».

Vidare bör beaktas att ett stort antal svenska fartyg går på trader mellan utländska hamnar. Åtskilliga exempel kan anföras på svenska fartyg som inte besökt hemlandet på åratals.

Vad nu i korta drag anförts medför att sjömännen när fartygen kommer i hamn måste utnyttja tiden intensivt för att kunna besöka familjen och utföra andra angelägna ärenden, t. ex. inköp för personliga behov, besök hos läkare, kontakt med passmyndigheter etc. I stor utsträckning blir det nödvändigt att använda taxibil. Vill sjömannen komma hem från utländsk hamn för att ordna någon brådskande angelägenhet eller besöka familjen måste han i allmänhet välja flygförbindelse. Ofta ordnar sjömannen i denna situation så att make, eventuellt tillsammans med barn, flyger till den hamn fartyget anlöper. Det bör å andra sidan påpekas att sjömannen inte alltid behöver betala hit hörande kostnader själv. I viss utsträckning finns rätt till fri hemresa, t. ex. vid sjukdom och semester. Bland andra kostnader må nämnas telefon- och telegramavgifter samt portokostnader under vistelse i hamn eller till sjöss. Gemensamt för kostnaderna är att de inte blott till omfattningen utan även beloppsmässigt är väsentligt högre nu än 1958 när sjömansskatten beslutades. Att sjömännen således fått avsevärt större kostnader i olika hänseenden, inte minst för att kunna hålla kontakten med familjen, torde vara ställt utom diskussion. Det bör i detta sammanhang påpekas att möjlighet saknas enligt SJF att medge avdrag för reseutgifter och liknande kostnader. En konsekvens av den nu antydda utvecklingen är att sjömännen i sin sjötjänst nu för tiden i ännu mindre utsträckning än förr kan dra direkt nytta av de sociala anordningarna i hemlandet.

Till belysning av vad nu sagts vill vi lämna följande uppgifter som vi inhämtat

från anställda inom Trafik AB Grängesberg-Oxelösund om kostnaderna för taxiresor i vissa hamnstäder.

Om fartyget ligger i yttre hamnen i Rotterdam kostar taxiresa från förtöjningsplats till stadens centrum ca 60 kr. Ligger fartyget i inre hamnen är motsvarande kostnad ca 40 kr. Till vissa hamnar i Göteborg kostar taxiresa från centrum 20—30 kr.

Undantagsvis är avstånden så korta som t. ex. i Narvik där taxiresor mellan hamnen och centrum kostar 3—5 kr.

Det bör nämnas att avstånden i t. ex. New York, som ofta är destinationsort för svenska fartyg, från city till vanligen använd hamn är mycket stora. Även om givetvis samåkning om möjligt förekommer, torde sjömännens kostnader för resor i hamn kunna antas belöpa sig till relativt höga belopp.

Från Rederi AB Transatlantic, Trafik AB Grängesberg-Oxelösund och Salénrederierna har inhämtats uppgifter om fartygens hamnuppehåll under 1967. Transatlantics flotta, som omfattade 49 fartyg, hade under år 1967 8 027 sjödaggar och 6 888 hamndagar. Hamndagarna utgjorde 46 % av totala antalet dagar. För Grängesbergsbolagets 24 fartyg var sjödagarna 6 573 och hamndagarna 2 082 under samma år. Hamndagarna uppgick således till 24 % av det sammanlagda antalet dagar. Beträffande Salénkoncernen föreligger uppgifter från 24 fartyg tillhörande de rederier som ursprungligen ingick i koncernen. Under 1967 uppgick antalet sjödaggar för dessa fartyg till 7 452 och antalet hamndagar till 1 278. I detta fall är antalet hamndagar bara 15 % av totalantalet. Den låga siffran sammanhänger med att fartygen till största delen är kylfartyg som är lätta att lossa och lasta. Som ovan nämnts går utvecklingen mot allt kortare lastnings- och lossningstider oavsett lastens beskaffenhet.

Innan vi närmare redogör för innebörden av våra överväganden och förslag vill vi också ange vår uppfattning om sjömansskatten som skatteform och vår allmänna inställning till att ändringar i den vidtas. Som nyss nämndes anser vi att sjömansskatten i stort sett fungerat väl under de

mer än tio år den varit i tillämpning. Den synes oss vara mycket lämpad för sitt ändamål både genom bestämmelsernas utformning och genom den organisation som byggts upp för skattens förvaltning. Kontrollen och uppbörderna av skatten får anses mycket effektiv. Härtill bidrar givetvis att skatten tas ut av ett relativt begränsat antal skattskyldiga som arbetar under likartade villkor och att förvaltningen är centraliserad till ett för hela landet gemensamt kontor.

I ett avseende synes emellertid utvecklingen beträffande sjömansskatten oroande. Om en definitiv källskatt förses med ett stort antal jämningsmöjligheter har skatten i princip förfelat sitt ändamål. Varje jämning blir nämligen i högre eller mindre grad en form av taxering. Lagstiftaren har medvetet begränsat jämningsmöjligheterna enligt Sjf, men antalet jämningsfall är ändå betydande. Arbetet med handläggningen av dessa ärenden synes vidare vara mycket betungande för sjömansskattekontoret på grund av att detaljerade skatteuträkningar sker. Alla inblandade parter är visserligen medvetna om sjömansskattens karaktär och att man i en sådan skatteform måste vara beredd att acceptera vissa ojämna utslag. I det långa loppet bör en utjämning automatiskt äga rum. Uppenbarligen har emellertid de som betalar sjömansskatt svårt att frigöra sig från en strikt jämförelse med beskattningen i land. Man finner det stötande om sjömansskatten något år överstiger vad som skulle uttagits om arbetet det året bedrivits i land, trots att sjömansskatten andra år ger det avsedda lindrigare utslaget.

Enligt vår mening är det svårt att avvisa sådana argument så länge inte en motsvarande skatteform tillskapats för skattskyldiga i land. Om vissa av de förslag som vi framlägger i det följande genomförs kommer lagstiftaren att avlägsna sig mer än tidigare från principen om sjömansskatten som en definitiv källskatt. Detta kan synas som ett steg i fel riktning när statsmakterna samtidigt i särskild ordning utreder frågan om en generell definitiv källskatt. Vi anser det emellertid inte försvarligt att avvisa krav på justeringar i sjömansskatten, som vi i dagens

läge finner berättigade vid en bedömning från objektiva utgångspunkter, med motivering att den vanliga inkomst- och förmögenhetsbeskattningen kan komma att ändras så att underlaget för de av oss framförda förslagen rycks undan.

Lämpligare är enligt vår mening att på nytt pröva sjömansskattens utformning om den generella definitiva källskatten blir verklighet.

Avslutningsvis vill vi framhålla att vi fått intrycket att ett visst mått av perfektionism synes ha insmugit sig i sjömansskattens tillämpning och administration. Denna utveckling stimuleras av krångliga regler såsom bestämmelserna för beräkning av skatt på engångsbelopp och sjuklön m. m. Vi är medvetna om att vissa förslag från vår sida kan kritiseras från samma utgångspunkter, t. ex. förslaget att utöka möjligheterna till jämkning av sjömansskatt. Övriga förslag som vi framför torde å andra sidan vara uttryck för en medveten strävan att förenkla bestämmelserna och deras tillämpning.

4.1 Grunderna för sjömansskattens beräkning

De ombordanställdas organisationer tog i sin i direktiven berörda skrivelse till Kungl. Maj:t upp frågan om att beskatta samtliga sjömän efter fjärrfartstabellen och således slopa närfartstabellen som ger något högre skatt. De har därmed aktualiserat en gammal tvistefråga. Redan i förarbetena till 1958 års lagstiftning framförde Svenska sjöfolksförbundet önskemål om endast en tabell men lyckades inte vinna gehör för sin ståndpunkt. Kravet upprepades i samband med 1961 års översyn av SjF utan framgång. Vi har prövat denna fråga mot bakgrunden av det förändrade läge som handelsjöfarten f. n. befinner sig i enligt vad vi framhållit i det föregående. Inledningsvis bör emellertid erinras om hur sjömansskatten är avvägd i förhållande till vanlig inkomstbeskattning för enskilda personer och om skälen för att sjömansskatt ansågs bära tas ut efter två olika tabeller.

Såsom framgått av historiken förelåg flera skäl att införa en särskild skatt för sjömän. De främsta var svårigheten för sjömännen att fullgöra sin deklarationsplikt och sjömännens bristande möjlighet att i samma utsträckning som övriga medborgare utnyttja sociala och andra förmåner. Vidare åberopades svårigheterna att bemanna de svenska fartygen med svenskt sjöfolk. Sjömännens speciella situation gjorde sig självfallet mera

gällande vid anställning på fartyg, som gick i avlägsen fart och som sällan eller aldrig anlöpte Sverige. Det ansågs därför naturligt, att sjömansskatt skulle utgå med lägre belopp för dem som var anställda på fartyg i avlägsen fart än för övriga sjömän. Mot denna bakgrund bestäms skatteuttaget i de två sjömansskattetabellerna, som är tabell I för fjärrfart och tabell II för närfart. Skatten enligt tabell II avses utgå med ungefär samma belopp som enligt den allmänna beskattningen.

Utanför sjömansskattens tillämpning ligger endast s. k. inre fart, dvs. fartyget används huvudsakligen för färder i hamnar, på floder, kanaler, insjöar eller inomskärs vid kusterna. Till inre fart hänförs även fart i Kalmarsund.

Sedan sjömansskatten trädde i kraft den 1 januari 1959 har sjömansskattetabellerna ändrats sju gånger. Endast vid två tillfällen har emellertid grunderna för skatten justerats. I övriga fall har sjömansskatten bara anpassats till ändrad avvägning av det allmänna skattetrycket.

De ursprungliga grunderna för sjömansskatten framgår av 1956 års sjömansskattesakkunnigas betänkande (SOU 1957: 39 s. 88). Nu gällande grunder finns intagna i bilaga 1 till prop. 1965: 14. Bilagan har följande lydelse.

Såsom utgångspunkt för nya sjömansskattetabeller har valts källskattetabellen för år 1965 vid kommunal utdebitering 16 kr. per skatte-

krona men med beaktande av de ändringar i skattelagstiftningen som beslutats av 1965 års vårriksdag.

Omräkning av källskattetabellen. I vissa hänseenden har källskattetabellen omarbetats. Sjömännen har ansetts böra få tillgodoräkna sig dels schablonavdrag från löneinkomsten med 100 kr., dels avdrag för sjukförsäkringsavgifter med belopp motsvarande på sjömansinkomsten belöpande avgift, dock lägst 150 kr., dels avdrag för försäkringspremier med 250 kr. för ensamstående och 500 kr. för gift skattskyldig. Med hänsyn härtill har den mot olika månadsinkomster uträknade källskatten bestämts under förutsättning att den skattskyldige erhåller dessa avdragsbelopp utöver avdrag, som sägs i 4 § 1 mom. uppborðsförordningen. Vidare ingår sjukförsäkringsavgiften i den omräknade tabellen med belopp, motsvarande medeltalet för riket utom Stockholm, av de avgifter, som riks-försäkringsverket bestämt skola gälla för år 1965. Tillika har iakttagits att för gift sjöman icke beräknats någon avgift avseende hustrun.

Värdering av naturaförmåner. Förmån av fritt vivre har värderats till 200 kr. per månad i anslutning till de av centrala folkbokförings- och uppborðsnämnden jämlikt 8 § uppborðsförordningen fastställda värdena för år 1965.

Skatt för sjöman i närfart. Till kontant månadsinkomst har lagts värdet av fritt vivre. Emot denna totala inkomst svarande skatt enligt den omräknade källskattetabellen har beräknats och skattebeloppet har därefter reducerats med 10 kr. Återstående belopp har upptagits såsom sjömansskatt på den kontanta inkomsten.

Skatt för sjöman i fjärrfart. För gift sjöman har skatten bestämts på följande sätt. Skatt på enbart den kontanta månadsinkomsten har beräknats enligt den omräknade källskattetabellen och därefter minskats med 25 kr. Återstoden har i princip upptagits som fjärrfartsskatt. Vissa begränsningar i den förmån som skattefriheten för det fria vivret innebär har dock företagits. Om fjärrfartsskatten enligt huvudregeln skulle komma att understiga 70 % av källskatten på den totala inkomsten (dvs. skatt enligt den omräknade källskattetabellen på såväl kontant inkomst som fritt vivre), har nämligen fjärrfartsskatten i stället beräknats så att skatten på den totala inkomsten reducerats med 30 %, dock åtminstone med 25 kr.

Fjärrfartsskatten för ogift sjöman avser att ge denne samma skattelindring i kronor räknat som gift sjöman. Den skatt som den omräknade källskattetabellen utvisar för en ogift person med en inkomst som motsvarar sjömannens totala inkomst (kontant inkomst + fritt vivre) har därför reducerats med det belopp varmed fjärrfartsskatten för gift sjöman med samma inkomst understiger den omräknade källskatten

för en gift person i samma inkomstläge. Återstoden utgör skatt för ogift sjöman i fjärrfart.

Skatteberäkningen har i första hand skett i avseende på inkomstbelopp för månad med 600 kr. intervall. För mellanliggande inkomster har sedan skatten beräknats genom interpolering med rät linje.

Sjömansskatt understigande 5 kr. för månad har ej upptagits i tabellerna.

De första sjömansskattetabellerna byggde på källskattetabellen för ortsgrupp 3 med en kommunal utdebitering av 13 kr. Ortsgrupperingen har senare slopats. De nuvarande sjömansskattetabellerna grundar sig på källskattetabellen för 1965 vid kommunal utdebitering 16 kr. per skattekrona. Den genomsnittliga utdebiteringen för 1965 utgjorde 17,25 kr. Utdebiteringen 16 kr. valdes som utgångspunkt för sjömansskattetabellerna med hänsyn till att beloppet motsvarade medelutdebiteringen för de län, vilkas invånare svarar för den större delen av sjömansskatten.

För 1968 utgjorde medelutdebiteringen för riket exkl. de städer som inte tillhör landsting 19,34 kr. För 1966 och 1967 var motsvarande tal 18,29 kr. resp. 18,71 kr. Medelutdebiteringen för 1969 är något över 20 kr.

Nedanstående tablå åskådliggör skillnaden dels i kronor räknat och dels i procent mellan slutlig skatt enligt taxering (kommunal utdebitering 16 kr.) och sjömansskatt enligt fjärrfartstabellen för gifta och ogifta. Som framgår av tablå är skattelindringen procentuellt sett högst för de lågavlönade. Räknas skattelättnaden i kronor är emellertid de högavlönade i ett bättre läge. Dessa förhållanden har gällt för samtliga sjömansskattetabeller sedan sjömansskattens tillkomst. Differenserna i kronor räknat är dock nu större än 1959.

Att märka är att de i tablå angivna skatteskillnaderna är de högsta tänkbara. Vid beräkning av skatt enligt taxering har nämligen inte beaktats avdrag för utgifter för intäkternas förvärvande utöver schablonavdraget 100 kr. och ej heller avdrag för andra försäkringspremier än sjukförsäkringsavgift. Skattelättnaden får i första hand anses täcka sålunda obeaktade kostnader.

Tablå utvisande för ett antal inkomstlägen skillnaden dels i kronor räknat och dels i procent mellan skatt vid taxering enligt allmänt gällande regler (utdebitering 16 kr.) och sjömansskatt, tabell I, kolumn 1 och 2—3.

Kontant inkomst kr.	Vivre kr.	Total inkomst kr.	Ensamstående = kol. 1				Gift = kol. 2—3			
			Skatt enl. tax. kr.	Sjöm.-skatt kr.	Skillnad		Skatt enl. tax. kr.	Sjöm.-skatt kr.	Skillnad	
					kr.	%			kr.	%
600	200	800	172	139	33	19	72	43	29	40
800	200	1 000	241	201	40	17	157	89	68	43
1 000	200	1 200	325	263	62	19	221	135	86	39
1 200	200	1 400	417	325	92	22	285	181	104	36
1 400	200	1 600	512	410	102	20	348	241	103	30
1 600	200	1 800	603	495	108	18	412	301	111	27
1 800	200	2 000	697	580	117	17	486	361	125	26
2 000	200	2 200	793	670	123	16	562	438	124	22
2 200	200	2 400	892	760	132	15	646	515	131	20
2 400	200	2 600	992	850	142	14	740	592	148	20
2 600	200	2 800	1 098	955	143	13	838	687	151	18
2 800	200	3 000	1 207	1 060	147	12	946	782	164	17
3 000	200	3 200	1 314	1 165	149	11	1 043	877	166	16
3 500	200	3 700	1 582	1 422	160	10	1 290	1 122	168	13
4 000	200	4 200	1 847	1 694	153	8	1 549	1 377	172	11

Eftersom de nuvarande sjömansskatttabellerna grundar sig på en kommunal utdebitering av 16 kr., måste sjömännen anses ha en favör gentemot landanställda. Ju längre tid sjömansskatttabellerna gäller desto mer accentuerad blir denna fördel i ett läge med stigande kommunala utdebiteringar.

4.2 Kommitténs ställningstagande beträffande frågan om värdering av kost och logi för sjömän

Kost och logi ombord värderades vid konstruktionen av de ursprungliga sjömansskatttabellerna till lägre belopp för manskap än för befäl. För de lägsta inkomsterna upptogs förmånen till 140 kr. per månad för att sedan successivt stiga till 200 kr. vid kontanta inkomster om 1 500 kr. och däröver. Vid beräkning av den nu gällande sjömansskatten har förmån av fritt vivre värderats till 200 kr. för alla inkomstlägen. Beloppet utgör det värde som CFU fastställt för 1965 enligt 8 § UF. Under en mellanperiod, 1962—1965, upptogs vivret till 170 kr. vid kontanta månadsinkomster på högst 825 kr. och

till 230 kr. på inkomster om 1 650 kr. och däröver. För mellanliggande inkomstskikt erhöles värdet genom interpolering.

Värdet av naturaförmånen har sålunda höjts för de lågavlönade sjömännen medan det för de högavlönade i dag är detsamma som gällde 1959. Som framgår av prop. 1965: 14 har fjärrfartsskatten för gift sjöman beräknats enbart på den kontanta månadsinkomsten. Skatten har därefter reducerats med ytterligare 25 kr. per månad. Emellertid gäller en viss begränsning i den förmån som skattefriheten för det fria vivret innebär. Sålunda får fjärrfartsskatten i princip inte understiga 70 % av källskatten på den totala inkomsten (kontant inkomst + vivre). Denna begränsning i skattefriheten för vivret gäller endast för de låga inkomsterna. Å andra sidan är som förut nämnts skillnaden mellan skatt enligt taxering och sjömansskatt procentuellt sett större för de lågavlönade än för dem som har högre inkomst. I förarbetena till Sjöf har understrukits att förmånen av fri kost och bostad ombord bör värderas försiktigt. Det belopp om 200 kr. per månad, som förmånen är värderad till vid fastställande av nu gällande sjömansskatttabeller, får anses fullfölja den-

na målsättning. Det värde, som i 1969 års källskattetabell angivits för denna förmån, utgör 230 kr. Enligt samma tabell värderas fritt vivre för t. ex. hembiträden till 305 kr. Har hembitråde enbart fri kost (minst två mål om dagen) värderas denna förmån till 210 kr.

Bostaden ombord kan för gifta men även för många ogifta sjömän anses sakna egentligt värde. Om man bortser från bostaden kan skillnaden mellan land- och sjöanställda för värdet avseende förmån av fri kost synas minimal. Emellertid måste beaktas att sjömannen åtnjuter förmånen varje dag medan den landanställdes förmån ofta är begränsad till att avse fem dagar per vecka. Då sjöman inte är ombord åtnjuter han visserligen inte fri kost. Han äger emellertid under sjukdomstid samt semester- och vederlagsledighet uppbära ersättning för den mistade kosten (kost ersättning). Sådan ersättning utgör enligt gällande löneavtal lägst 12 kr. och högst 25 kr. per dag. För anställda på SJ:s tågfarjor är ersättningen dock lägre än 12 kr. per dag. Kostersättning räknas inte som skattepliktig inkomst.

Även om det skulle kunna göras gällande att det värde för kosten, som tillämpats vid uppgörande av de aktuella sjömansskatttabellerna, är lågt, anser vi det från olika synpunkter olämpligt att föreslå att värdet höjs. För gift sjöman bör förmånen knappast värderas till högre belopp än som motsvarar den besparing han gör genom att inte äta hemma. För både gifta och ogifta sjömän gäller att de inte har någon valmöjlighet. På grund av arbetsplatsens belägenhet är de tvingade att acceptera kosthåll ombord. Kosten kan antas vara av olika god beskaffenhet på olika fartyg. Vid en schablonmässig värdering, som det här är fråga om, måste man även av detta skäl iakttä försiktighet.

Å andra sidan anser vi det inte principiellt riktigt att undanta värdet av fri kost och logi från skatteplikt. Inom kommittén har sådan skattefrihet motiverats med hänvisning till bestämmelserna om beskattning av traktementen. Kommitténs majoritet kan dock inte finna denna parallell hållbar.

4.3 *Kommitténs ställningstagande beträffande omkostnadsavdrag för sjömän*

Vi har i närmast föregående kapitel framhållit de faktorer som vi anser bör ligga till grund för bedömningen av hur stor skattebelastning sjömännen skall ha. Därvid har vi understrukit handelssjöfartens ändrade karaktär under senare år. Utvecklingen torde i det hänseendet ingalunda vara avslutad utan de för sjömännen förändrade förhållandena torde bli än mer accentuerade i framtiden. Av anledningar som vi närmare angivit där åsamkas sjömännen numera betydligt högre resekostnader än vad som förutsattes när SJF antogs. Vidare bör understrykas penningvärdeutvecklingen sedan 1958 som gör att den begränsade hänsyn, som då togs till hithörande kostnader, framstår som helt otillräcklig även om förutsättningarna i övrigt skulle ha varit oförändrade. Vid hittills företagna justeringar i sjömansskatten har dessa ändrade förhållanden inte beaktats.

Hur stora kostnader sjömännen har för att upprätthålla kontakten med hemorten kan knappast bedömas. Kostnaderna måste för övrigt variera betydligt mellan olika sjömän. Mycket talar emellertid för att genomsnittskostnaden är högre för den gifte än för den ogifte sjömannen. De utgifter det kan vara fråga om är exempelvis resekostnader för sjömannen och hans familj, telegram- och telefonkostnader samt portokostnader.

F. n. beaktas inte resekostnader vid sjömansbeskattningen i vidare mån än att det vid taxering förekommande schablonavdraget under inkomst av tjänst om 100 kr. också medges i sjömansskatten. Enligt vår mening är detta avdrag helt otillräckligt i dagens läge för att kompensera sjömännen för kostnader som måste anses nödvändiga för intäkternas förvärvande i deras speciella verksamhet.

Av de nordiska sjömansskatterna har den norska nyligen varit föremål för översyn. I samband därmed har sjömännens kostnadsfördyring under senare år uppmärksamats. I den norska sjömansskatten medges sedan länge ett särskilt avdrag för pensionsav-

gifter, trygdepremier, resekostnader och liknande omkostnader för intäkternas förvärvande. Avdraget uppgick t. o. m. 1967 års utgång till 230 norska kr. per månad. Med giltighet fr. o. m. den 1 januari 1968 höjdes avdraget med 60 norska kr. till 290 kr. per månad. En ytterligare höjning lär enligt uppgift komma att ske med verkan fr. o. m. 1970 års ingång samtidigt med vissa andra ändringar i det norska skattesystemet.

Ett kostnadsavdrag av denna storlek är inte tänkbart i den svenska sjömansskatten som på väsentliga punkter har en annan konstruktion än den norska vilket uppväger den skattelättnad som det höga norska avdraget medför. Vi anser emellertid som nyss nämnts det avdrag av 100 kr. som bl. a. schablonmässigt medges i den svenska sjömansskatten som helt otillräckligt under nuvarande förhållanden. Med viss ledning av vad som förekommit i Norge i denna fråga vill vi föreslå att den svenska sjömansskatten bestäms med ett kostnadsavdrag av ytterligare 50 kr. per månad. Vi beräknar således att sjömännen genom de förändrade tjänstgöringsförhållandena under senare år fått en omkostnadsfördring, som bör beaktas vid inkomstbeskattning, med minst detta belopp. Förslaget innebär att sjömansskattetablerna i fortsättningen skulle konstrueras med ett avdrag av 700 kr. per år för omkostnader i stället för det nu medgivna av 100 kr.

I detta sammanhang vill vi framhålla att skatteuttagen i de danska och norska sjömansskatterna grundas på att sjömännen tjänstgör endast tio månader per år. De finska och svenska sjömansskatterna bygger däremot på den för sjömännen ofördelaktigare principen om tolv månaders årstjänstgöring. Av oss företagna undersökningar tyder emellertid på att flertalet svenska sjömän inte har mer än tio månaders tjänstgöring per år såsom framgår av följande uppställning, som uppgjorts med ledning av anteckningar i inkomstlängderna för 1968 om sjötjänstgöring. Vi anser dock inte tillräckliga skäl föreligga att föreslå ändring på denna punkt.

Det bör anmärkas att en enda dags sjö-

Län	Totala antalet sjömän	Sjömän anställda högst tio månader	%
A	3 263	2 312	70,8
M	4 181	2 439	58,3
O	5 828	3 590	61,6
Summa	13 272	8 341	62,8

Motsvarande siffror för högst elva månaders tjänstgöring är följande.

Län	Totala antalet sjömän	Sjömän anställda högst elva månader	%
A	3 263	2 461	75,4
M	4 181	2 669	63,8
O	5 828	3 940	67,8
Summa	13 272	9 070	68,3

tjänst i viss månad medför anteckning i inkomstlängden som om tjänstgöringen omfattat hela månaden. De som står antecknade för sjötjänst under alla årets månader behöver alltså inte ha varit helårsanställda.

4.4 Nuvarande praxis för klassificering av fartyg i fjärrfart och närfart

Vi övergår härnäst till att behandla frågan om att slopa närfartstabellen. I 2 § SjöF definieras närfart såsom fart mellan svenska hamnar utanför öppen kust eller utomskärs vid kusterna samt fart mellan svensk och utländsk hamn eller mellan utländska hamnar, dock ej fart bortom linjen Hanstholm—Lindesnäs eller bortom Cuxhaven. Med fjärrfart avses fart, helt eller delvis, bortom linjen Hanstholm—Lindesnäs eller bortom Cuxhaven. Avgörande för om skatt skall utgå enligt den ena eller den andra tabellen sker efter huvudsaklighetsprincipen. Sjömansskattetabell I är tillämplig när fartyget huvudsakligast används i fjärrfart. I annat fall utgår skatt enligt sjömansskattetabell II.

I särskilda fall kan sjömansskattenämnden enligt bestämmelse i 7 § 1 mom. SjöF föreskriva, att sjömansskatt skall erläggas enligt tabell I vid anställning ombord på fartyg,

som används i närfart. Bestämmelsen tillkom mot bakgrunden av att anställning ombord på en del fartyg i östersjöfart inte nämnvärt skiljer sig från anställning ombord på fartyg i nordsjöfart. Det underströks att fråga var om en undantagsbestämmelse. Den borde i allmänhet endast tillämpas för fartyg som huvudsakligen används i utrikes fart. Vidare borde krävas att fartygets rutt i regel var relativt lång och kunde jämföras med den som var normal i nordsjöfart. Sålunda borde medgivande att begagna den förmånligare tabellen kunna komma i fråga beträffande fartyg som används i fart mellan hamnar i övre Norrland och nordtyska eller polska hamnar. Å andra sidan borde bestämmelsen inte tillämpas i fråga om fartyg på fasta ruttor mellan Sverige och Finland.

SjF föreskriver vidare i 21 § 1 mom. att sjömansskattenämnden skall lämna besked beträffande de fartyg, på vilka de ombordanställda skall erlägga sjömansskatt, och beträffande tillämplig tabell. Nämndens beslut härom skall normalt fattas på hösten ett år och avse påföljande år (9 § SJK). I bilaga 1 redovisas antalet fartyg som klassificerats i närfart och fjärrfart och antalet anställda i de olika farterna för tiden 1959—1968. Som framgår av bilagan går det helt övervägande antalet fartyg och därmed också antalet anställda i fjärrfart. Vidare återfinns i bilaga 2 en tabell över ett antal lastfartyg av olika slag som 1966 klassificerats för närfart och antalet sjömän på dessa fartyg.

Huvudparten av fartygen bereder inte sjömansskattenämnden några svårigheter när det gäller att på förhand avgöra deras fart ett kommande år. För en mindre grupp fartyg är dock läget annorlunda. Klassificeringen av dessa fartyg vållade från början sjömansskattenämnden och sjömansskattekontoret stort arbete och problemen är alltjämt betydande. De fartyg det här gäller har i allmänhet ingen fast trade. Ena året kan farten vara ren närfart, medan påföljande år det huvudsakligen kan vara fråga om fjärrfart eller den typ av närfart, som kan jämföras med nordsjöfart.

Det är därför svårt att under sådana för-

hållanden meddela beslut i förväg om klassificeringen och besluten har i många fall visat sig felaktiga. Sjömansskattenämnden har på grund därav fr. o. m. klassificeringen för 1966 tvingats öppna en möjlighet till retroaktiv omklassificering. Av naturliga skäl blir här dock mest fråga om ändring från när- till fjärrfart. Då det gäller motsatta förhållandet har man att lita till redarens anmälningskyldighet enligt 16 § 1 mom. SJF om bl. a. ändrade seglationsförhållanden. Det kan emellertid vara svårt även för redaren att i ett tidigt skede av året avgöra, hur den huvudsakliga farten under året kommer att bli. Endast i ett par särskilt grava fall har därför omklassificering från fjärr- till närfart skett ex officio.

Den förut nämnda undantagsbestämmelsen i 7 § SJF, enligt vilken sjömansskattenämnden får hänföra närfartsfartyg till fjärrfart (s. k. oäkta fjärrfart), tillämpades de första åren restriktivt av sjömansskattenämnden. Fr. o. m. klassificeringen för 1963, då mera fasta bedömningsnormer infördes, liberaliserades tolkningen. De grunder, som f. n. tillämpas av sjömansskattenämnden vid klassificering av fartyg med huvudsaklig sysselsättning inom närfartsområdet, har fastställts den 16 september 1964. De har följande lydelse.

1) För att ett fartygs resa eller resor inom närfartsområdet skall få hänföras till fjärrfart fordras, att resan eller resorna omfattar så lång tidrymd att minst åtta dagar förflyta mellan fartygets avgång och dess återkomst till svensk hamn. Till fartygets resa räknas därvid avgångsdagen men ej ankomstdagen.

2) Som ett fartygs resa anses färd mellan två hamnar.

3) Liggetid i hamn hänföres regelmässigt till den fart, till vilken närmast föregående resa blivit räknad.

4) Om fartspecifikation för ett fartyg utvisar, att summan av antalet dagar i närfart endast obetydligt överstiger summan av fjärrfartsdagarna, bör försiktighet iakttagas och fartyget icke omklassificeras från fjärrfart till närfart, såvida det icke klart framgår av omständigheterna, att fartyget för längre tid huvudsakligast sysselsättes i närfart.

I vissa gränsfall kan klassificeringen bli beroende av en fri prövning därvid några fasta regler knappast kunna tillämpas.

Som nyss antydde har dessa normer inte

helt eliminerat svårigheterna vid klassificeringen — något som f. ö. torde vara nära nog omöjligt eftersom bedömningen alltid måste ske på grundval av seglationsuppgifter som avser året före klassificeringsåret.

Innan vi övergår till att redogöra för vårt förslag vill vi erinra om de nordiska ländernas föreskrifter i tabellfrågan. Såsom närmare framgår av kapitlet om gällande rätt föreligger ingen överensstämmelse i detta hänseende de olika länderna emellan.

Danmark har två sjömansskattetabeller, varav en för utrikesfart och en för närfart. Gränsen mellan de båda farterna är dragen i Nordsjön över longitud 3° ost och latitud 61° nord och i Östersjön över latitud 58° nord. Undantagna från sjömansskatt är bl. a. fartyg, som seglar i linjetrafik, för vilken segeldistansen från hamn till hamn utgör mindre än 50 sjömil. Sådan fart är exempelvis färjetrafik på Stora Bält och i Öresund samt linjerna Rödbyhamn—Puttgården och Kalundborg—Århus. I princip omfattar den danska sjömansskatten fartyg över 150 registerton.

I Finland förekommer två sjömansskattetabeller. Skillnaden mellan tabellerna beror inte på olika farter utan på kyrkotillhörighet. Sjömansskatten omfattar fartyg om 100 registerton som används i utrikes- eller kustfart.

Norge har endast en sjömansskattetabell. Tonnagegränsen är 100 registerton. Undantagna är bl. a. fartyg, som huvudsakligen är i fart på norska insjöar och floder, och fartyg i stationär verksamhet och i färje- eller hamntrafik eller annan verksamhet över begränsat fartsområde.

4.5 *Kommitténs ställningstagande i tabellfrågan*

Som skäl för att slopa närfartstabellen pekar sjöfolkets organisationer bl. a. på svårigheten att åtminstone med svenskt sjöfolk bemanna de fartyg, som av sjömansskattenämnden klassificerats för närfart och vidare den ogynnsamma skatteeffekt, som uppkommer på grund av att närfartsfartygen ofta inte är

i fart hela året. De anställda på dessa fartyg får, genom att inkomsten inte slås ut på tolv månader, många gånger en högre skatt än som skulle ha varit fallet vid beskattning enligt allmänt gällande regler. Som framgår av ett annat kapitel (se 7.5 och bilagorna 12—17) där vi föreslår särskilt hänsynstagande till vissa korttidsanställda, kan vi bekräfta att sjömansskatten kan bli ofördelaktigare än vanlig taxering när sjötjänsten omfattar en mindre del av kalenderåret. Vidare erinras om rationaliseringen på sjöfartens område som — på sätt vi utvecklat i kapitel 3 — medfört att fartygens liggetider i hamn numera normalt är mycket korta, oavsett om fartygen går i när- eller fjärrfart. En sjöman på fartyg i närfart kan sålunda nödgas vara borta från hemmet lika lång tid som en i fjärrfart. Han kan ha lika svårt att tillvarata sina privata intressen och att utnyttja samhällets service.

Enligt vår mening gäller de anförda argumenten enbart lastfartyg. Skatt enligt närfartstabellen erläggs emellertid förutom på dessa fartyg även på ett antal passagerarfartyg, som går i linjetrafik mellan Sverige och Danmark, mellan Sverige och Finland, mellan Sverige och Tyskland samt — fast i mindre utsträckning — mellan Sverige och Norge. Dessutom förekommer fart mellan svenska fastlandet och Gotland. Som framgår av bilaga 2 är lastfartygen i närfart relativt små — mellan 100 och 500 bruttoregisterton — och har små besättningar. För passagerarfartygen är förhållandet ett annat. Dessa fartyg är normalt ganska stora. Besättningen utgörs förutom av sedvanlig däck- och maskinpersonal även av servicepersonal för passagerarna. Personalstyrkan är därför vanligen stor på dessa fartyg. Av bilaga 1 framgår att denna kategori fartyg ökat i antal sedan SJF:s ikraftträdande 1959. Lastfartygen har däremot minskat antalsmässigt.

Av bilaga 1 framgår vidare att det helt övervägande antalet ombordanställda är sysselsatta i fjärrfart. För 1968 var siffran ca 17 000 mot ca 4 000 i närfart. Man kan konstatera att numera endast ca 1 200 sjömän sysselsätts på lastfartyg i närfart medan

antalet sådana fartyg är ca 200 vilket bekräftar att närfartsfartygen är relativt små. Ofta arbetar ägaren ombord på dessa fartyg. Han betalar inte sjömansskatt utan beskattas i land för all inkomst.

I det föregående har vi berört sjömansskattenämndens arbete med att före inkomst-årets början klassificera den svenska handelsflottans fartyg i närfart och fjärrfart. Därvid framhölls att det för en viss grupp fartyg medför betydande svårigheter att bedöma farten och att en retroaktiv omklassificering visat sig nödvändig. Numera tillämpar nämnden vissa 1964 fastställda normer för klassificeringen. Det viktigaste kravet för att ett fartygs resa inom närfartsområdet skall klassificeras som fjärrfart är att resan omfattar minst åtta dygns bortovaro från svensk hamn. Trots dessa normer har svårigheterna knappast eliminerats. Det bör påpekas att fråga uppkommit att göra ny omklassificering sedan nämnden tidigare under året beslutat en omklassificering i förhållande till det ursprungliga beslutet. Den nyssnämnda åttadygnsregeln har den nackdelen att den kan medföra att fartyg med sämre maskinstyrka får mer än åtta dygn i restid på en trade där ett fartyg med starkare maskin går under gränsen. Även väder och isförhållanden kan inverka. Härigenom kommer slumpen ibland att avgöra vilken fart som blir den huvudsakliga.

Givetvis skulle ett generellt slopande av närfartstabellen innebära administrativa lättnader. Mot bakgrunden av att flertalet anställda i denna fart arbetar på passagerarfartyg med korta trader, där parallellen med fjärrfartsfartyg är långsökt, väcker emellertid en sådan åtgärd betänkligheter.

Det torde inte kunna bestridas att de anställda på färjefartygen i närfart har relativt lätt att nå sina hemorter. Svårighet att fullgöra deklARATIONSSKYLDIGHET föreligger inte för dem och de kan utnyttja samhällets olika förmåner lika bra som många landanställda.

Å andra sidan bör beaktas de särskilda tjänstgöringsförhållandena för färjepersonalen. I allmänhet har dessa fartyg dubbla besättningar som arbetar i avlösningar antingen

så att de arbetar ombord visst antal dagar i sträck och därefter är lediga samma antal dagar eller också så att de byter i princip varje dag. Tjänstgöring av denna typ är förknippad med vissa olägenheter och kostnader i jämförelse med vanlig sjötjänst. Den lediga tiden kan omöjlig tillbringas på fartyget eftersom hyttplatsen är upptagen av den tjänstgörande besättningen. Efter avlösningen beger sig vanligen sjömännen till hemmet om detta ligger på rimligt avstånd — i annat fall måste rum hyras eller annan extra bostad stå till förfogande. Vidare bör observeras att avlösning ofta sker på tid då allmänna kommunikationer inte fungerar, dvs. tidigt på morgonen eller sent på natten. Detta kan leda till höga resekostnader. Eftersom sådana kostnader inte beaktas enligt SJF men väl vid beskattning i land finns här en faktor som minskar sjömansskattens värde för de berörda.

En annan med de speciella tjänstgöringsförhållandena på färjorna sammanhängande faktor verkar i andra riktningen. Vid vistelse i land under tid då månadslön utgår betalar redaren s. k. kostersättning. När kost inte utgår på grund av att sjömannen inte kan vistas ombord, utbetalas alltså kontant ersättning som inte räknas till skattepliktig inkomst.

För att utvärdera i vad mån vår bedömning i närfartstabellfrågan bör påverkas av nu nämnda faktorer har vi låtit närmare undersöka hur stora kostnader för resor mellan bostad och arbetsplats som de anställda på passagerarfartygen inom närfartsområdet har. Vi har koncentrerat undersökningen på de anställda i öresundstrafiken. Undersökningen omfattar sålunda alla sjömän anställda hos Svenska Rederi AB Öresund och hos Linjebuss International AB utom sådana som tjänstgjort kortare tid än en månad. Dessutom har resekostnaderna undersökts beträffande sjömän anställda på Statens järnvägar tillhöriga tåg färjan »Malmöhus». Även här har sådana sjömän, som tjänstgjort endast kort tid, undantagits.

Rederierna har välvilligt lämnat oss vissa primäruppgifter för undersökningen. Sålunda har beträffande varje sjöman uppgift läm-

nats om adress, anställningstid samt tjänstgöringstider ombord. På grundval av dessa uppgifter har framräknats de belopp, som sjömännen borde ha medgivits i avdrag för resekostnader vid 1968 års taxering, om de skolat taxeras för inkomsten ombord.

I samband med undersökningen angående resekostnaderna har även undersökts förhållandet mellan den av sjömännen uppburna kontanta kostersättningen och det värde vartill förmån av fritt vivre ombord beskattas genom sjömansskatten. För detta ändamål har rederierna i fråga för varje sjöman lämnat uppgift om dels den tid för vilken kostersättning utgivits och dels summan av den kostersättning, som utgått under 1967.

Resultatet av undersökningarna framgår av härvid fogade bilagor (bilaga 6—9). Speciella förhållanden som inverkar på resultatet, har antecknats på resp. bilagor. Som helhetsomdöme kan anföras följande.

Ca 68 % av nu ifrågavarande sjömän har onekligen resekostnader, för vilka de inte kan åtnjuta avdrag, eftersom jämningsmöjlighet saknas i SjF. Det är emellertid endast i ett mindre antal fall (19 %) som resekostnaderna kan anses betydande. Den närfartstabell som nu gäller bygger på källskattetabellen för 1965 vid kommunal utdebitering 16 kr. Vissa reduceringar av skattebeloppen i nämnda källskattetabell har emellertid företagits. Reduceringsarna är emellertid inte så stora, att de täcker även resekostnader, i vart fall inte om dessa är av någorlunda storlek. Vad beträffar värdet för förmån av fritt vivre är detta i sjömansskatttabellerna beräknat till endast 200 kr. per månad. Av tabellerna framgår att berörda sjömän i allmänhet för stor del av året åtnjuter kostersättning med belopp, som betydligt överstiger nämnda värde, dvs. överstiger vad de beskattas för.

Den nu redovisade undersökningen beträffande färjorna inom närtrafikområdet ger enligt vår mening inte stöd för tanken att dessa fartyg bör överflyttas till den lindrigare sjömansskattetabellen. Härtill kommer — såsom förut framhållits — att de anställda på dessa fartyg inte kan sägas vara borta från sina hem under så lång tid att en

likställighet med de sjömän som arbetar i fjärrfart är berättigad. Tvärtom torde kunna sägas att färjepersonalen i stort sett kan utnyttja sociala förmåner i samma utsträckning som de landanställda. Härtill kommer att vi — såsom framgått av det föregående — föreslår ett till 700 kr. förhöjt årligt omkostnadsavdrag även i tabell II.

För lastfartygen i närfart är läget annorlunda. Utvecklingen har här medfört att liggetiderna i hamn förkortats på samma sätt som för handelssjöfarten i allmänhet. Fartygen är inte heller i samma utsträckning bundna till vissa trader. Det är för dessa fartyg som en omklassificering oftast förekommer. Att fjärrfartsliknande trade skulle kunna förekomma inom närfartsområdet förutsattes som förut nämnts redan vid sjömansskattens tillkomst. Numera arbetar enligt vår mening lastfartygstafiken inom detta område under så likartade förhållanden jämfört med fjärrfartsfartygen att en full jämställdhet är motiverad även beskattningsmässigt. Lastfartyg på sådan fast trade som är jämförbar med den korta färjetrafiken bör dock alltid i beskattningshänseende likställas med färjefartyg.

Vad förut sagts om färjetrafiken leder tanken till en annan möjlighet att avskaffa närfartstabellen, nämligen genom att överföra sjömän på färjorna till vanlig inkomstbeskattning. Det bör i sammanhanget erinras om att t. ex. danska sjömän i öresunds- trafik inte omfattas av den danska sjömansskatten.

Efter övervägande av skälen för och emot en ändring av antytt slag har vi dock stannat för att inte framföra något förslag i denna riktning. Sjömansskatten har vunnit hävd på de svenska fartygen i färjetrafik. Vissa av färjorna i närfartstrafik gör längre resor. Ett avskaffande av sjömansskatten i sådana fall är mindre motiverat än för dem som går på kort trade. Härtill kommer att berörda sjömän med en sådan återgång skulle få vidkännas högre skatt med i många fall betydande belopp. Praktiska svårigheter skulle också uppkomma vid en landbeskattning av dessa sjömän. Det bör erinras om att många danska och finländska sjömän tjänst-

gör ombord på nu ifrågavarande fartyg och att Sverige avtalsenligt har beskattningsrätten beträffande dem. Speciella administrativa svårigheter uppkommer om dessa sjömän skulle taxeras i land.

I detta sammanhang vill vi framhålla att vi även prövat möjligheten att höja tonnagegränsen till exempelvis 300 bruttoregister-ton för att därmed lättare kunna få en enhetlig sjömansskattetabell. På fartyg mellan 100 och 300 ton arbetar visserligen i stor utsträckning även delägarna ombord. För dessa är SJF inte tillämplig, enär deras lön ombord beskattas som inkomst av rörelse. För övriga anställda ombord torde det emellertid vara fördelaktigare att betala sjömansskatt än skatt enligt allmänt gällande regler. Detta gäller särskilt om de får erlagga sjömansskatten enligt fjärrfartstabell. För berörda anställda måste det te sig underligt, om de utesluts från möjligheten att erlagga sjömansskatt. De kan inte anses vara bättre ställda än övriga sjömän på fartyg med fart inom närfartsområdet. Någon ändring av tonnagegränsen förordas därför inte.

Vårt förslag medför skattelättnad för anställda på lastfartyg i framför allt östersjöfart. Som ytterligare motiv till detta förslag vill vi åberopa att östersjöfarten särskilt från norrlandshamnar ofta inte kan upprätthållas hela året. Under vintermånaderna tvingas en del fartyg ligga stilla. Som bekant är möjligheterna att få annat arbete sämst under vintern. Sjömansskatten är visserligen en månads-skatt men skatteuttaget bygger på arbete året om. Vid jämförelse med skatt i land är den således fördelaktigast vid helårstjänstgöring. Som framgår av kapitel 7 är sjömansskatten i ett visst läge med kort sjötid direkt ofördelaktig. Det sagda medför för sådana sjömän som regelmässigt tvingas göra årliga uppehåll i sin sjötjänst att sjömansskattens fördelar inte skall överdrivas. Det förekommer också att fartyg i östersjöfart för att undvika att ligga stilla under vintern gör ett par resor på t. ex. Medelhavet för att sedan återgå till sin gamla trade. Omklassificering till fjärrfart kan i sådana fall inte ske med hänsyn till huvudsaklighetsprincipen. Det kan med visst fog

göras gällande att skatteuttaget är för högt för dessa fartyg. Genom vårt förslag i fråga om närfartstabellen har vi velat beakta nu anförda synpunkter beträffande lastfartygen.

5 Beskattning av engångsbelopp

5.1 Nuvarande bestämmelser

Vi behandlar i detta kapitel beskattningen av de olika typer av ersättningar till sjömän som vanligen benämns engångsbelopp. Hit hänförs två slags ersättningar som beskattas efter skilda regler.

Den ena är semesterersättning och s. k. vederlagsersättning. Dessa beskattas enligt gemensamma regler. Vederlagsersättning kallas den ersättning i pengar som sjöman får om han inte vid fartygets uppehåll i hamn kan erhålla den kompensationsledighet som han är berättigad till på grund av arbete ombord under sön- och helgdagar samt därför att sjöarbetstidslagen tillåter längre ordinarie arbetstid än motsvarande lagstiftning för landanställda.

Den andra typen av engångsersättning utgörs av retroaktiv lön för mer än en månad, gratifikation, bärgarlön m. m. I fortsättningen används benämningen »övriga engångsbelopp» för hithörande ersättningar.

Enligt den ursprungliga lydelsen av 8 § 2 mom. SjöF beskattades alla engångsersättningar som särskild månadsinkomst, om beloppet översteg den senast uppburna månadsinkomsten. I annat fall sammanlades engångsbeloppet med månadsinkomsten och skatten beräknades på det sammanlagda beloppet. Begreppet »senast uppburna månadsinkomst» tolkades av sjömansskattenämnden avse den månadsinkomst, som utbetalades samtidigt med engångsbeloppet.

Detta beskattningssätt visade sig i många fall vara synnerligen ogynnsamt för sjömännen. Efter framställning från Sveriges redareförening och de ombordanställdas organisationer hemställde sjömansskattenämnden redan i december 1959 hos Kungl. Maj:t om ändrade beskattningsregler för engångsbelopp. Sjömansskattenämnden föreslog i sin framställning, att semester- och vederlagsersättning skulle beskattas med hänsyn tagen till den tid ersättningen avsåg och att övriga engångsbelopp liksom i Danmark och Norge skulle beskattas procentuellt efter en specialtabell.

Nya beskattningsregler för engångsbelopp genomfördes därefter genom beslut av 1961 års riksdag enligt förslag i prop. 1961:6. Den nya lagstiftningen innebär att sjömansskattenämndens förslag godtogs då det gällde beskattning av semester- och vederlagsersättning. Beträffande övriga engångsbelopp ansågs nämndens förslag inte tillräckligt beakta skatteprogressionen. I stället antogs den bestämmelse som återfinns i 3 mom. i nedan redovisade utdrag av 8 § SjöF i nu gällande lydelse.

2 mom. Utgöres inkomst ombord av engångsbelopp i form av sjuklön, semesterersättning, s. k. vederlagsersättning eller av annan ersättning för lön under viss tids ledighet, beräknas skatten å ersättningen för sig och med hänsyn tagen till tiden för den ledighet inkomsten avser. Därvid skall ersättning för varje period om trettio dagar anses som särskild månadsinkomst. Beträffande ersättning för över-

skjutande dagar skall skatten beräknas med tillämpning av bestämmelserna i 1 mom.

3 mom. För beräkning av skatt å annat engångsbelopp än i 2 mom. sägs skall följande gälla.

Skatt å engångsbelopp, som icke överstiger ettusentvåhundra kronor, beräknas efter det procenttal med vilket skatt skulle hava utgått å ett belopp av etthundra kronor lagt till den senast uppburna månadsinkomsten. Skatten erlägges i helt antal kronor, varvid överskjutande öretal bortfaller.

Överstiger engångsbeloppet ettusentvåhundra kronor beräknas skatten på engångsbeloppet till tolv gånger det belopp varmed skatten för sjömannens senast uppburna månadsinkomst ökar, om till månadsinkomsten lägges en tolfedel av engångsbeloppet.

Andra och tredje styckena av anvisningarna till 8 § SjöF har följande lydelse.

Vid tillämpning av 8 § 3 mom. skall såsom senast uppburen månadsinkomst anses den under nästföregående månad uppburna inkomsten. Har sjömannen icke varit anställd i redarens tjänst under nämnda månad, skall såsom senast uppburen månadsinkomst anses i första hand inkomst som utbetalas samtidigt med engångsbeloppet och i andra hand närmast dessförinnan uppburen inkomst. I fråga om inkomst, som avser kortare tidsperiod än månad, skall en mot inkomsten svarande månadsinkomst beräknas. Engångsbelopp skall icke inräknas i månadsinkomst.

Vid beräkning av skatt enligt 8 § 3 mom. andra stycket jämföres skatten på den senast uppburna månadsinkomsten med skatten på samma inkomst ökad med 100 kronor. Skillnaden i kronor räknat mellan de båda skattebeloppen anger det procenttal, efter vilket skatten på engångsbeloppet skall beräknas.

Som framgår av författningstexten hänförs sjuklön till engångsbelopp av typen semester- och vederlagsersättning. Sjuklön utgår på grund av bestämmelserna i 18 § sjömanslagen under högst två månader. Tiden har enligt kollektivavtal mellan arbetsgivare och arbetstigareorganisationerna på sjöfartens område förlängts för vissa anställda. Längsta sjuklönetid utgör sålunda f. n. fem månader. Sjuklön utgår endast för den tid sjömannen är sjuk, dvs. under tid då han med läkarintyg eller på annat sätt styrker sjukdom. I praktiken anses vid beskattningen den tid, för vilken sjuklön utgår, vara

fullt jämförbar med anställningstid. Tiden skall således upptas på kontrolluppgift från redare enligt 37 § 1 mom. p. 8 TF. Ortsavdrag vid taxering beräknas inte för månad, varunder sjuklön utgått, lika litet som för annan månad, varunder sjömannsskatt erlagts. Även då det gäller beräkning av den anställningstid, som skall upptas i arbetsgi- varuppgift, skall sjuklönetid medtas. I den praktiska tillämpningen har det på nu anförda grunder visat sig olämpligt att betrakta sjuklön som engångsbelopp. Regel- mässigt uttas därför sjömannsskatt på sjuklön enligt samma regler som gäller för vanlig lön.

Beträffande övriga engångsbelopp ger de nu gällande beskattningsreglerna större rätt- visa än de ursprungliga bestämmelserna. Kritik har likväl riktats mot dem. Den i kom- mittédirektiven återopade skrivelsen från de ombordanställdas organisationer är ett ut- tryck för denna kritik. Däri framhålls att reglerna ger slumpartade beskattningsresul- tat. Vidare anses även dessa regler vara krångliga att tillämpa. Det påtalas också att en stor del av de felaktigheter, som före- kommer vid skatteberäkning ombord och på rederierna, gäller de engångsbelopp, som här avses.

Att så förhåller sig vitsordas inom kom- mittén och vi anser därför angeläget att un- dersöka möjligheten att förenkla beräknings- grunderna. Innan vi går in på olika alterna- tiv som därvid erbjuder sig vill vi något up- pehålla oss vid påståendet att nuvarande be- stämmelser i hithörande del ger slumpmäs- siga resultat. Anledningen härtill är skatte- skalornas konstruktion. Till en början bör därvid framhållas att marginalskattekurvan för engångsbelopp under 1 200 kr. numera är jämnare än tidigare på grund av kon- struktionen av sjömannsskattetabellerna sedan 1966. I bilaga 4 redovisas beskattningen en- ligt fjärrfartstabellen dels före 1966 och dels f. n. — i nominellt belopp och procentuellt — av ett engångsbelopp om 1 000 kr. när senast uppburen månadsinkomst, i fortsätt- ningen kallad jämförelseinkomst, ligger mel- lan 800 kr. och 3 600 kr.

Vad beträffar engångsbelopp i form av

semester- och vederlagsersättning torde kunna sägas att de nuvarande bestämmelserna är ändamålsenliga såtillvida att de medför en rimlig beskattning. Emellertid har det visat sig att reglerna är mycket krångliga i den praktiska tillämpningen. Detta framgår av sjömansskattenämndens meddelande nr 1/1967 och skall här närmare belysas.

Enligt 8 § 2 mom. SJF skall sjömansskatt på semester- och vederlagsersättning beräknas med hänsyn tagen till tiden för den ledighet ersättningen avser. Regelns innebörd vad angår semesterersättning framgår av följande exempel.

En sjöman är vid avmönstring berättigad till semesterersättning för tio intjänade semesterdagar. Semesterersättning utbetalas till honom med 1/25 av månadslönen för varje semesterdag. Utgör månadslönen 1 500 kr. uppbär han för tio semesterdagar sålunda $\frac{10 \times 1500}{25} = 600$ kr. För att tjäna 600 kr. vid arbete måste sjömannen tjänstgöra 12 dagar ($\frac{1500 \times 12}{30} = 600$ kr.). Tiden för den ledighet ersättningen för tio semesterdagar avser, har därför ansetts vara 12 dagar. En så omständlig beräkning som här utförts erfordras dock inte i praktiken.

Tiden för den ledighet ersättningen avser erhålls genom multiplikation av antalet intjänade semesterdagar med $1,2 \left(\frac{30}{25}\right)$. Överskjutande tid, som inte motsvarar en dag, avrundas uppåt till hel dag. För att få fram skatten på exemplet 600 kr. måste två åtgärder vidtas nämligen dels multiplicering av antalet intjänade semesterdagar, 10, med 1,2 till 12 dagar och dels avläsning av skatten på 600 kr. på uppslaget för 12 dagar i skattetabellen.

Såsom tidigare framhållits kompenseras visst arbete på ordinarie arbetstid genom vederlag i form av ledighet under motsvarande antal timmar på vardag i hamn. Om sådan ledighet inte kan erhållas får vederlaget uttas såsom kontant ersättning (vederlagsersättning). Intjänad vederlagstid anges i allmänhet i timmar. För att vederlagsersättning skall kunna beskattas måste timmarna först

omräknas till dagar. Fr. o. m. den 1 januari 1969 motsvaras en dag av 6,1 timmar. Ändring av divisorn måste ske, när arbetstidsförkortning genomförs. Vid dagberäkningen uppkommande överskjutande tid anses utgöra en dag.

Även då det gäller vederlagsersättning måste således en räkneoperation företas innan skatten kan avläsas på ersättningen.

Beträffande övriga engångsbelopp kan gällande beskattningsregler ge otillfredsställande resultat. Detta torde framgå av följande exempel, som avser engångsbelopp över 1 200 kr. (Beloppen i exemplet är kr.)

Det kan antas att engångsbeloppet

utgör	1 476
1/12 därav	= 123
Skatteberäkning	
a) om jämförelseinkomsten är	2 221
1/12 av engångsbeloppet	+ 123
	<u>2 344</u>

Skatt enligt tabell 1 kolumn 1 på 2 344 kr.	827
avgår skatten på 2 221 kr.	<u>773</u>
Skillnad	54
Skatten på engångsbeloppet blir 54×12	= <u>648</u>

b) om jämförelseinkomsten är	2 220
1/12 av engångsbeloppet	+ 123
	<u>2 343</u>

Skatt enligt tabell 1 kolumn 1 på 2 343 kr.	827
avgår skatten på 2 220 kr.	<u>769</u>
Skillnad	58
Skatten på engångsbeloppet blir 58×12	= <u>696</u>

I fall b) berörs en extra intervall, varför skatten på tolfte delen blir 4 kr. högre än i a-fallet. Genom multiplicering med 12 ökas skillnaden till hela 48 kr. En krona lägre jämförelseinkomst ger alltså 48 kr. högre skatt.

En bidragande orsak till slumpmässigheten är även jämförelseinkomstens storlek. Som jämförelseinkomst skall i normalfallet användas månadsinkomsten under månaden

före den, varunder engångsbeloppet utbetalas eller gottskrivs. Med månadsinkomst avses enligt sjömansskattenämndens anvisningar månadslön eller del av månadslön, inkl. avtalsenliga tillägg, övertidsersättning samt drickspengar och provision. Hit räknas i förekommande fall även kaplake, som utbetalas eller gottskrivs månadsvis. Exempel:

En sjöman, som normalt har en månadsinkomst om ca 2 000 kr., måste under maj månad på grund av speciella omständigheter arbeta särskilt mycket på övertid. Hans månadsinkomst för maj utgör därför 3 000 kr. Får han i juni månad engångsbelopp i form av retroaktiv lön för mer än en månad, skall vid skatteberäkningen på engångsbeloppet maj månads inkomst, 3 000 kr., vara jämförelseinkomst. Om utbetalning skett annan månad, skulle endast normalinkomsten, 2 000 kr., ligga till grund för skatteberäkningen.

Förutsätts skatt skola utgå enligt tabell I kolumn 1 och engångsbeloppet utgöra 700 kr. blir skatteuttaget 51 % med 3 000 kr. som jämförelseinkomst men endast 45 % med en jämförelseinkomst om 2 000 kr. Tillämpas tabell I kolumn 2—3 blir motsvarande procenttal 49 resp. 38.

I vissa fall kan sjömannen vidare komma att välja utbetalningsmånad för engångsbeloppet så att en gynnsammare jämförelseinkomst erhålls men i andra fall finns inte denna valmöjlighet. För att undvika denna mindre tilltalande konsekvens har pekats på utvägen att i stället för den faktiska inkomsten under föregående månad använda endast sjömannens tarifflöns som jämförelseinkomst, i förekommande fall med tillägg för det schablonbelopp för drickspengar sjömansskattenämnden fastställt. För vissa på passagerarfartyg anställda, vilkas inkomst i stor utsträckning baseras på provision och liknande, torde dock ett sådant sätt att beräkna jämförelseinkomsten bli alltför förmanligt. En annan möjlighet att lösa problemet är att utesluta endast övertidsersättningen ur jämförelseinkomsten. Med hänsyn till att övertidsersättning för många sjömän är en normal företeelse anser vi inte heller detta alternativ vara invändningsfritt.

5.2 De danska och norska systemen

De ombordanställdas organisationer har i sin förut berörda skrivelse hänvisat till de regler för beskattning av engångsbelopp som gäller i Danmark och Norge och anser särskilt det danska systemet vara bättre än det svenska. I dessa länder procentbeskattas engångsbeloppen. En redogörelse för hur denna beskattning tillgår lämnas här nedan.

I Danmark talar man som förut nämnts om två slags inkomst, nämligen A-intäkt, som i stort motsvarar den svenska månadsinkomsten och som beskattas enligt tabell på samma sätt som i Sverige, och särintäkt, som utgörs av engångsbelopp i form av bärgarlön, tantiem, gratifikation, kaplake, retroaktiv lön m. m. Hit hänförs i vissa fall även semester- och vederlagsersättning. Beskattning av särintäkt sker procentuellt enligt en särskild tabell. Två faktorer inverkar på vilket belopp, som skatten på sär-intäkten skall beräknas på, nämligen dels A-intäktens storlek under utbetalningsmånaden och dels sär-intäktens storlek. Skatten blir därigenom större ju högre månadsintäkten är men också ju högre engångsbeloppet är.

I stället för att i sär Tabellen ha en intervallskolumn med belopp för A-intäkten (jämförelseinkomsten) har man en kolumn med positionsbokstäver, stora bokstäver för försörjare och små bokstäver för övriga. Motsvarande bokstäver återfinns i A-intäktstabellerna vid skattebeloppen i respektive kolumner. Om för skatten på en viss A-intäkt står exempelvis bokstaven D avläses skatteprocenten på en samtidigt utgående särintäkt vid bokstaven D i sär Tabellen i den kolumn, som motsvarar särintäktens storlek. Sär Tabellen för försörjare har i tabellen för utrikesfart nedanstående utseende för 1969.

Särintäkt avrundas före skatteberäkningen alltid till närmast lägre liggande tiotal kronor.

I de danska sjömansskatttabellerna har som supplement till sär Tabellen intagits hjälptabeller, vari skattebeloppen kan avläsas i kronor efter de olika procentsatser, som förekommer i sär Tabellen.

Positions- bog- stav	Når særindtægten i kr. udgør											Posi- tions- bog- stav
	indtil 999	1 000- 1 999	2 000- 3 999	4 000- 5 999	6 000- 7 999	8 000- 9 999	10 000- 11 999	12 000- 14 999	15 000- 19 999	20 000- 29 999	30 000- og mere	
	andrager skatten i procent af særindtægten											
A	0	0	0	0	3	5	8	10	15	19	26	A
B	0	0	0	3	5	8	12	13	17	21	27	B
C	0	0	0	5	8	10	13	15	18	22	28	C
D	0	0	3	8	10	12	15	17	19	23	29	D
E	0	3	5	10	13	16	17	19	21	25	30	E
F	8	10	12	13	18	19	20	21	23	26	31	F
G	16	17	19	20	23	24	24	25	26	29	33	G
H	26	26	26	26	26	26	26	27	29	32	35	H
I	26	26	26	26	26	26	27	28	30	33	36	I
K	26	26	26	26	26	26	28	29	31	34	37	K
L	26	26	26	26	26	27	29	30	32	35	38	L
M	26	26	26	26	27	28	30	32	34	36	39	M
N	26	26	26	27	28	30	31	33	35	37	40	N
O	26	26	26	28	30	31	33	35	36	38	40	O
P	26	26	27	30	31	32	35	36	37	39	41	P
Q	28	28	30	32	33	34	36	37	38	39	41	Q
R	30	31	32	34	34	36	37	38	39	40	42	R
S	32	33	34	35	36	37	37	38	39	40	42	S
T	34	35	35	35	36	37	38	39	40	41	43	T
U	35	35	36	37	38	38	39	40	41	42	44	U
V	35	36	38	39	40	40	40	41	42	43	45	V
X	38	39	40	41	42	42	42	42	43	44	46	X
Y	41	43	43	44	44	45	45	45	46	46	48	Y
Z	45	46	47	47	47	48	48	48	49	49	50	Z
Æ	48	49	50	50	50	50	50	50	50	50	50	Æ
Ø	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	Ø

Den norske sjømannsskatten skiljer på følgende tre ulike inkomstslag.

A. Vanlig månadsinntekt, som i stort motsvarer den svenske månadsinntekten og som beskattes enligt sjømannsskattetabell.

B. Semester- og vederlagsersättning samt extra løn. Om ersättningarna avser kortare tid än tio dagar, sammanlæggs de med den vanliga månadsinntekten och beskattas med denna. I övriga fall beskattas de allt efter omfattningen som en eller flera särskilda månadsinntäkter enligt sjømannsskattetabellen.

C. Särutbetalningar. Dessa är exempelvis tantiem, gratifikation, kaplake, bürgerlön och retroaktiv løn. Om engångsbeloppet är mindre än 200 kr. sammanlæggs det med den vanliga månadsinntekten och beskattas tillsammans med denna. I övriga fall beskattas engångsbeloppen procentuellt enligt en särstabell. Som jämförelseinntekt används den vanliga månadsinntekten i utbetalningsmånaden minskad med eventuellt jämningsbelopp. Skatteprocenten på engångsbelop-

pet stiger med jämförelseinntekten. Den varierar däremot inte efter storleken av engångsbeloppet.

5.3 Kommitténs ställningstagande

Vid beskattning av såväl semester- och vederlagsersättning som övriga engångsbelopp gäller f. n. alltså ett omständligt förfarande. Vi har i det föregående antytt några möjligheter att minska svårigheterna genom att ändra de nu erforderliga reglerna för att bestämma jämförelseinntekten. Men även om man eliminerar svårigheterna då det gäller fastställande av jämförelseinntekten, kvarstår det krångliga beräkningssättet och de olägenheter vid beskattningen, vilka har sin grund i sjømannsskattetabellens konstruktion. Införande av en ren procentbeskattning av engångsbeloppen kan undanröja även dessa problem. Man kan genom att fastställa procentalen med en viss försiktighet i så fall

behålla månadsinkomsten i dess nuvarande form som jämförelseinkomst. I förenklings-syfte bör dock den aktuella månadsinkomsten dvs. den månadsinkomst, som utbetalas samtidigt med engångsbeloppet, väljas som normal jämförelseinkomst. Endast vid vissa utbetalningar på rederikontor, exempelvis till sjöman som vid utbetalningstillfället inte längre kvarstår i tjänst bör annan månadsinkomst få användas som jämförelseinkomst.

I och för sig är det enligt vår mening angeläget att söka komma fram till ett enklare beräkningssätt för att bestämma skatten på engångsbelopp, helst så att skatten kan fastställas efter endast en åtgärd. Ett sådant sätt är att skatten beräknas efter procent. Härigenom torde också de förut påtalade ojämnheterna i beskattningen kunda undvikas. Det allra enklaste skulle vara om alla slags engångsbelopp beskattades efter procent på samma sätt. Därvid borde det danska systemet i tillämpliga delar tjäna som mönster. Detta skulle innebära att inte blott den vanliga inkomstens storlek utan även storleken av engångsbeloppet blir avgörande för skatteuttaget på engångsbeloppet.

Även med en ren procentbeskattning av engångsbeloppen kan emellertid besvärande gränsproblem uppkomma. En förutsättning för en sådan beskattning måste därför vara att antalet intervaller blir relativt stort så att skatteökningen inte blir alltför markant de olika intervallerna emellan. Vid undersökning av möjligheterna till en procentbeskattning av alla engångsbelopp har vi först frågat oss vilken uttagsprocent som bör väljas. Olika alternativ är härvid tänkbara.

I vad vi här kallar alternativ 1 beskattas alla engångsbelopp proportionellt efter en procentsats, t. ex. 25 %. Fördelarna med en sådan ordning är obestridliga. Förfarings-sättet blir mycket enkelt och skatten i de flesta fall relativt blygsam. Mot metoden talar dock att sjömän med högre inkomster får alltför låg skatt på engångsbeloppen, medan sjö-männen i lägre inkomstlägen inte får någon skattelättnad av betydelse. Principen »skatt efter förmåga» kommer inte till uttryck genom denna metod. Det som talar mot metoden får anses väga så tungt, att vi inte kan

betrakta denna metod som en realistisk lösning.

Ett annat alternativ, 2, är att engångsbeloppen marginalbeskattas, medförande ungefär samma skatteeffekt som nu gäller för beskattning av övriga engångsbelopp understigande 1 200 kr. En sådan metod skulle emellertid medföra en alltför hård beskattning av de vanligaste engångsbeloppen, nämligen semester- och vederlagsersättning, vilket inte kan vara rimligt.

Alternativ 3 innebär att skatt på engångsbelopp av alla slag beräknas efter det procenttal som motsvarar skatten på sjöman-nens månadsinkomst. Det sagda kan belysas med följande exempel.

Månadsinkomst	2 000 kr.
Skatt enligt tabell I kolumn 1 =	670 kr.,
vilket motsvarar 33½ % av inkomsten. Avrundning av procenten bör ske till 33.	

Som jämförelse kan nämnas att marginalskatten utgör 45 % i angivet inkomstläge för ogift skattskyldig.

Riktigare än att ställa skatten i relation till endast den kontanta månadsinkomsten torde emellertid vara att jämföra med kontant månadsinkomst jämte värdet av förmån för fritt vivre ombord. Skatten utgår ju i princip även på denna förmån. Beräkningen skulle i så fall bli följande.

Månadsinkomst	2 000 kr.
Värdet av fritt vivre (enligt 1969 års källskatttabeller)	230 kr.
Summa	<u>2 230 kr.</u>

Skatt på 2 000 kr. enligt tabell I kolumn 1 = 670 kr., vilket motsvarar 30 % av inkomsten inkl. vivre.

Ombord kan skatten inte lämpligen framräknas på det sätt som nu exemplifierats. Då blev det knappast fråga om någon förenkling. En tabell över procentsatserna måste framställas. Eller ännu bättre är kanske att procentsatserna utsätts i sjömansskatteta-bellerna inom parentes efter de olika skat-tebeloppen. På så sätt skulle en sär-tabell kunna undvikas. En nackdel med att ha pro-centsatserna i sjömansskatteta-bellerna är dock att tabellerna blir ännu vidlyftigare än

nu. Fördelarna synes oss dock överväga. Tillämpningen torde bli synnerligen enkel. Frågan är emellertid om man kan försvara att så låg skatt uttas på övriga engångsbelopp, som fallet blir med denna metod. I det ovan lämnade exemplet är skillnaden mellan toppskatt och föreslagen skatt dock hela 15 %. Beaktas måste då att skatt på semester- och vederlagsersättning kan bli något högre med denna metod än enligt nu gällande regler. I sådan ersättning ingår inte övertidsersättning. Om månadsinkomsten blir avgörande för skatteprocentens storlek, påverkar i månadsinkomsten ingående övertidsersättning skatten uppåt en eller annan procent jämfört med nuvarande beskattning. I extrema fall kan höjningen givetvis bli större. Eftersom semester- och vederlagsersättning är de vanligaste och oftast återkommande engångsbeloppen, bör den något högre skatt som stundom kan komma att uttas på dessa uppväga den låga skatten på övriga engångsbelopp.

En fördel med beskattning av engångsbeloppen enligt alternativ 3 är att gränfallsproblemen blir obetydliga. Skatten stiger nämligen mycket långsamt. Några stora intervaller förekommer inte.

Av bilaga 5 framgår för ett antal inkomstbelopp efter vilken procent engångsbelopp skulle komma att beskattas om alternativ 3 genomförs.

Jämförelseinkomst bör normalt vara månadsinkomsten för den månad, under vilken engångsbeloppet utbetalas eller gottskrivs. Om engångsbeloppet utbetalas efter avmönstring får dock senast uppuren månadsinkomst utgöra jämförelseinkomst. Som vi förut antytt är det enligt vår mening från rättvisesympunkt nödvändigt att göra jämförelsen mot en inkomst som inkluderar bl. a. övertidsersättning. Av denna anledning kan man inte använda sjömannens s. k. tariffön för ändamålet. Även administrativa skäl talar emot att använda annan jämförelseinkomst än den totala månadsinkomsten.

Den föreslagna metoden bör utan svårighet kunna tillämpas även för utlänningar, om vårt i det följande redovisade förslag att byta ut nuvarande 15-procentiga skatt

mot tabellskatt i någon form anses böra genomföras.

Som framgår av bilaga 4 medför skatteberäkning enligt alternativ 3 avsevärt lägre skatteuttag på engångsbelopp än som motsvarar marginalsikten på månadslön.

Att resultatet regelmässigt blir ett lägre skatteuttag för vad vi här kallat övriga engångsbelopp är utan vidare klart. För att bedöma metodens resultat i praktiken beträffande semester- och vederlagsersättning har vi låtit jämföra den faktiska skatten på samtliga sådana ersättningar på Salénkoncernens fartyg under andra halvåret 1967 med den skatt som skulle ha uttagits om den ifrågasatta metoden gällt. Rörande dessa undersökningar vill vi sammanfattningsvis anföra följande.

Att vi valt just Salénrederierna för att belysa verkningarna av vårt förslag beror på att koncernen har ett rikt differentierat fartygsbestånd med varierad sammansättning av besättningarna. Koncernens fartyg befar vidare ett stort antal olika trader. Samtliga fall där semester- och vederlagsersättning utgått under andra halvåret 1967 på Salénkoncernens fartyg är medtagna i undersökningen. Koncernen omfattar 46 fartyg med drygt 1 500 anställda. Statistiken omfattar ca 1 200 avmönstringsfall inom koncernen. I statistiken ingår inte avmönstringsfall beträffande utländska sjömän som har 15 % beskattning. Som jämförelseinkomst har använts dels månadsinkomsten och dels nämnda inkomst exkl. uppuren övertidsersättning.

Undersökningen visar bl. a. att procentmetoden i 200 fall (17 %) medför förlust för sjömannen, då månadsinkomsten utgör jämförelseinkomst. Den genomsnittliga förlusten i dessa fall uppgår till 32 kr. I det övervägande antalet fall (968 = 81 %), medför metoden vinst för sjömannen. Vinsten utgör genomsnittligt 37 kr. Varken vinst eller förlust uppkommer i 25 fall (2 %). Totalt uppkommer vinst med i genomsnitt 25 kr. Det belopp som utgått i semester- och vederlagsersättning i de undersökta fallen uppgår genomsnittligt till 1 175 kr. En närmare granskning har företagits beträffande förlustfallen. Granskningen visar att förlust i

stort sett uppkommer endast i fall då förhållandevis hög övertidsersättning ingår i jämförelseinkomsten. Men förlust kan undantagsvis uppkomma även i fall, då övertidsersättning inte ingår i jämförelseinkomsten.

Nedanstående uppställning visar den procentuella skatthöjningen i de 200 förlustfallen.

Skatthöjning i % av den enligt nu gällande regler avdragna skatten	Antal fall	Belopp, kr.
1—10	128	Högst 176
11—20	41	Högst 187
21—30	18	Högst 356
31—40	7	Högst 160
41—50	2	35 och 281
51—60	1	147
61—70	2	11 och 87
71—80	1	11
Summa	200	

Den beloppsmässiga fördelningen av förlustfallen framgår av följande uppställning.

Förlustens storlek, kr.	Antal fall	Förlustens storlek, kr.	Antal fall
1—10	92	91—100	2
11—20	31	101—125	3
21—30	22	126—150	2
31—40	15	151—175	5
41—50	8	176—200	3
51—60	5	281	1
61—70	3	322	1
71—80	3	356	1
81—90	3		
		Summa	200

Det stora flertalet förluster ligger inom rimliga gränser. I nära hälften av fallen överstiger förlusten inte 10 kr. De verkligt höga förlustbeloppen kan däremot inge viss oro.

I 16 fall (8 %) överstiger förlusten 100 kr., vilket kan synas i högsta laget. Vinst för sjömannen av samma storleksordning förekommer emellertid i 62 fall motsvarande 6½ % av vinstfallen. Fördelningen av vinstbeloppen över 100 kr. framgår av följande uppställning.

Vinstens storlek, kr.	Antal fall	Vinstens storlek, kr.	Antal fall
101—125	27	243	1
126—150	12	248	1
151—175	9	338	1
176—200	3	427	1
201—225	6	1 323	1
		Summa	62

Man torde kunna räkna med att den föreslagna procentmetoden mestadels är lönsam för sjömannen men att han vid en eller annan avmönstring får något hårdare beskattning än enligt de nu gällande reglerna. I det långa loppet bör utjämnning emellertid ske. Med beaktande av att metoden föreslås tillämpad även vid beskattning av övriga engångsbelopp och där alltid ger skattelättnad i jämförelse med nu tillämpad metod, torde knappast tvekan behöva råda om att procentmetoden är lönsam för sjömännen, om den utformas enligt vårt förslag. Att välja en lägre inkomst än månadsinkomsten som jämförelseinkomst torde vara uteslutet med hänsyn till vad undersökningen utvisar. Även av praktiska skäl är det olämpligt med en annan jämförelseinkomst.

Vi vill understryka att alternativ 3 syftar till att undanröja de ojämnheter i beskattningen som nuvarande system lett till och inte till att åstadkomma skattelättnad. Kritiken mot det nuvarande systemet att beskatta engångsersättningar har ju inte avsett beskattningens höjd i och för sig. Enligt vår mening bör dock metoden inte avvisas därför att den totalt sett kan ge någon skattelättnad. Till förmån för metoden talar främst att den innebär en betydande förenkling i uppbördsystemet. Som vi inledningsvis framhållit har vi vid vår granskning av sjömannsskatten funnit att den nuvarande utformningen av skatten resulterar i strävan till perfektion som är oförenlig med skattens karaktär. Det bör därför vara angeläget för såväl statsmakterna som de skattskyldiga och rederierna att komma fram till mera schablonartade lösningar. Fördelarna på det administrativa planet med den av oss ifrågasatta lösningen av engångsbeloppens beskattning

synes oss uppenbara. Den medför lättnader i ärendenas handhavande för rederierna och sjömansskattekontoret och är ägnad att minska felaktigheter vid skatteavdragets beräkning. För sjömannen innebär metoden i flertalet fall viss lättnad i beskattningen och betydligt större möjlighet än f. n. att kontrollera skatteavdragets riktighet, vilket måste anses som en stor fördel. De fall då en hårdare beskattning än f. n. inträder är begränsade till antalet. De uppträder visserligen bland den vanligare typen av engångsersättningar men bör ändå motvägas av att antalet fall av lindrigare beskattning för samma slag av ersättningar överväger och av att beskattningen av övriga engångsbelopp undantagslöst ger skattelättnad enligt vårt förslag.

Återstår då den fiskala sidan av saken. Sett i inflytande skatt ger vårt förslag ett sämre resultat för det allmänna än det nuvarande systemet. Skattebortfallet, som vi uppskattat till högst 1 milj. kr. per år, är dock begränsat och bör enligt vår mening uppvägas av besparingar genom förenklad uppbörd och administration. Vi kan inte heller finna att en skattelättnad för sjömännen av den begränsade storlek som det här är fråga om är oberättigad.

Vi förordar med återopande av vad vi här anfört att alternativ 3 genomförs.

Bland de engångsbelopp, som uppräknats i första stycket av anvisningarna till 8 § SjöF, återfinns lönebelopp, som på grund av avtal mellan arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer på en gång utbetalas för mer än en månad (retroaktiv lön och liknande). Avser lönebeloppet en månad eller kortare tid lägger man det till månadsinkomsten, varefter skatt avdras på sammanlagda beloppet. Det förhållandet att exempelvis retroaktiv lön beskattas olika beroende av hur lång tid den utgår för har vållat många problem i den praktiska tillämpningen. Vi förordar därför att nu ifrågavarande lönebelopp alltid skall anses som engångsbelopp.

6.1 Historik

Den år 1948 tillsatta sjömansskatteutredningen föreslog i sitt år 1949 avgivna betänkande, att sjömansskatt skulle införas. Denna skulle enligt förslaget uttas förutom av sjömän bosatta i Sverige även av i utlandet bosatta sjömän. För dessa senare skulle gälla en skattesats, som förordades utgöra 10 % av den kontanta inkomsten ombord. Som framgår av kapitel 2 förverkligades inte utredningens huvudförslag. Däremot genomfördes förslaget i vad det avsåg beskattning av utländska sjömän. Innan proposition framlades i ämnet utfördes inom finansdepartementets rättsavdelning en överarbetning av utredningens förslag. Resultatet av överarbetningen redovisades i en i februari 1952 avgiven PM angående sjömannens beskattning. Utredningsman var numera regeringsrådet S. Wilkens.

Som skäl för att införa bestämmelser om skatt för utländska sjömän anfördes i promemorian den irritation, som förekom ombord till följd av att vissa sjömän undgick skatteavdrag. Situationen blev inte bättre av vetskapen att många inte heller betalade skatt för inkomsten till annat land.

Angående skatteavdragens storlek anfördes.

Skattesatsen för den skatt som skall uttagas av utländska sjömän bör bestämmas till viss procent av inkomsten. Härvid torde man räkna endast med den kontanta inkomsten, sålunda

icke med värdet av naturaförmåner. Detta kan visserligen diskuteras, eftersom naturaförmånerna beskattas för svenska sjömän, men synes bäst överensstämma med vad internationellt är gällande och torde även av praktiska skäl vara att förorda. Lämpligast synes vara att begagna en enhetlig skattesats för samtliga utlänningar och sålunda icke göra skillnad mellan ensamstående personer och personer med försörjningsplikt. Olika procentsatser i detta avseende medföra lätt svårigheter i praktiken med hänsyn till den bevisning som skall krävas.

Skattesatsen synes böra bestämmas till lägst 10, högst 15 %.

Som tidigare framhållits begränsades den första lagstiftningen om sjömansskatt till en särskild skatt för utländska sjömän. Utredningsmannens nyss redovisade tankegångar godtogs och skattesatsen bestämdes till 15 % (prop. 1953: 100).

1956 års sjömansskattesakkunniga föreslog i sitt 1957 avgivna betänkande (SOU 1957: 39) utan närmare motivering oförändrad skattesats för de utländska sjömännen. Vid remissbehandlingen av förslaget riktades kritik mot skattesatsens storlek av endast en remissinstans, länsstyrelsen i Malmöhus län, som anförde.

Sålunda synes skillnaden i beskattning mellan i Sverige bosatta ogifta sjömän och i Sverige ej bosatta sjömän, för vilka skatteavdrag skall ske med 15 %, väl så stor. Såväl svårighet att på godtagbart sätt visa att skattskyldighet föreligger i annat land för inkomsten som brist på intresse härför torde medföra, att nämnda uttagningsprocent blir ganska vanlig. Risken för att ogifta svenska sjömän, även efter införan-

det av sjömansskatt enligt förslaget, söker sig till utländskt tonnage kvarstår därför alltså. Kronokamreraren i Malmö har ifrågasatt ytterligare lindring i skattebördan för ogifta sjömän bosatta i Sverige. Länsstyrelsen finner detta förslag värt att övervägas men ifrågasätter, om ej något vore att vinna på att istället höja det till 15 % föreslagna skatteuttaget. En sådan åtgärd måste i varje fall leda till minskad irritation å varje särskilt fartyg, där såväl svensk som utländsk besättning förekommer.

Skattesatsen för de utländska sjömännen fastställdes emellertid till 15 % som alltså gällande. Skatten uttas om sjömannen inte på godtagbart sätt visar, att han är skattskyldig i annat land för inkomsten.

Skattesatsen är densamma på fartyg i när- och fjärrfart och oberoende av inkomstens storlek, av sjömannens civilstånd eller eventuell underhållsskyldighet mot barn.

En jämförelse med skatteuttaget för dem som betalar tabellskatt visar att tabellskatten i allmänhet utgår med betydligt högre belopp än skatten efter 15 %. Detta är särskilt märkbart för de ogifta sjömännen. Då det gäller gifta sjömän och ogifta sjömän med hemmavarande barn är differensen mindre utom i de högsta inkomstlägena. I de lägsta inkomstlägena är dock skatt efter 15 % högre än motsvarande tabellskatt. Speciellt de ogifta svenska sjömännen har visat missnöje i anledning av den stora skill-

naden. De har ofta påyrkat höjning av utlänningarnas skatt.

Det kan i detta sammanhang vara av intresse att studera hur skattetrycket ändrats sedan SjF:s ikraftträdande den 1 januari 1959.

Sjömansskatten enligt tabell har under denna tid ändrats ett flertal gånger. F. n. gällande skattebelopp avviker emellertid inte i någon större utsträckning från dem, som uttogs 1959. För ogift sjöman utan barn är skatteuttaget nu något högre än 1959, medan för gift sjöman och för ogift sjöman med hemmavarande barn förhållandet är det motsatta. För sistnämnda kategori har betydande skattelättnader beslutats under SjF:s hittillsvarande giltighetstid.

Följande uppställning utvisar för ett antal inkomstbelopp dels skillnaden mellan dagens tabellskatt och den som uttogs 1959 och dels storleken av skatten enligt 9 § SjF.

Skattebelastningen enligt SjF illustreras vidare i den grafiska framställning som inlagts i bilaga 18. I detta sammanhang bör också erinras om att Sverige sedan 1960 har en generell indirekt beskattning, först genom den allmänna varuskatten och numera genom mervärdesskatten. Skatten utgår f. n. med 10 % av beskattningsvärdet, vilket för konsumenterna motsvarar ett pålägg med 11,11 % på en varas inköpspris.

Beskattningsbar inkomst kr.	N=närfart F=Fjärrfart	Tabellskatt kr.						15 % skatt, kr.
		Ogift sjöman		Gift sjöman		Gift sjöman med hemmav. barn		
		1959	1969	1959	1969	1959	1969	
500	N	117	125	80	41	96	10	75
	F	103	107	66	26	82	—	
1 000	N	294	314	214	186	267	122	150
	F	240	263	160	135	213	69	
1 500	N	509	529	401	347	478	266	225
	F	418	452	310	271	387	188	
2 000	N	736	761	599	529	697	436	300
	F	643	670	506	438	604	342	
2 500	N	977	1 008	823	745	941	633	375
	F	873	902	719	639	837	524	
3 000	N	1 227	1 276	1 048	988	1 187	868	450
	F	1 123	1 165	944	877	1 083	754	
3 500	N	1 487	1 538	1 299	1 238	1 447	1 113	525
	F	1 383	1 422	1 195	1 122	1 343	996	
4 000	N	1 753	1 811	1 551	1 494	1 711	1 368	600
	F	1 649	1 694	1 447	1 377	1 607	1 251	

Det totala skattetrycket har genom införande av denna beskattning och genom höjda kommunalskatter stigit sedan 1959. För bl. a. barnfamiljerna torde ökningen dock ha varit begränsad till följd av att barnbidragen höjts och lättnader genomförts i den direkta statsbeskattningen. Den indirekta skatten torde emellertid inte utgöra samma belastning för de ogifta sjömännen som för dem, som har familj. Skattetrycket kan därför i många fall antas ha stigit tämligen måttligt även för de ogifta sjömännen.

6.2 *Kommitténs ställningstagande*

Wilkens anförde i sin tidigare nämnda promemoria, att utlänningarnas skatt skulle innefatta enbart statsskatt. Med den bedömningen kan höjning av den 15-procentiga skatten knappast motiveras. Den statliga inkomstskatten är nu nämligen lägre än 1959. Det kan dock ifrågasättas, om skatten för de utländska sjömännen skall ställas i relation enbart till den statliga inkomstskatten. En fortsatt övergång från direkt till indirekt statlig beskattning skulle medföra, att utlänningarnas skatt måste sänkas, vilket inte synes vara rimligt. Det totala skattetrycket torde därför böra bestämma storleken även av de utländska sjömännens skatt. Vi har med hänsyn härtill frågat oss om en höjning av denna skatt är motiverad i dagens läge.

För höjning av utlänningsskatten talar i huvudsak följande skäl.

Den skillnad som f. n. råder mellan skatt enligt tabell för ogift sjöman utan barn och skatt efter 15 % torde vara alltför hög. Irritationen hos de svenska sjömännen däröver är förklarlig.

I de fall, då beskattningsrätten förbehållits Sverige genom dubbelbeskattningsavtal, synes skatt rätteligen böra utgå enligt samma regler, som gäller för här i riket bosatta sjömän. De svårigheter, som ett sådant förfarande emellertid skulle medföra i form av ärenden om jämkning och kolumnbestämning, gör att denna lösning inte rekommenderas. Någon höjning av den 15-procentiga skatten kan emellertid vara motiverad.

Genom sin anställning ombord på svenskt fartyg får den utländske sjömannen del av vissa sociala förmåner. Han är bl. a. obligatoriskt yrkesskadeförsäkrad. Dessutom har han förmåner på grund av sjömanslagens bestämmelser. En genomgripande ändring av dessa bestämmelser till de utländska sjömännens fördel trädde i kraft den 1 januari 1963 (SFS 1962: 571). Övervägande delen av förmånerna enligt sjömanslagen bekostas visserligen av redarna men även statsverket bidrar till kostnaderna. Det sistnämnda gäller beträffande fri resa till hemorten vid fartygs förolyckande samt efter 18 månaders anställning på samma fartyg eller i samma rederi. Förmåner, för vilka redarna helt bestrider kostnaderna, är bl. a. vård vid sjukdom eller olycksfall samt lön till efterlevande vid sjömans frånfälle. Härtill kommer att utlänningarnas ställning på svenska fartyg torde komma att ytterligare närma sig de svenska sjömännens genom det utredningsarbete som f. n. bedrivs på olika hit-hörande områden.

Flera skäl talar å andra sidan mot höjning såsom t. ex. att rekryteringssvårigheter kan bli följderna inom den svenska handelsflottan. Vidare kan de utländska sjömännen — även om de har vissa sociala förmåner som är jämförbara med de svenska kollegernas — inte anses ha samma utbyte av skatten.

Ytterligare en faktor som talar emot höjning är att sjömansskatten inte bör kompliceras med jämkningsmöjligheter för de utländska sjömännen med hänsyn till de svårösta administrativa problem som i sådant fall skulle uppkomma.

För att få en uppfattning om utlänningsskattens betydelse har vi gjort vissa undersökningar om antalet utländska sjömän i den svenska handelsflottan och storleken av deras löner. Vad först beträffar frågan om hur många sjömän som betalar 15 % sjömansskatt finns ingen kontinuerlig statistik. Vi har därför undersökt förhållandet under en viss månad och som undersökningsmånad valt september 1967, som från olika synpunkter torde vara representativ i detta

sammanhang. Under denna månad betalade 4 439 personer sjömansskatt efter 15 %. Av dessa var 186 anställda på fartyg, som av sjömansskattenämnden klassificerats för när-fart. Den genomsnittliga månadsinkomsten var 1 404 kr. Det helt övervägande antalet sjömän hörde till de lägre inkomstlägena. Sålunda hade 3 562 (80 %) högst 1 800 kr. i beskattningsbar månadsinkomst. I inkomst-lägena 1 801—2 400 kr. befann sig 579 sjömän (13 %). Högre beskattningsbar må-nadsinkomst än 2 400 kr. hade 298 (7 %) sjömän.

Det bör anmärkas att de utlänningar som befinner sig nederst på löneskalan genom den 15-procentiga skatten torde betala högre skatt än svenskar i motsvarande löneläge.

Om man överväger att ändra utlänningsskatten är det vidare angeläget att ha en åtminstone ungefärlig uppfattning om de utländska sjömännens civilstånd. Av denna anledning har uppgifter inhämtats från fem större rederier om dels antalet sjömän, som under 1967 varit anställda hos rederierna och därvid erlagt sjömansskatt med 15 %, och dels hur många av dessa sjömän som var gifta. Resultatet av undersökningen fram-går av följande uppställning.

De utländska sjömännen, som varit an-ställda hos AB Svenska Amerika Linien, har i stort sett tjänstgjort i serviceyrkena. I de flesta hithörande fall är det fråga om rela-tivt unga personer, vilket torde förklara den onormalt låga frekvensen gifta. Bortser man från de anställda hos Amerika Linien utgör de gifta utländska sjömännen 35 % av samt-liga utlänningar hos de fyra övriga rederier-

na. Man torde våga påstå att ca en tredjedel av de utländska sjömännen på svenska far-tyg är gifta.

Det bör framhållas att vi från det nyli-gen avlämnade betänkandet av norska sjö-mansskattekommittén inhämtat att skatt i vissa länder (Finland, Holland, Italien och Spanien) uttas av utländska sjömän enligt samma regler som gäller för det egna lan-dets sjömän.

Övervägande skäl talar för en ändring av utlänningsskatten. Av den förut nämnda grafiska kurvan (bilaga 18) framgår stor-leken av sjömansskatten enligt fjärrfartsta-bellens olika kolumner och efter 15 %. Det framgår att det 15-procentiga uttaget i låga inkomstlägen är högre än skatten enligt fjärrfartstabellen. Särskilt gäller detta vid jämförelse med kolumn 2—3. Därefter är förhållandet det omvända. Eftersom skatten enligt fjärrfartstabellen är progressiv blir »gapet» mellan tabellskatt och procentuellt uttag givetvis allt större ju högre inkomst-lägen jämförelsen sker i. Detta förhållande bör särskilt understrykas med hänsyn till att det har en reell effekt för sjömännen i tider med stigande löneinkomster. Saken kan också uttryckas så att ett bibehållande av det proportionella skatteuttaget för ut-ländska sjömän på sikt är ohållbart.

En ändrad avvägning av utlänningsskatten bör således enligt vår mening allvarligt över-vägas. Att de utländska sjömännen på svens-ka fartyg skulle erlägga full tabellskatt får emellertid anses uteslutet av olika skäl. Först och främst kan det inte anses rimligt att ut-länningarna skall betala avgift för folkpen-

Rederi	Antal sjömän som under 1967 erlagt sjömansskatt med 15 %	Därav gifta sjömän	
		Antal	%
Trafik AB Grängesberg— Oxelösund	200 ¹	84 ¹	42
Rederi AB Svenska Lloyd	384	177	46
Salénrederierna AB	978	267	27
AB Svenska Amerika Linien	440	44	10
Stockholms Rederi AB Svea	398	155	39
Summa	2 400	727	30

¹ Avser förhållandet på räkningsdagen den 5/3-68.

sionering och sjukförsäkring, eftersom de inte kan bli delaktiga av dessa förmåner. Vidare bör skatten vara generellt lägre av den anledningen, att jämkning inte bör ifrågakomma för utlänningarna. Det stora problemet är härvidlag barnbidragsjämkningen och studerandejämkningen. Betalar den utländske sjömannen full tabellskatt måste han nämligen anses berättigad till barnbidragsjämkning om han har hemmavarande barn under 16 år och till studerandejämkning, om han visar att hans tjänstgöring ombord infallit under ferier eller — om vårt förslag genomförs — avsett kort tid av annat särskilt skäl. För andra jämningsanledningar torde det inte vara lika angeläget att reducera skatten. Sjömannen får antas i allmänhet ha möjlighet att vid beskattning i sitt hemland utnyttja avdrag för periodiskt understöd, underskott m. m. Endast sjömän som ett helt kalenderår samt år efter år tjänstgör på svenska fartyg kan inte utnyttja sådan avdragsmöjlighet.

Genom en så enkel åtgärd som att generellt höja skatteuttaget, t. ex. till 20 % kan problemet inte lösas. Detta skulle leda till för högt skatteuttag för många gifta eller motsvarande utlänningar i låginkomstlägen. Möjligen skulle man — för att i någon mån utjämna skillnaderna i beskattning mellan svenska och utländska sjömän — kunna differentiera skatteuttaget för de utländska sjömännen enligt följande.

Beskattningsbar inkomst per månad inkl. engångsbelopp	Skatteavdrag utgör i % av den beskattningsbara inkomsten
0	15
— 1 800 kr.	15
1 801 kr.—2 400 kr.	20
2 401 kr.—3 100 kr.	25
3 101 kr.—5 400 kr.	30
5 401 kr. eller högre	35

På en beskattningsbar inkomst om 2 000 kr. skulle skatten således vara 400 kr. (20 % av 2 000). För 3 000 kr. inkomst uppgår den till 750 kr. (25 % av 3 000). En marginalbeskattning enligt de grunder som gäller vid beräkning av statlig inkomstskatt bör inte ifrågakomma i nu förevarande fall.

Att inkomsterna 1 800, 2 400, 3 100 och 5 400 kr. valts som gränser beror på att skatt enligt kolumn 2—3 i fjärrfartstabellen vid nämnda inkomster utgör ca 20, 25, 30 resp. 35 %. Beräkningsmetoden skulle ändå — såsom framgår av tabellen nedan — medföra att de utländska sjömännen i varje inkomstläge fick betala lägre skatt än svenska sjömän med motsvarande inkomst.

Vilken skatt som skulle utgå fick bedömas efter totala inkomsten under månaden inklusive eventuella engångsbelopp. Om inkomsten avsåg kortare tid än hel månad, borde inkomsten ändock för enkelhetens skull anses som inkomst för hela månaden. Uppräkning av inkomsten till hel månad skulle sålunda inte ske.

Eftersom — såsom förut nämnts — det stora flertalet sjömän befinner sig i inkomstlägen under 1 800 kr. blir dock effekten av en sådan skattehöjning ringa. Skattehöjningen motsvarar mellan 15 och 20 % av den skatt som f. n. erläggs per år av nu ifrågavarande utlänningar. Svårbemästrade tröskelproblem uppkommer också vilka dock är möjliga att lösa, särskilt som hela den antydda konstruktionen torde förutsätta särskilda skattetabeller för utländska sjömän. En ytterligare nackdel är låsningen av skatteuttaget till vissa inkomstbelopp som erfarenhetsmässigt lätt blir föräldrade.

En annan möjlighet — som har förespråkare inom kommittén — är att reducera tabellskatten med därpå belöpande folkpensions- och sjukförsäkringsavgift som är de mest iögonenfallande posterna utan motsvarande nytta för utländska sjömän. Det är sålunda möjligt att räkna fram det belopp av skatten, som för varje inkomstläge motsvarar folkpensions- och sjukförsäkringsavgift. Troligen kommer det att visa sig att en inkomstreducering med 300 kr. per månad före avläsning av skatten i stort sett skulle kompensera utlänningarna. Vill man sedan kompensera de utländska barnfamiljerna för uteblivet barnbidrag kan man tänka sig en något högre inkomstreducering beträffande kolumn 2—3 och 4.

Effekten av olika reduktionstal enligt sjömansskattetabell I i jämförelse med diffe-

Besk.bar inkomst	Skatt i kr. efter 15 %	Skatt i kr. med diffe- rentierad skattesats 15, 20, 25 %	Skatt i kr. enligt tabell I, sedan inkomsten reducerats med						Skatt i kr. enl. tabell I på oredu- cerad inkomst	
			300 kr./mån. = 450 kr./mån. = 600 kr./mån. = 10 kr./dag		15 kr./dag		20 kr./dag		Kol. 1	Kol. 2—3
			Kol. 1	Kol. 2—3	Kol. 1	Kol. 2—3	Kol. 1	Kol. 2—3		
600	90	90	44	—	—	—	—	—	139	43
800	120	120	107	26	60	—	13	—	201	89
1 000	150	150	170	66	123	35	76	10	263	135
1 200	180	180	232	112	185	77	139	43	325	181
1 400	210	210	294	158	247	123	201	89	410	241
1 600	240	240	367	211	309	169	263	135	495	301
1 800	270	270	452	271	389	226	325	181	580	361
2 000	300	400	537	331	474	286	410	241	670	438
2 200	330	440	625	399	559	346	495	301	760	515
2 400	360	480	715	476	647	419	580	361	850	592
2 600	390	650	805	553	737	496	670	438	955	687
2 800	420	700	902	639	827	573	760	515	1 060	782
3 000	450	750	1 007	734	929	663	850	592	1 165	877

rentierad skatt (15, 20 och 25 %), oreduce-
rad skatt enligt samma sjömansskattetabell
samt 15 % skatt framgår av ovanstående
tabell.

Det resultat, som uppkommer vid redu-
cering av den beskattningsbara inkomsten
med 300 kr. per månad, synes mest tillta-
lande. I lägre inkomstlägen erhåller såväl
den ogifte som den gifte utländske sjöman-
nen skattelättnad.

Den förutsatta differentieringen av skat-
ten mellan gifta och ogifta stöter på stora
praktiska utrednings- och bevissvårigheter.
Sjömansskattenämnden har redan erfaren-
het härav när det gäller svenskar bosatta
utomlands och sjömän bosatta i Danmark,
Finland eller Norge, dvs. utomlands bo-
satta tabellskattebetalare. Mönstringsförrät-
tarna saknar i många fall möjlighet att ut-
reda saken. Det kan inte överlåtas på far-
tygsbefälhavarna att avgöra vilken skatt
soms skall uttas i ena eller andra fallet.
Prövningen måste därför ankomma på sjö-
mansskattenämnden. Ett kostsamt merar-
bete blir följderna för nämnden och sjö-
mansskattekontoret och många gånger skul-
le nämnden och kontoret tvingas konstatera
att erforderlig utredning inte kan införskaf-
fas. Det bör tilläggas att tidsfaktorn är myc-
ket väsentlig i sammanhanget.

Enligt den förhärskande meningen inom
kommittén bör problemet med utlännings-

skatten lösas med utgångspunkt från den
grafiska illustration av fjärrfartsskatten som
framgår av bilaga 18.

Kurvor har sålunda gjorts upp över skat-
ten enligt samtliga kolumner i sjömanskat-
tetabell I för fjärrfart. Av kurvan över ko-
lumn 1 framgår att skatten utgör 15 % av
inkomsten redan vid 300 kr. inkomst per
månad. Inga sjömän utom möjligen vissa
elever har så låg inkomst. Lägsta månads-
lön utgör f. n. 631 kr., vartill normalt kom-
mer övertidsersättning och andra tillägg. In-
komster under 700 kr. per månad torde där-
för sällan förekomma. Den ogifte sjömannen
betalar 24 % i skatt enligt kolumn 1, om
hans inkomst är 700 kr. per månad, medan
den gifte i samma inkomstläge betalar endast
9 %. Att sjömännen är gifta om de ligger i
nämnda inkomstläge torde visserligen höra
till ovanligheterna — de låga lönerna upp-
bärs normalt av mycket unga sjömän med
kort praktik ombord — men vi anser ändå
viss justering av skatteuttaget i botten skälig
för att så långt möjligt undvika överuttag.
Sålunda föreslår vi att skatt — i motsats till
f. n. — inte uttas av utländska sjömän med
inkomster under 171 kr. per månad. Härmed
nås överensstämmelse med vad som gäller
för kolumn 1. Skatt bör i närmast högre in-
komstlägen tas ut med 10 % för att därefter
i jämn kurva stiga till 15 % uttag vid 1 200
kr. inkomst. Vid denna månadsinkomst ut-

gör skatten 15 % enligt kolumn 2—3. Efter denna inkomstgräns bör utlänningskatten överstiga 15 %. Förslagsvis bör skatten dock inte uppgå till högre belopp än som motsvarar skatten enligt kolumn 2—3 ./. 10 %. I inkomstlägena 1 200 kr.—1 400 kr. kan denna regel inte iakttas. Där kan skatteuttaget för utlänningarna lämpligen beräknas till 15 % + hälften av skillnaden mellan skatt enligt kolumn 2—3 och skatt efter 15 %. Kurva över den sålunda föreslagna utlänningskatten framgår av bilaga 18, alternativ I.

Som alternativ II har en kurva gjorts med utlänningskatten 15 % lägre än skatten enligt kolumn 2—3 i fjärrfartstabellen i inkomstlägena över 1 200 kr. per månad. För lägre månadsinkomster är de båda alternativen identiska. För de ogifta utlänningarna måste skattesatserna enligt alternativ I utan vidare kunna försvaras. För de gifta däremot kan skatten enligt nämnda alternativ te sig alltför hög. Detta i synnerhet som jämkning inte skall kunna ifrågakomma. Även alternativ II torde i många fall medföra väl hög skatt för de gifta sjömännen. När man som vi av administrativa skäl motsätter sig en differentierad skatt för utlänningarna leder detta onekligen till att en skatteskärpning drabbar de gifta sjömännen hårdare än de ogifta.

Vi förordar att skatten för utländska sjömän uttas efter en tabell som utformas med ledning av alternativ II. Med denna utformning får man en rimlig beskattningsnivå och vinner effekten att skatten blir progressiv i takt med vad som gäller för dem som nu betalar tabellskatt. De administrativa komplikationerna inskränker sig till en särskild tabell för utlänningar. Fråga är om detta verkligen är en komplikation eller om inte det ombord på fartygen är lättare att avläsa skatten i tabell än att räkna 15 % av ett visst underlag.

Den föreslagna utlänningstabellen bör vara gemensam för när- och fjärrfart. I detta sammanhang bör erinras om att antalet utlänningar, som sysselsätts i närfart, är försvinnande litet. En ytterligare effekt av den föreslagna omläggningen av utlänningskat-

ten bör vara att även engångsbelopp kommer att beskattas efter den nya skalan, således progressivt i motsats till f. n. I utlänningstabellen bör därför vid varje skattebelopp — på samma sätt som vi föreslagit i kapitel 5 beträffande »vanliga» tabellskattebetalare — utsättas de tal, som anger efter vilken procent engångsbelopp skall beskattas för utlänningar. Procenttalen bör bestämmas efter samma princip som vi förordat i nämnda kapitel.

Vi har beräknat att effekten för statsverket av den föreslagna omläggningen blir en skatteökning av drygt 2 milj. kr.

6.3 Hongkongreglerna

I detta sammanhang behandlar vi de s. k. Hongkongreglerna. Härmed åsyftas ombordanställning under särskilda hyresvillkor. Ursprungligen innebar dessa att ett antal sjömän, i huvudsak kineser, anställdes kollektivt i regel genom s. k. crew agents. En av de kollektivt anställda fungerade som huvudman (bas). Denne stod för tjänsteavtalet som part för samtliga inom den sålunda anställda besättningen. Han uppbar hela det lönebelopp, som utgick för besättningen i dess helhet. Lönebeloppet fördelades av basen, som behöll en del själv och gav resten till besättningen i övrigt.

Numera torde detta kollektiva anställningsförfarande inte längre förekomma utan särskilt avtal träffas med varje anställd. Systemet för rekrytering av sjömän i Hongkong har nämligen ändrats sedan Hongkongregeringen i mars 1966 utfärdade en förordning benämnd »Merchant Shipping Ordinance 1966». Genom förordningen, som trätt i kraft i maj 1966, har inrättats »The Seamen's Recruiting Office» med ändamål att garantera sjömännen i Hongkong arbete ombord utan att de behöver betala annan ersättning än den officiella avgiften av fyra Hongkong-dollars. Enligt förordningens bestämmelser får i Hongkong hemmahörande sjömän rekryteras endast genom nämnda kontor eller genom någon av de rederiagenter, som erhållit särskilt tillstånd att bedriva

förmedlingsverksamhet. Härmed har man avsett att sätta stopp för den verksamhet, som tidigare bedrivits av crew agents. I förordningen föreskrivs vidare att lön skall utbetalas direkt och oavkortad till sjömanen utan de mellanhänder av olika slag, som varit vanliga. Överträdelser av förordningen straffas mycket strängt.

Oavsett om avtalet är kollektivt eller inte är de löner och förmåner som avtalas för dessa sjömän väsentligt lägre än vad som utgår enligt gällande kollektivavtal mellan Sveriges redareförening och de ombordanställdas organisationer.

Det bör nämnas att det på svenska fartyg givetvis finns sjömän som är bosatta i Hongkong eller annan plats i Ostasien men som har motsvarande anställningsvillkor som besättningen i allmänhet.

Anställning av sjömän enligt de s. k. Hongkongreglerna förekommer endast på ett tiotal svenska eller därmed likställda (förhyrda på bareboat basis) handelsfartyg. Totalt berörs mellan 300 och 400 personer. De svenska rederier, som har besättningar av hithörande slag, är Rederi AB Nordstjernen samt Hillerströmsrederierna i Hälsingborg. På förfrågan har Rederi AB Nordstjernen meddelat följande.

Då befälhavaren behöver arbetskraft ombord kontaktar han redariagenten i Hongkong, som beställer folk hos den officiella förmedlingen.

Någon gemensam överenskommelse rederierna emellan om lönerna till de anställda förekommer inte. Rederierna bevakar dock varandra och håller ungefär samma löner. Arbetstiden är reglerad: 8 timmar per dag under vardagar, 5 timmar på lördag och lediga söndagar. Vid arbete på söndagar utgår inte vederlag (jämför kapitel 5) men väl övertidsersättning. Semesterlön med kostersättning utgår i vanlig ordning, likaså i förekommande fall sjuklön och fri hemresa på rederiets bekostnad vid sjukdom m. m.

De löner för månad som utbetalas fr. o. m. den 1 juli 1969 illustreras i följande uppställning. Vid omräkningen har tillämpats en kurs av 85 öre för en Hongkong-dollar. Som jämförelse har angivits begynnelselönen

i de olika befattningarna enligt gällande kollektivavtal. Lön utbetalas individuellt genom befälhavarens försorg.

Befattningshavare	Begynnelselönen		
	Hongkong-dollar	sv. kr.	enl. kollektivavtal ¹ sv. kr.
Boatswain	700	595	1 523
Carpenter	670	570	1 373—1 523
Quarter master	580	493	1 369
Sailor	540	459	932
Chief electrician	1 030	875	1 723
2nd electrician	916	779	1 523
Turner	670	570	1 523
Fitter	660	561	1 458
Motorman	555	472	1 369
Chief steward	1 025	871	(1 574—1 679)
Chief cook	700	595	1 507
2nd cook	525	446	1 020
Galley boy	400	340	631
Waiter	430	365	855—1 020
Ships' clerk	990	841	—

¹ I det fall befattning saknar direkt motsvarighet i det svenska kollektivavtalet har angivits lönen för ungefär motsvarande befattningshavare. Förhållandet har utmärkts genom att lönebeloppet satts inom parentes.

Begynnelselönen höjs efter ett års tjänst med 25 HK \$ per månad, efter fem års tjänst med ytterligare 25 HK \$ per månad och efter 10 års anställning med ytterligare 25 HK \$ per månad. Övertidsersättning utgår med 3.30 HK \$ per timme i alla befattningar.

Hillerströmsrederierna tillämpar i stort sett samma löner och anställningsvillkor.

SjF innehåller i 37 § 3 mom. en bestämmelse som ger Kungl. Maj:t rätt att bestämma att den 15-procentiga sjömannsskatten inte skall erläggas av sjömän eller vissa grupper av sjömän vid fart i särskilda farvatten. Bestämmelsen åsyftar Hongkongreglerna och Kungl. Maj:t har med åberopande av fullmakten genom kungörelse den 16 maj 1958 (SFS nr 302) föreskrivit att sjömannsskatt av angivet slag inte skall erläggas av utländska sjömän vilka på särskilda hyresvillkor (de s. k. Hongkongreglerna) är anställda ombord på svenska handelsfartyg i fart på Fjärran Östern. Kungörelsen ersätter 1953 års motsvarande kungörelse som be-

friade från den under tiden 1954—1958 gällande särskilda sjömannsskatten.

Mot det nu redovisade systemet har rikstatts kritik från olika utgångspunkter. Det har gjorts gällande att det kollektiva anställningssystemet inte är godtagbart från sociala synpunkter och att staten genom att beakta systemet vid beskattningen i större eller mindre utsträckning sanktionerar det. Vidare åberopas att systemet numera är föråldrat.

Till en början vill vi framhålla att 1958 års förutnämnda kungörelse tillkom inte minst av praktiska skäl.

Med det tidigare tillämpade kollektiva anställningsförfarandet var det förenat med stora svårigheter att göra individuella avdrag för sjömannsskatt på sätt SjöF förutsätter. Befälhavaren kände regelmässigt inte till hur stor lön varje man fick och kunde inte prestera någon individuell redovisning. Med nuvarande anställningsförfarande kan sådana svårigheter inte anföras och det främsta skälet för kungörelsens bibehållande har därmed fallit. Lönens ringa storlek kan knappast åberopas eftersom skatten principiellt får anses avvägd efter skatteförmåga. Vi vill också erinra om att vi i kapitel 6 förordat en viss sänkning av utlänningsskatten i låga inkomstlägen.

Följden av ett upphävande av 1958 års kungörelse blir emellertid utan tvekan vissa administrativa svårigheter. De 300—400 sjömän som berörs torde komma att hos sjömannsskattenämnden begära skattebefrielse på grund av skattskyldighet till Hongkong för sin inkomst ombord på svenskt fartyg. Merarbete uppkommer sålunda för sjömannsskattenämnden och sjömannsskattekontoret. Det sannolika resultatet blir därför att Sverige knappast heller i framtiden kommer att få någon mer betydande skatteintäkt från berörda sjömän. Detta förhållande gäller i vart fall så länge dubbelbeskattningsavtal inte föreligger med Hongkong.

Det bör nämnas att skatteavtal inte förekommer mellan Norge och Hongkong. Skattemyndigheterna i Hongkong har emellertid tolkat skattebestämmelserna där så att skattskyldighet inte föreligger i Hongkong för

en därstädes bosatt sjöman för inkomst förvärvad på norskt fartyg. Sjömannsskattekontoret har genom svenska konsulatet i Hongkong efterhört om inte motsvarande bör gälla vid anställning på svenskt fartyg. Skattemyndigheterna i Hongkong har dock besvarat frågan nekande och hänvisat till pågående utredning. Såvitt är bekant är denna utredning ännu inte slutförd. Att frågan varit aktuell för det svenska sjömannsskattekontorets del beror på att på svenska fartyg tjänstgör ett mindre antal i Hongkong bosatta skattskyldiga, som är anställda enligt gängse avtal och därför skattskyldiga enligt SjöF:s bestämmelser.

Med åberopande av vad nu anförts förordar vi att 1958 års kungörelse om undantag från sjömannsskatt för sjömän som anställs enligt de s. k. Hongkongreglerna upphävs. Därmed torde fullmaktsbestämmelsen i 37 § 3 mom. SjöF bli överflödig och kunna upphävas.

7.1 Allmänna synpunkter

Under vissa omständigheter kan sjömansskatt jämkas. Detta sker genom beslut av sjömansskattenämnden vanligen efter ansökan av sjömannen. Allmänt kan sägas att jämningsinstitutet i princip inte tillämpas för annan sjöman än den som erlägger sjömansskatt enligt 7 § SjF, dvs. efter tabell. Bestämmelserna om jämkning återfinns i 12 § SjF och i Kungl. Maj:ts brev till sjömansskattenämnden den 3 mars 1961 (SFS 1961: 37). De ursprungliga bestämmelserna finns i 12 § 1 och 2 mom. SjF medan samma paragrafs 3 mom., som gäller s. k. studerandejämkning, tillades genom lagstiftning 1961. I berörda brev har Kungl. Maj:t — med stöd av fullmakt i 37 § 2 mom. SjF — meddelat föreskrifter om jämkning på grund av underhållsskyldighet mot hemmavarande barn för i utlandet bosatta tabellskattebetalare, s. k. barnbidragsjämkning.

Till jämningsfrågan hör det mycket väsentliga spørsmålet om i vilken utsträckning hänsyn i sjömansskatten bör tas till att anställning ombord inte avsett helt år. Det månatliga skatteuttaget enligt SjF:s tabeller bygger på helårsanställning. Kort tids ombordanställning utan landanställning övrig tid av året kan ofta ge en högre sammanlagd skattebelastning än om inkomsten taxerats på vanligt sätt såsom landinkomst. Krav på särskild hänsyn till detta förhållande har alltsedan SjF:s tillkomst framförts av de

ombordanställdas organisationer utan att vinna avsett gehör. I den skrivelse som ligger till grund för beslutet att tillsätta vår kommitté upprepar organisationerna — såsom framgått av det föregående — detta krav. Organisationernas förslag går närmast ut på en utvidgning av jämningsmöjligheterna för studerande enligt 12 § 3 mom. SjF. Vi behandlar denna jämningsfråga först med hänsyn till dess räckvidd och granskar därefter de ursprungliga jämningsgrunderna enligt 12 § 1 och 2 mom. SjF och slutligen frågan om barnbidragsjämkning.

Till en början bör i korthet redovisas statsmakternas inställning till jämkning vid korttidsanställning. Föredragande departementschefen anförde i prop. 1958: 92 (sid. 102—103) bl. a. följande, som inte föranledde invändning från riksdagens sida.

Vid en bedömning av frågan vilka möjligheter till jämkning som bör öppnas måste i första hand tas i beaktande att sjömansskatten är avsedd som en definitiv skatt. Varje avlöningsperiod får i princip anses som en sluten beskattningstermin. Endast då särskilda skäl föranleder därtill bör hänsyn tas till beskattningsresultatet för hela året. Enbart den omständigheten att en månadsinkomst av viss storlek medför uttagande av sjömansskatt, ehuru beskattning i land för samma månadsinkomst inte skulle ha ägt rum därför att den sammanlagda inkomsten under året inte uppgått till ortsavdragets belopp, bör enligt min mening inte föranleda befrielse från sjömansskatt. Detta innebär sålunda att en person, som överväger att ta anställning

ombord och vet att anställningen endast skall fortgå under kortare tid, får kalkylera med den minskning av inkomsterna som skatteavdraget kommer att innebära.

Svenska sjöfolksförbundet har pekat på det fallet att en sjöman på grund av värnplikt, skolgång, sjukdom eller nedsatt arbetsförmåga inte kunnat utöva sitt yrke under hela året. Enligt förbundets mening borde jämkning alltid medges om hindret varat mer än sex månader. Jag har nyss angivit att den omständigheten att ombordanställningen icke avsett helt år i och för sig icke bör vara jämkningsgrund i fråga om sjömansskatten, som ju är utformad som en definitiv sjömansskatt. Jag kan sålunda inte tillstyrka införandet av en sådan generell regel som förbundet föreslagit. Däremot kommer i en del av de fall, som förbundet haft i tankarna, förutsättning för jämkning att vara för handen enligt bestämmelsen om att nedsatt skatteförmåga skall beaktas av sjömansskattenämnden. Nedsatt skatteförmåga kan sålunda ofta antagas föreligga vid sjukdom, arbetslöshet, stor försörjningsbörda o. dyl.

I samband med införandet av studerandejämknings återkom departementschefen till frågan och återopade därvid sitt nyss citerade uttalande i 1958 års proposition. Han anförde därefter (prop. 1961: 6 sid. 34).

Anledning att frånga denna ståndpunkt synes i och för sig inte föreligga. Vad som förekommit i detta sammanhang ger mig dock anledning föreslå en viss uppmjukning av jämkningsreglerna. Av vad sjöfartsorganisationerna anför framgår nämligen att beskattningen av sjömansinkomst lett till svårigheter, när det gällt att få elever vid sjöbefälsskolor att taga tjänst ombord under ferier. Då det av skilda orsaker framstår som önskvärt att dessa elever uppmuntras att utnyttja ferierna till arbete ombord på handelsflottans fartyg, bör möjlighet till jämkning i sådana fall föreligga. Bestämmelserna härom torde böra utformas så, att de avser inte blott elever vid sjöbefälsskolor utan alla studerande som tar feriearbete ombord.

Sjöfolkets förnyade krav på ytterligare hänsyn till de korttidsanställda syftar närmast till att bereda den, som icke kan erhålla studerandejämknings men som har korttidsanställning ombord föranledd av utbildning eller praktik, av familjeskäl eller eljest av orsaker över vilka han själv ej kunnat råda, motsvarande jämkning som gäller för studerande under ferier. Organisationerna har i första hand tänkt på studerandes anställning före och efter studierna, på hem-

mafruars och andras anställning på passagerarfartygen under högsäsong, på värnpliktigas anställning före och efter militärtjänstgöringen och liknande fall.

7.2 Statistisk undersökning rörande sjömännens sidoinkomster och anställningstid

Vad sålunda förekommit har givit oss anledning att närmare undersöka inkomstförhållandena för sjömän bosatta i Stockholms, Malmöhus och Göteborgs och Bohus län. Undersökningen har tillgått så att inkomstuppgifter i form av taxeringslängdsutdrag framtagits med hjälp av ADB för alla personer, som i dessa läns inkomstlängder 1968 antecknats som sjömän. Uppgifterna, som således avser inkomståret 1967, tjänar som underlag för svar på följande frågor:

1. I vilken omfattning har sjömännen förutom inkomst ombord även inkomst i land?
2. Vinner eller förlorar de sjömän, som av olika anledningar har korttidsanställning ombord, på att de måste betala sjömansskatt?

Undersökningsmaterialet ger upplysningar även i andra avseenden än dem för vilka uppgifterna i första hand inhämtats. Sålunda ger materialet bl. a. besked om förhållandet mellan gifta och ogifta sjömän samt om åldersfördelningen för sjömännen. Till en början redovisas dessa uppgifter, som har mer allmänt intresse.

Alla personer, som i inkomstlängderna för år 1968 antecknats som sjömän i Stockholms (A), Malmöhus (M) samt Göteborgs och Bohus (O) län redovisas efter födelseår i härvid fogad bilaga 3. Följande uppställning visar sammanlagda antalet i de olika länen fördelade mellan gifta och ogifta sjömän.

Län	Antal sjömän	Därav gifta		Därav ogifta	
		Antal	%	Antal	%
A	3 263	665	20	2 598	80
M	4 181	1 475	35	2 706	65
O	5 828	1 889	32	3 939	68
S:a	13 272	4 029	30	9 243	70

Med ledning av sjömansskattekontorets statistik över inbetald sjömansskatt kan man beräkna att i runt tal två tredjedelar av sjömännen i svenska handelsflottan tillhör något av de i undersökningen medtagna länen.

Som komplettering till tabellen kan nämnas att i A län 67 % av sjömännen bor i Stockholm. I M län bor 40 % av sjömännen i Malmö, 22 % i Hälsingborg och 8 % i vardera av Landskrona och Trelleborg. 78 % av sjömännen i M län bor således i dessa fyra städer. Vad beträffar O län bor 75 % av sjömännen i Göteborg.

Den sammanlagda beskattningsbara inkomsten enligt SjöF för sjömännen i M län utgjorde 67 370 228 kr. Enligt kommunavräkningen avseende inkomståret 1967 uppgick den sjömansskatt, som under samma år erlagts av sjömän bosatta i nämnda län, till 21 352 895 kr. utgörande 31,6 % av inkomsten.

Motsvarande siffror för A och O län framgår nedan.

Län	Beskattn. bar inkomst enl. SjöF, kr.	Erlagd sjömansskatt enl. kommunavräkn. för 1967, kr.	Skatt i % av inkomst
A	46 554 008	18 016 495	38,7
O	106 053 974	35 455 083	33,4

Det högsta procenttalet finner man i A län, där andelen gifta sjömän är lägst. M län

uppvisar följdriktigt det lägsta procenttalet. I detta län är ju antalet gifta sjömän i procent räknat större än i övriga län.

Undersökningsmaterialet har ytterligare bearbetats vad gäller M och O län och givit följande resultat.

7.2.1 Sjömän bosatta i Malmöhus län

I M län har såsom tidigare framhållits 4 181 personer antecknats som sjömän i inkomstlängderna 1968. I 2 203 fall (53 %) hade sjömannen eller hans make även påförts taxering till statlig och/eller kommunal inkomstskatt. Övriga 1 978 personer (47 %) hade, såvitt inkomstlängden utvisar, endast sjöinkomst under 1967. Sistnämnda siffra är emellertid för hög. Ett antal sjömän har nämligen haft landinkomst med så lågt belopp att den inte föranlett taxering. Dessa sjömän, vilkas antal inte exakt kan anges, har därför vid databearbetningen redovisats såsom saknande landinkomst, när uppgift om inkomst inte förekommer i inkomstlängden.

Följande uppställning visar dels hur antalet sjömän fördelar sig efter den tid för vilken sjömansskatt erlagts, dels sambandet mellan inkomst till sjöss och i land enligt inkomstlängderna, dels sjöinkomstens storlek i förhållande till anställningens längd.

Antal månader för vilka sjömansskatt erlagts	Antal sjömän	Procentuell fördelning	Därav				Beskattningsbar inkomst enligt SjöF kr.	Genomsnittsinkomst kr.
			med landink.		utan landink.			
			Antal	%	Antal	%		
12	1 512	36,2	621	41	891	59	43 264 277	28 614
11	230	5,5	82	36	148	64	4 556 423	19 810
10	195	4,7	84	43	111	57	3 663 489	18 787
9	197	4,7	98	50	99	50	3 123 402	15 855
8	240	5,7	131	54	109	46	3 108 321	12 951
7	223	5,3	130	58	93	42	2 616 570	11 733
6	204	4,9	125	61	79	39	1 719 918	8 431
5	263	6,3	182	69	81	31	1 827 041	6 947
4	292	7,0	186	64	106	36	1 591 330	5 450
3	299	7,1	188	63	111	37	1 070 007	3 579
2	274	6,5	187	68	87	32	543 531	1 984
1	245	5,9	184	75	61	25	279 303	1 140
0	7	0,2	5	71	2	29	6 616	945
Summa	4 181	100	2 203	53	1 978	47	67 370 228	16 113

Som man kunde vänta visar uppställningen att landinkomst är procentuellt sett vanligast för sjömän med kort anställningstid ombord. Antalet helårsanställda sjömän med landinkomst är dock förvånande stort. Det måste dock observeras att i denna grupp är det oftast inte sjömannen själv utan maken som har landinkomst. Antalet gifta sjömän är nämligen stort bland de helårsanställda.

Av de 4 181 sjömännen i M län var enligt inkomstlängderna 2 597 anställda ombord längre tid än sex månader, medan 1 584 var ombord sex månader eller kortare tid. I detta sammanhang måste emellertid poängteras att en sjömånad enligt inkomstlängden inte nödvändigtvis måste omfatta 30 dagar. Det räcker med en arbetsdag. Teoretiskt behövs således för att man skall uppnå 12 sjömånader endast 12 arbetsdagar ombord under ett år, dvs. en arbetsdag per månad. Så extrema fall har inte påträffats vid undersökningen. I ett fall har 48 dagars anställning emellertid medfört anteckning om fem sjömånader och därmed även förlust av 5/12 ortsavdrag. Såsom framgår av kapitel 9 under 9.8 föreslår vi att kontrolluppgifter angående sjötjänstgöring så småningom skall framställas av sjömansskattekontoret med hjälp av ADB. Godtas detta förslag kommer exakta anställningstiderna inte att anges utan endast antalet dagar, för vilka sjömansskatt erlagts. 48 dagars anställning kommer därvid att få räknas som två sjömånader medförande förlust av endast 2/12 ortsavdrag. En sådan beräkning är till fördel för sjömannen, om han har landinkomst. I annat fall har beräkningen ingen betydelse. Detta gäller dock endast under förutsättning att sjukförsäkringsavgift i sistnämnda fall inte påförs sjömannen på debetsedel. Skall sådan avgift även fortsättningsvis påföras, blir den kortare anställningstiden till nackdel för sjömannen.

Som korttidsanställda har betraktats de sjömän, som erlagt sjömansskatt sex månader eller kortare tid. Antalet sådana sjömän i M län utgjorde, som förut angivits, 1 584. Av dessa är det emellertid endast 527

(33 %), som enligt längderna saknar landinkomst. I realiteten är antalet lägre. För var femte av de som korttidsanställda ansedda sjömännen har 1968 års allmänna självdeklaration rekvirerats. Med ledning av uppgifterna i deklarerationer och sjömansskatteredovisningar har framräknats dels hur dessa sjömän faktiskt beskattats för inkomståret 1967 och dels hur de skulle ha beskattats för nämnda år, om sjöinkomsten utgjort intäkt av tjänst enligt KL. För varje sjöman har därvid tillämpats den kommunala utdebitering, som för år 1967 gällt i hans bosättningskommun. Av bilagorna 12—14 framgår resultatet av beräkningarna. Kommentarer lämnas i de olika bilagorna. Rent allmänt kan här endast anföras att de i uppställningarna redovisade vinst- respektive förlustbeloppen inte är hundraprocentigt tillförlitliga. Vissa faktorer som inverkar på skatteberäkningen, t. ex. allmänna avdrag och avdrag för intäkternas förvärvande, har inte alltid varit kända vid beräkningarna. Detta gäller framför allt beträffande de fall, där självdeklaration inte avgivits.

Sammanfattningsvis vill vi beträffande undersökningen anföra följande.

Inte i något fall gynnas sjömannen av sjömansskatten, om hans inkomst utgörs av enbart sjöinkomst och anställningen ombord avser sex månader eller kortare tid. Då det gäller blandad inkomst uppkommer ibland vinst och ibland förlust. Vinstfallen överväger dock och utgör för ogifta 65 %, för gifta 93 % och för ogifta med barn 100 % av fallen. Gruppen ogifta med barn är dock så liten att den knappast får anses representativ.

7.2.2 Sjomän bosatta i Göteborgs och Bohus län

I O län har 5 828 personer antecknats som sjömän i inkomstlängderna 1968. I 3 032 fall (52 %) hade sjömannen eller hans make även påförts taxering till statlig och/eller kommunal inkomstskatt. Övriga 2 796 personer (48 %) hade, såvitt inkomstlängden utvisar, endast sjöinkomst under

Antal månader för vilka sjömans- skatt erlagts	Antal sjömän	Procen- tuell för- delning	Därav				Besk.bar inkomst enl. SJF kr.	Genom- snitts- inkomst kr.
			med landinkomst		utan landinkomst			
			Antal	%	Antal	%		
12	1 888	32,4	565	30	1 323	70	68 126 887	36 084
11	350	6,0	126	36	224	64	8 136 494	23 247
10	316	5,4	120	38	196	62	5 588 116	17 683
9	311	5,3	174	56	137	44	5 378 966	17 295
8	269	4,6	156	58	113	42	3 949 925	14 683
7	296	5,1	163	55	133	45	3 408 946	11 516
6	351	6,0	246	70	105	30	3 382 284	9 636
5	380	6,5	263	69	117	31	2 890 735	7 607
4	422	7,3	296	70	126	30	2 163 054	5 125
3	479	8,2	340	71	139	29	1 653 211	3 451
2	416	7,2	296	71	120	29	883 561	2 123
1	342	5,9	279	81	63	19	363 374	1 062
0	8 ¹	0,1	8	100	—	—	128 421 ¹	16 052
Summa	5 828	100	3 032	52	2 796	48	106 053 974	18 197

¹ Siffrorna orealistiska. Här har medtagits sjömän för vilka månadssiffrorna bort vara angivna.

1967. Av samma skäl som nyss redovisats beträffande undersökningen i M län är sistnämnda siffra emellertid för hög. Motsvarande uppställning beträffande sjömännen i O län har ovanstående utseende.

Landinkomst är i procent räknat vanligast för sjömän med kort anställningstid ombord. De helårsanställda sjömännen har ofta inte själva landinkomst. Den avser i stället maken.

Antalet i inkomstlängderna antecknade sjömän är lägre än det verkliga antalet. Notering har nämligen, enligt vad en verkställd undersökning utvisat, av förbiseende uteblivit i ett inte ringa antal fall.

Av de 5 828 sjömännen i O län var enligt inkomstlängderna 3 430 anställda ombord längre tid än sex månader, medan 2 398 var ombord sex månader eller kortare tid. De sistnämnda sjömännen har betraktats som korttidsanställda. Av dem är det emellertid endast 670 (28 %), som enligt längderna saknar landinkomst. I realiteten är antalet lägre och torde ligga mellan 15 och 20 %.

För var femte av de som korttidsanställda ansedda sjömännen har 1968 års allmänna självdeklaration rekviderats. Med ledning av uppgifterna i deklarerationer och sjömansskatteredovisningar har framräknats dels hur dessa sjömän faktiskt beskattats för inkomst-

året 1967 och dels hur de skulle ha beskattats för nämnda år, om sjöinkomsten utgjort intäkt av tjänst enligt KL. För varje sjömän har därvid tillämpats den kommunala utdebitering, som för 1967 gällt i hans bosättningskommun. Resultatet av beräkningarna framgår av bilagorna 15—17 vari också lämnas kommentarer. Liksom beträffande motsvarande uppställningar för sjömän i M län bör påpekas att de redovisade vinst- respektive förlustbeloppen inte är hundraprocentigt tillförlitliga. Vissa faktorer som inverkar på skatteberäkningen, t. ex. allmänna avdrag och avdrag för intäkternas förvärvande, har inte alltid varit kända. Detta gäller framför allt i de fall, där självdeklaration inte avgivits.

Sammanfattningsvis kan beträffande undersökningen följande anföras.

Endast i två specialfall blir det gynnsamt för sjömännen att erlagga sjömansskatt, då han har enbart sjöinkomst och anställningen ombord avser kortare tid än sju månader. Då det gäller blandad inkomst uppkommer ibland vinst och ibland förlust. Vinstfallen överväger för ogifta och gifta medan det i den lilla gruppen ogifta med barn är lika många förlustfall som vinstfall. För ogifta är vinstfallen 72 % av samtliga fall med blandad inkomst och för gifta 91 %.

Gruppen ogifta med barn omfattar —

liksom fallet var beträffande M län — mycket få personer. Om inkomsten är låg och avser kort tid lönar det sig inte för denna kategori sjömän att erlagga sjömansskatt.

Undersökningen beträffande sjömännen i O län ger i stort sett samma resultat som den tidigare redovisade undersökningen i M län. Av i båda länen totalt undersökta 753 sjömän förlorar 284 eller 38 % på att erlagga sjömansskatt. För M län är procenttalet 41½ och för O län 35. Då endast en femtedel av de korttidsanställda undersökts måste förlusttalet femdubblas för att man skall få fram totala antalet förlustfall i de båda länen, vilket i så fall utgör 1 420. Ca 100 av de undersökta fallen är studerandefall, för vilka jämningsmöjligheter redan finns. Totala antalet sådana fall i M och O län kan beräknas till 500. I ca 900 fall i de båda länen har sjömännen ingen jämningsmöjlighet utan får f. n. betala högre skatt än landanställda i motsvarande inkomstlägen. För hela riket kan antalet hithörande fall antas utgöra 1 900—2 000. Därtill kommer motsvarande fall för i utlandet bosatta sjömän, som betalar sjömansskatt enligt tabell.

7.3 Kommitténs principiella ställningstagande i jämningsfrågan

Våra nu redovisade undersökningar visar ett i viss mån överraskande resultat. Att en mycket kort tids sjötjänstgöring ett år utan landinkomst under övrig del av året inte skulle ge skattelättnad i förhållande till inkomstbeskattning enligt vanliga regler har förutsatts redan vid SjF:s tillkomst. I allmänhet torde man emellertid ha utgått från att detta förhållande gällde främst när ombordställningen begränsade sig till en eller annan månad. Att samma situation ofta inträder vid ända upp till sex månaders sjötjänst torde hittills ha varit i stort sett obekant.

Frågan blir nu om resultatet bör föranleda vittgående ändringar i SjF. Rent principiellt kan hävdas att det är otillfredsställande att en viss tids sjötjänst kan resultera i

högre skattebelastning än som annars uppkommit. Sjömansskatten är ju avsedd att ge lindrigare skatt än taxering i land med hänsyn till sjömannens tjänstgöringsförhållanden. Man kan bortse från att så i praktiken inte blir fallet vid mycket kort tids sjötjänst eftersom man då vanligen inte har att göra med sjömän i verklig mening. Den som avser att utöva sjömansyrket har sällan något år med endast ett par avlöningsmånader till sjöss, särskilt som sjuklön beskattas som vanlig lön. Om så i undantagsfall förekommer är det berättigat att anse att förlust visst år får utjämnas med vinst andra år.

När förlust uppkommer vid upp till ett halvt års sjötjänst är det emellertid berättigat att fråga sig om inte många av fallen avser personer som inte avsett att ägna sig åt sjömansyrket och därför inte får någon skatteutjämnning genom sjömansskatten. En del sjömän torde också vara korttidsanställda varje år, t. ex. hemmafruar.

Enligt vår mening ger den återopade statistiken klart stöd för att utöka de nuvarande jämningsmöjligheterna till att avse inte bara dem som gör sjötjänst under ferier utan även dem som påbörjar eller avslutar sjötjänst med anledning av skolgång, värnplikstjänstgöring eller liknande, dvs. i huvudsak i enlighet med det förslag de ombordanställda framfört i sin förut berörda skrivelse. Vi återkommer närmare här till i det följande. Om man är beredd att göra denna uppmjukning i den definitiva skattens princip uppkommer emellertid spørgsmålet om det inte från administrativa synpunkter är bättre att ta steget fullt ut och medge jämkning vid all sjötjänstgöring under viss längd och oavsett orsaken. Bedömningen skulle i så fall ske med utgångspunkt i ett faktiskt förhållande. Vidare skulle sjömansskattekontoret, om ADB-system införs i enlighet med vad vi föreslår i 9.8, i allmänhet självt kunna konstatera förhållandet. Härigenom skulle ett meddelande om möjligheten till skattebefrielse eller nedsättning kunna tillställas den sjöman som inte själv tog initiativ i frågan. Helt ex-officio-förfarande skulle måhända ställa sig svårt eftersom uppgifter om sjömannens

landinkomster och, framför allt, hans makes bostadsadress och inkomstförhållanden inte är tillgängliga för kontoret. I detta sammanhang bör understrykas att det för gifta sjömän är nödvändigt att ta hänsyn till båda makarnas inkomstförhållanden. Det händer nämligen ofta att den för sjömannen beräknade slutliga skatten understiger erlagd sjömansskatt och eventuell skatt på landinkomst medan för hans make den beräknade slutliga skatten överstiger faktisk skatt på landinkomst. Totalt uppkommer i många fall därigenom ingen förlust för makarna gemensamt.

Å andra sidan kan inte bortses från att jämkningsskäl av nu diskuterat slag är främmande för en definitiv skatt och att situationen blir orimlig om dessa jämkningsfall blir relativt många till antalet. Såsom vi förut framhållit kan antalet nytillkommande jämkningsfall, som bör bifallas vid en generell rätt därtill, vid korttidsanställning uppskattas till mer än 2 000 per år. För flertalet av dessa blir jämkning inte möjlig att göra förrän efter beskattningsårets utgång eftersom man först då vet sjötjänstens längd och storleken av eventuell landinkomst. Genom svårigheterna för sjömännen att bedöma om jämkningsrätt föreligger eller ej kan antalet nya ärenden av hithörande slag uppskattas till det dubbla, dvs. 4 000. Redan nu har sjömansskattekontoret på sätt närmare utvecklas i 7.4 att behandla mellan 1 400 och 1 500 jämkningsansökningar från studerande varje år. Jämkning av sjömansskatt i mer än 3 000 fall årligen är enligt vår mening inte försvarbar. Visserligen tenderar antalet att bli lägre genom de förslag till lättnader i sjömansskatten som vi framlägger i andra sammanhang men berättigade invändningar om »finslipning» kan ändå resas mot ett system för definitiv skatt som förutsätter så många korrigeringar i efterhand. Härtill kommer att de administrativa svårigheter som är förenade med det stora antalet jämkningsfall överstiger fördelarna med de förenklade tillämpningsvillkoren. Vi anser oss av nu anförda skäl inte kunna förorda en generell jämkningssjömöjlighet för korttidsanställda.

7.4 Praxis rörande s. k. studerandejämkning

En utökad jämkningsrätt bör därför begränsas till fall där skäl av ömmande natur kan åberopas eller annars anledning som sjömannen inte kunnat råda över föreligger. Innan vi går in närmare härpå vill vi erinra om den nuvarande jämkningsrätten för studerande enligt 12 § 3 mom. SJF. Bestämmelsen, som infördes 1961, medger studerande, som är anställd ombord på fartyg under ferier, rätt till skälig jämkning av den till sjömansskatt beskattningsbara inkomsten om han gör sannolikt att sjömansskatten på hans inkomst ombord under beskattningsåret väsentligt överstiger den slutliga skatt som skulle ha påförts honom om inkomsten utgjort intäkt av tjänst enligt KL. Skälet till bestämmelsens införande var — såsom i korthet antytts i det föregående — rekryteringssvårigheter för den svenska handelsflottan.

Bestämmelsen bör ses i samband med sjömansskattenämndens tillämpningsanvisningar. Av nämndens riktlinjer för bedömningen av dessa jämkningsärenden bör erinras om följande.

Jämkning medges i förskott, dvs. under beskattningsåret, endast för den vars totala inkomst, till sjöss och i land, under nämnda år kan antas understiga 2 600 kr. Förskottsjämkning tillkommer således endast studerande som kan beviljas full skattebefrielse.

Framställningar från studerande med högre inkomst än 2 599 kr. behandlas först efter beskattningsårets utgång, när exakta inkomstuppgifter för sökanden är tillgängliga. Sjömansskattenämnden har för sistnämnda fall fastställt följande grunder för beräkning av jämkningsbeloppet.

Jämkning medges med belopp motsvarande skillnaden mellan å ena sidan den sjömansskatt, som sökanden erlagt under beskattningsåret — i förekommande fall ökad med den slutliga skatt som beräknats på inkomst förvärvad av honom i land under nämnda år — samt å andra sidan beräknad slutlig skatt på sökandens samtliga inkomster under beskattningsåret. Dock skall jämkning icke ske, om skillnadsbeloppet

understiger 10 % av beräknad slutlig skatt på sökandens samtliga inkomster under beskattningsåret eller om jämningsbeloppet icke uppgår till minst 20 kr. Jämningsbeloppet avrundas till jämnt tiotal kr. Krontal 1 t o m 5 avrundas därvid nedåt och annat krontal uppåt.

Vid beräkning av slutlig skatt medges den studerande schablonavdrag om 100 kr. från inkomst av tjänst, kommunalskatteavdrag med 2 250 kr. för ogift och 4 500 kr. för gift samt schablonavdrag för obligatorisk sjukförsäkringsavgift med 150 kr. för ogift och 300 kr. för gift. Reglerna om sambeskattnings tillämpas i förekommande fall. Likaså tillämpas bestämmelserna om frivillig särbeskattnings när så i undantagsfall kan vara aktuellt. Obligatorisk sjukförsäkringsavgift beräknas schablonmässigt. Undersökning om faktisk debiterad avgift förekommer alltså ej.

För att komma fram till ett någorlunda rättvist jämningsresultat, tar nämnden hänsyn till den studerandes samtliga inkomster under beskattningsåret. Annan jämförelsegrund torde dessutom medföra mera komplicerade beräkningar än de nu tillämpade. Detta förhållande bör framgå av författningstexten som bör kompletteras med förskrift om att vid bedömning av jämningsfrågan hänsyn skall tas till den studerandes och i förekommande fall hans makes samtliga inkomster under beskattningsåret.

Studerandejämningen torde ha fungerat i stort väl. Reglerna får anses ändamålsenliga. SjF torde i detta hänseende endast behöva en mindre justering för att överensstämma med den praxis som utbildat sig. Följande detaljanmärkingar må göras här. Vissa sakliga ändringar föreslås i det följande i samband med vårt förslag om viss utvidgning av jämningsrätten.

Twist har förekommit i frågan om sjömansskattenämnden har rätt att uppskjuta avgörandet av jämningsärendet till året efter beskattningsåret. Eftersom SjF är en definitiv skatt, kan det vara vanskligt att i alltför stor utsträckning medge förskottsbeslut. Så som SjF nu är utformad, är det tveksamt om sjömansskattenämnden i efterhand får ändra ett beslut när nya fakta

kommer fram, t. ex. vid beslutstillfället okända inkomster. I vissa klara fall har kammarrätten ansett nämnden ha sådan rättighet, i andra fall har redan nämnden ställt sig avvisande. För att undanröja tveksamhet föreslår vi visserligen i annat sammanhang generell ändringsmöjlighet för sjömansskattenämnden. Ett jämningsbeslut beträffande sjömansskatt bör dock i möjligaste mån vara definitivt. Att i alltför många fall tvingas tillämpa ändringsmöjligheterna är administrativt betungande.

Bestämmelse angående möjlighet för sjömansskattenämnden att uppskjuta prövningen av ett jämningsärendet till året efter beskattningsåret föreslås böra intas i 13 § SjF. Denna rätt bör gälla alla former av jämnings.

Slutligen bör författningens »den beskattningsbara inkomsten» ändras till »sjömansskatten» så att överensstämmelse erhålls med vad som praktiskt tillämpas av sjömansskattenämnden. Tillämpning enligt författningens lydelse är visserligen möjlig men skulle medföra en onödig omgång.

7.5 Kommitténs ställningstagande beträffande utökad jämningsrätt på grund av kort anställningstid

Vi antydde förut att vi anser oss böra föreslå en begränsad utvidgning av jämningsinstitutet. Vi vill därigenom tillgodose sådana korttidsseglare som kan åberopa särskilda skäl. De kategorier som enligt vår mening främst bör komma i fråga för jämnings är sjömän som på grund av antingen studier vid sjöbefäls- och sjömansskolor eller värnplikstjänstgöring inte kunnat ta anställning annat än under kortare tid av ett beskattningsår. Även annan vidareutbildning än nyss nämnda kan vara aktuell i sammanhanget. Sjömän som på grund av sjukdom har anställning och inkomst endast mindre del av året bör också uppmärksammas.

I det följande redovisas skäl för och i förekommande fall emot jämnings för de nämnda tre kategorierna.

Beträffande studerande vid sjöbefäls- och sjömansskolor kan sägas att om den stude-

rande tjänstgör ombord endast under ferier har han f. n. jämningsmöjlighet enligt 12 § 3 mom. SJF. I själva verket omfattar denna rättighet *alla* som studerar vid skolor. Om tjänstgöringen infaller efter avslutade studier eller före påbörjandet av studier saknas f. n. jämningsmöjlighet. Även om rekryteringsproblemen i dagens läge inte är accentuerade är det dock ett känt förhållande som bekräftas av våra undersökningar att den svenska handelsflottan har ett betydande inslag av utländsk arbetskraft. Det bör vara angeläget tillse att rekryteringen så långt möjligt sker med svensk arbetskraft. När det gäller sjöfolk på skolor rör det sig om behörigt befäl och kvalificerat manskap, som det måste vara såväl ett rederiintresse som ett intresse för landet att tillföra den svenska handelsflottan. Hårda skatteregler bör inte få föranleda att dessa sjömän söker sig till andra handelsflottor eller avstår från sjömansyrket. En beskattning utan inslag som kan uppfattas såsom diskriminerande torde otvivelaktigt underlätta rekryteringen av sådant sjöfolk. Att sjömännen i vissa fall måste betala betydligt högre skatt än de fått göra om de beskattats enligt vanliga regler för sin inkomst ombord kan inte vara någon försvarbar princip. Även om missförhållandet endast är temporärt för den berörde, bör det undanröjas.

Det ter sig för övrigt för oss egendomligt att jämkning kan ske i samband med ferier, men inte när skolgången börjar eller slutar.

En fråga blir då om jämningsmöjlighet bör föreligga endast för studerande som utbildar sig för sjömansyrket. Av praktiska skäl anser vi att jämkning bör komma i fråga för alla studerande oavsett studieinriktningen. Härför talar också starka rättviseskäl. Studerande utanför handelsflottans skolor skulle otvivelaktigt känna sig missgynnade om de undantogs i sammanhanget. Vi anser det stötande med en gränsdragning mellan olika studerande. Studier bör under alla förhållanden uppmuntras. För samtliga studerande gäller generellt att de det år de går ut i förvärvslivet eller lämnar detta för att återuppta studier är i särskilt behov av så stor nettoinkomst som möjligt.

I sammanhanget bör man även söka lösa vissa problem som uppkommit vid tillämpningen av nuvarande bestämmelser om jämkning av sjömansskatt för ferieinkomst. Alla studieformer har nämligen inte ansetts grunda ferier. Med ferier menas uppehållet mellan två på varandra följande terminer. Den som exempelvis studerar per korrespondens anses inte kunna ha sådana ferier oavsett om han är heltidsstuderande eller inte. Han kan för övrigt förlägga uppehåll i sina studier till valfri tid, som inte behöver motsvara normal ferietid. Det måste emellertid anses orättvist att korrespondensstuderande behandlas sämre än övriga studerande.

Vidare förekommer att en person studerar under vårterminen, avbryter studierna före terminens slut men återupptar dem på höstterminen. Om mellanliggande sjötjänst huvudsakligen infallit under normal ferietid har jämningsframställning i allmänhet bifallits, men annars har det blivit avslag. Detta bedömnings sätt har dock medfört irrationella konsekvenser. Nya jämningsregler bör utformas så att det blir klara linjer även i dessa fall.

Endast vid s. k. självstudier bör av praktiska skäl jämningsmöjlighet inte förekomma. Sådana studier kan knappast styrkas eller på annat sätt bedömas.

Den som på grund av *värnpliktstjänstgöring* endast kan ta anställning under kort tid av ett beskattningsår kommer nu i sämre skatteläge om han är sjöman än om han är landanställd. En sådan ordning måste för den värnpliktige verka synnerligen svärförståelig. Gällande bestämmelser kan medverka till att stöta bort den värnpliktige från sjömansyrket. Visserligen kommer sannolikt de fall, där värnpliktiga råkar i kläm genom dessa skatteregler, att minska avsevärt i framtiden. På grund av kungörelse den 6 juni 1968 (nr 398) om ändring i inskrivningsförordningen kan sjöman fr. o. m. den 1 oktober 1968 i princip fullgöra sin värnplikts-tjänstgöring ombord på handelsfartyg. Han kan nämligen så länge han är anställd på fartyg i utrikes fart eller studerar vid sjömans- eller sjöbefälsskola få anstånd med att på-

börja militär grundutbildning. Anstånd beviljas för ett år i taget, dock längst t. o. m. det år sjömannen fyller 28 år. Sedan sjömannen uppnått nämnda ålder, kan han inte längre inkallas till grundutbildning. Även om värnpliktsfallen måste bli färre i fortsättningen, torde anledning inte finnas att undanta dem från jämningsmöjlighet vid korttidsanställning ombord. Det kommer alltid att finnas sjömän för vilka anståndsmöjligheten inte är tillämplig eller personer som först efter fullgjord värnpliktstjänstgöring önskar ta anställning ombord. Enligt vår mening bör den som fullgör en medborgerlig skyldighet i beskattningshänseende behandlas på samma sätt oavsett vilket yrke han väljer.

Om sjömans skatteförmåga är nedsatt på grund av *sjukdom* kan han under vissa förutsättningar få jämkning enligt 12 § 1 mom. e) SJF. I praktiken har det rört sig om mycket få fall där jämkning kunnat medges. Har sjömannen inte haft särskilda kostnader för sin sjukdom, har jämningsfrågan fått prövas enligt reglerna om existensminimum. Det är emellertid ytterst sällan som inkomsten visat sig understiga existensminimum. Vid prövningen beaktas nämligen inte endast skattepliktiga inkomster utan även inkomster av icke skattepliktig natur som exempelvis sjukpenning från försäkringskassa. Det kan i nu förevarande sammanhang måhända hävdas att sjukdomsfallen inte är lika ömmande som studerande- och värnpliktsfallen. Till skillnad från studerande och värnpliktiga har den sjuke genom sjukpenningen inkomst även under tid, då han inte har anställning. Även om detta resonemang kan synas bestickande, kvarstår det faktum att den långtidssjuka sjömannen kan beskattas hårdare än en person med landinkomst i motsvarande situation. Sjukdomsfallet måste betecknas som i och för sig lika ömmande som de förut nämnda fallen. På grund härav föreslår vi möjlighet till jämkning av sjömansskatt vid korttidsanställning till följd av sjukdom.

Om man således vill förorda jämningsmöjlighet för dem som på grund av studier, värnplikt eller sjukdom inte kan tjänstgöra

ombord annat än kortare tid av året, uppkommer fråga om man som villkor bör föreskriva att korttidsanställningen varat viss maximitid, t. ex. högst sex månader. Likaså bör övervägas om viss minimigräns för korttidsanställningen bör införas.

Då det gäller den första frågan är det tämligen klart att gränsen med hänsyn till vad som framkommit vid inkomstundersökningarna för sjömän i M och O län bör sättas till sex månader. Skulle statsmakterna anse en allmän och betydande sänkning av sjömansskatten i förhållande till vanlig inkomstbeskattning berättigad kan det vara motiverat att sätta gränsen vid en kortare tid, exempelvis fyra månader. En sådan allmän skattesänkning för sjömännerna skulle givetvis medföra att sjömansskatten inte blir ogynnsam i samma utsträckning som nu. Kan gränsen sättas till fyra månader decimeras antalet jämningsfall betydligt. Bl. a. skulle många studerandefall i så fall elimineras. I stort sett skulle endast feriefall och liknande kvarstå då det gäller studerandena.

Svaret på den andra frågan måste bli nej. Den som exempelvis på grund av militärtjänstgöring inte kunnat arbeta ombord mer än en månad av året, bör kunna få jämkning likaväl som om anställningen varat två eller flera månader. Likaså kan sjukdomsfall tänkas där anställningen (lönen) omfattar endast en månad eller kortare tid.

Det kan knappast krävas att sjötjänst och studier m. m. täcker hela beskattningsåret. Rimligen måste godtas visst uppehåll mellan ombordanställning och studier eller annan jämningsanledning. Hur långt uppehåll som bör godtas är svårt att bedöma. Det går ofta inte att få arbete direkt efter avslutade studier m. m. Den som efter anställning ombord skall påbörja studier eller värnpliktstjänstgöring kan mera sällan arbeta ombord till dagen före studiernas eller värnpliktstjänstgöringens början. Det fartyg vederbörande tjänstgör på kanske vid det tillfället befinner sig på Atlanten, i fjärran östernhamn eller liknande. Avmönstring kan alltså i vissa fall behöva ske lång tid före studiernas eller värnpliktstjänstgöringens början. Det kan givetvis uppkomma fall

med onormalt lång tid mellan sjötjänstgöring och exempelvis studier. Man skulle då möjligen vilja sätta en minimigräns för anställningen ombord. Eftersom emellertid en minimigräns för anställningen av skäl som förut anförts inte torde böra komma i fråga, synes det lämpligt att inte heller i nu förevarande fall tillskapa en sådan gräns. Man torde för övrigt få räkna med att inkomsten är viktigare för sjömännen än eventuella skattespekulationer.

Bör sålunda minimigräns inte fastställas för anställningstiden torde det däremot bli nödvändigt med en sådan gräns i vad gäller studierna, värnplikstjänstgöringen eller sjukdomen, om man vill undvika jämkning i fall som inte kan anses ömmande. Att fastställa en lämplig minimigräns är emellertid en grannlaga uppgift. Gränsen får sålunda inte sättas för lågt men även en för hög gräns kan motverka syftet med jämkningen. Redan vid fyra månader uppkommer komplikationer som illustreras genom följande exempel.

En person är ett visst år anställd ombord under första halvåret, ledig under juli och augusti månader och därefter studerande under tiden 1.9—20.12. Resten av året är han ledig.

Är den sistnämnda ledigheten ferier torde problem inte behöva uppkomma, eftersom vederbörande får betraktas som studerande även under ferierna. Har däremot studierna avslutats den 20.12, uppgår studietiden inte till fyra månader. Rätt till jämkning måste dock anses vara för handen i det exemplifierade fallet.

För att den som studerar endast under en hösttermin inte skall bli utestängd från jämkningsmöjlighet måste gränsen därför sättas så lågt som tre månader. Härigenom riskerar man emellertid en inte avsedd utvidgning av jämkningsmöjligheterna.

Vi förordar att den nuvarande jämkningsregeln i 12 § 3 mom. SJF för studerande utbyts mot en regel i enlighet med vad som nu anförts. Det bör understrykas att prövningen av jämkningsärendena oftast inte kan ske förrän efter beskattningsårets utgång. Först då har sjömansskattenäm-

den nämligen tillgång till samtliga inkomst- uppgifter m. m. för berörda sjömän.

Ytterligare en metod att lösa beskattningsproblemet för de korttidsanställda bör redovisas här även om vi inte anser oss böra förorda den. Metoden, som kan kallas taxeringsmetoden, innebär taxering av sjöinkomsten, om den inte avser minst ett visst antal månader. Uppslaget till denna lösning kommer från den finska sjömansskattelagen som i 4 § föreskriver följande.

Har sjöman under skatteåret haft sjömansinkomst under kortare tid än fyra månader, räknas sjömansinkomsten dock såsom skattepliktig vid inkomst- och förmögenhets- samt vid kommunalbeskattning. Härvid tillämpas icke heller stadgandena i 15—18 §§. Erlagd sjömansskatt betraktas i sådant fall såsom i enlighet med lagen om förskottsuppbörd (418/59) utgående förskott.

Taxeringsmetoden har onekligen vissa svagheter, som framgår av det följande. Metoden förutsätter att man anser att den som endast har korttidsanställning till sjöss inte är sjöman i egentlig mening och därför inte under några förhållanden skall åtnjuta fördelarna med sjömansskatten. I det följande beskrivs hur metoden rent tekniskt skulle kunna tillämpas.

Sedan all sjömansskatt redovisats för ett kalenderår skall sjömansskattekontoret enligt vårt förslag med hjälp av ADB framställa kontrolluppgifter (jfr kapitel 9.8). För varje sjöman görs endast en kontrolluppgift för varje år. Av uppgiften framgår bl. a. under hur många dagar av året sjömansskatt erlagts. För sjömän som tjänstgjort ombord kortare tid än t. ex. 120 dagar skall — om taxeringsmetoden tillämpas — den skattskyldige taxeras för inkomsten. På kontrolluppgiften för den korttidsanställda anges att tillägg skall ske för värdet av fritt vivre ombord. Den sjömansskatt som erlagts för korttidsinkomsten överförs med hjälp av ADB till vederbörande länsstyrelse att tillgodoföras den skattskyldige som preliminär skatt.

Metoden bör inte medföra nämnvärt merarbete för taxeringsnämnderna. Dessa har ändå att i viss utsträckning befatta sig med sjömännen. För sjömansskattekontoret skulle

metoden däremot medföra en avsevärd lätt-
nad. Alla jämningsfall beträffande i Sverige
bosatta korttidsanställda skulle försvinna.
Arbetet med kontrolluppgifter och skatte-
överföring sker helt maskinellt. Från stats-
verkets synpunkt skulle skatteförlusterna i
jämningsfallen uppvägas av skattevinster
beträffande de korttidsanställda för vilka
jämkning annars inte skulle vara aktuell.
Ingen sjöman skulle dock få högre skatt än
en landanställd med motsvarande inkomst.
Den skattevinst som även korttidsanställda
sjömän nu kan göra skulle emellertid bort-
falla. Anser man att den korttidsanställda
inte är sjöman i ordets egentliga mening, kan
metoden emellertid försvaras.

Nackdelarna med metoden är flera. Så-
lunda utgör den ett avsteg från princi-
pen om en definitiv skatt. Mer än hälften
av dem som berörs får nämligen antas an-
nars inte ha utgjort jämningsfall. Enligt
beräkningar utförda med utgångspunkt från
de uppgifter, som inhämtats om antalet sjö-
män i A, M och O län under 1967, skulle
införandet av taxeringsmetod medföra att
ca 6 200 sjömän, motsvarande 29½ % av
samtliga i Sverige bosatta sjömän, undantas
från sjömansskatt om man väljer fyra må-
nader (120 dagar) som tidsgräns. Sätts grän-
sen till fem månader (150 dagar) blir mot-
svarande siffror ca 7 600 sjömän eller
36,4 %. Vid en gräns på sex månader be-
rörs ca 8 900 sjömän, motsvarande 42,2 %
av samtliga i Sverige bosatta sjömän.

Vilken gräns man än väljer blir ett orim-
ligt stort antal sjömän berörda. De under-
sökningar, som gjorts angående skatteut-
fallet för de korttidsanställda, ger dessutom
stöd för att man måste välja det sämsta
alternativet, dvs. sexmånadersgränsen, in-
nebärande att över 42 % av sjömännen
skulle undantas från sjömansskatten. En-
dast en generell sänkning av skatten skulle
kunna motivera en lägre gräns än sex må-
nader.

Som tidigare antytts skulle många komma
att förlora vid införande av den nu beskriv-
na metoden. Undersökningarna i M och O
län visar nämligen att många med blandad
inkomst nu tjänar på att erlægga sjömans-

skatt. Således uppkommer av samtliga un-
dersökta fall vinst i 58 % av fallen vid en
fyramånadersgräns, i 59 % vid en femmå-
nadersgräns och i 61 % vid en gräns på sex
månader. Om man antar att dessa procent-
tal är representativa för samtliga i Sverige
bosatta korttidsanställda sjömän får man
följande vinst- resp. förlusttal för sjömän-
nen om taxeringsmetod genomförs.

"Jämnings- gräns"	Antal berörda sjömän	Antal som vinner på metoden ¹	Antal som förlorar på metoden
4 månader	6 200	2 600	3 600
5 månader	7 600	3 100	4 500
6 månader	8 900	3 500	5 400

¹ De i tabellen angivna talen bör rätteligen
minskas med 1 000—1 200, motsvarande de stu-
derande som redan nu får jämkning av sjö-
mansskatten på ferieinkomst.

Att observera är dock att som förut
nämnts förlust i intet fall uppkommer om
man jämför med beskattning enligt allmänt
gällande regler, dvs. taxering.

Ett införande av taxeringsmetoden med-
för att även andra än studerande, värnplik-
tiga och sjuka får »jämkning». »Jämknin-
gen» skulle alltså bli generell och inte
bara omfatta de fall som vi i det föregå-
ende betecknat som särskilt ömmande.

Införande av metoden medför inte att sed-
vanlig jämningsmöjlighet för korttidsanstäl-
da helt kan uteslutas. För utomlands bosatta
tabellskattebetalare med korttidstjänstgö-
ring måste sjömansskattenämnden besluta
om jämkning. Görs »jämkningen» generell
för de svenska sjömännen måste den rimli-
gen bli generell även för utlänningarna.
Av praktiska skäl kan beträffande utlän-
ningarna emellertid bara de fall komma un-
der prövning, då erläggande av sjömans-
skatt blir till nackdel för sjömännen.

Även om en taxeringsmetod utan tvekan
skulle medföra obestridliga administrativa
fördelar för sjömansskattenämnden och sjö-
mansskattekontoret talar de redovisade princi-
piella och andra skälen mot ett införande
av metoden. Metoden förordas därför inte.
Problemet med de korttidsanställdas be-
skattning bör därför lösas jämningsvägen.

Sammanfattningsvis föreslår vi under åberopande av det anförda att jämningsmöjlighet vid korttidsjänstgöring till sjöss utökas. För studerande sjömän bör det nuvarande kravet att tjänstgöringen har samband med ferier utgå. Det bör räcka med att tjänstgöringen sker i nära anslutning till skolgång eller motsvarande. Vidare bör jämningsmöjlighet införas för sjömän som på grund av värnpliktstjänstgöring eller sjukdom haft korttidsanställning ombord. För samtliga fall bör gälla dels att hindret för normal anställning omfattat minst tre månader av kalenderåret och dels att anställningen till sjöss och i förekommande fall i land varat högst sex månader.

7.6 Jämningsmetod

Om man inför jämningsmöjligheten för korttidsanställda i enlighet med vårt förslag accentueras vissa redan nu föreliggande administrativa olägenheter. Antalet ärenden angående studerandjämningsuppgår, som förut nämnts, till 1 400 à 1 500 årligen. Det kan antas att jämningsärendena för övriga korttidsanställda kommer att uppgå till minst lika många. En angelägen uppgift blir att söka finna ett förfarande för beräkning av jämningsbeloppen, som är enklare än det nuvarande. På sjömansskattekontoret görs f. n. en nära nog exakt taxering och debitering, därvid statlig och kommunal inkomstskatt, folkpensionsavgift och sjukförsäkringsavgift beräknas. Detta förfaringsätt är synnerligen tidsödande och därmed en källa till irritation från de skattskyldigas sida. Väntan på återbetalning kan många gånger bli lång. Ett radikalt tillgodo-seende av de administrativa synpunkterna skulle vara att låta de studerande och andra korttidsanställda alltid erlägga skatt med 10 % av inkomsten. Skatteförmågan skulle allmänt sett inte kunna anses så nedsatt, att de berörda inte skulle kunna bära en så blygsam skatt. En lösning enligt detta förslag skulle utan tvekan medföra en betydande arbetsbesparing. Eftersom en noggrannare metod redan tillämpas för studerandjämk-

ning kommer dock en sådan bestämmelse för de flesta sjömännen att te sig som ett steg bakåt. Det sagda kan belysas med en hänvisning till vad metoden skulle haft för resultat om den tillämpats på studerandjämningsfallen för 1967. Vid undersökningstillfället hade 1 101 sådana fall avgjorts. I 706 av dessa skulle en 10-procentig skatt vara till nackdel, i 394 skulle en sådan skatt löna sig och i det återstående fallet uppkommer varken vinst eller förlust. Med hänsyn till att ett införande av en 10-procentig skatt skulle gynna den som har hög inkomst och missgynna den lågavlönade anser vi oss inte kunna tillstyrka en sådan lösning.

För att tillgodose förenklingssynpunkterna kan emellertid en annan metod övervägas. Den gäller beräkningen av slutlig skatt i skattejämförelsen. Metoden är enklare än den mer exakta metod som nu tillämpas. Slutlig skatt kan sålunda beräknas enligt källskattetabellen, vilket kan belysas med följande exempel som gäller ogift skattskyldig.

Beskattningsbar inkomst ombord tiden 15/6—25/8 (=71 dagar)	kr. 3 270
Tillkommer värdet av fritt vivre ombord under 71 dagar	
à kr. 7: 50	532
	<hr/> 3 802
Tillkommer inkomst i land	418
Summa inkomst	<hr/> 4 220

1/12 av inkomsten = 351 kr.; skatt härå enligt källskattetabell för 16 kr. utdebitering, kolumn 1 = 29 kr. Beräknad slutlig skatt blir 29 kr. \times 12 = 348 kr.

Beloppet 348 kr. jämförs med erlagd sjömansskatt. Är sjömansskatten väsentligt högre än den slutliga skatten medges jämningsmed skillnadsbeloppet.

Även denna enklare metod, som kan kallas källskattemetoden, medför diverse räkneoperationer. Dessa är dock av enklare slag än om den exakta metoden tillämpas. Vidare kan arbetet utföras av mindre kvalificerad personal genom att kunskaper om taxering inte torde vara lika nödvändiga.

Nackdelar med källskattemetoden är bl. a. att hänsyn inte kan tas till speciellt höga avdrag i enskilda fall (här avses avdrag som inte är jämningsgrundande) och att metoden troligen inte kan tillämpas för gifta skattskyldiga, där båda makarna har inkomst. Dessa fall kan emellertid antas vara relativt få, varför tillämpning av exakt metod i dessa undantagsfall inte torde behöva bli särskilt betungande.

Anses källskattemetoden böra ifrågakomma måste man ta ställning till vilken källskattetabell, som skall tillämpas. Två möjligheter finns. Den ena är att för alla fall använda källskattetabellen för den utdebitering som ligger till grund för sjömansskattetabellen. Den andra möjligheten är att tillämpa tabellen för den utdebitering som gäller i vederbörande sjömans bosättningskommun. Det förstnämnda alternativet är utan tvekan enklast och synes även mest rättvist. Det kan dock ifrågasättas om jämkningen skall medföra ett annat skatte- läge för sjömannen än det som gällt om han taxerats även för sjöinkomsten.

För att få en uppfattning om resultatet av källskattemetoden i förhållande till exakt metod har vi närmare undersökt drygt 100 jämningsfall för 1968 avseende studerande.

För källskattemetoden har därvid valts källskattetabell vid kommunal utdebitering 16 kr., dvs. den utdebitering som ligger till grund för sjömansskattetabellerna. Resultatet av undersökningen framgår av följande sammanställning.

I de flesta fallen är sålunda den exakta metoden att föredra för sjömännen. Summerar man i de 116 fallen skatten dels enligt exakt metod och dels enligt källskattemetod blir resultatet emellertid nästan identiskt. Summa skatt blir nämligen enligt exakt metod 116 479 kr. och enligt källskattemetod 116 424 kr. Att resultatet blir så lika beror på att i de fall källskattemetoden är fördelaktigast är skillnaden i skatt mellan de båda metoderna betydligt större än i de fall då den exakta metoden är gynnsammast.

Då sålunda källskattemetoden i vissa fall kan vara till fördel för sjömännen och då

	Antal under- sökta fall	Därav är det fördelaktigast för studerande att slutlig skatt beräknas enligt exakt metod i nedan angivet antal fall	källskatte- metod i ne- dan angivet antal fall
gifta studerande	12	4	8
ogifta studerande	104	82	22
Summa	116	86	30

den i övriga fall medför endast obetydlig nackdel, bör en övergång till denna metod knappast föranleda motstånd från sjömän- nens sida.

Vi förordar därför källskattemetoden som beräkningsmetod. Vid valet av tillämplig ta- bell anser vi att de administrativa skälen bör vara avgörande. På grund härav föreslår vi att endast en källskattetabell skall användas, nämligen den tabell där den kommunala ut- debiteringen närmast ansluter sig till vad som gäller för sjömansskattetabellerna.

7.7 Kommitténs ställningstagande beträf- fande övriga jämningsgrunder

7.7.1 Inledning

Vi övergår här efter att behandla jämk- ning enligt nuvarande 12 § 1 och 2 mom. SJF.

Jämningsgrunderna enligt 12 § 1 mom. SJF är fem. Författningsrummet föreskriver sålunda att sjöman, som gör sannolikt att han året efter beskattningsåret vid taxering enligt förordningen om statlig inkomstskatt skulle kunna påräkna avdrag för a) under- skott på egen förvärvskälla, b) utbetalning av periodiskt understöd, c) avgift för sådan pensionsförsäkring, som avses i 46 § 2 mom. 2) KL, d) för sådant underhåll av icke hem- mavarande barn under 16 år, som avses i 46 § 2 mom. 4) KL, eller e) nedsatt skatte- förmåga, kan få jämkning av sjömansskat- ten. Jämkningen tillgår så att den annars beskattningsbara inkomsten minskas med ett belopp som motsvarar vad som av sådant

avdrag kan antas inte bli utnyttjat vid taxering i land.

Ett villkor för jämkning är att avdrag vid taxering kunnat påräknas med minst 600 kr. Detta villkor gäller dock ej beträffande avdrag för nedsatt skatteförmåga.

Det har varit oklart om jämkning enligt 1 mom. kunde medges i Sverige icke bosatt sjöman, som har att erlägga sjömansskatt enligt tabell. Ordalydelsen an knyter till taxering enligt förordningen om statlig inkomstskatt vilket kan vara aktuellt endast för här bosatta. Sjömansskattenämnden intog en negativ ståndpunkt till en extensiv tolkning i ett antal fall avseende yrkande av i Danmark, Finland och Norge bosatta sjömän om jämkning på grund av underskott i förvärvskällan annan fastighet. Eftersom fastigheten var belägen i utlandet, fann sjömansskattenämnden med stöd av 4 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt jämkning icke kunna komma i fråga för underskottet. Sedan danska finansministeriet i anledning av avslagsbesluten tagit upp problemställningen med riksskattenämnden, behandlades frågan i prop. 1964: 33. Med åberopande av att sjömansskatt för danska, finska och norska sjömän beräknas enligt samma tabeller som för svensk sjöman ansågs i propositionen samma jämningsmöjligheter böra föreligga. Vid jämkning borde således hänsyn få tas till avdrag, som sjömannen med tillämpning av grunderna för förordningen om statlig inkomstskatt skulle ha kunnat påräkna vid taxering i sitt hemland. Riksdagen godtog detta resonemang. Med anledning härav kompletterades anvisningarna till 12 § SjF med en uttrycklig bestämmelse av denna innebörd (SFS 1964: 72).

Frågan är alltså löst för de sjömän, som erlägger sjömansskatt på grund av förordnande enligt 7 § 2 mom. SjF, dvs. sjömän bosatta i Danmark, Finland och Norge. Även i övriga utlandet bosatta sjömän, som är inskrivna i svenskt sjömansregister har emellertid enligt anvisningarna till 7 § SjF att erlägga sjömansskatt enligt tabell. För dessa har frågan inte reglerats. Jämningsärenden för dessa sjömän torde visserligen kunna

antas medföra ett svårare utredningsarbete än övriga. Detta förhållande kan dock vara tillräckligt skäl för att utestänga berörda sjömän från jämkning. Anvisningarna till 12 § SjF bör därför ändras så att denna inadvartens försvinner. Det bör understrykas att detta förslag i praktiken har mindre räckvidd än man i förstone tror. Redan nu anser sig sjömansskattenämnden nämligen kunna medge jämkning för alla tabellbeskattade sjömän för t. ex. periodiskt understöd och pensionsförsäkring, eftersom även begränsat skattskyldiga enligt allmänna regler medges avdrag härför. Däremot kan jämningsmöjlighet för underskott på fastighet i utlandet inte motiveras av de för inkomsttaxering gällande reglerna.

Avdrag skall i första hand utnyttjas vid taxering. Jämkning ifrågakommer således i princip endast för därvid outnyttjat belopp. Enligt utslag i regeringsrätten bedöms frågan om ett avdrag utnyttjats eller inte enbart efter sjömannens egen taxering. Att sjömannens hustru kan utnyttja avdraget anses inte frånta sjömannen rätten till jämkning av sjömansskatten. Makarna kan alltså själva välja vem av dem som skall utnyttja avdraget. När det gäller i Sverige bosatta sjömän vållar denna fråga inga problem. I andra länder t. ex. Danmark, måste hustrun, om så kan ske, vid beskattningen utnyttja mannens outnyttjade avdrag. Vid sådant förhållande kan avdrag med nuvarande praxis utnyttjas dels i form av jämkning av svensk sjömansskatt och dels vid hustruns beskattning i hemlandet. För att eliminera denna möjlighet till dubbelavdrag bör bestämmelse införas som föreskriver att i Sverige icke bosatt sjöman, som har att erlägga sjömansskatt enligt 7 § SjF, kan erhålla jämkning endast under förutsättning, att avdrag för beloppet icke utnyttjas vid beskattning i hemlandet av honom själv eller hans hustru.

Bestämmelsen att jämkning medges endast med vid taxering outnyttjat belopp kan i praktiken tillämpas endast i fall där jämningsfrågan prövas under senare delen av beskattningsåret eller efter nämnda års utgång. Prövas frågan före eller i början av

beskattningsåret är det oftast omöjligt att avgöra om ett utnyttjande kan ske vid kommande taxering. Dubbelavdrag bör emellertid inte kunna ifrågakomma för sjömän bosatta i Sverige eftersom taxeringsnämnderna får kopior av sjömansskattenämndens beslut. I fråga om utomlands bosatta sjömän saknas denna kontrollmöjlighet.

Det är onekligen inte tilltalande att bedömningen blir olika om beslut fattas vid ena eller andra tidpunkten. Utnyttjande vid taxering ger nämligen skattemässigt oftast sämre vinst för sjömannen än jämkning av sjömansskatten. Ät denna olikhet torde emellertid inte finnas mycket att göra, om man inte vill låta sjömannen själv få välja mellan avdrag vid taxering eller jämkning. Det kan antas, att komplikationer skulle uppstå i förhållandet taxering — sjömansskatt med därav följande administrativa svårigheter.

Problemet kan givetvis lösas om prövning av jämningsfrågan alltid får anstå till efter beskattningsårets utgång. En sådan ändring skulle emellertid bli administrativt betungande och dessutom medföra betydande olägenheter för sjömännen.

7.7.2 Underskott på egen förvärvskälla

Att jämkning inte skall medges för underskott i makes förvärvskälla är en konsekvens av att sambeskattnings inte sker. Det skall dock inte bestridas att det i vissa fall kan tyckas hårt att vägra avdrag för underskott på fastighet, som t. ex. är skriven på hustrun. Fastigheten kan ha skrivits på hustrun av praktiska skäl. Hon är hemma och kan sköta bankaffärer m. m. Om handlingar måste undertecknas, är det enkelt att hustrun kan sköta en sådan detalj själv. Har hustrun i sådana fall inga inkomster och ingen förmögenhet i övrigt, blir det ändå mannen som svarar för alla fastighetskostnader på sin lön. Utländsk medborgare kan vid fastighetsförvärv ha nödgats skriva fastigheten på sin svenska hustru, därför att han inte själv fått stå som ägare.

Att tillskapa en undantagsregel för sådana fall anser vi emellertid olämpligt särskilt som en sådan bestämmelse ofta måste ge upphov till tolkningssvårigheter.

En fråga som under årens lopp vållat svårigheter är frågan om när ett underskott skall anses helt eller delvis utnyttjat vid taxering. Följande exempel torde illustrera problemställningen.

En gift överstyrman betalar sjömansskatt för tiden 1.1—30.11.1968. Under december 1968 tjänstgör han som supercargo, dvs. lastövervakare på av redaren chartrat, annan redare tillhörigt fartyg. Han är då inte anställd i den redares tjänst, som äger fartyget. Han betalar därför preliminärskatt för sin inkomst under december då hans kontantinkomst kan antas utgöra 4 000 kr. Hustrun har ingen inkomst 1968.

Sjömannen äger fastighet, som för 1968 lämnar underskott med 4 000 kr. Vid 1969 års taxering till statlig inkomstskatt redovisar sjömannen i självdeklaration följande inkomster och avdrag.

	kr.	kr.
Inkomst av tjänst		
(4 000 + 230 [vivre] ./ 100)		4 130
Allmänt avdrag för underskott på fastighet		4 000
Sammanräknad nettoinkomst		130
Övriga allmänna avdrag:		
Kommunalskatt	4 500	
Sjukförsäkringsavgift	300	
Övriga försäkringspremier	500	5 300
Att taxera till statlig inkomstskatt		0

Underskott uppkommer vid taxeringen med 5 170 kr. (5 300 ./ 130). Frågan är nu om någon del av underskottet på fastigheten har utnyttjats vid taxering. Någon författningsbestämmelse förekommer inte som reglerar i vilken ordning olika allmänna avdrag skall anses utnyttjade. Den omständigheten att allmänt avdrag för underskott på förvärvskälla i deklaraionsformuläret avdras före övriga allmänna avdrag medför inte att underskottsavdraget därigenom skall anses först utnyttjat. Den skattskyldige torde ha rätt att själv välja i vilken ordning

han vill utnyttja avdragen. Detta framgår av bl. a. regeringsrättens utslag den 17 oktober 1962 beträffande motormannen Stig Georg Nirfelt.

I exemplet får därför ingen del av underskottet anses ha utnyttjats vid taxering. För jämkning av sjömansskatt kvarstår således 4 000 kr. eller hela underskottet.

Konsekvensen blir att sjömannen i princip får jämkning för allmänna avdrag i form av kommunalskatt, sjukförsäkringsavgift och övriga försäkringsavgifter. Dessa allmänna avdrag är annars inte jämkningsgrundande, eftersom de beaktats vid fastställande av sjömansskatten. Problemet som ursprungligen var av underordnad betydelse har accentuerats genom införandet av schablonavdrag för sjukförsäkringsavgift och framför allt för kommunalskatt. Det synes önskvärt med en regel i detta sammanhang, som innebär att allmänt avdrag för underskott skall anses utnyttjat före övriga allmänna avdrag. Å andra sidan får det dock anses tveksamt om en sådan undantagsregel kan införas speciellt för sjömän. Det kan nämnas att det underskott om 5 170 kr. som i exemplet uppkommer vid statstaxeringen inte kan grunda förlustavdrag vid en senare taxering, eftersom i förlusten inte får inräknas schablonavdraget för kommunalskatt (2 § förordningen om rätt till förlustutjämning vid taxering för inkomst i dess lydelse enligt SFS 1967: 43).

Med hänsyn till det anförda anser vi oss inte böra framlägga förslag till särskilda undantagsregler för sjömännen i berörda fråga.

7.7.3 Periodiskt understöd och underhåll av icke hemmavarande barn under 16 år m. m.

Vid hemskillnad utdöms normalt underhållsbidrag till hustru och i förekommande fall till barn. Om domen avkunnas under första hälften av beskattningsåret uppkommer i allmänhet också fråga om ändring av tillämplig kolumn i sjömansskattetabellen från 2—3 till 1. Kolumnändring för i Sve-

rige bosatt sjöman skall i första hand beslutas av lokal skattemyndighet. I dessa fall har emellertid sjömansskattenämnden i samband med beslut om jämkning även fastställt kolumnändringen. SjF ger emellertid knappast stöd för en sådan åtgärd. Att så ändå skett är dels av praktiska skäl och dels för att inte sjömannen skall komma i ett för gynnsamt skatteläge. Kolumnändringen har av nämnden emellertid fastställts att gälla först fr. o. m. den månad, varunder dom om hemskillnad avkunnats. Sjömännen har därigenom i många fall erhållit en förmån gentemot dem, som erlägger skatt enligt allmänt gällande regler. Beskattning som ensamstående tillämpas för de senare i nu berörda fall för hela beskattningsåret. Skälet till att sjömansskattenämnden inte velat sträcka sig lika långt är att kravärenden skulle bli följderna i vissa fall, vilket ansetts olämpligt. Även med den bedömningsmetod sjömansskattenämnden nu tillämpar, kan dock krav mot sjömannen bli aktuellt, nämligen om jämkningsbeloppet inte ger lika stor skattelättnad som skillnaden i skatt mellan kolumn 1 och kolumn 2—3.

Enligt vår mening bör SjF tillföras en bestämmelse, som ger sjömansskattenämnden möjlighet att fatta beslut om ändring av tillämplig kolumn både till sjömannens fördel och till hans nackdel. Dessutom bör fastslås att bestämmelserna i 65 § KL skall tillämpas då det gäller sjömansskatten. Detta innebär att sjömansskattenämndens praxis i hemskillnadsfall ändras. Om 65 § KL tillämpas konsekvent måste kolumnändringen gälla fr. o. m. årets ingång med krav mot sjömannen på skatt som följd. Den avsedda bestämmelsen kan lämpligen tas in som ett särskilt stycke i 7 § 1 mom. SjF.

I samband härmed har vi också ingående prövat om något väsentligt kunde vinnas om man konsekvent övergick att som beskattningsperiod använda beskattningsmånad i stället för beskattningsår. Vi har emellertid inte funnit tillräckliga skäl för en sådan åtgärd, som föranleder åtskilliga komplikationer.

Jämkningsmöjlighet på grund av utgifter för intäkternas förvärvande föreligger inte

i något fall. Sådana utgifter beaktas f. n. i viss mån vid fastställande av sjömansskattens storlek. Som framgår av kapitel 4 föreslår vi på denna punkt ett utökat hänsynstagande. Skäl att också införa jämningsmöjlighet föreligger inte.

I detta sammanhang vill vi framhålla att vi särskilt prövat sjömansskattens tillämpning på musiker på passagerarfartygen. Dessa anställda har ofta stora kostnader, som de i dagens läge inte kan tillgodogöra sig avdrag för. De kan inte erhålla jämnings av sjömansskatten och kan ej heller vid taxering åtnjuta avdrag för de kostnader, som hänför sig till sjötjänsten. Att för den lilla grupp anställda, som musikerna utgör, införa speciella jämningsregler, förefaller dock mindre lämpligt. En bättre lösning skulle vara att undanta dem från beskattning enligt SjF. En annan möjlighet att komma till rätta med problemet är att redan till musikern utbetalar dels gage, som beskattas i vanlig ordning enligt SjF, och dels ersättning till täckande av de särskilda med anställningen ombord förenade kostnaderna. Sådant ersättning är skattefritt enligt andra stycket av anvisningarna till 2 § SjF. Förfarandet medför dock vissa kontrollsvårigheter. Det kan vara svårt att avgöra vilka kostnader för kostymer, noter, strängar m. m. som hänför sig till sjötjänsten. En tämligen restriktiv tillämpning torde vara nödvändig.

I denna fråga har vi haft överläggningar med en representant för Svenska musikerförbundet.

Eftersom undantagsbestämmelser i och för sig bör undvikas och möjlighet finns att lösa denna fråga inom ramen för gällande bestämmelser har vi inte ansett oss böra föreslå någon ändring.

12 § 2 mom. SjF innehåller bestämmelse om jämkning av schablonmässigt beräknad drickspenninginkomst. Grunderna för beräkningen fastställs av sjömansskattenämnden. Denna jämningsform måste självfallet vara öppen för berörda sjömän oavsett vilket slag av sjömansskatt som betalas. Anledning till ändring finns inte enligt vår mening.

7.7.4 Barnbidragsjämkning

Sedan SjF trätt i kraft den 1 januari 1959, framförde i Sverige icke bosatta sjömän, som hade att erlägga sjömansskatt enligt tabell, nästan omgående klagomål mot den i deras tycke höga beskattningen. Dessa sjömän menade, att de borde tillgodoses med jämkning av sjömansskatten på grund av att de inte var berättigade till svenska sociala förmåner. Bl. a. åberopades det svenska barnbidraget i sammanhanget.

Med tillämpning av fullmakten i 37 § 2 mom. SjF föreskrev Kungl. Maj:t i brev till sjömansskattenämnden den 3 mars 1961 (SFS 1961: 37) följande.

Om sjöman, som utan att vara bosatt här i riket erlägger sjömansskatt enligt bestämmelserna i 7 § nämnda förordning, visar att rätt till allmänt barnbidrag för hemmavarande barn skulle hava förelegat vid bosättning i Sverige men att barnbidrag i bosättningslandet icke utgår eller utgår med lägre belopp än i Sverige, må han i anledning av den av underhållsskyldigheten mot barnet föranledda nedsättningen i skatteförmågan genom jämkning erhålla nedsättning av den beskattningsbara inkomsten.

Genom jämkning bör, där icke särskilda omständigheter annat föranledda, den beskattningsbara månadsinkomsten minskas så att sjömansskatten å nämnda inkomst nedsattes med ett belopp, som svarar mot en tolfedel av det allmänna barnbidrag som skulle hava utgått, om sjömannen och hans familj varit bosatta i Sverige under beskattningsåret. Beloppet av nämnda allmänna barnbidrag skall dock därvid minskas med värdet av bidrag eller annan förmån, som för samma tid tillkommer sjömannen eller hans familj i bosättningslandet och som är att jämställa med allmänt barnbidrag.

Föreskriften tillämpas inte helt i enlighet med ordalydelsen. Sålunda sker inte nedsättning av den beskattningsbara månadsinkomsten utan av sjömansskatten på nämnda inkomst såsom framgår av följande exempel.

En sjöman med ett barn under 16 år får i sitt bosättningsland för nämnda barn barnbidrag, som i svensk valuta uppgår till 600 kr. för 1969. Det svenska barnbidraget utgör 900 kr. för samma år. Skillnaden uppgår sålunda till 300 kr. = 25 kr. per månad. Sjömansskattenämnden beslutar då, att sjö-

mannens annars uträknade sjömansskatt på inkomst uppuren under 1969 skall nedsättas med 25 kr. för hel månad räknat. Avser inkomsten kortare tid än en månad, nedsättes jämkningsbeloppet till vad som svarar mot den tid inkomsten avser.

Om nedsättning i stället skett av den beskattningsbara månadsinkomsten, hade det inte blivit lika enkelt att fastställa jämkningsbeloppet. Sjömannens inkomst är nämligen inte lika stor månad för månad. Lönetillägg och övertidsersättning gör, att inkomsten kan bli mycket varierande de olika månaderna emellan. Den beskattningsbara månadsinkomsten skulle kanske ha måst nedsättas med ett belopp för januari månad, med ett annat belopp för februari månad osv. för att skattenedsättningen skulle ha blivit 25 kr. per månad. Med denna metod skulle jämkningsbeloppet inte kunnat fastställas förrän i efterhand. För sjömannen skulle följden bli väntan på skattebeloppet och för sjömansskattekontoret utökad restitutionsarbete.

Vi föreslår att föreskriften ändras så att den ansluter sig till den praktiska tillämpningen. Bestämmelsen bör ingå i 12 § SjF som ett nytt 4 mom. 37 § 2 mom. i förordningen synes kunna utgå.

Ytterligare bör framhållas att föreskriften om barnbidragsjämkning visat sig vara tämligen svåradministrerad beroende på att barnbidragsbeloppen i de olika länderna ständigt ändras. Ofta sker ändringar under löpande beskattningsår. Under 1967 har även devalvering av de danska och finska valutorna vållat vissa tillämpningssvårigheter.

I de fall då fråga varit om höjning under löpande år av det svenska barnbidraget, har sjömansskattenämnden ex officio ansett sig böra justera barnbidragsjämkningsbeloppen uppåt. Omprövning har då skett av alla redan fattade beslut för det aktuella året. Om fråga däremot varit om höjning av barnbidraget i bosättningslandet, har sjömansskattenämnden inte beslutat om motsvarande sänkning av jämkningsbeloppen. Anledningen härtill är att i en sådan situation ett betydande antal kravärenden skulle bli följden.

Detta sammanhänger med svårigheten att inom rimlig tid nå sjömannen med ett ändringsbeslut. Ändring av barnbidragen har således lett till ändring av jämkningsbeloppen endast då justeringen varit till fördel för sjömännen.

I devalveringsfallen intog nämnden emellertid den ståndpunkten att inte ändra besluten för 1967 trots att en ändring skulle ha lett till höjning av jämkningsbeloppen. Skälen för detta ståndpunktstagande var dels att höjningen med hänsyn till den korta tid som berördes inte kunde anses vara av väsentlig betydelse för sjömännen och dels att barnbidragets värde i bosättningslandet inte kunde anses ha omgående sjunkit i anledning av devalveringen.

Med hänsyn till vad nu anförts bör övervägas att justera jämkningsbeloppen under löpande år endast vid mera väsentliga barnbidragsändringar eller ändringar av valutakurser. Justering bör över huvud taget aldrig företas med retroaktiv verkan. Det kan knappast vara rimligt att sätta i gång en stor administrativ apparat för bagatelländringar. Ett tillägg till föreskriften om barnbidragsjämkning av denna innebörd förordas därför.

8.1 Historik

Sjöman är enligt 18 § sjömanslagen under vissa förutsättningar berättigad till sjuklön. Den lagstadgade sjuklönetiden omfattar högst två månader men har genom kollektivavtal i vissa fall utsträckts. Längsta tid, för vilken sjuklön f. n. kan utgå, är därför fem månader. Sjuklönen motsvarar beloppsmässigt och i andra hänseenden principiellt månadslönen. Den sjukpenning som sjömannen samtidigt kan vara berättigad till uppbärs av redaren, s. k. arbetsgivarinträde. Enligt 19 § KL är sjukpenning inte skattepliktig inkomst. Anvisningarna till samma paragraf stadgar emellertid undantag för sådana fall där arbetsgivarinträde äger rum. Lön, som utgår från arbetsgivare i sådana fall, är skattepliktig inkomst för mottagaren till fulla beloppet. För arbetsgivaren är ersättningen från försäkringskassan att betrakta som skattepliktig inkomst. Den i sjuklönen ingående sjukpenningen torde sålunda vara för sjömannen skattepliktig inkomst. Enligt 14 § 1 mom. SjF behöver redaren emellertid inte betala den på sjukpenningen belöpande sjömannsskatten till statsverket.

Före 1964 var sjukpenningen alltid skattefri. Redarna ägde enligt överenskommelse med de ombordanställda emellertid även då utta »full skatt» på sjuklön. Detta var nödvändigt för att överkompensation inte skulle uppkomma för sjömannen vid sjukdom. Skatt inlevererades inte på den del av

sjuklönen, som motsvarade sjukpenningen från försäkringskassan.

För att så enkelt som möjligt få fram de belopp, varmed sjuklön i olika inkomstlägen fick minskas, konstruerades en s. k. sjuklöneavdragstabell. Tabellen byggde på dels sjukpenningsskalan och dels de båda sjömannsskatttabellerna och deras olika kolumner. För olika inkomstlägen framräknades avdragsbelopp, som innefattade sjukpenningen och skatteminskningen genom att sjukpenningen var skattefri.

Då skatteplikt infördes för sjukpenning vid s. k. arbetsgivarinträde, uttalade BeU i sitt av riksdagen godkända betänkande 1963:46 följande angående sjömannens sjuklöner.

Innan ställning tas till förslagen i propositionen och motionerna skall här i korthet lämnas en redogörelse för gällande bestämmelser rörande beräkning av sjömannsskatt på sjuklön.

Sjöman tillkommande ersättning från allmän försäkringskassa för tid, under vilken han varit sjuk eller skadad och erhållit lön från redare, äger redaren i sjömannens ställe uppbära från försäkringskassan. På grund av att ersättningen från försäkringskassan är skattefri, skall sjömannsskatt inte beräknas på den del av sjuklön, som motsvarar nämnda ersättning. Enligt överenskommelse mellan redarna och de ombordanställda äger emellertid redare, som utbetalar lön till ombordanställd i när- och fjärrfart, vilken är arbetsoförmögen på grund av sjukdom eller skada, tillgodoräkna sig det belopp, som motsvarar skillnaden mellan sjömannsskatt på lön före och efter avdrag av sjukpenningen. Från sjömannens inkomst skall redaren sålunda verkställa avdrag med belopp, som motsvarar

det skatteavdrag, vilket skulle ha verkställts om sjuklönen utgjort vanlig lön.

Det i propositionen framlagda förslaget rörande beskattning av sjuklön vid arbetsgivarinträde är som ovan nämnts föranlett av den överenskommelse, som träffats med statstjänstemännens huvudorganisationer om nya grunder för beräkning av sjuklön. Utskottet har för sin del inte funnit anledning till erinran mot förslaget i propositionen i vad detsamma avser sådana statliga och enskilda befattningshavare, på vilka enbart KL:s regler är tillämpliga vid beskattningen.

Beträffande skattskyldiga, som har att erlagga sjömansskatt, vill utskottet emellertid framhålla följande. Vid tillämpningen av nuvarande bestämmelser rörande skattefrihet för ersättning, som vid sjukdom utgår från allmän försäkringskassa, har man för redarnas och sjömannens del sökt åstadkomma ändamålsenliga och materiellt riktiga bestämmelser. Med hänsyn till sjömansskattens karaktär av definitiv källskatt har av tvingande skäl de på grundval av avtalsuppgörelser mellan redarna och de ombordanställda i administrativ väg utfärdade tillämpningsföreskrifterna rörande skatteavdrag på sjuklön givits en sådan utformning, att de svårligen — med bibehållande av nuvarande ekonomiska förmåner för redarna — kan anpassas till de i propositionen föreslagna bestämmelserna. På grund härav vill utskottet för sin del förorda att gällande ordning för beskattning av sjömannens sjuklöner bibehålles. Utskottets förslag medför, att bestämmelserna i 14 § 1 mom. SJF rörande uppörd av sjömansskatt bör kompletteras med ett stadgande, som ansluter sig till de av sjömansskattenämnden utfärdade tillämpningsföreskrifterna rörande beräkning av skatteavdrag på sjuklön.

Det ankom sedan på sjömansskattenämnden att efter författningsändringen ta ställning till, huruvida det tidigare sjuklöneavdragssystemet skulle bibehållas (sålunda reducering av sjuklönen förutom med sjukpenningen även med skatteminskningen) eller om fortsättningsvis sjuklönen skulle få minskas enbart med sjukpenningen. Sjömansskattenämnden beslutade vid sammanträde den 6 april 1964 med stöd av BeU:s uttalande att behålla systemet med sjuklöneavdrag. Detta system tillämpas fortfarande enligt nämndens meddelande 1967: 2. I bilaga 10 återges den tabell med anvisningar, som fogats till detta meddelande. Redarna erhåller sålunda viss kompensation för att de genom en ovillkorlig lagbestämelse har att utge sjuklön.

8.2 Kommitténs ställningstagande

Bestämmelsen i 14 § 1 mom. SJF medför otvivelaktigt vissa nackdelar och svårigheter vid tillämpningen. Sålunda måste sjuklöneavdragstabellen omräknas varje gång sjukpenningsskalan eller sjömansskattetablerna ändras. Arbetet med sådana omräkningar är tidsödande och därför kostsamt. Det ligger i sakens natur att sjömansskattenämndens föreskrifter angående när och hur sjuklöneavdrag skall verkställas blir tämligen komplicerade. De missförstås därför inte sällan vilket medför olika felaktigheter. Krav- eller återbetalningsärende blir följden för sjömansskattekontoret. Så som bestämmelserna tidigare tillämpades ledde de också till olika behandling sjömännen emellan i vissa fall. Detta kunde t. ex. inträffa i jämnings- och befrielsefall. Om sjömansskattenämnden meddelade beslut i sådant ärende sedan skatt på sjuklön inbetalts till sjömansskattekontoret, kunde rätt skatt inte återbetalas till sjömannen genom sjömansskattekontorets försorg. Följande exempel torde illustrera det sagda.

En gift sjöman i fjärrfart uppbar under juni månad sjuklön med 4 000 kr. Redaren gjorde skatteavdrag på lönen enligt kolumn 2—3 med 1 377 kr. Vid redovisning till sjömansskattekontoret gjorde redaren sjuklöneavdrag med (30×93 kr.=) 2 790 kr. Redovisad inkomst var således 1 210 kr. med en skatt av 184 kr. som inbetalas till kontoret. Efter beskattningsårets utgång fick sjömannen jämkning av sjömansskatt på grund av underskott på fastighet med 3 000 kr. för samma år. Av jämningsbeloppet belöpte 1/12 eller 250 kr. på juni månad. Framräkning av återbetalningsbeloppet för juni månad borde ske enligt följande.

Inkomst	4 000 kr.	skatt	1 377 kr.
avgår jämkning	250 kr.		
beskattningsbar inkomst	3 750 kr.	skatt	1 248 kr.
Skillnad i skatt = återbetalningsbeloppet			129 kr.

Med utgångspunkt från det till sjömansskattekontoret redovisade beloppet framräk-

nades emellertid återbetalningsbeloppet tidigare på följande sätt.

Redovisad inkomst	1 210 kr.	skatt	184 kr.
avgår jämkning		<u>250 kr.</u>	
beskattningsbar inkomst	960 kr.	skatt	<u>126 kr.</u>
Skillnad i skatt = återbetalningsbeloppet			58 kr.

Om jämningsbeslutet förelegat före juni månad, skulle redaren ha iakttagit detsamma innan sjuklöneavdrag verkställdes. Resultatet blev således sämre för sjömannen om han fick jämningsbeslutet i efterhand.

Av rättviseskäl har nämnden numera ändrat praxis så att man i det exemplifierade fallet återbetalar 129 kr. Detta medför att statsverket i många fall kan få restituera skatt som aldrig influerats.

Såsom en ytterligare och mycket betydelsefull svaghet med det nuvarande systemet med sjuklöneavdrag vill vi vidare peka på att systemet är olämpligt vid en eventuell framtida databehandling av sjömannsskatteredovisningarna. Den utredning om datasystem i sjömannsskattesystemet, som vi låtit göra och som presenteras i bilagorna 20 och 21, har ingen lösning på detta problem.

Av nu anförda skäl har vi funnit det angeläget att undersöka möjligheterna att i någon form ersätta systemet med sjuklöneavdrag. Inom kommittén har ifrågasatts om den förmån redarna på detta sätt erhåller är berättigad. För andra arbetsgivare som gör arbetsgivarinträde finns ingen motsvarighet. Grunden till systemet torde vara att redarna i motsats till andra arbetsgivare av ålder varit förpliktade att dra försorg om sjömän som insjuknat under en resa. Denna skyldighet har utvecklats till en laglig förpliktelse att betala sjuklön under viss tid.

Gentemot detta motiv kan anföras att en faktisk skyldighet att utge lön vid sjukdom sedan länge förekommer även för andra arbetsgivare, låt vara att den grundar sig på avtal och inte på lag. Tendensen torde utan tvekan vara att allt fler arbetsgivare åtar sig denna förpliktelse. Ju längre denna utveckling fortgår desto mindre motiverad

ter sig SjöF:s specialregel för redare. Härtill kommer att systemet är ägnat att komplicera sjömansbeskattningen och därtill utgör en svår stötesten i den de facto nödvändiga övergången till ADB. Vi anser på grund härav det nödvändigt att försöka hitta någon ersättning för sjuklöneavdragssystemet.

Vi vill särskilt understryka att de praktiska vinsterna med att överge det nuvarande systemet torde vara obestridliga. Bortsett från att arbetet med att hålla sjuklöneavdragstabellen à jour med skatttabellerna och sjukpenningbeloppen bortfaller kommer sjömannsskattekontorets granskningsarbete att underlättas väsentligt. För rederierna innebär en omläggning att man kommer ifrån avläsning av sjuklöneavdragsbelopp och korrigering av löneavräkningar i sjukdomsfallen.

För att få en uppfattning om hur mycket som regelmässigt återgår till rederierna genom sjuklöneavdragssystemet har vi undersökt saken för budgetåret 1967/68. I bilaga 11 har vi gjort en sammanställning över hur mycket vissa rederier eller rederikoncerner fått behålla. I sammanställningen är olika rederier och olika farter representerade. Som framgår av bilagan har rederierna av en total skatt om 54 220 538 kr. tillgodogjort sig 1 065 666 kr. motsvarande 1,97 %.

Om genomsnittsprocenten, 1,97, för de i uppställningen medtagna rederierna tillämpas för hela handelsflottan, kan den kompensation sjuklöneavdragen gett rederierna under tiden den 1 juli 1967—den 30 juni 1968 beräknas utgöra ca 3,0 milj. kr.

Det enklaste sättet att lösa kompensationsfrågan är att redaren vid varje skatteuppbörd får behålla visst belopp, t. ex. viss procent av redovisad skatt.

Ett annat mera komplicerat sätt är att sjömannsskattekontoret en gång årligen till rederierna utbetalar kompensationsbeloppen. Vi bedömer dock detta som en sämre lösning bl. a. av administrativa skäl för statsverket och från räntesynpunkt för rederierna.

Ett tredje sätt att lösa frågan är att reducera redarens arbetsgivaravgift (allmän

eller särskild). Sammankoppling med den allmänna arbetsgivaravgiften torde vara enklast, eftersom något clearingförfarande i så fall inte skulle behövas. Sker avdraget från den särskilda arbetsgivaravgiften synes en kompensation eventuellt få lämnas till riks-försäkringsverket för mistade avgifter. Det skulle dock endast bli fråga om utbetalning av ett enda belopp en gång om året.

Med alla nu antydda lösningar, som bygger på att redarens kompensation i princip skall vara kvar, uppkommer svårighet att i framtiden beräkna hur stor denna kompensation skall vara. Vid bedömning härav bör ihåggkommas att minskningen av antalet fartyg och av bemanningen torde medföra att sjömännen blir ännu färre i framtiden. Emellertid kan rationaliseringen ombord medföra en ökad press på kvarvarande personal med stegring i sjukdomsfrekvensen som följd. Oavsett i vilken riktning utvecklingen går, måste man ha en metod för att pröva efter vilken procentsats kompensationen skall utgå. Beräkning torde kunna ske med ledning av den statistik, som förs hos försäkringskassan i Göteborg över redarnas regresskrav på sjukvårdsersättning. F. n. förs inte denna statistik så att man kan se hur stor del av utbetald sjukvårdsersättning som avser läkarvård och hur stor del som avser sjukpenning. Hinder föreligger enligt försäkringskassan emellertid inte att i framtiden föra specificerad statistik. Får man kännedom om antalet sjukpenningärenden, utbetald sjukpenningens storlek och antalet sjukpenningdagar torde i vart fall tämligen tillförlitliga schablonberäkningar kunna göras.

Mot bakgrunden av den uppfattning som gjort sig gällande inom kommittén att tillräckliga skäl inte längre föreligger att ha kvar systemet med sjuklöneavdrag kan övervägas att låta kompensationen till redarna upphöra efter viss övergångstid. Denna lösning kräver inte framtida beräkningar av kompensationens storlek. I så fall vore det skäligt att under viss tid, exempelvis tio år, överkompensera redarna med en eller annan procent och därefter låta kompensationen upphöra. Då det trots allt inte är fråga om så stora belopp för redarna bör en sådan

lösning kunna accepteras särskilt som flera av våra förslag medför obestridliga fördelar för redarna. Som exempel härpå vill vi speciellt nämna slopande av välfärdsavgift och av skyldigheten att lämna kontrolluppgift. Det sistnämnda blir möjligt — såsom vi i kapitel 9.8 framhåller — genom övergång till ADB-systemet i sjömansbeskattningen.

För vår del förordar vi att det nuvarande systemet att redovisa skatt på sjuklön slopas och att rederierna tills vidare får kompensation genom att viss procent dras av från den skatt som annars skulle ha betalats till sjömansskattekontoret.

Det är inte möjligt att bestämt säga om den genom vår i det föregående redovisade undersökning framräknade siffran 1,97 % är representativ för hela handelsflottan. Förhållandena varierar från år till år och även andra osäkerhetsfaktorer finns. Enligt den förhärskande meningen inom kommittén bör den årliga kompensationen inte bestämmas till högre belopp än 1 % av redovisad skatt. Utgör den avdragna och redovisade skatten 100 000 kr. avdras alltså direkt 1 000 kr. och inbetalas endast 99 000 kr. Avdrag bör ske endast i samband med redovisning av skatt för viss redovisningsperiod och således inte t. ex. i samband med revisionskrav som avser för lågt avdragen skatt. I förekommande fall bör restavgift beräknas på nettobeloppet.

9.1 Sjömansskattenämnden och sjömansskattekontoret

Sjömansskattenämnden åligger bl. a. att meddela beslut om jämkning och rättelse av skatteavdrag. Dessa ärenden är ofta av enkel beskaffenhet. De behöver därför inte avgöras av nämnden i plenum. Beslutanderätten är i dessa ärenden delegerad enligt 21 § SjF till nämndens ordförande eller, vid förfall för honom, till vice ordföranden.

Det har visat sig att det i semestertider, vid sjukdomsfall och liknande ibland kan vara svårt att få ordförandens eller vice ordförandens underskrift på beslut. Det dröjsmål med besluten, som kan bli följden, måste anses olyckligt. Lämpligt är därför att en tredje person har möjlighet att fatta beslut i delegationsärenden. Eftersom uppdraget bör ges åt lagfaren person, torde ordförandens eller vice ordförandens suppleant böra komma i fråga. För att i möjligaste mån säkerställa att någon i Göteborg bosatt person finns tillgänglig för ändamålet bör beslutanderätten ges åt båda suppleanterna.

Delegationsrätten omfattar inte ärenden angående klassificering av fartyg för när- eller fjärrfart. Vid bifall till vårt förslag om ändrade regler i detta avseende (se 4.5) är det knappast nödvändigt att klassificeringsärenden behandlas av nämnden in pleno. Möjlighet att delegera bör därför föreligga även i sådana ärenden.

Det bör anmärkas att nämnden kan för-

väntas inte utnyttja en sådan delegationsmöjlighet till fullo. Det kan förutsättas att nämnden i vart fall vill pröva tvistiga fall.

Enligt 24 § SjF förordnar Kungl. Maj:t en befattningshavare vid länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län att i kammarrätten och hos Kungl. Maj:t föra det allmänna talan i mål angående sjömansskatt. I UF har genom tillägg, som trätt i kraft den 1 januari 1968, införts liknande bestämmelse om allmänt ombud i ärende enligt sist nämnda förordning. Därvid har beaktats att det allmänna ombudet kan behöva en ersättare. Som skäl för att ersättare skulle förordnas har angivits rörligheten bland länsstyrelsernas personal.

Även då det gäller allmänna ombudet för sjömansskatteärenden bör ersättningsfrågan lösas. Tilläggsbestämmelse därom föreslås.

I sjömansskatteförfattningarna anges f. n. inte hur man skall förfara om brott mot lagstiftningen kan misstänkas. I avsaknad av bestämmelser därom har sjömansskattekontorets föreståndare hittills anmält misstänkta fall till åklagaren.

Om man använder UF som förebild bör brott mot SjF anmälas till åklagare av sjömansskattenämnden. Det kan emellertid diskuteras om sådan anmälan behöver vara en nämndfråga. Nämndens prövning synes erfordras endast i de fall då betalningsskyldighet för arbetsgivarens företrädare kan kom-

ma i fråga enligt vårt förslag i annat sammanhang (se 9.5). I övriga fall torde sjömansskattekontorets föreståndare såsom hittills skett kunna göra anmälan till åklagaren. Föreskrifter i enlighet härmed bör tas in i SJK.

Enligt 23 § 2 mom. SJF är sjömansskattekontorets föreståndare ensam föredragande i sjömansskattenämnden. Antalet beslut av olika slag uppgår till mera än 10 000 per år. Särskilt vid toppbelastning, som infaller under november—december och januari—februari, kan arbetsbördan för föreståndaren bli betydande. Under dessa månader men även annars vid arbetstoppar skulle det vara lämpligt om föredragningskyldigheten kunde delas mellan föreståndaren och annan befattningshavare vid sjömansskattekontoret. Sådan delad föredragningskyldighet har inte mot bestämmelsen i SJF ansetts kunna föreskrivas i arbetsordningen för länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Genom tillägg till 23 § 2 mom. SJF bör sjömansskattenämnden få rätt att uppdra åt annan tjänsteman vid sjömansskattekontoret att vara föredragande i de ärenden nämnden bestämmer.

Slutligen bör den nuvarande uppräkningsen i 23 § 1 mom. SJF av sjömansskattekontorets åligganden utökas med skyldighet att verkställa återbetalning på grund av beslut av sjömansskattenämnden och lokal skattemyndighet samt utslag av skattedomstolarna.

SjF innehåller i 25 § vissa sekretessbestämmelser. Dessa vållar svårigheter främst när det gäller att avgöra till vem sjömansskattekontoret har rätt att lämna uppgift om sjömannens inkomster. Beträffande i Sverige bosatt sjöman möter det dock ingen svårighet att få uppgift om sjömannens inkomst från inkomstlängden som är offentlig. Utländsk sjömans svenska sjömansskatt finns inte antecknad någon annanstans än hos sjömansskattekontoret. I ett fall lämnade kontoret uppgift till hustrun till en i utlandet bosatt svensk sjöman om makens sjöinkomster. Frågan om kontoret handlade rätt prövades av justitiekanslern, som fann att kontoret inte haft stöd för åtgärden. På grund härav lämnar kontoret inte numera

till enskild person ut uppgift om inkomst för sjöman om inte denne samtyckt. Men även när det gäller att lämna uppgift till myndigheter och liknande uppkommer problem. Bland myndigheter som alltid får uppgift må nämnas taxerings- och prövningsnämnder, polismyndigheter samt skattemyndigheter i Danmark, Finland och Norge.

Däremot lämnas inte inkomstuppgift till exempelvis barnavårds- och socialnämnder. Sjömansskattekontorets uppgiftsvägran ter sig särskilt egendomlig för barnavårdsnämnderna. Kontoret besvärar nämligen dessa nämnder i mycket stor utsträckning vid kontroll av ansökningar från sjöman om jämkning av sjömansskatt på grund av underhåll till icke hemmavarande barn under 16 år.

Den naturlige uppgiftslämnaren, då det gäller inkomstbesked för i Sverige bosatt sjöman, är emellertid lokala skattemyndigheten, som har tillgång även till uppgifter om sjömannens eventuella taxering. Sjömansskattekontoret däremot måste alltid lämna uppgift med reservation för möjligen förekommande andra inkomster än sjöinkomst.

För att eliminera nu antydda problem föreslår vi att sjömansskattekontoret får möjlighet att under alla omständigheter lämna uppgift om sjömans beskattningsbara inkomst enligt SJF, om betald sjömansskatt och om den tid, under vilken inkomsten uppburits.

Beträffande sjömansskattekontorets möjligheter att kontrollera uppbörderna torde gällande bestämmelser — såsom vi anfört inledningsvis i detta betänkande — vara ändamålsenliga. Möjligen skulle kontrollbestämmelserna kunna utvidgas så att sjömansskattekontoret kunde delta även i den allmänna skattekontrollen. Bakgrunden är att det på fartygen ibland förekommer att personer som i och för sig är anställda i redarens tjänst vid sidan om denna tjänst driver rörelse ombord. Det vanligaste fallet torde vara att någon ombordanställd håller s. k. slabbkista, dvs. en mindre affär där sjömännen kan köpa diverse varor, t. ex. läskedrycker, hygieniska artiklar o. d.

Slabbkistan drivs ibland i rederiets regi.

Den som för redarens räkning förestår slabbkistan uppbar i sådant fall provision på försäljningen. Denna provision utgör skattepliktig inkomst enligt Sjf och erbjuder således inget problem i detta sammanhang. Driver den anställda däremot slabbkistan i egen regi utgör inkomsten därav inkomst av rörelse, som skall deklarerats och taxeras. Till sjömansskattekontoret har under årens lopp kommit många bevis på och anmälningar om att redovisning av sådan inkomst är synnerligen bristfällig.

Den som handlar i slabbkistan betalar vanligen inte kontant för sina inköp. Dessa noteras i stället och debiteras sjömannen på hans löneavräkning. En bidragande orsak till detta system är de speciella bestämmelser som gäller för utbetalning av sjömans lön. Debetsidan på löneavräkningen insänds inte till sjömansskattekontoret. Enligt gällande bestämmelser lär sjömansskattekontoret inte kunna infordra även den delen av löneavräkningen. För skattekontrollen och som närmare beskrivs i det följande även för annan kontroll skulle det utan tvekan vara av värde om sjömansskattekontoret fick möjlighet att ta del av hela löneavräkningen.

Beträffande kontroll av sjömans uppgifter i jämningsansökan m. m. saknas i stort sett bestämmelser. I 23 § Sjf föreskrivs att sjömansskattekontoret skall bereda de ärenden som skall avgöras av sjömansskattnämnden. Därmed torde bl. a. förstås att sjömansskattekontoret skall undersöka de uppgifter sjömannen lämnat i sina ansökningar. Är uppgifterna i ansökan bristfälliga kan sjömansskattekontoret enligt 14 § Sjk bereda sökanden tillfälle att komplettera sin ansökan. Han kan givetvis därvid anmodas på lämpligt sätt styrka uppgifterna. I praktiken blir det av naturliga skäl oftast så att sjömansskattekontoret får försöka kontrollera och komplettera uppgifterna på annat sätt.

Yrkar sjöman jämkning på grund av exempelvis periodiskt understöd till fränskild maka ligger det närmast till hands att kontrollera uppgifterna i ansökan hos betalningsmottagaren. Vägrar betalningsmotta-

garen att svara har sjömansskattekontoret emellertid inget påtryckningsmedel mot denne. Det kan kanske t. o. m. diskuteras om sjömansskattekontoret över huvud taget har rätt att fordra uppgifter från betalningsmottagaren. Får kontoret inte upplysningar från betalningsmottagaren kan kontoret — om sjömannen uppdragit åt rederiet att verkställa utbetalning på grund av dragsedel eller genom anvisning — hos rederiet kontrollera hur betalningsskyldigheten fullgörs. Det är dock tveksamt om sjömansskattekontoret har rätt att utan medgivande av sökanden inhämta sådana uppgifter. Betalar sökanden inte underhållsbidraget frivilligt och uttas det därför genom införsel, finns en annan kontrollmöjlighet, nämligen att göra förfrågan hos kronofogdemyndighet.

Uppgifter om dragsedlar, införselar m. m. återfinns på debetsidan i löneavräkningen. Där upptas även andra löneavdrag samt alla utbetalningar à conto.

Vad nu sagts leder till slutsatsen att en bestämmelse bör införas som ger sjömansskattekontoret rätt att ta del även av löneavräkningens debetsida. Bestämmelsen bör formuleras så att den täcker även andra kontrollvägar.

I detta sammanhang bör framhållas att ett behov från sjömansskattekontorets sida visat sig föreligga att kunna bifoga portofritt svarskuvert när »tredje man» besväras med förfrågan. F. n. är detta författningens enligt inte möjligt i sjömansskatteärenden men väl i vissa uppboresärenden. En utvidgning av möjligheterna skulle sannolikt förbättra svarsfrekvensen.

9.2 Socialförsäkringsfrågor

9.2.1 I Sverige bosatt sjöman

Klagomål från sjömannens sida beträffande *folkpensionsavgiften* förekommer sällan men vissa reflexioner kan här vara på sin plats. Bestämmelserna angående folkpensionsavgift kan undantagsvis ge till resultat att sjöman blir påförd för hög avgift om han har

viss landinkomst parallellt med sjöinkomst. Likaså kan sjöman med förvärvsarbetande make debiteras sammanlagt högre avgift än vad makarna enligt f. n. gällande bestämmelser skulle betala vid samtaxering. Dessa förhållanden uppvägs emellertid mer än väl av samtidigt inträffande favörer i sjömansskattesystemet och bör enligt vår mening inte föranleda någon åtgärd.

Ytterligare bör erinras om bestämmelsen att den som är under 18 år eller över 66 år rätteligen inte skall påföras folkpensionsavgift. Sjöman, som är »över- eller underårig», påförs emellertid sådan avgift genom sjömansskatten. Detta är i och för sig fel men torde inte kunna undvikas vid en definitiv schablonbeskattning. Att införa speciella jämningsregler för dessa fall synes mindre lämpligt.

Sjukförsäkringsavgiften består av tre delar, nämligen avgift för sjukvårdsersättning, för grundsjukpenning och för tilläggsjukpenning.

Avgift för sjukvårdsersättning erläggs av varje försäkrad, som vid taxering året efter det år avgiften avser påförts till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst. För makar är den gemensamma inkomsten avgörande.

Avgift för grundsjukpenning beräknas för varje månad, som den försäkrade varit pla-

cerad i sjukpenningklass. Även denna avgift bortfaller, om den försäkrade inte vid taxering året efter det år avgiften avser påförts till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst.

Avgifterna för sjukvårdsersättning och grundsjukpenning får tillsammans inte uppgå till mer än för ogift 10 % och för gift 5 % av nämnda beskattningsbara inkomst. I första hand reduceras avgiften för sjukvårdsersättning.

Avgift för tilläggsjukpenning erläggs för varje månad, som den försäkrade varit inplacerad i sjukpenningklass nr 3 eller högre klass.

Avgift för grundsjukpenning och tilläggsjukpenning nedsätts för sjöman med en tolfedel för varje månad under vilken han erlagt sjömansskatt. Som nyss nämnts bortfaller emellertid avgiften för grundsjukpenning även av den anledningen att beskattningsbar inkomst inte påförts.

Hur bestämmelserna om sjukförsäkringsavgift verkar för sjömännen framgår av följande exempel.

I fallen 2 samt 4—6 påförs avgift för sjukvårdsersättning med för högt belopp. I samtliga dessa fall utom möjligen fall 4 tjänar sjömannen emellertid i stort på att sjö- och landinkomst inte sambeskattas. Den

Fall	Antal månader för vilka sjömansskatt erlagts	Till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst	Sjukförsäkringsavgift
1	12	—	påföres inte alls
2	12	200 kr.	påföres för sjukvårdsersättning med 20 kr. för ogift och 10 kr. för gift
3	10	—	påföres för tilläggsjukpenning med 2/12-delar
4	6	7 000 kr.	påföres för sjukvårdsersättning med full avgift och för grund- och tilläggsjukpenning med 6/12-delar
5	12	Hustrun 10 000 kr.	påföres inte sjömannen. Hustrun påföres däremot avgift för sjukvårdsersättning för såväl sig som mannen. Dessutom påföres hon egen avgift för grund- och tilläggsjukpenning
6	10	Hustrun 10 000 kr.	påföres inte sjömannen. Hustrun påföres avgift för sjukvårdsersättning för sig och mannen och dessutom egen avgift för grund- och tilläggsjukpenning samt makens avgift för nämnda sjukpenningar med 2/12-delar

för högt påförda avgiften torde därför sakna betydelse.

I fall nr 1 torde sjukförsäkringsavgiften vara tämligen exakt beräknad.

I fall nr 3 kan däremot avgiften vara för lågt beräknad. Sjömannen erlägger ju endast 10/12-delar av avgiften genom sjömannskatten. Återstående 2/12-delar av sjukförsäkringsavgiften uttas endast i vad avser tillägssjukpenningsavgift. Sjömannen slipper sålunda undan avgift för sjukvårdsersättning och grundsjukpenning för två månader. Trots detta faktum utgör avgiftspåföringen i fall som detta ett mycket stort irritationsmoment bland sjömännen genom att fallet är mycket vanligt. De fall, där avgiften realiter uttas med för högt belopp, föranleder inte tillnärmelsevis sådan diskussion. Anledningen till irritationen är att sjömannen anser sig ha betalat sjömannskatt hela året. Visserligen har han varit ombord bara tio månader men vistelsen i land under resterande två månader utan arbete är ofta att anse som semester varunder uppehållet bekostas med semester- och vederlagsersättning. Den tid, som sådana ersättningar avser, räknas — som framgår av kapitel 5 — inte som anställningstid ombord men ersättningarna beskattas ändå som om fråga varit om lön under viss tids ledighet.

Att avgift påförs i fall 3 är alltså en följd av att semester- och vederlagsersättning betraktas som engångsbelopp. Ett sätt att lösa frågan är att till anställningstid lägga tid för semester- och vederlagsersättning. En sådan åtgärd får emellertid effekt på sjömannens ortsavdrag, som måste reduceras för motsvarande tid. För många sjömän kan det vara väsentligare att behålla ortsavdraget än att slippa den till beloppet ofta tämligen blygsamma sjukförsäkringsavgiften på debetsedeln å slutlig skatt. Denna lösning är inte heller lämplig om vårt förslag i 5.3 om en enhetlig procentbeskattning av engångsbeloppet vinner gehör.

Vi anser dock övervägande skäl tala för att nuvarande bestämmelser ändras så att sjöman, som själv eller tillsammans med sin hustru inte påförts till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst vid taxering året

efter det år sjukförsäkringsavgiften avser, inte skall påföras sådan avgift på debetsedel. De avgifter, som det är fråga om, är beloppsmässigt relativt små, ofta så obetydliga att kostnaderna för bestyren med påföring, utfärdande av debetsedel m. m. överstiger avgifterna. Härtill kommer att avgifterna i många fall inte inbetalas frivilligt vilket medför att ett kostnadskrävande indrivningsförfarande måste tillgripas. Sjömannsskattekontorets och de lokala skattemyndigheternas arbete med att besvara förfrågningar angående avgifterna skulle om förslaget genomförs nästan helt bortfalla.

I inkomstlängd skall antecknas i vad mån någon betalat sjömannskatt. Anteckningen tjänar till ledning bl. a. vid bedömning av om sjukförsäkringsavgift bör debiteras. Detta är t. ex. fallet om sjötjänstgöringen inte omfattat årets alla månader. Beträffande anteckning i svensk inkomstlängd av dansk, finsk eller norsk sjömannskatt torde praxis vara vacklande på grund av att direkt bestämelse härom saknas (jfr dock SFS 1958: 305 i lydelse genom SFS 1959: 594 och tilläggsavtal till dubbelbeskattningsavtal, SFS 1959:20, 592 och 593). För en i Sverige bosatt sjöman som erlagt finsk sjömannskatt kan utebliven anteckning medföra att svensk sjukförsäkringsavgift debiteras utan avseende på att den finska sjömannskatten inkluderar sjukförsäkringsavgift. Däremot kan utebliven anteckning om dansk och norsk sjömannskatt vara riktig eftersom dessa skatter inte omfattar sjukförsäkringsavgift.

Förhållandet är något annorlunda i fråga om folkpensionsavgiften. Sådan debiteras den som har viss till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst. Liknande avgift ingår i de danska och finska sjömannskatterna men inte i den norska. Detta medför att svensk sjöman i norska handelsflottan i princip inte betalar folkpensionsavgift någonstans.

Vad nu sagts synes oss böra uppmärksammas i samband med överläggningar mellan de nordiska länderna i fråga om socialförsäkringsförmånerna.

Önskvärt vore om anteckning kunde ske

i inkomstlängden av dansk, finsk och norsk sjömansskatt på samma sätt som gäller för svensk sjömansskatt.

I detta sammanhang har vi uppmärksammat att nyssnämnda författning, SFS 1958:305, i dagens läge inte ger ett för sjömannen tillfredsställande resultat. Detta beror främst på tillkomsten av det schabloniserade kommunalskatteavdraget.

9.2.2 I Sverige icke bosatt svensk sjöman

Enligt anvisningarna till 7 § SjF skall sjömansskatt för sjöman, inskriven i svenskt sjömansregister (tidigare svenskt sjömanshus), alltid utgå enligt samma bestämmelser som för här i riket bosatt sjöman, dvs. efter tabell, om inte sjömannen med intyg av sjömansskattenämnden visar att han är skattskyldig i annat land för inkomsten. Bestämmelsen avser att hindra skatteflykt genom skenbosättning utomlands (jfr prop. 1958:92 s. 92) och torde alltså vara behövlig för detta ändamål. Det bör tilläggas att det är ett villkor för svensk sjömans mönstring på svenskt fartyg att han är inskriven i det svenska sjömansregistret.

Trots detta förekommer i undantagsfall att svenska medborgare påmönstras utan att de skrivs in i registret. Den som inte blivit inskriven har vid bosättning utomlands inte kunnat förvägras att betala sjömansskatt med 15 %. För att svenska medborgare inte skall på detta sätt behandlas olika bör skattskyldigheten knytas till medborgarskapet i stället för till registertillhörigheten. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län föreslog detta i sitt yttrande över 1957 års sjömansskattesakkunnigas betänkande. Departementschefen åberopade emellertid KL:s regler mot en anknytning till medborgarskapet. Ändring av anvisningarna till 53 § KL gällande fr. o. m. 1967 (SFS 1966:729) medför att sådant hinder inte längre torde finnas. Vi föreslår alltså att anvisningarna till 7 § SjF ändras i enlighet med vad vi nu anfört. Fortfarande bör givetvis möjlighet finnas för svensk sjöman, som är bosatt utomlands, att undgå skatteavdrag därför att han är skatt-

skyldig i annat land för inkomst. Avgörandet bör liksom hittills ligga hos sjömansskattenämnden.

Nyssnämnda bestämmelser i SjF innebär vidare att den svenske sjöman som verkligen bor utomlands, t. ex. i sin utländska hustrus hemland, betalar svensk folkpensions- och sjukförsäkringsavgift om han betalar tabellskatt. Principiellt torde han dock inte vara berättigad till motsvarande förmåner. Detta kan knappast anses tillfredsställande.

Vi har undersökt om gällande sociallagstiftning möjliggör en undantagsbestämmelse för nu berörda sjömän. Det har emellertid upplysts att ett sådant undantag skulle få vittgående konsekvenser i andra sammanhang. Även om således bestämmelserna i vissa fall ger ett något för högt skattetryck anser vi oss inte böra förorda någon ändring i beskattningshänseende på denna punkt.

9.2.3 Sjöman bosatt i Danmark, Finland eller Norge

Som förut nämnts betalar sjömän med bosättning i Danmark, Finland och Norge tabellskatt vid tjänstgöring på svenska fartyg. De erlägger därmed även folkpensions- och sjukförsäkringsavgifter till Sverige. Trots detta utgår inte motsvarande förmåner, eftersom bosättningen härvidlag är avgörande. Förhållandet har föranlett irritation främst bland norska sjömän på svenska fartyg. De avkrävs nämligen liknande avgifter i sitt hemland.

En undersökning som vi låtit göra av vad som gäller i Danmark, Finland och Norge beträffande folkpensioneringen och sjukförsäkringen visar överensstämmelse i vissa delar men stora skiljaktigheter de olika länderna emellan i andra hänseenden.

Full överensstämmelse föreligger mellan den svenska och finska sjömansskatten såtillvida att i båda fallen inkluderas folkpensions- och sjukförsäkringsavgift i skatten. Vissa olikheter finns emellertid. Sålunda torde den svenske sjömannen vid anställning på finskt fartyg vara tillförsäkrad de finska

sjukförsäkringsförmånerna. En finsk sjöman på svenskt fartyg blir däremot inte — såsom nyss antyddes — delaktig av de svenska sociala förmånerna och synes ej heller under anställningstiden ombord på det svenska fartyget vara tillförsäkrad förmånerna i Finland. Dubbelpåföring av avgifter torde emellertid aldrig kunna ifrågakomma för den i Finland bosatte sjömannen. En i Sverige bosatt sjöman, som tjänstgör på finskt fartyg, blir däremot påförd dubbel sjukförsäkringsavgift. Om dansk, finsk och norsk sjömansskatt antecknas i svensk inkomstlängd bortfaller detta problem (jfr 9.2.1).

Vid jämförelse mellan den svenska och danska sjömansskatten finner man att behandlingen av folkpensionsavgiften är lika i båda fallen. Beträffande sjukförsäkringen uppkommer däremot problem, eftersom Danmark inte har obligatorisk försäkring i detta avseende. Den danska sjömansskatten innefattar därför inte sjukförsäkringsavgift. Den danske sjöman, som tjänstgör på svenskt fartyg och som är medlem i dansk sjukförsäkring, kan således få betala dubbel sjukförsäkringsavgift.

De svenska och norska systemen går helt isär. Den norske sjömannen på svenskt fartyg blir påförd dubbel avgift till såväl folkpensionering som sjukförsäkring. En svensk sjöman på norskt fartyg undgår däremot helt folkpensionsavgift på sjöinkomsten.

Enligt vår mening bör föreliggande problem inte lämpligen lösas genom åtgärder vid sjömansbeskattningen. Ett bättre sätt är att så långt möjligt åstadkomma enhetligare regler för de nordiska sjömännen genom överenskommelse mellan berörda länder på sociallagstiftningens område. Sådan överenskommelse finns sedan länge mellan de nordiska länderna, nämligen konventionen den 15 september 1955 om social trygghet m. m. (SÖ 1956: 50). Till denna ansluter sig en tilläggsöverenskommelse den 24 februari 1967. I själva verket synes oss dessa överenskommelser i föreliggande skick ge tillräcklig möjlighet att komma till rätta med de mest brännande problemen. Hit räknar vi trygdeavgifterna för norrmän på svenska fartyg. Lösningen skulle ligga i att över-

flytta sjömannen till försäkringskassa i det land, som »hans» fartyg tillhör. Bestämmelser om sådan överflyttning finns i tilläggsöverenskommelsen, kapitel II artikel 2 och 3. Artikel 2 har följande lydelse:

Den som är sjukhjälpförsäkrad i kassa, som i artikel 1 sägs, äger rätt till överflyttning i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel. Överflyttningen omfattar även medföljande make och barn.

Den överflyttade blir försäkrad i enlighet med bestämmelserna i det land, till vilket han flyttar.

Av de i artikel 3 uppställda villkoren intresserar här främst punkt 1 som lyder.

1. Den sjukhjälpförsäkrade skall ha upphört att vara bosatt i det land, från vilket flyttningen sker, och ha bosatt sig i det land, till vilket han flyttar.

Denna bestämmelse skall dock icke hindra överflyttning av försäkrad som för att studera eller för att arbeta skall vistas i det andra landet mer än tre månader i följd. Försäkrad som vistas i ett annat land för att utföra arbete för en arbetsgivare, som är bosatt eller har sitt huvudkontor i det land, där han är sjukhjälpförsäkrad, anses dock under de första tolv månaderna av vistelsen vara bosatt i det land där han är sjukhjälpförsäkrad, för såvitt han icke uppenbart bosatt sig i det andra landet.

Det bör tilläggas, att konventionen i artikel 29 föreskriver att med vistelse i ett av de fördragsslutande länderna jämställs anställning på fartyg under vederbörande lands flagga.

I cirkulärskrivelse 1969: 6 har riksförsäkringsverket erinrat om denna överflyttningmöjlighet för sjömän. Verket har med stöd av artikel 13 i överenskommelsen föreskrivit att framställning om överflyttning skall göras hos Göteborgs allmänna försäkringskassa som skall skriva in överflyttade sjömän.

Vi vill avslutningsvis påpeka, att nyssnämnda överenskommelser f. n. är under omprövning av nordiska socialförsäkringsutskottet.

I detta sammanhang vill vi rikta uppmärksamheten på att isländska sjömän inte betalar tabellskatt vid tjänstgöring på svenska fartyg. Antalet islänningar i den svenska handelsflottan är visserligen litet men anledning torde ändå finnas att överväga att

likställa Island med övriga nordiska länder i detta hänseende. En ändring i denna riktning torde vara särskilt önskvärd om de aktuella strävandena att ingå en konvention mellan samtliga nordiska länder om ensartad beräkning av ATP- (eller motsvarande) förmåner blir verklighet.

9.3 Restitution av sjömansskatt

Bestämmelser om restitution av sjömansskatt återfinns i 13 och 15 §§ Sjf samt i 15 och 20 §§ Sjk. Lämpligt är att samla föreskrifterna om restitution i en paragraf, som förses med rubriken »Restitution av sjömansskatt».

De båda paragraferna i Sjf föreskriver att ränta inte skall utgå på grund av sjömansskattenämndens beslut om jämkning resp. rättelse. I 15 § Sjf utsägs vidare att vad i 68 § 3 och 4 mom. UF stadgas skall äga motsvarande tillämpning vid restitution av sjömansskatt.

Hänvisningen till UF innebär, att undersökning måste verkställas om den återbetalningsberättigade häftar för oguldna utskylder innan restitution sker.

Antal återbetalningsärenden under 1966 var 3 872 om sammanlagt 2 019 370 kr. I 2 663 fall avseende återbetalning om 1 367 869 kr. gjordes föreskriven förfrågan till kronofogdemyndighet. Endast i 226 fall skedde kvittning för restförda utskylder eller utmätning för oguldna böter m. m. Totalt utbetalades i dessa fall 23 400 kr. till kronofogdemyndigheterna.

I varje återbetalningsärende, där förfrågan skall göras enligt 68 § UF, uppkommer ett betydande merarbete för sjömansskattekontoret. Förfrågan skall utskrivas och expedieras, bevakning skall ske av att svar inkommer, påminnelser måste göras i en del fall. Handlingarna i återbetalningsärendet kan av praktiska skäl ej skingras under väntetiden. Detta medför, att sjömansskatteredovisningar ligger »låsta» under nämnda tid, vilket kan vara till nackdel för arbetet i övrigt på sjömansskattekontoret. Det kan ifrågasättas om kostnaden och besväret hos

olika berörda myndigheter med dessa förfrågningar står i rimlig proportion till det belopp, som därigenom tillförs statsverket. Det bör i sammanhanget erinras om att sjömansskatten är en definitiv skatt och att sjömän normalt inte påförs slutlig skatt. Sjömän kan därför antas restera för utskylder i förhållandevis få fall.

Med hänsyn till det anförda förordas att bestämmelsen i 15 § Sjf om tillämpning av 68 § UF slopas.

När återbetalning skall verkställas till en sjöman, kan det vid uträkning av återbetalningsbeloppet visa sig, att ett rederi på grund av krav från sjömansskattekontoret erlagt viss skatt för sjömannen. Har rederiet återfått det utlagda skattebeloppet av sjömannen uppstår inget problem. Om däremot rederiets fordran på sjömannen kvarstår, uppkommer fråga, huruvida sjömannen själv skall få hela återbetalningsbeloppet eller om rederiet först skall tillgodoses med belopp motsvarande vad rederiet erlagt i skatt för sjömannen. Sistnämnda förfarande har utan att invändningar rests tillämpats av sjömansskattenämnden och sjömansskattekontoret i återbetalningsbesluten. Rätteligen borde emellertid rederiets fordran ha överlämnats till indrivningsmyndigheten, som sedan haft att göra utmätning i sjömannens tillgodohavande. En sådan ordning är dock både opraktisk och kostnadskrävande. Vi föreslår därför, att i bestämmelserna om restitution intas en föreskrift, som ger sjömansskattenämnden och sjömansskattekontoret möjlighet att i nu ifrågavarande fall verkställa utbetalning direkt till rederiet. En förutsättning härför är givetvis, att rederiet gör troligt, att sjömannen inte betalat det utlagda beloppet.

Att ränta inte utgår på belopp som restituerats enligt Sjf sammanhänger med att man i förarbetena till förordningen förutsatte att restitution skulle bli aktuell relativt sällan beroende på sjömansskattens karaktär av definitiv skatt. När restitution undantagsvis skulle komma i fråga förutsattes den kunna ske snabbt, vanligen inom sex månader.

Dessa bedömningar har knappast visat sig riktiga. Antalet restitutionsärenden utgör ca 4 000 per år. Skälen därför är bl. a. följande. Sjömännen inger ofta sina ansökningar så sent, att sjömansskattenämndens beslut i anledning av desamma inte kan iakttas ombord från kalenderårets eller tjänstgöringens början. I många fall tar utredning av ett ärende så lång tid, att beslutet blir fördröjt. En del jämkningsframställningar, t. ex. ca 700 ansökningar per år om jämkning på grund av underskott i förvärvskälla, behandlas först efter beskattningsårets utgång.

På grund av den stora mängden återbetalningsärenden dröjer det ofta över den förutsedda tiden om sex månader innan återbetalning kan komma till stånd.

En anledning till dröjsmålet med återbetalning är, att sjömansskattekontoret av praktiska skäl måste handlägga återbetalningsärendena fartygsvis. Självfallet är den många gånger långa väntan på återbetalning ett irritationsmoment för sjömännen. Även för sjömansskattekontorets personal är saken besvärande.

Ett sätt att nedbringa antalet restitutionsärenden är att medge rätt för rederier och befälhavare att justera skatteavdrag, som verkställts med för högt belopp för tid, innan jämkningsbeslut uppvisats ombord. F. n. gäller enligt sjömansskattenämndens beslut, att det skall iakttas ombord fr. o. m. det avlöningstillfälle, som infaller näst efter det beslutet uppvisats för befälhavaren, och att den återbetalning som beslutet eventuellt föranleder, sker utan särskild ansökan genom sjömansskattekontorets försorg. Endast då det gäller beslut om tillämplig kolumn föreligger enligt 10 § SJF justeringsskyldighet men dock bara beträffande skatteavdrag för januari och februari. Sjömansskattekontoret har vid några tillfällen genom cirkulärskrivelse till rederier och fartygsbefälhavare medgivit, att rättelse för januari och februari fått göras även för andra slag av beslut. Denna rättelse har emellertid inte till fullo utnyttjats. Ett skäl härför kan vara att redaren vid fall av felaktig justering blir ansvarig för skatt, som redovisas med för lågt

belopp. Ett annat skäl är att sjömannen kan ha bytt anställning, innan sjömansskattenämndens beslut når honom. På det nya fartyget rättas då inte skatteavdrag, som hänförs sig till den tidigare anställningen. Av praktiska skäl bör inte *skyldighet* att rätta skatteavdrag införas för redare.

Införs generell justeringsrätt måste en viss tidsbegränsning föreskrivas. Annars skulle sjömansskattekontoret inte kunna starta sitt arbete med restitutioner förrän mycket sent. Rättelse bör därför inte få göras senare än under andra månaden efter den, varunder sjömansskattenämndens beslut dagtecknats.

Att avgöra hur långt rättelsemöjligheten bör sträcka sig torde ingå i sjömansskattenämndens befogenheter enligt 21 § SJF.

Effekten av en bestämmelse som ger rederier och befälhavare rätt till justering bör i det långa loppet bli färre restitutionsärenden och ett snabbare återbetalningsförfarande. Med hänsyn härtill kunde övervägas att inte mjuka upp ränteförbudet. Å andra sidan kan befaras att väntetiden fortfarande måste bli lång i vissa fall. Härtill kommer att det inte kan anses stå i överensstämmelse med moderna principer att generellt underlåta att räkna ränta vid restitution (jfr BeU 1967:53). Vi föreslår att räntebestämmelser införs i SJF. Dessa bör inte gälla bara när restitution sker på grund av kammarrättens och regeringsrättens utslag utan även i andra restitutionsfall. Därvid bör restitution på grund av jämkning och på grund av rättelse av praktiska skäl likställas.

Räntorna enligt UF är av tre slag, nämligen ränta på kvarstående skatt, ränta på överskjutande preliminär skatt som beräknas vid debitering av slutlig skatt samt restitutionsränta som utgår när annan skatt än preliminärskatt återbetalas. För sjömansskattens del bör anknytas till sistnämnda slag av ränta. Denna beräknas för skatt som preliminärt betalats från utgången av taxeringsåret, dvs. fr. o. m. andra året efter beskattningsåret. För annan skatt beräknas räntan, om skatten betalats under förra hälften av ett kalenderår, fr. o. m. den 1 därpå följande juli och, om den betalats under senare hälft

ten av ett kalenderår, fr. o. m. den 1 därpå följande januari. Räntesatsen är 5 %.

Av praktiska skäl bör man för sjömansskattens vidkommande välja en enda tidsgräns fr. o. m. vilken ränta skall utgå. Problemet blir då vilken tidsgräns som skall väljas. Tidigast möjliga gräns är den 1 januari året efter beskattningsåret. Denna tidpunkt bör emellertid inte väljas främst av det skälet att sjömansskatten för de båda sista redovisningsperioderna avseende tiden september—december normalt inte inkommit till sjömansskattekontoret då. Antalet räntefall kan dessutom med nämnda tidpunkt som gräns beräknas bli betydande.

Om sjömansskattekontoret skall ha en reell möjlighet att verkställa återbetalning för tiden september—december utan ränta bör som tidsgräns för räntebereäkningen väljas den 1 juli året efter beskattningsåret. Har sjömannen inte fått restitution vid denna tidpunkt kan man med fog anse honom berättigad till räntegottgörelse. Väljer man en senare tidpunkt, exempelvis den 1 januari andra året efter beskattningsåret, blir räntebestämmelsen i stort sett meningslös, eftersom restitution endast i undantagsfall sker så sent. Om man likställer sjömansskatten med skatt som betalats preliminärt är det annars kanske naturligt att välja sistnämnda tidsgräns.

Räntebelopp bör avrundas uppåt till närmast högre hela kronotal. Ränta under 5 kr. bör inte utbetalas. Man undviker därigenom komplikation med öretal och med alltför små räntebelopp. Enligt UF utgår ränta t. o. m. den dag då skattebeloppet återbetalas. Från förenklings synpunkt bör ränta på restituerad sjömansskatt beräknas månadsvis och inte per dag. Ränta bör därför utgå för hela den månad då utbetalning sker. De räntetabeller som i så fall behöver konstrueras blir föga omfattande och mycket enkla att tillämpa. Om i framtiden datatekniken kan nyttiggöras även vid restitutionerna kan det dessutom vara fördelaktigt att inte behöva fastställa exakt utbetalningsdag. En mera elastisk utbetalningsperiod kan vara att föredra.

9.4 Rättelse av sjömansskatt

15 § SJF innehåller bestämmelser som täcker alla fall, då sjöman eller redare önskar rättelse av för högt avdragen eller redovisad sjömansskatt. Till den del paragrafen innefattar restitutions- och ränteregler är den inte uttömmande. Dessa regler har vi behandlat i 9.3.

Vid sidan om möjligheten att genom revisionskrav beriktiga skatteavdrag, som verkställts med för lågt belopp, finns fall, där rättelse bör ske i för sjömannen negativ riktning. Stöd för sådan rättelse synes saknas i förordningen i dess nuvarande lydelse. Sådana fall är exempelvis följande.

1) I samband med beslut om jämkning för underhållsbidrag uppkommer ofta fråga om att ändra tillämplig skattekolumn. Vanligen är en överföring från kolumn 2—3 till 1 aktuell.

2) Det ofta förekommande fallet med studerande, som i jämkningsansökan inte uppger sina samtliga inkomster under beskattningsåret. Beslutet om jämkning kan härigenom bli för gynnsamt för studeranden. När i efterhand de verkliga inkomstförhållandena blir kända, saknas normalt möjlighet till rättelse. Kammarrätten har dock i vissa fall fastställt sjömansskattenämndens beslut att upphäva ett tidigare fattat jämkningsbeslut, sedan nya omständigheter framkommit. Däremot har sjömansskattenämnden inte ansetts ha haft rätt att utan föregående revisionskrav fastställa det belopp, som rätteligen skulle erläggas i sjömansskatt.

3) 10 § 1 mom. SJF föreskriver att skatteavdrag under januari och februari för sjöman, som inte erhållit debetsedel å preliminär A-skatt, får ske enligt den kolumn som senast tillämpats under nästföregående beskattningsår. Har exempelvis under sistnämnda år kolumn 2—3 varit tillämplig verkställs skatteavdrag även under följande års första två månader enligt denna kolumn. Visar det sig sedan, att kolumnen för beskattningsåret rätteligen skall vara kolumn 1, bör rättelse av skatteavdraget för nämnda månader kunna ske. Uppvisas den nya de-

betsedeln ombord, sedan skatteavdrag verkställt för januari—februari, är befälhavaren skyldig ombesörja rättelse. Motsvarande rättelse bör kunna ske även beträffande den, som inte uppvisar den nya debetsedeln. Så sker också i praktiken genom att sjömansskattekontoret riktar revisionskrav mot sjömannen på skatteskillnaden. Förfarandet bör komma till uttryck i författningstexten.

Redan nu finns möjlighet för sjömansskattenämnden enligt 17 § SJK att rätta ett beslut som blivit oriktigt på grund av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende. Denna rättelsemöjlighet täcker emellertid inte de tidigare relaterade fallen.

Det kan allmänt göras gällande, att i fråga om en så schablonartad skatt som sjömansskatten kravet på millimeterrättvisa inte bör upprätthållas på samma sätt som beträffande skatt enligt allmänt gällande regler. Emellertid kan det knappast anses lämpligt, att exempelvis en sjöman, som lämnar ofullständiga eller felaktiga uppgifter i sin jämningsansökan, skall komma i bättre skatteläge än en mera samvetsgrann sjöman. Ej heller bör en sjöman, som inte uppvisar debetsedel, få fördelaktigare skatt för vissa månader än annan sjöman. På grund härav förordar vi att rättelsemöjligheterna utvidgas. Förfarandet bör lämpligen ordnas så, att sjömansskattekontorets förestandare hemställer hos sjömansskattenämnden att rättelse skall ske. Rättelse bör givetvis inte ske i bagatellartade fall med hänsyn till administrationskostnaderna.

Det skisserade förfarings sättet ansluter sig i stort till föreskriften i 20 § SJK om rättelse ex officio till sjömannens fördel. Vi föreslår att alla föreskrifter om rättelse av sjömansskatt samlas på ett ställe i SJF, lämpligen 15 §.

Det ovan under 3) relaterade fallet torde måhända inte behöva komma in under det nu föreslagna rättelseförfarandet. Ett sådant fel bör kunna rättas genom att sjömansskattekontoret framställer krav mot sjömannen, dvs. på det sätt som redan nu tillämpas. I en ny paragraf i SJF, 15 a §, bör klargöras att krav i hithörande fall kan framställas mot sjömannen.

Ett problem uppkommer i de fall, där rättelse skall göras till den skattskyldiges nackdel vilket i princip inte bör ske utan att den skattskyldige beretts tillfälle yttra sig. Emellertid är det ofta svårt att nå sjömännen med skrivelser. Särskilt gäller detta, om skrivelsen skall delges bevisligen. I nu förevarande fall synes sådan delgivning från rättssäkerhetssynpunkt vara nödvändig. En absolut ovillkorlig föreskrift därom skulle dock medföra, att rättelsemöjligheten avsevärt försvaras. Från administrativ synpunkt är det önskvärt, att rättelseförfarandet blir så enkelt och effektivt som möjligt. Därvid bör övervägas att i större utsträckning än f. n. använda telegrafisk delgivning även om kostnaderna för delgivningen därigenom ökar. Har den skattskyldige inte kunnat beredas tillfälle yttra sig bör rättelse ändå få ske. Om den skattskyldige är missnöjd med ett rättelsebeslut, har han alltid möjlighet att anföra besvär däröver i kammarrätten. Yppas nya omständigheter i saken brukar sjömansskattenämnden f. ö. pröva ärendet på nytt.

9.5 Revisionskrav

17 § SJF behandlar redares ansvar för att skatteavdrag sker med rätt belopp och ordningen för att framställa krav för den händelse skatt ej avdragits eller innehållits med för lågt belopp. Vi föreslår en ny paragraf i SJF, 15 a §, med bestämmelser om sjömannens ansvar för skatt. Vidare bör den nyligen införda bestämmelsen i 77 a § UF om viss betalningsskyldighet för arbetsgivares företrädare göras tillämplig vid sjömansbeskattningen genom en hänvisning.

Ordningen för revisionskrav beskrivs i 17 § 2 mom. SJF. I praktiken tillämpas till en början ett enklare förfarande än författningen förutsätter. När det vid granskning av ett rederis redovisningsförteckningar observeras, att skatteavdrag skett med för lågt belopp, upprättas på sjömansskattekontoret en granskningsrapport i tre exemplar. Rederiet får två exemplar, varav det ena skall behållas och det andra återsändas till

sjömansskattekontoret med yttrande. Det tredje exemplaret är sjömansskattekontorets bevakningsexemplar. Rederiets båda exemplar översänds med missivskrivelse, vari rederiet uppmanas att — om riktigheten av innehållet i granskningsrapporten inte bestrides — direkt inbetala det resterande skattebeloppet. Föranleder rapporten erinringar, skall rederiet på rapporten teckna sitt yttrande men däremot inte inbetala det bestridda skattebeloppet. I de flesta klara fall inbetalas den för lågt avdragna skatten direkt och det formella revisionskravsförfarandet behöver ej tillgripas. I de fall, då rederiet inte vill tillämpa det direkta inbetalningsförfarandet, då rederiet inte ens besvarar granskningsrapporten eller då sjömansskattekontoret anser rederiets erinringar mot densamma inte kunna föranleda beaktande, framställer sjömansskattekontoret revisionskrav. Inbetalas inte kravbeloppet inom den tid, som angetts i revisionskravet, brukar sjömansskattekontoret påminna rederiet om kravet. Sådan påminnelse utsänds dock inte till rederier, som normalt missköter betalningarna.

Om rederiet trots påminnelse inte inbetalar kravbeloppet eller framställer erinringar mot kravet, överlämnar sjömansskattekontoret ärendet till sjömansskattenämnden för prövning. Fastställer nämnden kravet, översänder sjömansskattekontoret fastställelsebeslutet med en förnyad anmodan till rederiet att inbetala kravets belopp. Föranleder inte heller denna sista anmaning inbetalning från rederiets sida överlämnas kravets belopp för indrivning.

I fall då rederiet redovisar skatt utan att inbetala den eller då rederiet inbetalar ett lägre belopp än det redovisade framställs revisionskrav direkt. Förfarandet med granskningsrapporter är då inte aktuellt. Handläggningen i övrigt är emellertid densamma, dock att påminnelsekrivelse inte brukar förekomma och att formuleringen i krav och fastställelsebeslut avviker från den ovan beskrivna.

Det bör nämnas att det årligen utsänds 3—4 000 granskningsrapporter mot redare.

Det informella kravet genom gransk-

ningsrapport har visat sig vara ändamålsenligt för alla inblandade parter och bör behållas. Vi föreslår att det sanktioneras genom en föreskrift i SJK.

Framställs erinringar mot ett revisionskrav bör liksom hittills ärendet underställas sjömansskattenämnden för prövning. I de fall då kravbeloppet inte erlagts och erinringar ej heller framställts, synes det emellertid onödigt med en sådan prövning. Detta gäller framförallt i fall då kravet avser skatt, som redaren avdragit och redovisat men inte inbetalat. I sådant fall är beloppets storlek inte tvistigt. För att indrivningsåtgärder skall komma till stånd så snart som möjligt bör det räcka med en påteckning av sjömansskattekontorets föreståndare att erinringar inte framställts mot revisionskravet, i stället för som nu av ordföranden i sjömansskattenämnden.

Ett särskilt spörsmål uppkommer då fråga är om revisionskrav mot redare på skatt, som avdragits från sjömans inkomst med för lågt belopp. F. n. delges inte revisionskravet och beslutet därom den berörde sjömannen. Denne får kännedom om kravet först om och när redaren utnyttjar sin regressrätt. Att föreskriva delgivning med sjömannen som ett oefftergivligt villkor skulle utan tvekel försvåra eller omöjliggöra det förenklade kravförfarandet med enbart granskningsrapport. Tidsutdräkt skulle bli följden med hänsyn till svårigheterna att nå sjömannen inom rimlig tid. Ett sådant villkor synes ej heller nödvändigt av rättssäkerhetsskäl eftersom redarna ofta inte utnyttjar sin regressrätt, särskilt inte när det gäller småbelopp. Vid krav på större belopp eller om särskilda skäl annars föreligger, t. ex. att sjömannen kan tänkas lämna upplysningar i saken, bör dock delgivning om möjligt ske. Vi föreslår bestämmelse härom.

Uttrycket i 17 § 2 mom. första stycket SJF »Har skatt icke erlagts i rätt tid» synes inte uttömmande och har utvecklats.

9.6 Redares regressrätt

Bestämmelsen i 18 § SJF om redares regressrätt överensstämmer i princip med motsva-

rande bestämmelse i 76 § UF. Redarna har emellertid ålagts betalningsskyldighet för de anställdas skatt i större utsträckning än som får anses gälla för övriga arbetsgivare. Feldragningar av preliminärskatt torde i allmänhet inte föranleda krav annat än i form av kvarstående skatt på debetsedel å slutlig skatt. Det är därför otillfredsställande, att införsel inte får beviljas för uttagande av redares skattefordran. Redarens regressrätt blir härigenom oftast värdelös, då utmättningsbara tillgångar i regel saknas hos den skattskyldige. Om ett revisionskrav riktas mot sjömannen direkt i stället för mot redaren, kan vid bristande betalning införselinstrumentet tillgripas. Statsverket har sålunda större möjligheter att få ut skattebeloppet av sjömannen men kräver ändå redaren, som är sämre ställd i detta avseende. Numera kan emellertid redare tillgripa utmättningsförfarande i sjömans lön för att få ut sin fordran. Med hänsyn härtill anser vi oss inte böra framlägga förslag i denna fråga.

9.7 Valfärdsavgift

Enligt lag 1948: 495 om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk i land skall till sådana anordningar, förutom bidrag av allmänna medel, utgå en avgift (valfärdsavgift) från sjömän och redare. Valfärdsavgiften utgör enligt lag 1966: 54 f. n. 10 öre för dag och sjöman under tid då sjömannen varit för utrikes fart påmönstrad svenskt handelsfartyg. Semester som infaller i omedelbar anslutning till avmönstring inräknas i nämnda tid. Avgiften erläggs till hälften av sjömannen och till hälften av redaren, dvs. med 5 öre per dag för vardera. Statsverket tillskjuter till driften av välfärdsanordningarna för varje budgetår ett belopp, som är lika stort som summan av under budgetåret influtna välfärdsavgifter.

Ärenden angående sjömannens välfärdsanordningar handläggs av Handelsflottans välfärdsråd, vars kansli är förlagt till sjöfartsverket.

Ärligen inflyter ca 650 000 kr. från sjö-

män och redare i välfärdsavgifter. Beloppet måste anses mycket ringa i förhållande till den stora apparat som avgiftsuppbörden fordrar. Genom att staten tillskjuter ett lika stort belopp står ca 1,3 milj. kr. till välfärdsrådets förfogande per budgetår för driftkostnader. Till beloppet kommer emellertid avkastning av fondmedel (knappt 500 000 kr.) och inkomster genom filmuthyrning m. m. om ca 800 000 kr. Valfärdsrådets investeringar bekostas regelmässigt helt över statsbudgeten.

I utlåtande 1948: 2 anförde sammansatta stats- och andra lagutskottet i anledning av prop. 1948: 174 angående välfärdsanordningar för sjöfolk i land bl. a. följande.

I propositionen har föreslagits, att de svenska sjömän, som äro påmönstrade svenska fartyg på utrikes rulla, samt deras redare med en särskild välfärdsavgift skola bidra till de löpande kostnaderna för välfärdsanordningarna. Avgiften skulle utgöra 4 öre för dag och sjöman och utgivas till hälften av sjömannen och till hälften av redaren. I motionen II: 435 har gjorts gällande, att det vore mera hållfast, om hela kostnaden bleve lagd på staten. Därutöver ha motionärerna bl. a. framhållit, att långt ifrån alla sjömän kunna komma i åtnjutande av de förmåner, som välfärdsanordningarna avse att erbjuda. Mot uttagandet av avgiften talar vidare, att det inflytande beloppet beräknas bli jämförelsevis ringa, medan uppbörden och redovisningen av medlen måste vålla ett avsevärt arbete. Häremot kan genmås, att kostnaderna för inkasseringen av avgifterna, vilken enligt förslaget skall ombesörjas av sjömanshusen, torde bli relativt små. Ur rättvisesynpunkt är det icke tillfredsställande, att endast de för utrikes fart påmönstrade sjömännen skola betala välfärdsavgift. Såsom departementschefen framhållit, är det emellertid av redovisningstekniska skäl svårt att uttaga avgifter även av sjömän i inrikes fart, vilka till stor del icke äro mönstringspliktiga. Utskottet förväntar emellertid, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet fäst på denna fråga och undersöker, om icke en rättvis och tekniskt godtagbar lösning av densamma är möjlig. Vad som framför allt talar för att avgiften bör uttagas är, att detta bidrager till att utplåna det drag av välgörenhet, som hittills vilat över välfärdsanordningarna för sjömän. Inom utskottet har ifrågasatts, om icke avgifterna borde ersättas av bidrag i annan form från redarna och de anställdas organisationer. Mot en lösning efter denna linje kan invändas, att icke alla redare och sjömän äro anslutna till respektive organisationer. Trots att skäl, som

framgår av det nu anförda, tala mot uttagan-
det av en välfärdsavgift, har utskottet likväl
icke velat motsätta sig förslaget om införande
av en dylik avgift framför allt med hänsyn till
angelägenheten av att välfärdsverksamheten på-
börjas i den föreslagna jämförelsevis blygsam-
ma omfattningen och icke ytterligare inskrän-
kes av brist på medel. Utskottet utgår emeller-
tid ifrån att frågan om välfärdsavgiftens utta-
gande tages under omprövning av Kungl. Maj:t,
därest redarna och sjöfolket skulle framställa
önskemål om att få lämna bidrag till välfärds-
arbetet i annan form än den nu föreslagna, och
att Kungl. Maj:t under angiven förutsättning
förelägger riksdagen de förslag till ändrade be-
stämmelser, som kunna finnas lämpliga.

De ombordanställdas organisationer har i
sin i våra direktiv omnämnda skrivelse den
21 juli 1965 beträffande välfärdsavgifterna
erinrat om att det ombord på handelsfarty-
gen numera finns starka tendenser till ratio-
nalisering av olika slag. Inte minst gäller
detta det kamerala arbetet. Bland redare och
ombordanställda har därför framförts tan-
ken att välfärdsavgiften borde kunna upp-
bäras utan den omständliga procedur som
nu tillämpas med debitering i sjömannens
avräkningsbok, anteckning i fartygets rulla
osv. Organisationerna hemställer att en ut-
redning måtte göras huruvida betalningen av
sjömannens välfärdsavgifter kan ske i sam-
band med uppbörden av skatt på så sätt att
avgiften inkluderas i sjömannskatten.

Vissa administrativa skäl kan onekligen
anföras för att arbeta in sjömannens del av
välfärdsavgiften i sjömannskatten. Nuvaran-
de krångliga förfarande i fråga om uttag och
redovisning av avgifterna skulle bortfalla och
ersättas med ett enkelt system. Särskilda ut-
räkningar ombord i löneavräkningar och sjö-
mansrullor skulle bli obehövlige. Härmed
skulle också kontrollbehovet till stor del för-
svinna och likaså utskriften av räkningar på
avgifterna. Vad som tillkommer är endast
sjömannskattekontorets eventuella framräk-
ning av totala avgiftsbeloppet och utbetal-
ning av detsamma till sjöfartsverket en gång
årligen i samband med kommunavräkningen.
Möjligen blir det nödvändigt med en eller
flera utbetalningar à conto.

Principiella skäl talar dock mot att arbeta

in avgiften i sjömannskatten. Ett starkt skäl
ligger i själva grunden för avgiften. Såsom
framgår av det föregående bestämdes av-
giftens storlek och dess uppbörd i klart med-
vetande om de administrativa svårigheterna.
Skälet var att »utplåna det drag av välgören-
het» som dithills kännetecknat välfärdsan-
ordningarna. Sjömännen skulle med andra
ord veta att de själva lämnat ett väsentligt
bidrag. Om välfärdsavgiften inarbetas i sjö-
mannskatten dröjer det inte länge förrän av-
giften har förlorat sin avsedda karaktär. I
förhållande till skatten är avgiften i de flesta
inkomstlägen bagatellartad. För sjömän som
inte tjänstgjort hela månaden kan den ibland
ligga inom den i tabellerna inarbetade av-
jämnningen till hela kronor.

Mot att låta sjömannskatten omfatta väl-
färdsavgiften talar vidare att lagstiftaren
ända sedan uppbördsreformen 1945 konse-
kvent avvisat förslag att kombinera betalning
av olika avgifter med skatteuppbörden.

En annan nackdel är att bestämmelserna
om vilka som skall betala välfärdsavgift inte
överensstämmer med motsvarande bestäm-
melser i sjömannskatten. Sålunda kan näm-
nas att avgiftsuttag genom skatten skulle
medföra att en del sjömän i närfart, som
nu inte betalar avgiften, påfördes avgift och
att vissa andra sjömän, som nu betalar av-
gift, skulle slippa från den, t. ex. sjömän
som får studerandejämkning eller utlänning-
ar som betalar skatt i hemlandet.

Vidare löses inte på detta sätt problemet
med redarens del i avgiften. Skall redaren
även fortsättningsvis svara för viss del av
avgiften måste nuvarande förfarande i vissa
stycken behållas.

Vi avstyrker med hänsyn härtill att väl-
färdsavgiften kopplas samman med sjömans-
skatten. Beslut har fattats att avskaffa sjö-
manshusen som blivit överflödiga genom den
centrala sjömansregistreringen. Vidare över-
vägs sjömannens anställningsform, eventu-
ellt med sikte på rederianställning. Enligt
vad vi erfarit är också mönstringssystemet
under omprövning. I detta läge och mot bak-
grunden av det administrativa besväret med
välfärdsavgiften synes oss den lämpligaste
lösningen vara att helt slopa välfärdsavgiften.

De medel som erfordras för sjömännens välfärdsanordningar bör till fullo bestridas av statsmedel. Välfärdsanordningar för landanställda bekostas ju inte med särskilda avgifter utan av allmänna medel. Anledning att i detta avseende behandla sjömännen på annat sätt synes oss inte föreligga. Vi finner denna form att finansiera en särskild yrkesgrupps välfärdsanordningar egendomlig och otidsenlig.

9.8 ADB i sjömansskatteredovisningen

Enligt våra direktiv har vi att uppmärksamma frågan om att använda automatisk databehandling inom sjömansskatten. Eftersom kommittén inte har egen expertis på detta område, har vi uppdragit åt byrådirektören vid datakontoret hos länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län Lars Malmberg att göra den erforderliga utredningen i ämnet. Resultatet av Malmbergs arbete redovisas i bilagorna 20 och 21, vartill vi hänvisar.

Såsom framgår av bilaga 20 avses ADB-behandlingen komma att omfatta följande moment i sjömansskatteredovisningen:

1. Kontroll av redares skatteberäkning
2. Kontroll och bokföring av inbetald skatt
3. Kommunavräkning
4. Utskrift av kontrolluppgifter enligt 37 § 1 mom. 8) TF.
5. Framtagande av statistik och underlag för redares arbetsgivaruppgifter

Det bör nämnas att praktisk erfarenhet redan vunnits i fråga om kommunavräkning (punkt 3) som för de båda senast förflutna åren skett under medverkan av ADB.

Med det föreslagna systemet uppkommer angelägna administrativa vinster. För sjömansskattekontoret bör den datamässiga kontrollen medföra väsentlig arbetsbesparing och ett säkrare material. Vidare vill vi särskilt peka på att systemet innebär att redares kontrolluppgift enligt 37 § 1 mom. TF och arbetsgivaruppgift för ATP-ändamål m. m. kan tas fram automatiskt, vilket skulle möjliggöra att redarna befrias från

detta arbete. I denna del kan förslagets genomförande få konsekvenser i ansvarsfrågan. Åtminstone vad beträffar kontrolluppgift synes ansvaret för uppgiftens riktighet kunna överflyttas på sjömansskattekontoret.

Att statsverket övertar redarnas arbete med kontrolluppgifter kan synas motverka de administrativa fördelar ett ADB-system annars medför. Så torde emellertid inte vara fallet. Vid våra undersökningar har vi nämligen funnit att nuvarande uppgiftssystem i många avseenden fungerar mindre väl. Kontrolluppgifterna är behäftade med felaktigheter i flera avseenden bl. a. då det gäller sjömännens adresser och anställningstiden ombord. Dessutom förekommer att uppgifter inte lämnas i föreskriven ordning. Allt talar för att antalet fel av nu angivna slag måste bli betydligt mindre om kontrolluppgift i framtiden produceras av sjömansskattekontoret med hjälp av ADB. Först och främst kommer en sådan uppgift att innehålla tillförlitliga identifieringsuppgifter om sjömannen. Nästan lika viktigt är att det med ADB-system endast kommer att framställas en kontrolluppgift för år och sjöman. Nu lämnas minst en uppgift för varje fartyg som sjömannen varit anställd på. I de flesta fall blir det två eller flera uppgifter för varje sjöman. Fall med sju, åtta uppgifter har påträffats.

En ytterligare fördel med att framställa kontrolluppgift med ADB-förfarande är att en avsevärd förbättring kan förväntas i fråga om att bestämma sjömännens pensionsgrundande inkomst. Felaktiga eller uteblivna kontrolluppgifter medför för berörda sjömän beklagliga följder som kan vara svåra att rätta till.

De redovisade kostnaderna för att genomföra systemet synes oss inte avskräckande. Vi vill tillfoga att ADB får allt större användning inom skatteredovisningen och att sjömansskatten inte i längden kan vara något undantag utan att olägenheter uppkommer.

Vi utgår från att det föreslagna systemet genomförs. För att sjömansskattekontoret skall kunna framställa kontrolluppgift i rätt tid bör inbetalning och redovisning av skatt för årets sista redovisningsperiod tidigare-

läggas. Detta föranleder ändring av 14 § 1 mom. SjöF.

Under en övergångstid torde ADB-systemet få tillämpas parallellt med nuvarande redovisningssystem av säkerhetsskäl.

9.9 *Kostnadsberäkning beträffande kommitténs förslag*

Våra förslag medför i vissa fall ökade skatteintäkter och i andra fall minskade sådana intäkter. Sålunda kan förslaget i kapitel 6 i fråga om utlänningarnas beskattning beräknas ge en årlig skatteökning av 2,2 milj. kr. och förslaget i kapitel 8 om redarnas avdrag rörande sjuklön 1,5 milj. kr. Minskade årliga skatteintäkter föranleds av förslagen i kapitel 4 om höjning av omkostnadsavdraget (ca 5,1 milj. kr.) och i tabellfrågan (ca 1,5 milj. kr.). I samma riktning verkar förslagen i kapitel 5 om ändrad beskattning av engångsbelopp (ca 1 milj. kr.), i kapitel 7 om vidgade jämningsmöjligheter (ca 600 000 kr.) och i kapitel 9 om välfärdsavgifter (ca 700 000 kr.). Härtill kommer att vårt förslag att slopa sjukförsäkringsavgift för vissa sjömän kan beräknas ge ett årligt inkomstbortfall för det allmänna av ca 280 000 kr. Totalt innebär detta för det allmänna ca 3,7 milj. kr. på plussidan och ca 9,2 milj. kr. på minussidan, netto ca 5,5 milj. kr. i årliga minskade skatteintäkter. Härav kan ca 2,5 milj. kr. beräknas falla på staten och återstoden på kommunerna.

Övergången till ADB beräknar vi i initialskedet skall föranleda en kostnad av ca 13 000 kr. Häremot bör ställas påräkneliga rationaliseringsvinster. Dessa är svåra att beloppsmässigt precisera. De uppkommer inte genast utan först sedan ADB-systemet visat sig fungera väl. Därefter kan i varje fall en successiv minskning av personalkostnaderna kalkyleras i anslutning till den normala personalavgången.

10.1 *SjF*

1 §

Från anvisningarna till 1 § har flyttats bestämmelsen att *SjF* inte är tillämplig vid anställning ombord på svenskt handelsfartyg i inre fart. Definitionen på inre fart, som nu också finns i anvisningarna till 1 §, återfinns i vårt förslag i 2 § med hänsyn till vår bestämning av begreppet fjärrfart.

2 §

Sjömännen betalar numera inte sådan avgift för pensionering, som omnämns i definitionen i 2 § *SjF* av beskattningsbar inkomst. Tidigare gällande pensionssystem ändrades 1960 i samband med införandet av ATP. Nu aktuella pensionsavgifter svarar redarna för. Detta gäller således förutom arbetsgivaravgift för ATP m. m. även avgifter till Sjöbefälets pensionskassa och till Handelsflottans pensionsanstalt. Bestämmelsen om avdrag för sjömannens avgift bör därför utgå ur författningstexten.

Beskattningsbar inkomst är i princip endast kontant inkomst ombord. Emellertid har sjömansskattenämnden ansett att sjömansskatt skall utgå på vissa naturaförmåner. Sålunda har förmån som två befälhavare i ett norrlandsrederi åtnjutit i form av fri bostad, ved och lyse i land ansetts skola beskattas enligt *SjF*. Även andra fall med naturaförmåner har förekommit. Bl. a. har rederi tillhandahållit de anställda fri uniform i stället

för att utge uniformsersättning, vilket är det vanliga. Eftersom uniformsersättning beskattas borde också värdet av fri uniform vara skattepliktig intäkt.

Till kontant inkomst ombord räknas inte sedvanlig kontant ersättning för naturaförmåner i form av kost och bostad. Sedan 1959 har dessa ersättningar genom kollektivavtal höjts. De utgör vid exempelvis sjukdom numera 18 kr. per dag för manskap och 22 kr. per dag för befäl mot 11 kr. respektive 12 kr. 1959. Det fria vivret ombord värderas alltså i detta sammanhang betydligt högre än det belopp om 200 kr. per månad som gäller vid beräkning av sjömansskatt. Av den i bilagorna 6—9 redovisade undersökningen beträffande de anställda i öresundstrafiken framgår också klart vilken fördel sjömännen skattemässigt har av kostersättningarna. Om kostersättningen fortsätter att stiga medan det värde av fri kost som inräknas i skattetabellerna är oförändrat kan det ifrågasättas att beskatta skillnaden. Eventuellt kan man tänka sig ett skattefritt maxibelopp, så att överskjutande del av ersättningen beskattas. Inom kommittén har hävdats (se särskilt yttrande s. 125) att beskattning av naturaförmåner över huvud taget ej bör ske och som stöd härför har anförts, att dagtraktamenten för i land anställda, som utgår då arbete utförs utom bostadsorten, i princip inte beskattas.

Med hänsyn till vad som anförts i förarbetena till *SjF* (prop. 1958:92 s. 74) och

till de praktiska olägenheterna av en ändring beträffande naturaförmånernas beskattning har vi avstått från att framlägga förslag i ämnet i någondera riktningen.

4 §

Till kommuner, landstingskommuner, vissa municipalsamhällen och allmänna försäkringskassor utgår ersättning av statsmedel för skatteintäkter och sjukförsäkringsavgifter, som minskas genom sjömansskatten. Ersättning utgår årligen sedan 1962 till stad som inte tillhör landstingskommun med 55 %, till annan kommun med 40 %, till landstingskommun med 15 %, till municipalsamhälle med 2 % och till allmän försäkringskassa med 6 % av den sjömansskatt, som under beskattningsåret betalats av sjömän bosatta inom respektive områden.

Inom finansdepartementet sker fortlöpande undersökningar beträffande de procenttal som tillämpas vid bestämmande av ersättningsarnas storlek. På grund härav har vi inte ansett oss böra pröva och lämna förslag om ersättningsreglerna.

5 §

I sin nuvarande lydelse föreskriver paragrafen att sjömansskatt skall avdras vid varje utbetalning av lön. Bestämmelsen kan i praktiken inte tillämpas efter ordalydelsen. Avdrag för sjömansskatt måste nämligen göras när löneavräkning uppgörs. Detta sker normalt den sista dagen i varje månad eller annan dag om avmönstring förekommer. Det är emellertid inte säkert att sjömannen får lyfta lönen på avräkningsdagen. Han får normalt sin lön utbetald i småposter (à contobelopp). Enligt 19 § sjömanslagen kan sjöman nämligen inte fordra utbetalning av lön annat än när fartyget ligger i hamn och inte oftare än var sjunde dag i samma land. Enligt 21 § samma lag äger befälhavaren att varje gång löneutbetalning sker innehålla en tredjedel av lönen, till dess sjömannen avgår från tjänsten.

Problem med tolkningen av 5 § SjF har endast förekommit när sjöman inte kunnat få ut sin inestående lönefordran på grund

av att rederiet försatts i konkurs. Sjömansskattenämnden har emellertid efter behandling av denna fråga föreskrivit, att skatteavdrag skall anses verkställt, när skatten kvitterats i sjömannens avräkningsbok. På lönebelopp, som utbetalats till sjöman efter bevakning i konkurs, skall därför skatt inte avdras, om skatt på beloppet redan kvitterats i avräkningsboken. Författningstexten bör ändras så att den ansluter sig till den praktiska tillämpningen.

I detta sammanhang vill vi förorda en bestämelse som avser att reglera beskattningen om redare betalar lön eller provision till någon som uppbär ersättningen på flera skattskyldigas vägnar. Redaren bör då inte ha möjlighet att underlåta göra skatteavdrag med den motivering som ibland förekommit, nämligen att han inte vet hur beloppet fördelats. Exempel är lön till orkester. Bestämmelsen bör meddelas i SJK.

8 och 9 §§

De sjömansskattetabeller (dagtabeller) som sjömansskattenämnden fastställer i enlighet med nuvarande 8 § 1 mom. SjF tillhandahålls av kostnadsskäl inte de enskilda sjömännen. I den av sjömansskattenämnden utgivna broschyren »Sjömansskatt» har för sjömannens räkning intagits utdrag ur tabellerna för hel månad. Sjömannen får givetvis viss ledning av dessa tabellutdrag men han kan oftast inte exakt kontrollera sin skatt med ledning därav. För en noggrann kontroll erfordras tillgång till dagtabellerna. På dessa tabeller har sjömansskattenämnden därför låtit trycka följande: »Minst ett exemplar av den för fartyget gällande sjömansskattetabellen bör genom befälhavarens försorg hållas tillgängligt för de ombordanställda.» En ovillkorlig skyldighet har alltså inte stipulerats beroende på att sjömansskattenämnden ansett sig sakna befogenhet härtill. Genom föreskrift, lämpligen i anvisningarna till 9 § SjF, bör sådan skyldighet införas.

Vi föreslår att 8 och 9 §§ byter plats med hänsyn till vårt förslag beträffande utläningars beskattning.

En övergång till databehandling av sjömansskatten medför att större krav måste ställas på redarnas skatteredovisningar än som nu är fallet. För varje i Sverige bosatt sjöman måste fullständigt debetsedelnummer anges. Emellertid förekommer alltför ofta att sjömännen inte visar upp sina debetsedlar ombord. Detta gäller givetvis främst sjömän, som skall betala skatt enligt kolumn 1 i sjömansskattetabellen. För att ADB-systemet skall fungera tillfredsställande erfordras ett medel att förmå sjömännen att visa sina debetsedlar. Olika möjligheter står därvid till buds.

1) Enligt mönstringsförfordningen anges som villkor för inskrivning i sjömansregister och för mönstring att sjömannen företer vissa handlingar t. ex. läkarintyg, åldersbetyg m. m. För i Sverige bosatt sjöman skulle i nämnda förfordning som villkor för mönstring dessutom kunna föreskrivas att han är försedd med debetsedel för det aktuella året. Debetsedelns skattekort skulle t. ex. kunna häftas fast i sjöfartsboken genom mönstringsförrättarens försorg. Under januari och eventuellt även februari måste dock föregående års debetsedel få godtas. Mot systemet kan en rad praktiska invändningar resas och det måste avvisas såsom orealistiskt. Sedan 1964 gäller en rekommendation till mönstringsförrättare att fråga efter debetsedel (arbetsmarknadsstyrelsens instruktion angående sjömansförmedling).

2) Uppbördsförfordningen föreskriver sedan den 1 januari 1968 att skatteavdrag för den som inte företer debetsedel dels skall verkställas enligt den ogynnsammaste kolumnen i skattetabellen och dels skall förhöjas med 10 %. Motsvarande regel kan tänkas beträffande sjömansskatten men torde endast medföra ökade administrativa svårigheter. Skatt kan ju aldrig utgå med högre belopp än enligt kolumn 1 i sjömansskattetabellen. Det överskjutande beloppet måste alltså återbetalas.

3) Redarna kan åläggas att för de fall då debetsedelnummer saknas införskaffa uppgift därom. Särskild förfrågningsblankett för

ändamålet torde i så fall få tillhandahållas redarna genom sjömansskattekontorets försorg.

En lösning enligt detta alternativ synes vara lämpligast. Ett flertal redare tillämpar redan nu detta system. Det torde i normalfallet inte behöva medföra så stor arbetsbelastning för redarna att inhämta uppgifterna. Redarna kommer ju dessutom att avlastas arbetet med kontrolluppgifter och eventuellt också med arbetsgivaruppgifter om ADB kan införas för skattekontrollen. Många redare torde också i så fall kunna förenkla sitt redovisningsförfarande. Även om redovisning genom hålkort eller magnetband inte blir aktuell, blir redaren i vart fall befriad från skyldigheten att insända sammandrag över löneavräkningarna.

Det kan invändas att sjömansskattekontoret bör utföra kompletteringsarbetet. Mot en sådan anordning kan anföras dels risken att redarna blir mindre intresserade av att förmå sjömännen att uppvisa debetsedel och dels att, särskilt då det gäller sista redovisningsperioden för året, ett omfattande kompletteringsarbete inte kan medhinnas om kontrolluppgifter skall kunna utsändas inom rimlig tid.

12 §

Bestämmelsen att jämkning får medges endast om avdrag vid taxering kunnat påräknas med minst 600 kr. kan missförstås. Avsikten med bestämmelsen är att jämkning inte skall medges för belopp under 600 kr. Så har också bestämmelsen tolkats. En ordagrann tolkning kan dock bli en annan som framgår av följande exempel.

En sjöman redovisar underskott på fastighet med 2 000 kr. Vid taxering till statlig inkomstskatt kan han utnyttja 1 500 kr. av underskottet. För återstoden av underskottet, 500 kr., medges inte jämkning eftersom beloppet understiger 600 kr. Ser man på hela underskottsbeloppet uppgår onekligen det belopp, för vilket avdrag kunnat påräknas vid taxering, till minst 600 kr. Författningstexten bör ändras så att klart framgår att jämkning inte skall medges om jämningsbeloppet understiger 600 kr.

Den f. n. föreliggande möjligheten för sjömansskattenämnden att medge redare befrielse från skyldighet att lämna s. k. redareuppgift har hittills inte ansetts kunna utnyttjas, därför att sådan uppgift ansetts oundgängligen nödvändig. Bestämmelsen i 16 § 2 mom. kan därför utgå.

17 a §

Då avdrag för sjömansskatt verkställts med för lågt belopp och anledningen till det för låga avdraget är t. ex. felavläsning i sjömansskattetabell eller felräkning av ringa storleksordning, tas restavgift trots föreskriften i 17 § f. n. inte ut vid krav. Skälet härtill är dels att det ansetts för hårt att i bagatellartade fall ta ut förutom skatten även restavgift och dels att de fel som här avses lika ofta verkar i för statsverket gynnsam som ogynnsam riktning. Sjömansskattenämnden bör ha möjlighet att för vissa typer av kravfall föreskriva att restavgift inte behöver uttas. Vi föreslår därför bestämmelse som ger sjömansskattenämnden denna möjlighet.

30, 32, 32 a och 34 §§

Bestämmelserna reglerar ordning för vitesförfarandet enligt Sjf. Vi föreslår bl. a. att beloppsgränser bestäms för vitet samt att föreskrift meddelas om besvärstid och besvärinstans. Genom vårt förslag blir 34 § Sjf överflödig och kan utgå.

Anvisningarna till 7—9 §§

Inskrivning vid sjömanshus har numera ersatts med registrering i ett centralt sjömansregister som förs i Göteborg (SFS 1969: 311). Endast den som har giltig sjöfartsbok skall förekomma i registret. Sådan bok utfärdas för varje svensk sjöman som mönstrar på svenskt handelsfartyg.

Lydelsen av 7 § Sjf bör anpassas till det nya läget. Av skäl som torde framgå av det föregående bör dock inte författningstexten skrivas på sjömansregistertillhörighet (jfr 9.2.2). Vissa svenska sjömän kan nämligen, särskilt om de är bosatta utomlands, ibland

undgå att skrivas in i det svenska sjömansregistret och kommer därmed i en icke avsedd förmånsställning i beskattningshänseende jämfört med andra svenska sjömän.

Omflyttningen av anvisningarna till 8 och 9 §§ föranleds av att paragraferna bytt plats.

10.2 TF

Enligt 37 § 1 mom. punkt 8 TF åligger det redare att utan anmaning till ledning för inkomsttaxering avlämna kontrolluppgift beträffande den som betalat sjömansskatt enligt sjömansskattetabell. Uppgiften skall avse kontant inkomst ombord samt den tid för vilken mottagaren betalat sjömansskatt.

Vid bifall till kommitténs förslag att kontrolluppgifterna skall avlämnas av sjömansskattekontoret i stället för av redaren, skall i den nämnda bestämmelsen ordet »redare» ersättas med »sjömansskattekontoret». Denna ändring bör dock — liksom övriga av ADB-övergången föranledda ändringar — inte träda i kraft förrän en sådan övergång är praktiskt genomförbar. ADB för sjömansskatten torde böra anstå minst ett år efter det kommitténs övriga förslag genomförts.

Kontrolluppgiften skall som förut nämnts avse den som betalat sjömansskatt enligt sjömansskattetabell. Enligt ordalydelsen skall uppgift därför inte lämnas beträffande exempelvis studerande som befriats från sjömansskatt för ferieinkomst. En sådan tolkning torde emellertid ge ett materiellt oriktigt resultat. Lämnas inte kontrolluppgift får sådan studerande, som även har (eller får) landinkomst under året, för högt ortsavdrag vid den efterföljande taxeringen. Uttrycket »Den som erlagt sjömansskatt enligt sjömansskattetabell» bör därför ändras till »Den som uppburit lön eller annan gottgörelse som utgör beskattningsbar inkomst enligt Sjf och för vilken sjömansskatt skall beräknas enligt sjömansskattetabell I eller II».

Uttrycket »kontant inkomst ombord samt den tid för vilken mottagaren erlagt sjömansskatt» måste till följd av vad som anförts i föregående stycke ändras till »kontant inkomst ombord enligt Sjf samt den tid som mottagaren uppburit denna inkomst».

Bestämmelsen i 39 § 1 mom. TF att kontrolluppgifter i särskilda fall skall lämnas efter anmaning bör lämpligen vara kvar även efter övergången till ADB. Uttrycket »Den som erlagt sjömansskatt» bör dock utbytas mot »Den som uppburit lön eller annan gottgörelse som utgör beskattningsbar inkomst enligt Sjf».

Taxeringsintendents besvärsmätt enligt 101 § 2 mom. TF avser sådana fall där genom beslut eller utslag bestämts att sjömansskatt inte skall utgå för viss inkomst, som sådan skatt tidigare betalats för. Sedan tiden för ansökan om jämkning genom SFS 1969: 107 förlängts till två år efter beskattningsåret, kan även andra fall uppkomma där taxeringsintendenten behöver extra ordinär besvärsmätt. Ett sådant fall är exempelvis att sjömannens make antingen i självdeklaration yrkat eller av taxeringsnämnden tillgodoförts avdrag för underskott i sjömannens förvärvskälla, varefter sjömannen gör framställning om jämkning för underskottet. Bifalles sjömannens yrkande, vilket rättspraxis förutsätter, bör åtgärder kunna vidtas för ändring av makens taxering. Den ordinära besvärstiden räcker inte alltid till härför i fortsättningen. Författningsrummet bör ändras så att även sådana fall täcks in där makes taxering kan behöva ändras.

10.3 KL

Ändringen i KL har samma motivering som ändringar i 37 och 39 §§ TF.

10.4 Lag om handräckning vid taxeringsrevision

Har enligt TF beslutats att taxeringsrevision skall verkställas hos någon och tillhandahåller han inte på begäran sina räkenskaper m. m. kan handräckning äga rum enligt lagen (1961:332) om handräckning vid taxeringsrevision. I 11 § nämnda lag i dess lydelse fr. o. m. den 1 januari 1969 (SFS 1968:724) sägs att vad som gäller taxeringsrevision äger tillämpning även i fråga om skatterevision enligt 28 § förordningen (1968:430) om mervärdesskatt, granskning

enligt 9—11 §§ förordningen (1959:921) om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning samt kontroll enligt 78 § 1 mom. UF och 7 § tredje stycket förordningen (1959:552) angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension, m. m.

Kontroll enligt 19 § Sjf har förbisetts vid uppräknigen. Rättelse härav bör ske.

Särskilda yttranden

1 Av herrar Bååw och Uhlin angående beskattningen av kost och logi ombord

Från sjöfolkshåll oavsett ställning ombord har alltid framhållits att de ombordanställda icke skall beskattas för värdet av kost och logi ombord. Som skäl härför har anförts och anföres fortfarande att dessa förmåner måste jämföras med sådan traktamentsersättning som utgår till andra befattningshavare i allmän och enskild tjänst när de utför arbete utanför hemorten. Dessa dagtraktamenten är skattefria enligt KL till belopp som är betydligt större än värdet av förmåner som tillhandahålles anställda ombord i fartyg.

Kravet om att kost och logi ombord inte skall beskattas har emellertid inte beaktats av svenska myndigheter, trots att dagtraktamentena för andra grupper befattningshavare nu i princip är skattefria. I Norge uttages ingen skatt på naturaförmåner. Utlänningarna ombord i svenska fartyg betalar heller ingen skatt för kost och logi.

Vi finner detta förhållande otillfredsställande och orättvist och har inom utredningen yrkat på ett frångående av nuvarande beskattningsregler beträffande dessa förmåner. Det förhållandet att kost och logi tillhandahålles ombord utgör enligt vår mening inte en sådan förmån att den bör beskattas. Till saken hör också att ombordanställd som beviljas vederlags- eller annan ledighet i en hamn där fartyget kvarligger inte erhåller

någon ersättning av arbetsgivaren, om han under ledigheten inte utnyttjar kost och logi ombord. Det förekommer således att ombordanställda under längre hamnuppehåll eller varvsvistelse får ta ut inestående vederlag som ledighet för att vistas i hemmet. Ledigheten kan uppgå till en vecka eller mer och under den tiden får den anställde själv svara för sitt uppehälle. Han beskattas emellertid även under denna tid för kost och logi enligt sjömansskattetabell och har heller ingen möjlighet att göra avdrag för sina utlägg. Endast i de fall där fartyget avgår från den hamn där ledigheten beviljats har den anställde rätt till kost- och logiersättning.

När 1956 års sjömansskattesakkunniga redovisade för sitt arbete anfördes i skrivningen att »vi anser oss icke kunna föreslå att värdet av naturaförmåner ombord skall undantas från skatteplikt». Undertecknad Uhlin — som deltog även i denna utredning — protesterade mot detta ställningstagande men anförde inte reservation emedan jag befarade att en sådan kunde leda till att utredningens förslag i övrigt — i likhet med 1949 års utrednings — ej komme att läggas till grund för särskild skattelagstiftning för sjömän. Undertecknade representanter i utredningen för sjöfolkets organisationer anför heller inte nu reservation mot utredningens ställningstagande på denna punkt men vi finner det angeläget att förhållandet klarlägges. De ombordanställdas

fria kost och logi är jämförbart med övriga befattningshavares dagtraktamenten och bör därför undantas från skatteplikt.

Ett frångående av nuvarande regler för beskattning av sjömäns naturaförmåner skulle medföra överensstämmelse med den norska sjömansskattelagstiftningens principer och följaktligen närma till varandra dessa nordiska länders lagregler på detta område. Åtgärden stode i överensstämmelse med direktiven för utredningen vari det talas om att så långt möjligt samordna den svenska lagstiftningen med motsvarande lagstiftning i andra nordiska länder.

Kan förslaget om hel skattebefrielse för sjöfolkets naturaförmåner inte beaktas, hemställes alternativt att familjeförsörjares kost och logi ombord undantages från beskattning. För den gifte sjömannen föreligger ju alltid plikten att sörja för underhåll för sin familj; han har alltid de fasta kostnaderna för bostad, belysning, bränsle m. m. och de lär bli föga mindre därför att familjeförsörjaren tjänstgör till sjöss. De i hemmet inbesparade kostnaderna när familjeförsörjaren är till sjöss måste anses vara av ytterst ringa omfattning.

2 Av herr Uhlin angående utlänningsars beskattning

Under behandlingen av rubricerat ärende inom 1967 års sjömansskattekommitté har undertecknad Georg Uhlin företrätt en annan uppfattning än kommitténs övriga ledamöter. Jag hävdar att utlänningsarna i princip bör beskattas lika som medborgare i Sverige och i övriga nordiska länder. Enda skillnaden bör enligt min mening vara, att de inte skall betala avgifter till folkpensionering och sjukförsäkring, eftersom de inte kan bli delaktiga av dessa förmåner. En inkomstreducering med omkring 300 kr. per månad före avläsning av skatten bör i varje inkomstläge utgöra en rimlig kompensation

för här omnämnda avgifter.

Vill man dessutom kompensera de utländska barnfamiljerna för uteblivna barnbidrag kan man fastställa en något högre inkomstreducering beträffande kolumn 2—3. Någon kolumn 4 — för ogifta med hemmavarande barn — torde för de uteseglade utlänningarna knappast bli aktuell annat än i mycket få och sällsynta fall. I den mån sådana ärenden kommer upp bör det givetvis ankomma på sjömansskattenämnden att fastställa kolumnfrågan.

Frågan om studerandejämkning torde ännu mera sällan komma upp för utlänningsarnas del. Den saknar för övrigt intresse i detta sammanhang, eftersom kommittén i annat avsnitt av utredningen förordar ändrade regler för jämkning vid korttidsanställningar. Om dessa ändringar genomföres bör de nya reglerna givetvis även kunna tillämpas för korttidsanställda utlänningar.

Som skäl för mitt yrkande om att största möjliga jämställdhet i skatteavseende bör genomföras för alla ombordanställda, oavsett nationalitet, kan jag hänvisa till det bland nordiska sjömän bestående och ofta uttalade starka missnöjet med den 15-procentiga utlänningskatten. Skillnaden i skatt på fast månadslön är redan den avsevärd, men när det »ovanpå» månadslönen tillkommer betydande övertidsersättningar blir resultatet i behållen ersättning mycket otillfredsställande. Övertidsarbete förekommer ombord i en omfattning som är otänkbar inom andra arbetsområden. Det anses tvingande nödvändigt för fartygens rationella utnyttjande, skötsel och drift. Man måste då också förstå att de nordiska sjömännen är ytterst missnöjda med att utlänningsarna får behålla så mycket större del av resultatet från denna pressande tjänst än de själva. Följande exempel bör kunna visa hur det ställer sig efter nuvarande beskattningsregler (alla belopp i kr.):

Månadsinkomst 1 600 Övertidsersättning 1 000 Summa inkomst 2 600	Skatt tab I Kolumn 1	Skatt tab I Kolumn 2—3	Utl.skatt 15 %
Skatt totalt	955	687	390
Skatt på lön	495	301	240
Skatt på övertid	460	386	150

Ogift nordisk sjöman får således behålla endast 540 kr. av sin övertidsersättning, gift nordisk sjöman 614 kr. men utländsk sjöman 850 kr. Det borde vara begripligt att detta förhållande väcker starkt missnöje. I högre inkomstlägen blir skillnaderna givetvis ännu större. Det hör inte till ovanligheterna att t. ex. en behörig svensk 1:e maskinist har mindre kvar av lönen efter skatt än en oexaminerad utländsk 3:e maskinist. Detta trots att båda har gjort lika antal övertidstimmar under månaden och trots att 1:e maskinisten givetvis har betydligt högre lön och övertidsersättning.

Kommittén har under sina överläggningar diskuterat ett flertal alternativ om utlänningars beskattning och även haft till förfogande en grafisk uppställning med uppdragna skatteskalar. Kommitténs majoritet förordar ett »alternativ II» vilket visserligen innebär någon skatteskärpning för utlänningarna, men som likväl inte tillnärmelsevis medför likställighet i skatteavseende. Jag kommer inte att anföra reservation mot detta förslag men jag hävdar bestämt att vanlig tabellskatt med lämpliga avdrag före skatt är en bättre och rättvisare lösning. Mitt förslag innebär även att man inte behöver trycka särskilda tabeller för att räkna fram utlänningsskatten.

Bilaga 1

Uppställning utvisande antalet fartyg som under 1959—1968 av sjömansskattenämnden klassificerats för närfart resp. fjärrfart

År	Närfart				Fjärrfart			
	Fartyg		Anställda		Fartyg		Anställda	
	Totalt	Passagerarfartyg	Totalt	Passagerarfartyg	Totalt	<500 br.ton med s. k. ökta fjärrfart ¹	Totalt	<500 br.ton med s. k. ökta fjärrfart ¹
1959	409	23	3 257	1 078	708	—	23 621	—
1960	399	28	3 232	1 096	777	—	24 848	—
1961	343	28	2 964	1 087	780	—	24 244	—
1962	319	30	3 222	1 343	790	—	24 664	—
1963	340	31	3 648	1 483	744	55	24 119	378
1964	335	45	3 973	2 334	705	47	22 390	322
1965	313	41	3 729	1 991	667	47	21 093	319
1966	300	44	4 114	2 379	607	32	19 251	246
1967	257	43	4 128	2 701	582	28	19 160	215
1968	241	42	4 081	2 882	546	25	17 084	168

¹ Till s. k. ökta fjärrfart hänförs fartyg som sysselsätts inom närfartsområdet men enligt bestämmelsen i 7 § 1 mom. andra stycket SjF klassificerats för fjärrfart.

Utförliga uppgifter om den svenska handelsflottans bemanning lämnas i statistiska centralbyråns publikation Sjöfart.

Tabell angående ett antal lastfartyg av olika slag och storlek som för 1966 klassificerats för närfart enligt SjF samt antal sjömän på dessa fartyg

Brutto reg.ton	Torrlast- fartyg	Tank- fartyg	Bogs- fartyg	Övriga	Fartyg i huvudsaklig fart		Fartyg i fart delvis utan- för linjen Hanstholm— Lindesnäs	Antal sjömän
					inrikes	utrikes		
100—199	57	—	13	—	25	45	—	277
200—299	29	6	12	1	12	36	1	291
300—399	26	4	2	—	6	26	4	193
400—499	31	19	1	—	6	45	16	447
500—	8	5	—	2	10	5	2	259
Summa	151	34	28	3	59	157	23	1 467

Bilaga 3

Tabell utvisande den åldersmässiga fördelningen 1967 beträffande sjömän bosatta i Stockholms (A), Malmöhus (M) samt Göteborgs och Bohus (O) län

Födelseår	Antal sjömän i			Summa sjömän	Procentuell fördelning
	A län	M län	O län		
1891	—	—	1	1	} 23 st= 0,2 %
1892	—	—	—	—	
1893	—	—	1	1	
1894	—	—	—	—	
1895	—	—	—	—	
1896	2	1	2	5	
1897	1	1	5	7	
1898	1	1	4	6	
1899	1	1	1	3	
1900	3	7	9	19	} 771 st= 5,8 %
1901	6	6	8	20	
1902	6	10	27	43	
1903	7	15	31	53	
1904	17	23	30	70	
1905	20	29	51	100	
1906	17	21	49	87	
1907	29	38	49	116	
1908	22	45	67	134	
1909	24	39	66	129	
1910	31	45	79	155	} 1 680 st= 12,7 %
1911	40	53	62	155	
1912	37	51	70	158	
1913	35	34	84	153	
1914	21	48	93	162	
1915	37	48	78	163	
1916	28	35	80	143	
1917	44	47	88	179	
1918	51	68	100	219	
1919	38	51	104	193	
1920	44	90	110	244	} 2 176 st= 16,4 %
1921	50	70	119	239	
1922	46	58	103	207	
1923	60	55	94	209	
1924	48	53	80	181	
1925	56	58	94	208	
1926	60	72	113	245	
1927	47	56	102	205	
1928	48	72	107	227	
1929	50	58	103	211	

Födelseår	Antal sjömän i			Summa sjömän	Procentuell fördelning
	A län	M län	O län		
1930	49	85	117	251	} 2 418 st= 18,2 %
1931	51	63	97	211	
1932	48	77	99	224	
1933	44	73	82	199	
1934	39	77	120	236	
1935	44	67	120	231	
1936	47	69	114	230	
1937	47	78	134	259	
1938	54	94	133	281	
1939	70	100	126	296	
1940	93	112	137	342	} 5 232 st= 39,4 %
1941	99	140	149	388	
1942	120	150	184	454	
1943	148	187	212	547	
1944	167	198	224	589	
1945	182	226	189	597	
1946	162	176	203	541	
1947	182	168	199	549	
1948	199	224	224	647	
1949	163	178	237	578	
1950	137	146	222	505	} 781 st= 5,9 %
1951	52	71	128	251	
1952	6	7	11	24	
1953	—	—	1	1	
Ej mantalsskr. för vilka födel- seår saknas	33	56	102	191	=1,4 %
Summa	3 263	4 181	5 828	13 272	100 %

Bilaga 4

Enligt sjömansskatttabell I för fjärrfart beskattas ett engångsbelopp på 1 000 kr. med nedanstående belopp resp. procent vid angiven senaste månadsinkomst (jämförelseinkomst)

Jämförelse inkomst kr.	Kolumn 1				Kolumn 2—3 (2)			
	Skatt i kr.		Skatt i %		Skatt i kr.		Skatt i %	
	Enligt före 1966 gällande tabell	Enligt fr. o. m. 1.7.67 gällande tabell	Enligt före 1966 gällande tabell	Enligt fr. o. m. 1.7.67 gällande tabell	Enligt före 1966 gällande tabell	Enligt fr. o. m. 1.7.67 gällande tabell	Enligt före 1966 gällande tabell	Enligt fr. o. m. 1.7.67 gällande tabell
800	270	310	27	31	200	230	20	23
900	270	310	27	31	190	230	19	23
1 000	360	310	36	31	210	230	21	23
1 100	400	310	40	31	280	230	28	23
1 200	410	320	41	32	270	300	27	30
1 300	440	430	44	43	270	300	27	30
1 400	420	420	42	42	270	300	27	30
1 500	350	430	35	43	250	300	25	30
1 600	370	420	37	42	270	300	27	30
1 700	460	430	46	43	320	300	32	30
1 800	420	450	42	45	310	380	31	38
1 900	360	450	36	45	320	390	32	39
2 000	440	450	44	45	350	380	35	38
2 100	520	450	52	45	420	390	42	39
2 200	480	450	48	45	400	380	40	38
2 300	420	450	42	45	400	390	40	39
2 400	430	520	43	52	440	470	44	47
2 500	530	530	53	53	470	480	47	48
2 600	530	520	53	52	490	470	49	47
2 700	480	530	48	53	470	480	47	48
2 800	490	520	49	52	460	470	46	47
2 900	460	530	46	53	470	480	47	48
3 000	550	510	55	51	480	490	48	49
3 100	550	520	55	52	490	490	49	49
3 200	520	510	52	51	470	490	47	49
3 300	470	520	47	52	460	490	46	49
3 400	490	510	49	51	500	490	50	49
3 500	550	520	55	52	510	490	51	49
3 600	570	550	57	55	540	510	54	51

Bilaga 5

Uppställning utvisande för ett antal inkomslägen efter vilken procent engångsbelopp beskattas enligt kommitténs förslag i 5.3

Tillämpad skattetabell = tabell I

Vid fastställande av procentsatsen har beaktats ett värde av 230 kr. för förmån av fritt vivre

Kontant inkomst per mån. kr.	Sjömansskatt kolumn 1 kr.	Skatt i % av kontant ink. + vivre	Marginalskatt %	Sjömansskatt kolumn 2—3 kr.	Skatt i % av kontant ink. + vivre	Marginalskatt %	Sjömansskatt kolumn 4 kr.	Skatt i % av kontant ink. + vivre	Marginalskatt %
600	139	17	32	43	5	17	0	0	0
700	170	18	31	66	7	23	18	2	18
800	201	19	31	89	9	23	35	3	17
900	232	20	31	112	10	23	52	5	17
1 000	263	21	31	135	11	23	69	6	17
1 100	294	22	31	158	12	23	86	6	17
1 200	325	23	31	181	13	23	103	7	17
1 300	367	24	42	211	14	30	131	8	28
1 400	410	25	43	241	15	30	160	10	29
1 500	452	26	42	271	16	30	188	11	28
1 600	495	27	43	301	16	30	217	12	29
1 700	537	28	42	331	17	30	245	13	28
1 800	580	28	43	361	18	30	274	13	29
1 900	625	29	45	399	19	38	308	14	34
2 000	670	30	45	438	20	39	342	15	34
2 100	715	31	45	476	20	38	376	16	34
2 200	760	31	45	515	21	39	410	17	34
2 300	805	32	45	553	22	38	444	17	34
2 400	850	32	45	592	22	39	478	18	34
2 500	902	33	52	639	23	47	524	19	46
3 000	1 165	34	53	877	27	48	754	23	46
3 500	1 422	38	51	1 122	30	49	996	27	48
4 000	1 694	40	55	1 377	32	52	1 251	29	52
4 500	1 969	42	55	1 643	35	54	1 510	32	52
5 000	2 249	43	58	1 920	37	57	1 778	34	56
5 500	2 536	44	57	2 202	38	56	2 058	36	56
6 000	2 821	45	57	2 482	40	56	2 341	37	57

Bilaga 6

Resekostnader m. m. för sjömän hos Svenska Rederi AB Öresund under 1967

Antal sjömän utan resekostnader	=	36
Antal sjömän med reseavdrag för egen bil	=	33
Antal sjömän med reseavdrag för allmänna kommunikationer	=	175
Summa	=	244

Antal sjömän	Summa resekostnad kr.	Summa obeskattad kostersättning, dvs. uppburen ersättning ./ 7 kr./dag kr.	Genomsnitt	
			resekostnader kr.	obeskattad kostersättning kr.
36	—	31 543	—	876
33	66 834	41 679	2 025	1 263
175	59 445	183 757	340	1 050
244	126 279	256 979	518	1 053

Av rederiet uppgiven kostersättning avser endast fridagar och således inte semester- och sjukdagar. Summan av den obeskattade

kostersättningen är sålunda i verkligheten högre än vad som framgår av tabellen.

Resekostnader m. m. för sjömän hos Statens Järnvägars tåg färjedrift under 1967

Malmö — Köpenhamn-traden

Antal sjömän utan resekostnader	= 0
Antal sjömän med reseavdrag för egen bil	= 8
Antal sjömän med reseavdrag för allmänna kommunikationer	= 67
Summa	75

Häruöver har uppgift lämnats beträffande sex sjömän, som haft sina resekostnader helt eller delvis täckta genom att de erhållit frikort eller fribiljett. Dessa uppgifter har uteslutits ur statistiken

Antal sjömän	Summa resekostnad kr.	Summa obeskattad kostersättning, dvs. uppuren ersättning ./. 7 kr./dag kr.	Genomsnitt	
			resekostnader kr.	obeskattad kostersättning kr.
8	8 305	1 129	1 038	141
67	20 070	11 088	300	165
75	28 375	12 217	378	163

Kostersättning utgår för de anställda hos SJ med relativt blygsamma belopp jämfört med vad de anställda hos övriga öresundsrederier uppbär. De SJ-anställda har där-

emot exempelvis bättre förmåner under sjukdom än övriga. Avtalen för de SJ-anställda sjömännen ansluter sig i stort sett till vad som gäller för andra statstjänstemän.

Bilaga 8

Resekostnader m. m. för sjömän hos Linjebuss International AB under 1967

I Sverige bosatta

Hälsingborg—Helsingör-traden

Antal sjömän utan resekostnader	= 86
Antal sjömän med reseavdrag för egen bil	= 40
Antal sjömän med reseavdrag för allmänna kommunikationer + taxi	= 101
Summa	227

Antal sjömän	Summa resekostnad kr.	Summa obeskattad kostersättning, dvs. uppuren ersättning ./ . 7 kr./dag kr.	Genomsnitt	
			resekostnader kr.	obeskattad kostersättning kr.
86	—	246 752	—	2 869
40	80 582	114 357	2 015	2 859
101	64 550	282 239	639	2 794
227	145 132	643 348	639	2 834

Landskrona—Tuborg-traden

Antal sjömän utan resekostnader	= 117
Antal sjömän med reseavdrag för egen bil	= 63
Antal sjömän med reseavdrag för allmänna kommunikationer	= 17
Summa	197

Antal sjömän	Summa resekostnad kr.	Summa obeskattad kostersättning, dvs. uppuren ersättning ./ . 7 kr./dag kr.	Genomsnitt	
			resekostnader kr.	obeskattad kostersättning kr.
117	—	264 221	—	2 258
63	105 650	155 710	1 677	2 472
17	5 115	32 353	301	1 903
197	110 765	452 284	562	2 296

Sammanställning av uppgifterna i bilagorna 6—8

Samtliga sjömän

Rederi	Antal sjömän	Summa resekostnad kr.	Summa obeskattad kostersättning kr.	Genomsnitt	
				resekostnader kr.	obeskattad kostersättning kr.
Svenska Rederi AB					
Öresund	244	126 279	256 979	518	1 053
Statens Järnvägar	75	28 375	12 217	378	163
Linjebuss					
Hälsingborg—Helsingör	227	145 132	643 348	639	2 834
Landskrona—Tuborg	197	110 765	452 284	562	2 296
Summa	743	410 551	1 364 828	553	1 837

Sjömän utan resekostnad

Rederi	Antal sjömän	Summa resekostnad kr.	Summa obeskattad kostersättning kr.	Genomsnitt	
				resekostnader kr.	obeskattad kostersättning kr.
Svenska Rederi AB					
Öresund	36	—	31 543	—	876
Linjebuss					
Hälsingborg—Helsingör	86	—	246 752	—	2 869
Landskrona—Tuborg	117	—	264 221	—	2 258
Summa	239	—	542 516	—	2 270

Sjömän med reseavdrag för egen bil

Rederi	Antal sjömän	Summa resekostnad kr.	Summa obeskattad kostersättning kr.	Genomsnitt	
				resekostnader kr.	obeskattad kostersättning kr.
Svenska Rederi AB					
Öresund	33	66 834	41 679	2 025	1 263
Statens Järnvägar	8	8 305	1 129	1 038	141
Linjebuss					
Hälsingborg—Helsingör	40	80 582	114 357	2 015	2 859
Landskrona—Tuborg	63	105 650	155 710	1 677	2 472
Summa	144	261 371	312 875	1 815	2 173

Sjömän med reseavdrag för allmänna kommunikationer

Rederi	Antal sjömän	Summa resekostnad kr.	Summa obeskattad kostersättning kr.	Genomsnitt	
				resekostnader kr.	obeskattad kostersättning kr.
Svenska Rederi AB					
Öresund	175	59 445	183 757	340	1 050
Statens Järnvägar	67	20 070	11 088	300	165
Linjebuss					
Hälsingborg—Helsingör	101	64 550	282 239	639	2 794
Landskrona—Tuborg	17	5 115	32 353	301	1 903
Summa	360	149 180	509 437	414	1 415

Exempel:

En sjöman på fartyg i fjärrfart (tabell I), som erlägger sjömansskatt enligt kolumn 2—3 i sjömansskattetabellen, erhåller sjuklön för tiden 1—10 december med 500 kr. När sjuklönen avser kortare tid än en månad, uppräknas den till hel månad enligt följande: $\frac{500 \times 30}{10} = 1\,500$ kr. Sjuklöneavdraget avläses å 1 500 kr. i kolumn 2—3 för fjärrfart till 39 kr.

Observera att enbart sjuklönen och sålunda inte hela månadsinkomsten är normgivande för bestämning av sjuklöneavdragets storlek vid sjukdom ombord.

Om sjuklön av någon anledning utgår med olika belopp för olika månader, måste sjuklöneavdragets storlek bestämmas månad för månad på ovan angivet sätt.

2) Multiplicera sjuklöneavdraget för dag med antalet sjukdagar under månaden — i förekommande fall minskade med insjuknandedagen samt annan dag, för vilken sjukpenning icke utgår.

3) Sjuklönen för månaden minskas med avdragssumman enligt punkt 2 ovan, varvid en reducerad sjuklön erhålls. Skatten å den reducerade sjuklönen avläses i tillämplig sjömansskattetabell och kolumn och utgör den skatt, som skall inbetalas till sjömansskattekontoret.

Bilaga 11

Sammanställning utvisande storleken dels i kronor och dels i procent av den sjömansskatt, som vissa rederier (eller rederikoncerner) behållit under tiden den 1 juli 1967—den 30 juni 1968 på grund av bestämmelsen i 14 § 1 mom. SjF

Rederi	Tid	Totalt avdragen sjömansskatt kr.	Därav har redaren på grund av bestämmelsen i 14 § 1 mom. första st. behållit	
			kr.	%
1) Rederi med ca 40 fartyg	1/7—31/12 1967	5 675 628	122 677	2,16
	1/1—30/6 1968	6 140 729	135 663	2,21
	1/7-67—30/6-68	11 816 357	258 340	2,19
2) Rederi med ca 30 fartyg	1/7—31/12 1967	4 152 928	72 115	1,74
	1/1—30/6 1968	4 060 292	61 278	1,51
	1/7-67—30/6-68	8 213 220	133 393	1,62
3) Rederi med ca 20 fartyg	1/7—31/12 1967	3 019 266	65 248	2,16
	1/1—30/6 1968	2 752 421	71 099	2,58
	1/7-67—30/6-68	5 771 687	136 347	2,36
4) Rederi med ca 20 fartyg	1/7—31/12 1967	3 053 704	40 494	1,33
	1/1—30/6 1968	3 462 183	41 259	1,19
	1/7-67—30/6-68	6 515 887	81 753	1,25
5) Rederi med ca 20 fartyg	1/7—31/12 1967	2 115 723	37 557	1,78
	1/1—30/6 1968	2 234 064	47 958	2,15
	1/7-67—30/6-68	4 349 787	85 515	1,97
6) Rederi med ca 40 fartyg	1/7—31/12 1967	6 813 902	119 918	1,76
	1/1—30/6 1968	6 468 932	149 829	2,32
	1/7-67—30/6-68	13 282 834	269 747	2,03
Summa för rederierna 1—6 (173 fartyg med ca 5 875 anställda)	1/7—31/12 1967	24 831 151	458 009	1,84
	1/1—30/6 1968	25 118 621	507 086	2,02
	1/7-67—30/6-68	49 949 772	965 095	1,93
7) Rederi med 7 fartyg	1/7—31/12 1967	1 954 673	46 452	2,38
	1/1—30/6 1968	2 002 769	46 728	2,33
	1/7-67—30/6-68	3 957 442	93 180	2,35
8) Rederi med 2 fartyg	1/7—31/12 1967	49 967	2 221	4,45
	1/1—30/6 1968	60 359	386	0,64
	1/7-67—30/6-68	110 326	2 607	2,36
9) Rederi med 2 fartyg	1/7—31/12 1967	98 572	3 587	3,64
	1/1—30/6 1968	104 426	1 197	1,15
	1/7-67—30/6-68	202 998	4 784	2,36
Summa för rederierna 1—9 (184 fartyg med ca 6 450 anställda)	1/7—31/12 1967	26 934 363	510 269	1,89
	1/1—30/6 1968	27 286 175	555 397	2,04
	1/7-67—30/6-68	54 220 538	1 065 666	1,97

Bilaga 12

Uppställning utvisande för ett antal sjömän i M län, vilka tjänstgjort ombord kortare tid än sju månader, hur faktisk skatt för inkomståret 1967 förhåller sig till den skatt som skolat påföras, om inkomsten ombord utgjort intäkt av tjänst enligt KL

Ogifta sjömän utan hemmavarande barn

Antal månader	Antalet undersökta fall	Sjömän med såväl sjö- som landinkomst				Sjömän med enbart sjöinkomst			
		Verkställd beskattning medför vinst för sjömannen		Verkställd beskattning medför förlust för sjömannen		Verkställd beskattning medför vinst för sjömannen		Verkställd beskattning medför förlust för sjömannen	
		Antal fall	Belopp kr.	Antal fall	Belopp kr.	Antal fall	Belopp kr.	Antal fall	Belopp kr.
1	36	12	1 237	19	1 532	—	—	5	1 392
2	41	18	4 121	16	3 371	—	—	7	3 882
3	42	19	5 208	10	3 730	—	—	13	8 945
4	46	28	17 220	10	3 896	—	—	8	5 034
5	38	21	11 563	7	2 100	—	—	10	6 548
6	28	17	11 882	1	528	—	—	10	5 603
Summa	231	115	51 231	63	15 157	—	—	53	31 404
7	5	4	1 994	—	—	1	1 701	—	—
8	2	1	785	—	—	—	—	1	139
9	1	—	—	—	—	1	1 741	—	—
Slutsumma	239	120	54 010	63	15 157	2	3 442	54	31 543

Kommentar

I fall med både sjö- och landinkomst uppkommer alltid förlust för sjömannen om båda inkomsterna är mycket låga, samt om landinkomsten i och för sig är hög men sjöinkomsten är så låg att den inte överstiger det ortsavdrag som sjömannen går miste om.

I 20 av förlustfallen har jämkning medgivits enligt 12 § 3 mom. SjöF (studerandejämkning). Förlust har i realiteten således inte uppkommit i dessa fall. Ett tiotal andra studerandefall förekommer, där jämkning synes ha bort beviljas om den skattskyldige gjort ansökan därom.

Drygt tio fall kan antas avse sjömän, som del av 1967 fullgjort militärtjänstgöring. I ett par fall är det fråga om sjukdom större delen av året. I det ena fallet synes jämk-

ning ha kunnat ifrågakomma för nedsatt skatteförmåga medan i det andra fallet sådan jämkning torde varit utesluten med hänsyn till storleken av den skattskyldiges förmögenhet. Jämkning har inte yrkats i något av fallen.

I ett fall torde förlusten vara skenbar. Den skattskyldige har nämligen under året erlagt norsk sjömansskatt drygt nio månader.

Fallen med sju, åtta och nio sjömanader har kommit med i undersökningen av den anledningen att de i inkomstlängden antecknats avse sex månader eller kortare tid. Förlustfallet vid åtta månaders sjötjänst kan ha sin förklaring i att faktiska antalet tjänstgöringsdagar utgör endast 184. Förlustbeloppet motsvarar $4\frac{1}{2}$ % av den beräknade slutliga skatten.

Bilaga 13

Uppställning utvisande för ett antal sjömän i M län, vilka tjänstgjort ombord kortare tid än sju månader, hur faktisk skatt för inkomståret 1967 förhåller sig till den skatt som skolat påföras, om inkomsten ombord utgjort intäkt av tjänst enligt KL

Gifta sjömän

Antal månader	Antalet undersökta fall	Sjömän med såväl sjö- som landinkomst				Sjömän med enbart sjöinkomst			
		Verkställd beskattning medför vinst för sjömannen		Verkställd beskattning medför förlust för sjömannen		Verkställd beskattning medför vinst för sjömannen		Verkställd beskattning medför förlust för sjömannen	
		Antal fall	Belopp kr.	Antal fall	Belopp kr.	Antal fall	Belopp kr.	Antal fall	Belopp kr.
1	4	3	1 107	1	88	—	—	—	—
2	7	7	2 791	—	—	—	—	—	—
3	11	8	6 980	2	470	—	—	—	—
4	10	9	20 242	1	8	—	—	1	1 344
5	15	15	23 376	—	—	—	—	—	—
6	9	9	21 186	—	—	—	—	—	—
Summa	56	51	75 682	4	566	—	—	1	1 344
8	1	—	—	—	—	1	406	—	—
Slutsumma	57	51	75 682	4	566	1	406	1	1 344

Kommentar

I tre av förlustfallen vid blandad inkomst motsvarar förlusten endast ca 1 % av beräknad slutlig skatt. I det fjärde fallet utgör förlusten hela 89 % av slutliga skatten. Båda makarna har inkomst i detta fall men av jämförelsevis blygsam omfattning. Fråga är om ett invandringsfall. Eventuella inkomster utom Sverige före inflyttningen i riket är inte kända.

Förlustfallet vid enbart sjöinkomst är ett

studerandefall. Sjömansskattenämnden har i detta fall beviljat jämkning enligt 12 § 3 mom. SjF med 1 370 kr., varför förlust i verkligheten inte uppkommer.

Att fallet med åtta sjömanader kommit med i undersökningen beror på att anställningstiden i inkomstlängden felaktigt angivits till två månader. Fallet är dock intressant såtillvida att det visar att förlust inte uppstår vid så lång sjötid. Å andra sidan är vinsten heller inte nämnvärt stor.

Bilaga 14

Uppställning utvisande för ett antal sjömän i M län, vilka tjänstgjort ombord kortare tid än sju månader, hur faktisk skatt för inkomståret 1967 förhåller sig till den skatt som skolat påföras, om inkomsten ombord utgjort intäkt av tjänst enligt KL

Ogifta sjömän med hemmavarande barn

Antal månader	Antalet undersökta fall	Sjömän med såväl sjö- som land-inkomst				Sjömän med enbart sjöinkomst			
		Verkställd beskattning medför vinst för sjömannen		Verkställd beskattning medför förlust för sjömannen		Verkställd beskattning medför vinst för sjömannen		Verkställd beskattning medför förlust för sjömannen	
		Antal fall	Belopp kr.	Antal fall	Belopp kr.	Antal fall	Belopp kr.	Antal fall	Belopp kr.
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	1	1	37	—	—	—	—	—	—
3	2	1	1 157	—	—	—	—	1	331
4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	1	—	—	—	—	—	—	1	395
6	1	—	—	—	—	—	—	1	606
Summa	5	2	1 194	—	—	—	—	3	1 332

Kommentar

I samtliga förlustfall motsvarar förlusten hela den erlagda sjömannsskatten. Inkom-

terna är således så låga att skatt inte skulle ha beräknats enligt allmänt gällande regler.

Bilaga 15

Uppställning utvisande för ett antal sjömän i O län, vilka tjänstgjort ombord kortare tid än sju månader, hur faktisk skatt för inkomståret 1967 förhåller sig till den skatt som skolat påföras, om inkomsten ombord utgjort intäkt av tjänst enligt KL

Ogifta sjömän utan hemmavarande barn

Antal månader	Antalet undersökta fall	Sjömän med såväl sjö- som landinkomst				Sjömän med enbart sjöinkomst			
		Verkställd beskattning medför vinst för sjömannen		Verkställd beskattning medför förlust för sjömannen		Verkställd beskattning medför vinst för sjömannen		Verkställd beskattning medför förlust för sjömannen	
		Antal fall	Belopp kr.	Antal fall	Belopp kr.	Antal fall	Belopp kr.	Antal fall	Belopp kr.
0	1	—	—	1	322	—	—	—	—
1	45	18	3 146	24	2 106	—	—	3	197
2	56	25	8 406	14	2 335	—	—	17	8 472
3	76	46	18 363	16	5 994	—	—	14	8 224
4	64	40	21 669	10	3 802	—	—	14	9 421
5	58	39	27 902	7	3 401	—	—	12	7 134
6	51	35	35 791	6	1 200	2	813	8	4 344
Summa	351	203	115 277	78	19 160	2	813	68	37 792
7	1	1	509	—	—	—	—	—	—
8	1	—	—	—	—	1	735	—	—
9	2	1	142	—	—	1	367	—	—
12	1	—	—	—	—	1	848	—	—
Slutsumma	356	205	115 928	78	19 160	5	2 763	68	37 792

Kommentar

I fall med både sjö- och landinkomst uppkommer alltid förlust för sjömannen om båda inkomsterna är mycket låga, och om landinkomsten i och för sig är hög men sjöinkomsten är så låg att den inte överstiger det Ortsavdrag som sjömannen går miste om.

I 28 av förlustfallen (varav 16 med blandad inkomst och 12 med enbart sjöinkomst) har jämkning medgivits enligt 12 § 3 mom. SjöF (studerandejämkning). Förlust har i verkligheten sålunda inte uppkommit i dessa fall. Ca 15 andra studerandefall förekommer, där jämkning torde ha beviljats

om den skattskyldige gjort ansökan därom.

Mellan 30 och 40 förlustfall synes avse sjömän, som antingen fullgjort militärtjänstgöring under del av 1967 eller studerat under vår- eller höstterminen nämnda år.

Ett par sjukdomsfall förekommer. Jämknings för nedsatt skatteförmåga har emellertid inte yrkats i något av fallen.

Vinst uppkommer i två fall med enbart sjöinkomst och sex månaders anställning. I båda fallen förekommer stora vederlagssättningar, varför skatt beräknats som för anställning under mer än sex månader.

Bilaga 16

Uppställning utvisande för ett antal sjömän i O län, vilka tjänstgjort ombord kortare tid än sju månader, hur faktisk skatt för inkomståret 1967 förhåller sig till den skatt som skolat påföras, om inkomsten ombord utgjort intäkt av tjänst enligt KL

Gifta sjömän

Antal månader	Antalet undersökta fall	Sjömän med såväl sjö- som land-inkomst				Sjömän med enbart sjöinkomst			
		Verkställd beskattning medför vinst för sjömannen		Verkställd beskattning medför förlust för sjömannen		Verkställd beskattning medför vinst för sjömannen		Verkställd beskattning medför förlust för sjömannen	
		Antal fall	Belopp kr.	Antal fall	Belopp kr.	Antal fall	Belopp kr.	Antal fall	Belopp kr.
0	1	1	2 724	—	—	—	—	—	—
1	18	16	12 309	2	209	—	—	—	—
2	15	14	8 285	1	217	—	—	—	—
3	14	14	19 525	—	—	—	—	—	—
4	13	11	13 216	2	300	—	—	—	—
5	11	7	7 476	2	2 017	—	—	2	1 550
6	11	9	28 247	—	—	—	—	2	2 963
Summa	83	72	91 782	7	2 743	—	—	4	4 513
7	2	2	1 800	—	—	—	—	—	—
8	1	1	3 016	—	—	—	—	—	—
11	1	1	2 407	—	—	—	—	—	—
12	5	5	35 671	—	—	—	—	—	—
Slutsumma	92	81	134 676	7	2 743	—	—	4	4 513

Kommentar

Beträffande förlustfallen vid blandad inkomst kan följande anföras.

En sjömanad

Förlusten i ena fallet, 61 kr. motsvarar 0,4 % av slutlig skatt. Anledningen till förlusten är att sjöinkomsten, som avser endast

en dag, är låg. I det andra fallet uppgår förlusten till 148 kr. motsvarande 6 % av slutlig skatt. Sjömannens inkomst blygsam. Han avled den 19 januari 1967.

Två sjömanader

Förlusten motsvarar 7½ % av slutlig skatt. Sjöinkomsten, som avser endast tre dagar

men räknas som två sjömandader, är lika stor som ortsavdraget för två månader.

Fyra sjömandader

Förlusten i ena fallet utgör 179 kr. och är lika med den erlagda sjömansskatten. Inkomsten mycket låg (understiger ortsavdraget).

I det andra fallet utgör förlusten 121 kr. motsvarande 2½ % av slutlig skatt. Blygsam landinkomst. Sjömansskatten erlagd enligt tabell II.

Fem sjömandader

I ena fallet är förlusten 1 543 kr. motsvarande 56 % av slutlig skatt. Sjöinkomsten innehas av hustrun. Mannens inkomst mycket låg.

Förlusten i det andra fallet, 474 kr., motsvarar 55 % av slutlig skatt. Inkomsten låg.

Beträffande de fyra förlustfallen vid enbart sjöinkomst noteras följande.

Fem sjömandader

I ena fallet, där förlusten utgör 1 251 kr., har sjömannen medgivits jämkning enligt 12 § 3 mom. Sjf (studerandjämkning). I realiteten har därför ingen förlust uppkommit.

Förlusten i det andra fallet utgör 299 kr. motsvarande 7 % av slutlig skatt.

Sex sjömandader

I ena fallet är förlusten 1 507 kr. motsvarande 40 % av slutlig skatt. I det andra utgör förlusten 1 456 kr. motsvarande 43 % av slutlig skatt.

Förlust uppkommer alltid vid enbart sjöinkomst under kortare tid än sju månader.

Bilaga 17

Uppställning utvisande för ett antal sjömän i O län, vilka tjänstgjort ombord kortare tid än sju månader, hur faktisk skatt för inkomståret 1967 förhåller sig till den skatt som skolat påföras, om inkomsten ombord utgjort intäkt av tjänst enligt KL (Inget fall påträffat med sjöman som enbart haft sjöinkomst)

Ogifta sjömän med hemmavarande barn

Antal månader	Antalet undersökta fall	Sjömän med såväl sjö- som landinkomst			
		Verkställd beskattning medför vinst för sjömannen		Verkställd beskattning medför förlust för sjömannen	
		Antal fall	Belopp kr.	Antal fall	Belopp kr.
2	2	—	—	2	211
6	2	2	3 168	—	—
Summa	4	2	3 168	2	211

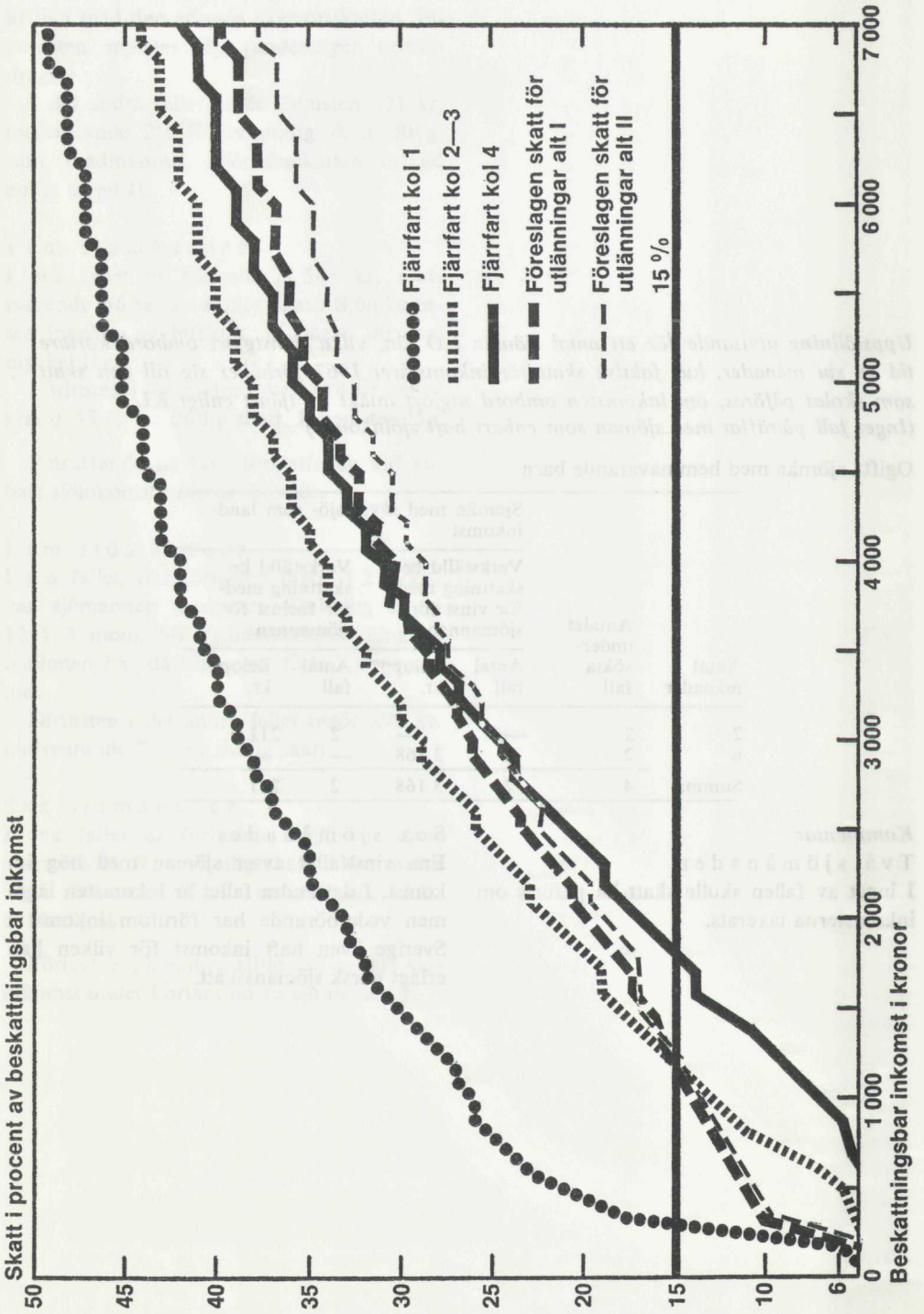
Kommentar

Två sjömanader

I inget av fallen skulle skatt ha påförts om inkomsterna taxerats.

Sex sjömanader

Ena vinstfallet avser sjöman med hög inkomst. I det andra fallet är inkomsten lägre men vederbörande har förutom inkomst i Sverige även haft inkomst för vilken han erlagt norsk sjömansskatt.

Bilaga 19 Sjömansskatteuppbörden

Under åren 1959—1968 har sjömansskatt influtit med de belopp, som framgår av nedanstående uppställning. Beloppen är approximativa, eftersom på sjömansskattekontoret inte förekommer sådan bokföring, som medger framtagande av de exakta beloppen.

En del av skatten har av olika anledningar återbetalts. Hur stort belopp som för varje år återbetalts kan inte exakt anges men torde röra sig om ca 1½ % av den totalt influtna skatten.

Beskattningsår	Influten skatt i milj. kr.		
	Totalt	Avseende i Sverige bosatta sjömän	Avseende i utlandet bosatta sjömän
1959	67,8	51,6	16,2
1960	80,6	62,2	18,4
1961	95,8	72,9	22,9
1962	107,3	80,8	26,5
1963	108,5	83,4	25,1
1964	116,3	89,6	26,7
1965	121,2	94,8	26,4
1966	138,4	110,3	28,1
1967	149,2	118,0	31,2
1968	158,7	126,6	32,1

Den ungefärliga fördelningen av skatten avseende i utlandet bosatta sjömän framgår av följande uppställning (upplysningsvis må nämnas att enligt betänkandet Nordisk sjömansskattefördelning — NU 1969: 10 — tjänstgjorde den 31 januari 1966 på svenska fartyg 542 danska, 833 finska och 883 norska sjömän).

Beskattningsår	Tabellskatt i milj. kr. erlagd av sjömän bosatta i			Skatt efter 15 % i skatt milj. kr.	Summa milj. kr.
	Danmark	Finland	Övr. Norge länder		
1959	3,5	4,2	—	1,8	6,7
1960	3,5	4,8	3,2	1,6	5,3
1961	3,8	5,0	3,9	1,8	8,4
1962	3,8	4,9	4,4	2,2	11,2
1963	4,3	4,8	4,6	1,5	9,9
1964	3,8	4,6	3,8	1,5	13,0
1965	3,8	4,6	5,1	1,5	11,4
1966	4,1	5,2	6,0	1,7	11,1
1967	4,0	5,5	6,0	2,0	13,7
1968	4,2	6,3	5,5	2,0	14,1

Följande tabell visar hur stor del av den under åren 1959—1967 influtna sjömansskatten som uttagits på fartyg klassificerade för närfart resp. fjärrfart

Beskattningsår	Influten skatt				
	Totalt milj. kr.	Därav på fartyg i närfart milj. kr.	%	Därav på fartyg i fjärrfart milj. kr.	%
1959	67,8	6,6	10	61,2	90
1960	80,6	7,4	10	73,2	90
1961	95,8	8,4	9	87,4	91
1962	107,3	8,9	8	98,4	92
1963	108,5	11,1	10	97,4	90
1964	116,3	13,9	12	102,4	88
1965	121,2	17,1	14	104,1	86
1966	138,4	20,6	15	117,8	85
1967	149,2	22,6	15	126,6	85
Summa	985,1	116,6	12	868,5	88

Av närfartsskatten för 1967, 22,6 milj. kr., hänför sig 14,8 milj. kr. (65 %) till passagerarfartygen och 7,8 milj. kr. (35 %) till lastfartygen.

Bilaga 20 ADB för kontroll av sjömansskatt m. m.

Lars Malmberg

Vid sjömansskattekontoret företas en omfattande kontroll av att inbetald sjömansskatt står i överensstämmelse med gällande föreskrifter. Hur kontrollen utövas framgår av nulägesbeskrivningen nedan. Att kontrollera samtliga skattebelopp vid varje uppbördstermin är en omöjlighet såvida inte personalinsatsen kraftigt utökas. Sedan länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, som har att administrera sjömansskatten, försetts med datamaskin som har viss överkapacitet bör det övervägas att överföra vissa rutiner till ADB. Dessutom har det vid sådant förhållande visat sig vara möjligt att bl. a. framställa kontrolluppgifter för taxeringen för samtliga sjömän.

Nuläge vid sjömansskattekontorets kontroll av sjömansskatt

Allmänt

Jämlikt bestämmelserna i SjF skall redare vid utbetalning av belopp, som utgör beskattningsbar inkomst för sjöman, avdraga sjömansskatt.

Skattebeloppets storlek bestäms dels genom till förordningen fogade tabeller dels genom tillämpning av viss procentsats dels ock genom specialbestämmelser angående skatteavdrag på engångsbelopp. Sjöman har att förete debetsedel å preliminär skatt eller intyg från lokal skattemyndighet eller sjömansskattenämnden, som utvisar vilken ko-

lumn i tabell som skall tillämpas. Från sjömansskattenämnden erhålls dessutom besked om att skatt ej skall utgå eller för vissa fall utgå med 15 %.

Skattetabellerna är av två slag för här i riket bosatt sjöman nämligen tabell I att användas vid fjärrfart och tabell II för närfart. Sjömän bosatta i Danmark, Finland eller Norge erlägger sjömansskatt enligt samma bestämmelser som gäller för här i riket bosatt sjöman. För här i riket icke bosatta övriga sjömän som inte är svenskar beräknas skatten till 15 % av den beskattningsbara inkomsten.

Beslut om jämkning av sjömansskatt meddelas av sjömansskattenämnden.

Uppbörd

Redare skall till sjömansskattekontoret för varje period om två månader inbetala och redovisa under perioden innehållen skatt.

För varje fartyg skall redaren upprätta förteckningar över skatteavdrag på blankett Sj 2 eller Sj 2 a. Används Sj 2 a insänds även blanketter för löneavräkningar. Förteckningarna insänds till kontoret summerade. Skatten skall senast den sista dagen i andra månaden efter periodens utgång insättas på sjömansskattekontorets postgiro-konto.

Kontroll

Sjömansskattekontoret skall bl. a. föra register över fartyg, på vilka de ombordan-

ställda skall erlægga sjömansskatt ävensom utöva kontroll över redovisningen av sjömansskatt.

I SJK återfinns de bestämmelser, som reglerar sjömansskattekontorets kontrollverksamhet. Kungörelsen innehåller även bestämmelser om att redovisningskort och förteckningar över framställda revisionskrav skall föras på sjömansskattekontoret.

För fullgörande av sin föreskrivna verksamhet på kontrollområdet har inom sjömansskattekontoret utarbetats vissa rutiner och föreskrifter. Dessa omfattar bl. a. följande moment.

1. Inbetalning av skatt noteras dagligen med ledning av postgirobeked i inkomstjournal. Journalen förs av samma person, som handhar revisionskrav.
2. Inkomna redovisningar datumstämplas.
3. Redovisningarna summeras.
4. Avstämning sker mellan uppgiven slutsumma och redovisningens detaljbelopp. Skiljaktigheter noteras med rödpenna. Rättelserna iakttas jämväl i gjord fördelning mellan tabellskatt och procentskatt.
5. Med ledning av inkomstjournalen antecknas dagen för inbetalningen på redovisningen.
6. Saknas uppgift om inbetalning för inkommen redovisning utfärdas revisionskrav. Kravet förtecknas.
7. Är inbetalt belopp för lågt enligt redovisningsförteckningen, utfärdas revisionskrav. Är däremot det inbetalda beloppet för högt överlämnas redovisningen till granskningsdetaljen för kontroll innan återbetalning sker.
8. Redovisningsförteckningarna sorteras rederivis i bokstavsföljd med inbördes bokstavsordning mellan rederiets fartyg. Sorteringsordningen blir härigenom densamma som den, i vilken redovisningskortet förvaras.
9. Med ledning av korten kontrolleras angivet fartygs registernummer och skatttabell.
10. Inbetalning och datum härför noteras på kortet. Saknas inbetalning (krav framställt enligt punkt 6) noteras på kortet att redovis-

ningsförteckning inkommit och slutsumman av denna.

11. Med ledning av korten utfärdas anmaning att inkomma med redovisning i fall då sådan saknas.

12. Med ledning av på korten noterad inbetalningsdag utfärdas i förekommande fall anmaning att erlægga restavgift.

Anmaningar enligt punkt 11 och 12 antecknas på resp. kort.

13. Hörsammas inte anmaning enligt punkt 11 vidtas åtgärd för vitesföreläggande.

14. Inkomna förteckningar insätts i arbetspärmar.

15. Uppgivna debetsedelnummer och kolumnbeteckningar granskas mot motsvarande uppgifter på förteckningarna från föregående period. För nytillkomna skattskyldiga godtas i allmänhet av rederiet angivna debetsedelnummer och kolumner.

Saknas debetsedelnummer eller kolumnangivelse kontaktas lokal skattemyndighet om inte uppgifterna kan hämtas av de övriga uppgifter som lämnats på redovisningen. Lokal skattemyndighet kontaktas alltid om kolumn 2—3 eller 4 tillämpats utan att debetsedelnummer angivits eller om denna kolumn inte tidigare använts för sjömannen. Vid kontrollen tillämpas vissa specialregler.

Debetsedelkontrollen kan föranleda utfärdande av granskningsrapport eller meddelande om restitution.

16. Kontroll av att beslut av sjömansskattemyndigheten iakttagits. Konstaterade felaktigheter rättas och avi skrivs till restitutionsdetaljen eller också upprättas granskningsrapport.

17. På redovisningsförteckningen granskas alltid för varje sjöman att uppgift om bosättningsland finns angivet att anställningstid angivits

att beskattningsbar inkomst angivits samt att innehållen skatt införts i rätt kolumn.

I förekommande fall inforas komplettering.

18. Härefter vidtar den egentliga kontrollen av själva skatteberäkningen. Kollationering sker stickprovsvis mot tabellerna för utrönande av att skattebeloppet motsvarar den angivna beskattningsbara inkomsten. I före-

kommande fall uträknas skatten efter 15 %. Felaktiga belopp rättas och granskningsrapporter upprättas. Anteckningar om vidtagna åtgärder görs på förteckningarna. Sedan förteckningen färdiggranskats noteras detta på redovisningskorten.

19. Till upprättade granskningsrapporter utskrivs följebrev.

20. Då förteckningar ej kan färdigställas på grund av felaktigheter eller felande uppgifter noteras detta på redovisningskorten liksom uppgifter av korrigerande natur, som har betydelse för kommande redovisningsperioder.

21. Sedan samtliga förteckningar granskats genomgås korten och »öppna» kort behandlas enligt särskild rutin.

ADB

Förutom ovanstående åligger det sjömansskattekontoret att för länsstyrelsens i Göteborgs och Bohus län räkning tillse att kommuner, landstingskommuner, municipalsamhällen och allmänna försäkringskassor får ersättning enligt 4 § Sjf för minskade skatteintäkter och försäkringsavgifter, s. k. kommunavräkning. Under 1968 och 1969 har kommunavräkningen för 1967 och 1968 skett under medverkan av ADB.

Sjömansskattekontoret medverkar dessutom vid kontrollen av redares arbetsgivaruppgift.

Kontrolluppgifter enligt 37 § 1 mom. punkt 8 TF handläggs f. n. inte inom sjömansskattekontoret.

ADB inom sjömansskatteredovisningen skulle kunna omfatta följande:

(Sammandrag av flödesplan se bilaga 21)

1. Kontroll av redares skatteberäkning
2. Kontroll och bokföring av inbetald skatt
3. Kommunavräkning
4. Utskrift av kontrolluppgifter enligt 37 § TF
5. Framtagande av statistik och underlag för redares arbetsgivaruppgifter.

Framställning av sjömansskatteband

För kontroll och bokföring av sjömansskatt krävs att samtliga sjömän finns registrerade på ett magnetband. För varje sjöman skall förutom fullständigt namn och adress

redovisas personnummer, koder för rederi och fartyg samt det år bandet avser.

Vid övergången till ADB uppläggs bandet med ledning av inom sjömansskattekontoret befintliga uppgifter. Materialet blir föremål för stansning i hålkort. Personnummer, namn och adress ävensom koder för rederi och fartyg registreras. Det med hålkorten framställda bandet kompletteras vid samkörning mot centrala förfrågningsregistret i Örebro med koder för län, kommun och församling samt kolumn i preliminärskattetabell. I driftsystemet framställs stomme till sjömansskatteband genom extrahering av vissa uppgifter ur det löpande årets band. Stombandet kompletteras sedan hos centrala förfrågningsregistret i Örebro. För att kunna erhålla ett sjömansskatteband så tidigt som möjligt framtas stomme till sådant band efter femte uppbyggsterminen. För under året tillkomna sjömän liksom för i Sverige icke bosatta sjömän krävs registrering med fullständiga data som tillförs i samband med registrering av influten skatt.

Debetsedelnummer

I normalfallet utgör vederbörande sjömans personnummer kompletterat med länskod debetsedelnummer. Alla i Sverige bosatta har således ett lätt tillgängligt debetsedelnummer. Inom sjömansskatteredovisningen krävs emellertid jämväl registrering av i Sverige icke bosatta sjömän. Ur redovisningsteknisk synpunkt krävs dessutom att bosättningslandet inom vissa gränser skall kunna utläsas av debetsedelnumret. Numret skall även vara lätt tillgängligt för varje redare som anställer sjöman som ej synes bosatt i Sverige. Debetsedelnumret uppbyggs sålunda:

Kod för bo-sättning	Födelseår-månad-dag	Födelse-nummer
×× —	×× ×× ××	— 000

Koden för bosättningslandet har följande uppbyggnad och betydelse:

Norge = 30

Danmark = 31

Finland = 32

Island = 33

osv.

Det är att märka att födelsenomet alltid skall bestå av tre nollor samt inte följas av någon kontrollsiffra. Kontrollsiffra tillskapas emellertid i samband med registrering av inbetald skatt.

Registrering av inbetald skatt

Från redare erhålls varje period redovisning av under de två närmast föregående avdragsmånaderna innehållen sjömansskatt. Skatten inbetalas till sjömansskattekontorets postgirokonto med angivande av rederi. Som specifikation till inbetald skatt har mindre rederi att insända fastställt formulär vederbörligen summerat. Särskilt formulär används för varje fartyg.

Större rederi har att för varje fartyg insända kopior av uppgjorda löneavräkningar. För varje fartyg samlas avräkningskopiorna i en bunt som sammanhäftas. Buntens skall åtföljas av "Slagremsa" utvisande summa inbetald skatt. För varje redovisning omfattande ett eller flera fartyg insänds jämväl en undertecknad försäkran att redovisad skatt avser alla i redarens tjänst anställda för vilka sjömansskatt skall innehållas på sätt föreskrivs i SjF.

Om inbetald skatt även omfattar annan skatt än sådan som avser löpande period skall denna specificeras särskilt.

Sjömansskattekontoret har att på formulären anteckna dagen då beloppet inbetalts. För insända löneavräkningar åtföljda av slagremsa antecknas inbetalningsdagen på remsan. Anteckningar på formulär och på remsa sker i samband med att beloppen skall införas i journalen.

Sedan sjömansskattekontoret verkställt anteckningarna om gjorda inbetalningar överlämnas redovisningsuppgifterna för stansning.

Kontroll av inbetald skatt

Enär sjömansskatten är en definitiv skatt krävs att inbetalda belopp kontrolleras så långt det är möjligt. Kontroll skall dels ske mot i sjömansskattebandet lagrade uppgifter dels ock mot skatttabellerna. Samtliga av redarna lämnade uppgifter om anställningstid (antal dagar), utbetald lön och annan er-

sättning ävensom verkställt skatteavdrag måste därför tillföras skattebandet vid varje uppbördstermin.

Skattekontrollen uppdelas i två underavdelningar, nämligen debetsedelkontroll och skatteberäkningskontroll.

Debetsedelkontrollen verkställs på så sätt att redovisningsbandet innefattande inbetald skatt m. m. samkörs mot sjömansskattebandet i vilket uppgift lagrats om debetsedelnummer jämte kod för kommun. Saknas uppgift om sjöman i sjömansskattebandet men har redaren uppgivit fullständigt debetsedelnummer och kommunkod godtas lämnade uppgifter liksom sker för alla sjömän där kod för bosättningsland utvisar att vederbörande ej är bosatt i Sverige. För kontroll av att uppgiven kolumn är riktig för tidigare ej registrerad sjöman uttas lista för senare komplettering hos lokal skattemyndighet. Ofullständiga uppgifter om svensk sjöman utskrivs på fellista för komplettering inom sjömansskattekontoret.

Skatteberäkningen kontrolleras maskinellt med ledning av de uppgifter som finns i redovisningsbandet kompletterade med jämningsbesked från sjömansskattenämnden. Vid kontroll av s. k. tabellskatt synes de program som används vid framställning av sjömansskatttabellerna kunna utnyttjas. Felaktiga eller ofullständiga skatteinbetalningar utskrivs på listor vilka utgör underlag för revisionskrav eller restitution. Sedan inbetald skatt kontrollerats och registrerats utskrivs kontrollistor över under perioden inbetald skatt.

Listorna utnyttjas av sjömansskattekontoret för kontroll mot inkomstjournal, för kontroll av att samtliga rederier fullgjort sin redovisningsskyldighet samt vid återbetalning av för högt erlagd sjömansskatt.

Kommunavräkning

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har enligt kungörelsen den 17 november 1967 (SFS nr 637) att sammanställa och göra viss fördelning mellan kommuner och landsting m. fl. av inbetald sjömansskatt. För avräkningen används särskilda ADB-program. Maskinbearbetningarna liksom stansning av

grunduppgifterna utförs vid länsstyrelsens datakontor. Utbetalning av kommunerna tillkommande belopp sker genom postverkets datacentral.

Efter genomförandet av tidigare beskrivet förslag till registrering av inbetald skatt bortfaller länsstyrelsens arbete med stansning av uppgifter för kommunavräkningen. Maskinbearbetningarna kan ske direkt med de under uppbördsåret framställda redovisningsbanden. Postverket föreslås även i fortsättningen handha själva utbetalningarna.

Framställning av kontrolluppgifter

Sedan samtliga inbetalningar under ett uppbördsår registrerats på sjömansskattebandet innehåller detta band alla de uppgifter som redare nu har att redovisa på kontrolluppgifter för taxeringen enligt 37 § 1 mom. punkt 8 TF. Uppgifterna utskrivs i länsordning och inom län i lokal skattemyndighetsordning. Distributionen av uppgifterna till resp. lokal skattemyndighet handhas av sjömansskattekontoret.

Förutom för i Sverige bosatta sjömän utskrivs kontrolluppgifter även beträffande sjömän bosatta i Danmark, Finland och Norge. Uppgifter för sistnämnda sjömän distribueras genom sjömansskattekontorets försorg till resp. lands sjömansskattemyndighet. Kontrolluppgifterna för de i Danmark bosatta sjömännen kan utöver sedvanliga uppgifter behöva innefatta besked även beträffande erlagd sjömansskatt.

Slutligen utskrivs kontrolluppgifter beträffande i utlandet bosatta svenska sjömän. Dessa uppgifter skall av sjömansskattekontoret sändas till lokala skattemyndigheten i Stockholms fögderi att där utgöra underlag för fastställande av pensionsgrundande inkomst.

För de sjömän som vid uppbördsårets ingång återfanns i centrala förfrågningsregistret — vilket torde vara de flesta mantalsskrivna sjömännen — innehåller kontrolluppgifterna samtliga identifieringsdata inklusive deklarationsnummer varför de omedelbart kan vidarebefordras av lokal skattemyndighet till taxeringsnämnd. Övriga uppgifter kompletteras av lokal skattemyn-

dighet med deklarationsnummer varefter uppgifterna distribueras till resp. taxeringsnämnd.

Uppgifter till ledning för upprättande av redares arbetsgivaruppgift

Redare har liksom annan arbetsgivare att lämna arbetsgivaruppgift. Genomförs systemet med ADB-mässig registrering av inbetald sjömansskatt bör det vara möjligt att med de i sjömansskattebandet lagrade uppgifterna även ta fram arbetsgivaruppgift. För varje sjöman finns uppgifter registrerade bl. a. om uppburen inkomst, anställningstid och kod för rederi. Efter omsortering av bandet i ordning efter koden för rederi kan uppgifter skrivas med kod för rederi, sammanlagd utbetald ersättning samt det antal dagar de ombordanställda varit i tjänst. Omräkning till timmar och reducering enligt reglerna för ATP kan även ske ADB-mässigt.

Då den ADB-mässigt framställda uppgiften skall ligga till grund för debitering av avgift bör den framtagna uppgiften tillställas rederiet för kontroll och godkännande.

Uppgift om rederiets namn i klartext finns ej lagrat i bandet men torde kunna tillföras manuellt i samband med att uppgifterna sänds för kontroll till resp. rederi.

Kostnader

Kostnaderna för stansning av uppgifter för uppläggning av ett sjömansskatteband har beräknats till 10 000 kr. Beloppet har framkommit efter en beräknad stanstid av 800 timmar och att ersättning utgår efter löneklass 9. Påslag har gjorts med 20 % för sociala avgifter m. m. Det har dessutom förutsatts att arbetet kan utföras vid länsstyrelses stansavdelning varför inga kostnader medtagits för hyra av stansar, lokaler m. m.

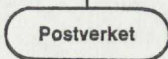
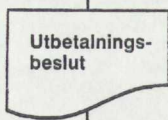
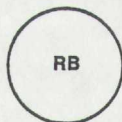
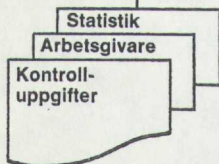
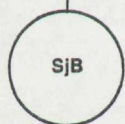
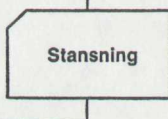
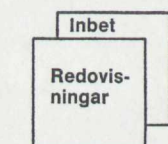
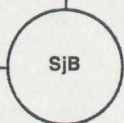
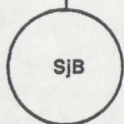
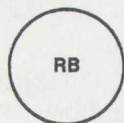
Beträffande den löpande kostnaden för stansning varje uppbördstermin av redovisad sjömansskatt kan denna med samma beräkningssätt uppskattas till 3 500 kr. per termin. Årskostnad 21 000 kr. (6 × 3 500).

Kostnaderna för framställning av ett sjömansskatteband uppläggningsåret kan, bortsett från stansningen, beräknas till 3 000 kr.

Härvid har räknats med det pris länsstyrelserna i dag betingar för utförande av ADB-bearbetningar åt annan än länsstyrelsen.

Driftkostnaderna för ADB-bearbetning enligt föreslagna rutiner av inbetald sjömansskatt kan för varje redovisningsperiod uppskattas till 4 000 kr. Årskostnad 24 000 kr. ($6 \times 4\,000$). Utskrift av kontrolluppgifter enligt föreliggande förslag kan kostnadsberäknas till 2 500 kr. För utskrift av arbetsgivaruppgifter kan kostnaden beräknas till 1 000 kr. För den s. k. kommunavräkningen har några kostnader inte beräknats enär denna uppgift redan nu sker med hjälp av ADB och åvilar länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län.

Översiktlig flödesplan för ADB inom sjömansskatteredovisningen

Föregående års redovisningsband från vilket extraheras vissa uppgifter för erhållande av stommar till årets sjömansskatteband.

Stomme till sjömansskatteband sänds till centrala förfrågningsregistret för komplettering.

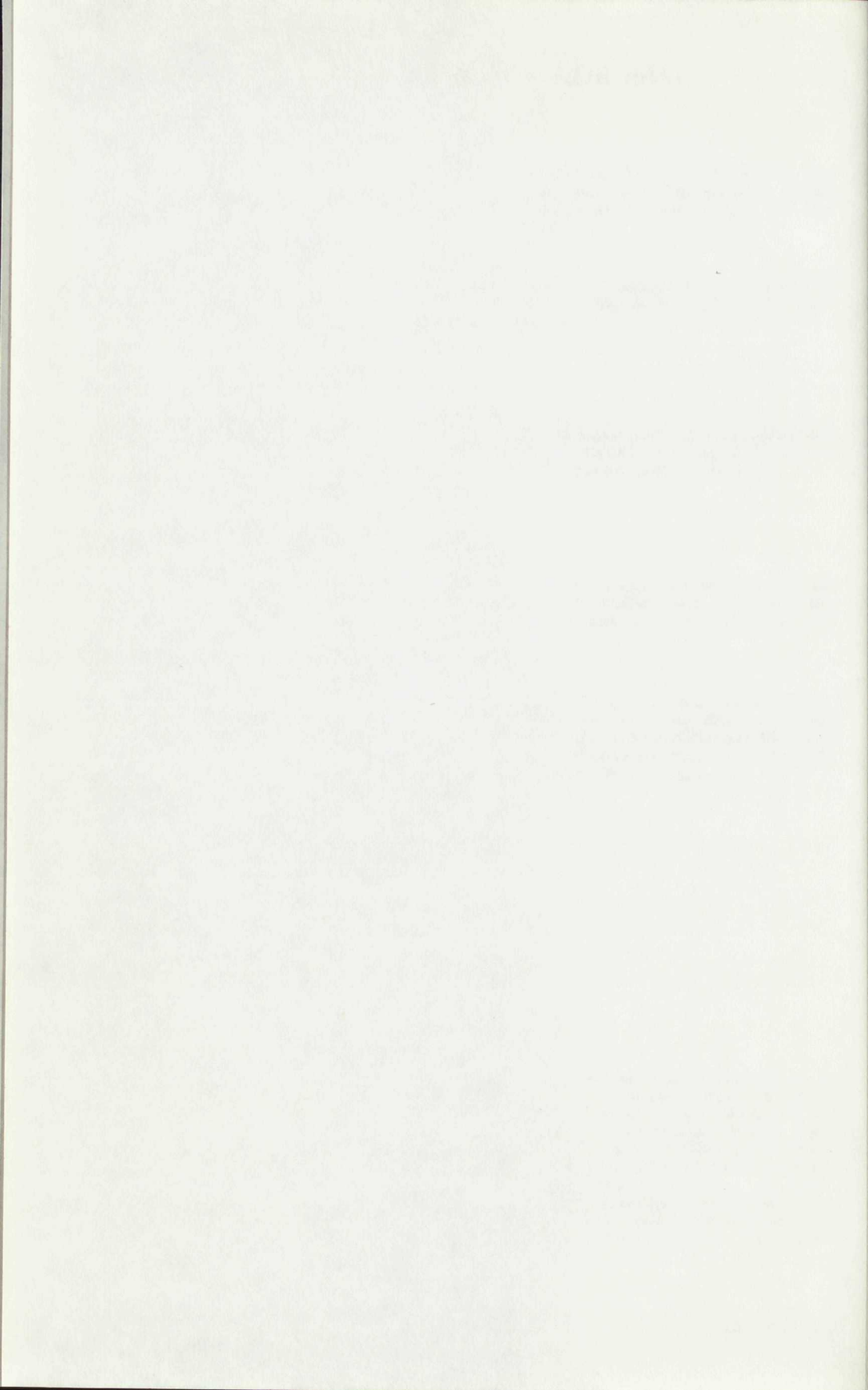
Det kompletterade sjömansskattebandet tillförs uppgifter om redovisad sjömansskatt ävensom jämningsbeslut.

Efter debetsedel- och skattekontroll utskrivs kontrollistor och ev. fällisor liksom förteckningar för restitution och krav.

Efter utgången av sista redovisningsperioden för året uttas dels statistikuppgifter dels sammanställningar till grund för arbetsgivarkontrollen samt kontrolluppgifter för taxeringen.

För avräkning med kommuner m. fl. framtas sammanställningar utvisande storleken av den sjömansskatt, som erlagts av sjömän bosatta i de olika kommunerna. Sammanställningarna ligger till grund för sjömansskattenämndens ersättningsbeslut. Utbetalning av ersättningarna verkställs av postverket. Dessutom framtas utdrag för varje kommun av sjömansskattenämndens ersättningsbeslut.

onologisk förteckning

Utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete.
Laajennettu pohjoismainen taloudellinen yhteistyö.
Nordforsks miljövårdsutredning.
Förslag till utbyggnad av den samnordiska fortbildningen
för journalister.
Konsumentupplysning i undervisningen.
Sjätte nordiska samekonferensen i Hetta.
Nordisk gyldighet av førerkort.
Nordiskt sjukhusfysikersamarbete.
Nordiskt ämbetsmannamöte i Storlien.
Nordisk sjömansskattefördelning.
Udvidet nordisk økonomisk samarbejde.
Dresundsregionen.
Nordtrans.
Nordisk standardiseringskonferanse i Oslo.
Laajennettu pohjoismainen taloudellinen yhteistyö.
Läromedelsforskning och undervisningsplanering.
Expanded Nordic Economic Co-operation.
Internordisk gyldighet av resepter.

Statens offentliga utredningar 1969

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Faktisk brottslighet bland skolbarn. [1]
Bostadsrätt. [4]
Utsökningsrätt IX. [5]
Kungörelseannonsering. [7]
ADB inom inskrivningsväsendet. [9]
Ny gruvlag. [10]
Internationell adoptionsrätt. [11]
Ny valteknik. [19]
Ämbetsansvaret. [20]
Yttrandefrihetens gränser. [38]
Domstolsväsendet III. Fullföljd av talan m.m. [41]
Vidgad samhällsinformation. [48]
Expropriationsutredningen. 1. Expropriationsändamål och expropriationsersättning m.m. Betänkande III. [50] 2. Bilaga nr 3. [51]

Försvarsdepartementet

Ekonomisystem för försvaret. [24]
Planering och programbudgetering inom försvaret. [25]
Militära tjänstgöringsåldersutredningen. 1. Militära tjänstgöringsåldrar. [33] 2. Medicinska och psykologiska aspekter på åldrande m.m. [34]
Frivilligförsvaret 2. Hemvärnet. [40]

Socialdepartementet

Ett renare samhälle. [18]
Bättre utbildning för handikappade. [35]
Läkemedelsförsörjning i samverkan. [46]
Narkomanvårdskommittén. 1. Narkotikaproblemet. Del III. Samordnade åtgärder. [52] 2. Narkotikaproblemet. Del IV. Socialmedicinska och kliniska undersökningar. [53]

Kommunikationsdepartementet

Ny sjuarbetstidslag. [3]
Hamnutredningen. 1. De svenska hamnarna. [22] 2. Bilagor. [23]
Skolskjutsarna och trafiksäkerheten. [26]
Taxesystemet i Postverkets tidningsrörelse. [39]

Finansdepartementet

Förenklad obligationshantering. [13]
Lagstiftning om värdepappersfonder m.m. och om stämpelskatt på värdepapper. [16]
Nya mynt [17]
Skogsbeskattningen. [30]
Läkemedelsindustrin. [36]
Skattebrotten. [42]
Fordonsbeskattningen. [45]
Kapitalbeskattningen. [54]
Sjömansbeskattningen [55]

Utbildningsdepartementet

Utredningen rörande sexual- och samlevnadsfrågor i undervisnings- och upplysningsstatistiken (USSU) 1. Om sexuallivet i Sverige. [2] 2. Sexualkunskapen på grundskolan högstadium 1. Elevenkät. [8] 3. Sexualkunskapen i gymnasiet. [28] 4. Sexualkunskapen på grundskolans högstadium II. Lärarenkät. [44]
Regionmusik. [12]
Filmen- censur och ansvar. [14]
Utbildning för bibliotek, arkiv och informatik. [37]
Mellanskolans ledning. [47]

Jordbruksdepartementet

Växtförädlarrätt. [15]
Skogstillstånd och skogsvårdåtgärder. [32]

Handelsdepartementet

Idrott åt alla. [29]
Olja i beredskap. [31]

Inrikesdepartementet

Skogsindustri i södra Sverige. [21]
Lansplanering 1967. [27]
Lokaliserings- och regionalpolitik. [49]

Civildepartementet

Offentliga tjänstemäns bisysslor. [6]
Nytt lantmåteri. [43]